

Darağaçlarında Yapılan Siyaset:

İDAM

"Bizim aramızdaki ilişkiler, emekle, özveriyle, candan dayanışmayla, siperlerde, alanlarda, cezaevlerinde, aynı düşmana karşı savaşılan, aynı ekmeği paylaşan, aynı idealleri büyüten insanların ilişkisidir. Bugünün yeni insanının, sosyalist insanın yoldaşlık ilişkileridir.

Yoldaşlık bağından daha kutsal bir bağ düşünemiyoruz. Bir baba, ana çocuğunu sever, çocuklar da onları. Fakat bu aynı şey değil.

Yalnızca devrimciler, kan bağıyla değil, ruh bağıyla, yoldaşlık ruhuyla birbirlerine bağlıdır. Biz ise, bunu ölüme giden bir yolda, darağaçlarının gölgesinde büyütüyoruz."

RÖPORTAJLAR:

Baki ALTIN
Sadettin GÜVEN
Harun KARTAL
A.Fazıl ÖZDEMİR
A.Tayfun ÖZKÖK
A.Şener YILDIRIM

HAZİRAN YAYINEVİ - 18

1. Basım Kasım 1990

DARAĞAÇLARINDA YAPILAN SİYASET: İDAM

Baskı: Doğan Ofset

HAZİRAN YAYINEVİ: Alayköşkü Cad. Sıdika Batu İş Hanı No: 12/303

Cağaloğlu-İST. Tel: 528 61 08

DARAĞAÇLARINDA YAPILAN SİYASET: İDAM

Derleyen: Ali Osman KÖSE

HAZİRAN Yayınevi

1980'de 12 Mart döneminin "balyozcubaşısı" olarak anılan Nihat Erim'in ve 12 Eylül sonrasının işkencelerinden sorumlu tutulan, 1 Mayıs '77 katliamının perde arkasında yer aldığı söylenen İstanbul Emniyet Müdür Muavini Mahmut Dikler'in Devrimci Sol tarafından cezalandırıldığı açıklanmıştı. Bu eylemlerden dolayı A.Tayfun Özkök, A.Şener Yıldırım, Baki Altın, Harun Kartal, Sadedtin Güven, A.Fazıl Özdemir idam cezasına çarptırılmışlardı.

Oligarşi, bir an önce idam etme formalitelerini tamamlamak için, kendi yasalarını, kurallarını bile bir kenara attı ve 12 Eylül mahkemelerinde suçüstü ve olağanüstü hal hükümlerine göre yargılandılar. Her şey 5 ayda bitmiş, uzun sürmeyen bir Yargıtay safhasından sonra idamları için gerekli formaliteler tamamlanmıştı. Artık idamları sürekli gündemde tutulabilirdi.

Bugün yükselen toplumsal muhalefet ve devrimci gelişim karşısında da yine aynı oyun tekrarlanarak, idamlar koz olarak kullanılıyor, "siyasi rehine statüsü" devam ettirilmek isteniyor...

Geçtiğimiz yıl tutsak bulundukları İstanbul Sağmalcılar Cezaevi'nden firar hakkını kullanarak özgürlüğüne kavuşan Yıldırım ve Özkök dışındaki arkadaşlar, şu anda boyunlarında idam ipiyle oligarşi tarafından rehine olarak el altında tutuluyorlar.

*Devrimci mücadelenin darağaçları
cephesinde, kanlarıyla, inançlarıyla ve
savaş sloganlarıyla onurlu bir gelenek
yarananların, sürdürenlerin anısına...*

ÖNSÖZ

"Kimliğimiz devrimci mücadelemizdir." dediler.

"Biz devletin elinde siyasi rehineyiz." dediler.

"İdamlardan dolayı anaların hiçbir zaman ağlamayacağı bir düzeni nasıl kurabiliriz, buna kafa yoralım." dediler.

Ve 12 Eylül'ün idamlarını bir cümle ile özetlediler:

"Halkın örgütlü mücadelesini engellemek için, oligarşi, idamlarla 'son darbe' (imha) taktiğine, daha sonra da 'rehin taktiği'ne başvurdu."

İdamlar olgusuna ilişkin yeni ve cüretli saptamalarda bulundular. "İdamlar tarih sahnesine ilk defa bir suçu cezalandırmak için değil, gizlemek amacıyla ortaya çıktı. Biz, yarın iktidar olduğumuzda, bugün gizlenen gerçek suçları yok etmek için idamlara başvurmak zorunda kalsak bile, onu bir daha gelmemek üzere, kesin olarak ancak bizim düzenimiz ortadan kaldıracaktır."

Darağacının boyunu posunu sordum onlara, "12 Mart ve 12 Eylül'de onlarca kez kırdık." dediler.

Mahir Çayan'ları, Deniz Gezmiş'leri, İbrahim Kaypakkaya'ları sordum; "Ölümü değil, bomba ve kurşunla, darağacıyla, işkenceyle oligarşinin ektiği devrim rüzgarını anımsıyoruz." dediler ve

eklediler: "Biz ve emekçi halkımız, iktidarı almak için devrim rüzgarını fırtınaya çevireceğiz."

İşkenceyi sordum, "Şerefsizliktir." dediler.

Pişmanlığı sordum, emperyalizm ve bir avuç işbirlikçisini gösterdiler. "Bugün güçlü olmak, yarının garantisi değildir. Çünkü haklı değiller. Onlar düşünsün."

İdamları sordum, "İdam, darağaçlarıyla yapılan siyasettir." dediler.

12 Eylül öncesini sordum, "Faşizm ve oligarşinin kabusu '12 Eylül öncesine dönmek'tir. Ama biz bundan, halkın kurtuluş mücadelesinin yükselmesini, faşizmin geriletilmesini, halkımızla Marksist-Leninist hareketimizin bütünleşmeye başlamasını, devrim yolundaki gençliğimizi ve devrimci bir süreci anlıyoruz." dediler. "Biz, yine de 12 Eylül öncesine dönmeye değil, yürüttüğümüz iktidar mücadelesinin sıcak pratiğine hasretiz."

Bu zamana kadar "kader"leri üzerinde insanların bir şeyler söyleyip peşinen "suçlu" ilan ettiği idamlıklar, bu konuda ne düşünüyor? "İdamlar kalsın, insanlar öldürülmesin, idamlara karşı çıkalım diyorsunuz. Ne güzel. Biz de aynı şeyi ama biraz farklı olarak şöyle söylüyoruz: Bir sınıf terörü olarak idamların yeryüzünden silinmesinin garantisi, sıcak sınıf savaşlarının artık yaşanmayacağı, burjuva sınıf egemenliğinin bir daha yeşeremeyeceği bir düzen kurmaktır. Bu düzen için mücadele, teröre ve idamlara karşı mücadeleyi de kapsar."

Darağacı diye soruyorum, "Biçimdir, kurşunun, elektrikli sandalyenin, bay giyotinin, kılıcın, taş ve ateşin soyundandır ve hepsinin damarlarında bir sınıfın başka bir sınıfa karşı şiddeti, terörü dolaşır." diyorlar.

12 Eylül mahkemelerini soruyorum, "Sahtekarlık, yalan, işkençe, keyfiyet ve hainlerin hizmetleri üzerine kurulmuş, emir komutayla çalışan, cüppeyle halk kitlelerini kandıran faşist askeri mahkemelerdir." diyorlar.

DEVİRİMCİ SOL (I) Davası tutsaklarına sordum: "Bir gün karşınıza boynu kırık bir ağaç çıkaracaklar, o anda neler düşünür insan, neler yapar?" Bu sorunun yanıtını da aldım, on yıldır dara-

ğacının gölgesinde karanlığa karşı savaşanlardan.

Sordum, "Af istemiyoruz, özgürlük ellerimizdedir." dediler.

"Biz, Türkiye halklarının özgürlük ve bağımsızlık mücadelesi-
ni yükselttikçe, halkın savaşıyla, halkın iktidarıyla, halkın yöneti-
miyle özgürlük yolunu açacağız, açıyoruz."

Evet, faşizm darağaçlarıyla bir siyaset yürüttü. Başarılı oldu
mu? Devrimciler bu temel soruyu da yanıtladılar...

Mücadeleye atılışları, mahkemeler ve idam olayını üç bölüm-
de yanıtladılar. Gazeteci Deniz Teznel'e de, tanıklık ettiği süreç-
te, basını ve DEVRİMCİ SOL (I) Davası'nı sordum. Söyleşiyi tut-
sak yakınlarından bazıları ile tamamladım. Ortaya bir tablo çıktı.

Devrimci mücadeleye yeni bir coşku katması dileğiyle...

Mart 1990

ŞAFAK VAKTİ ÖLÜM OLMAZ

Çelik kanatlarıyla özgürlüğü fethe gidenler
Eylül rüzgarlarında bir kez kanat süzmediler
Pusularda ayakları avcı kafesine değende
Esiri olamayız dediler hiçbir şeyin
Kendilerini kavgaya tutsak bilenler
Devrim yolunda ölüm hoş gelir bize
Hoş gelir sefa gitmez
Şafak vakti ölümlerin
Davası şafakta bitmez

Kaçırılırken bedenleri onlardan gece
Mehteran orkestrasının kapıkulu askerlerince
Dalları urgan boynu kırık bir ağacın
Meyvesini çaldılar, göğüs kafeslerinde
Kan kurşunlarına tutulan kırlangıçlar delice
Devrim yolunda ölüm hoş gelir bize
Hoş gelir sefa gitmez
Şafak vakti ölümlerin
Davası şafakta bitmez

Ölüm yürürken mehter adımlarla sonsuz sessizliğe
Gün doğdu kavganın silahlarına darağacında yine
Bir sigara dumanı gibi üflemek istenirken
Aşkın yüce onuru gecekonduların üzerine
Astılar son sözlerini kırlangıçlar ülkenin tanyerine
Devrim yolunda ölüm hoş gelir bize
Hoş gelir sefa gitmez
Şafak vakti ölümlerin
Davası şafakta bitmez

BÖLÜM I

"BİZ BU UĞURDA CANIMIZI VERMEKTEN ŞEREF DUYARIZ"*

"Sanık Sadettin Güven'den son sözü soruldu:

Biz, Türkiye halkının sömürülmesine karşı çıktığımız, emperyalizme ve faşizme karşı savaştığımız için burada yargılanmaktayız. Bunun için verilen ceza ne olursa olsun razıyız. Yaşasın Türkiye Halklarının DEVRİMCİ SOL Önderliğindeki Kurtuluş Mücadelesi! Kahrolsun Faşizm! Yaşasın DEVRİMCİ SOL!"

"Sanık Baki Altın'dan son sözü soruldu:

Biz, emperyalizme ve faşizme karşı olduğumuz, ulusların özgürlüğünü istediğimiz için, ülkemizin yer üstü ve yeraltı kaynaklarının halkımıza eşit bir şekilde dağıtılmasını sağlamak ve bu kaynaklar üzerindeki emperyalistlerin zincirini kırmak için; ülkemizin devrimci güçlerine sahip çıktığımız için; kısaca halkımızın bağımsızlığı yolunda devrimci görüşleri savunduğumuz için yargılanmaktayız. Kahrolsun Faşizm! Yaşasın Halkımızın DEVRİMCİ SOL Önderliğindeki Kurtuluş Mücadelesi! Yaşasın DEVRİMCİ SOL!"

(*) DEVRİMCİ SOL (İ) Davası'nda idam edilmelerine karar verilen altı devrimcinin, duruşmadaki "son söz"leridir.

"Sanık Harun Kartal'a son sözü verildi:

Emperyalizme ve faşizme karşı mücadelevde yer aldık. Halkımızın kurtuluşu için mücadele ettik. Yaşasın Türkiye Halklarının Emperyalizme Karşı Kurtuluş Mücadelesi! Kahrolsun Faşizm! Yaşasın DEVRİMCİ SOL!"

"Sanık Aslan Şener Yıldırım'a son sözü verildi:

Biz, ülkemizin ve insanlığın mutluluğu, refahı ve özgürlüğü için mücadeleye sahip çıktık. Bu uğurda mücadele ettik ve bizden sonrakiler de bu mücadeleyi zafere kadar sürdürecektir. Kahrolsun Faşizm! Yaşasın Türkiye Halkları! Yaşasın Halkımızın DEVRİMCİ SOL Önderliğindeki Kurtuluş Mücadelesi! Yaşasın DEVRİMCİ SOL!"

"Sanık Ahmet Fazıl Ercüment Özdemir'den son sözü soruldu:

Biz, halkımızın bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi için, Türkiye halklarının kurtuluşu için mücadele ettik. Bizi yargılayacak olan yalnızca halktır. Hesabımızı halka veririz. Burada, bu mahkemedeki yargılama, 12 Eylül yönetiminin sokakta, işkencehanede katlemediği devrimcilerin, idam sehpalarına gönderilmeleri için özel olarak infazlarına yöneliktir. Biz, bu uğurda canımızı vermekten şeref duyarız. Ama tarih ve halklar 12 Eylül mahkemelerini yargılayacak ve emin olun ki, bizim hakkımızdaki esas yargıyı onlar verecektir. Yaşasın Türkiye Halklarının DEVRİMCİ SOL Önderliğindeki Kurtuluş Mücadelesi! Yaşasın DEVRİMCİ SOL!"

"Sanık Aslan Tayfun Özkök'ten son sözü soruldu:

Ben ve beş arkadaşım, burada, Türkiye'de amansızca sürdürülen sömürü mekanizmasında, sömürülenlerden yanayız. Türkiye'de ezilen halklardan yana, DEVRİMCİ SOL önderliğinde ve DEVRİMCİ SOL mensubu olarak mücadele ettiğimiz için yargılanıyoruz. (...) Savunmuş olduğumuz devrimci fikirlerden taviz verilmediği için, sonu baştan belli olan mahkemede, formalite gereği yargılandık. Emir ve kumanda içerisinde kurulan bu kukla mahkemelerde devrimciler aleyhine çıkartılan ölüm cezaları, Türkiye'deki sınıf mücadelesini durdurmaz. Kahrolsun Faşizm! Yaşasın DEVRİMCİ SOL! Yolumuz Mahir Çayan'ların yoludur!" dedi.

KIRMIZI KAZAK VE İDAM GECESİ

"Ceza aldığımız 1981 yılında, idamlar hızla infaz ediliyordu. Devrimci baş eğmeme geleneğine katkıda bulunmak için, tecrit edildiğimiz C/11 koğuşunda kafa yormaya başladık. Darağacına nasıl gitmeliydik? İdam gecesini, tam bir zafer gecesine dönüştürmek için neler yapmalıydık?

"Deniz'lerin önceden tasarladıklarını tam olarak uygulayamadıklarını, kendi savaş giysileriyle darağacına yürümelerinin engellendiğini biliyorduk. Biz ise, üstümüzdekileri zorla çıkarsalar bile, öldükten sonra, cellatların bizleri soyarken, amblemlerimizle yüzyüze gelmelerini amaçlayan bir hazırlık yapmaya başladık. Cuntanın her türlü hileye, ikiyüzlü sözlere, provokasyona, yalana dayalı tertiplere başvuracağını düşünerek, düşüncelerimizi giysilerimiz üzerinde yoğunlaştırdık. (Pratik siyasi tavrımız tartışılmayacak denli açıktı ve öyle olacaktı.) Birçok olasılık ve öneri içinden, en uygun bulduğumuz şey şuydu: İdam sehпасına, atletlerimize daha önceden çizeceğimiz, örgütümüzün amblemleriyle çıkacaktık. Bu atletlerin aynı olmasını da kararlaştırdık. Kırmızı atletlerimize, sarı renkte işlenmiş, yıldız içinde orak çekiçten oluşan amblem.

"Bir başka arkadaşın önerisi üzerine, yine idam gecesini giy-

mek için, birer kırmızı kazak temin edecektik. Bizler bunun hazırlığı içindeyken, yan havalandırmada bulunan bayan arkadaşların, bizlere birer kazak örmek istediklerini öğrendik. Bizi, havalandırmalarından çok dar bir açıyla, çapraz olarak görebiliyorlardı. Bizim için mutlu bir sürpriz olan bu isteklerini, havalandırmada operasyon yeme, dövülme pahasına, elleriyle havaya yazarak iletmışlerdi. Bizim gerçekleştirmeyi düşündüğümüz eylemde, onların da katkılarının olacağını bilmek coşumuzu bir kat daha artırmıştı.

"Biz kazakları ailelerimizden istemeyi düşünmüştük. Cezaevi olanaklarının kısıtlılığını hesap ederek, içeride temin etmek istemedik. Bayan yoldaşlarımızın bu isteği, tüm olanaksızlıklarına rağmen, bizim devrimci bir aile olduğumuzu tekrar anımsattı. İsteklerini sevinerek kabul ettik. Ama örüp gönderecekleri kazakları, hangi amaçla kullanacağımızı o günlerde açıklamadık onlara. Sadece, kazakların aynı model ve aynı renkte (kırmızı) olmasına dikkat etmelerini söyledik. Duygu ve düşüncelerimizi anlamışlar mıydı? Onlar da bu konuda bir şey söylemediler. Ama anladıklarını sanıyorum. Çünkü bizden, bir gün ziyarete çıkarken kazakları giyip öyle çıkmamızı rica ettiler. Bizi ziyarete çıkarken bir anlık da olsa görebiliyorlardı. Kendimizi o gün idama gider gibi hissetmesek de, bayan yoldaşların ricasını yerine getirdik.

"Metris'in o her gün koğuşların basıldığı, arama adı altında talan edildiği, baskı ve işkencenin en yoğun olduğu günlerinde, bayan yoldaşlarımız kısa sürede kazakları bize örüp ulaştırdılar. Bu kazakları, aradan geçen dokuz yılda giymek 'kısmet olmadı'. Ama dokuz yıllık saldırı-direnış-talan-direnış sürecinde, bir gün düşmanca parçalanıp yok edilene kadar, eşyalarımızın hep en güzel yerini işgal ettiler."

BÖLÜM II

BİZİ BİRBİRİMİZE BAĞLAYAN ÇİMENTO, DEVRİMCİ SOL AİLESİNİN BİRER ÜYESİ OLMAKTIR

"Bizim aramızdaki ilişkiler, emekle, özveriyle, candan dayanışmayla, siperlerde, alanlarda, cezaevlerinde, aynı düşmana karşı savaşan, aynı ekmeği paylaşan, aynı idealleri büyüten insanların ilişkisidir. Bugünün yeni insanının, sosyalist insanın yoldaşlık ilişkileridir.

Yoldaşlık bağından daha kutsal bir bağ düşünemiyoruz. Bir baba, ana çocuğunu sever, çocuklar da onları. Fakat bu aynı şey değil. Yalnızca devrimciler, kan bağıyla değil, ruh bağıyla, yoldaşlık ruhuyla birbirlerine bağlıdır. Biz ise, bunu ölüme giden bir yolda, darağaçlarının gölgesinde büyütüyoruz."

KİMLİĞİMİZ DEVRİMCİ MÜCADELEMİZDİR

- Önce sizleri tanıyalım. Kimsiniz? Kısaca anlatır mısınız?

A.T.ÖZKÖK: Ben ve beş yoldaşım, 1972 sonrası süreçte DEV-GENÇ hareketine katıldık. Öğrenci gençlik mücadelesi içinde, anti-faşist mücadeleyle tanıştık ve aktif olarak yer aldık. THKP-C düşüncesini, günün somut koşullarında M-L bir yorumla

savunan ve geliştiren DEVRİMCİ SOL'un kuruluşundan itibaren, DEVRİMCİ SOL saflarında mücadele ettik. 12 Eylül sonrası, Nihat Erim-Mahmut Dikler eylemlerinden yargılandık. 16 Kasım 1981'de hepimiz idam cezası aldık ve dosyalarımız 1982'den beri TBMM Adalet Komisyonu'nda bekletiliyor.

● *Nasıl devrimci oldunuz?*

A.T.ÖZKÖK: Birçoğumuz henüz okul çağlarında devrimci olmuş kişileriz. Sınıfsal bir kişilik kazanmaya çalıştığımız bir dönem-de yani. Devrimci olmamızın nedeni, esas olarak sınıfsal çıkarlar veya sınıfsal kafa yapısı değil, bozulmamış, araştırmacı aydın kişiliklerimizdir. Bir genç düşünün, çevresini yeni yeni gerçek anlamıyla tanımaya başlıyor ve her baktığı yerde kabul edilmez haksızlıklar, çelişkiler görüyor. Ya bunları görmezden gelecek, kabullenecek ya da sorumlu davranıp, bunların nedenleri, niçinleri üzerine düşünecek, çözüm arayacak. Bizler çözüm arayanlardandık ve çözümü Marksizmde, sosyalizmde bulduk.

● *Nasıl buldunuz, kendiliğinizden mi?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Elbette ki hayır. Gençlik dönemlerimize baktığımızda, bu sorunun cevabını buluruz. '60'ların sonu, '70'lerin başları, Türkiye'de sınıf mücadelesinin yükseldiği bir dönemdir. Çözüm için yola çıkmış devrimciler ve onların mücadelesi vardı. Birçoğumuz çevremizdeki çelişkileri, haksızlıkları bu mücadelenin etkisiyle fark ettik. Bu mücadele olmasa, pembe gençlik düşüncelerimizin devam etmesi işten bile değildi.

● *'71 devrimci mücadelesinin mi etkisi var yani?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Onun etkisi elbette. O güne kadar söylenmeyen şeyler söylendi, örtbas edilen gerçekler ortaya çıkarıldı. Yozlaşmamış, herhangi bir çıkar peşinde koşmayan gençlerin bunlardan etkilenmemesi mümkün mü? Sonra bu insanlar, inandıkları, savundukları düşünceleri, yaşamlarını hiçe sayarcasına savundular, bu uğurda öldüler. Bir 30 Mart, bir 6 Mayıs, tek başlarına çözümün mesajlarıydı. Bizler 30 Mart'ı, 6 Mayıs'ı gazeteler-

den okuduk. Oligarşinin katliamlarından öğrendik, çoğumuz günlerce bir şey yiyemedik.

● *Ama bu sıradan ve genel bir tanıklık ve etkilenme değil mi?*

A.T.ÖZKÖK: Her olay her insanı aynı biçimde etkilemeyebilir. Bizimki de farklı. Örneğin ben, Ulaş Bardakçı'nın oturduğu sokakta oturuyordum ve 19 Şubat operasyonunu başından sonuna kadar gördüm. Polisin, askerin tavrıyla Ulaş'ın tavrı birçok şeyi açıkça gösteriyordu.

Burada sözü Harun alarak devam ettiriyor.

H.KARTAL: Bunlardan sadece biz gençler mi etkilendik? Hayır! Ailemizden, komşularımızdan, mahallemizden, köyümüzden biliyoruz. İşçi olsun, köylü olsun, küçük burjuva bir memur olsun, herkes etkilendi. Onların, haksızlığa ve sömürüye karşı savastıklarını anlıyorlardı. Devrimciler de, oligarşi de '71'de açık oynuyordu ve tüm halk, açık oynanan bu oyundan gerekli dersleri çıkarıyordu. Devlete de, devrimcilere de bakış açısı değişiyordu artık. Bu değişikliği ise mücadele sağlıyordu. Kaldı ki, '73'te birdenbire ortaya çıkan geniş potansiyel ve devrimci hareketlilik, kitlelerin uyanışında '71 mücadelesinin ne denli büyük çapta etken olduğunu ortaya koyuyor. Genel açıdan en temel olgu budur.

● *Egemen sınıfların '74 affını 12 Mart sonrası devrimci gelişmenin nedeni olarak göstermesi, bu nedenle haklı mı sizce?*

S.GÜVEN: Hayır, hiçbir ilgisi yok denilebilir. Devrimci mücadelede, kişilerin veya onların içerde, dışarda olmasının o kadar belirleyici bir önemi yoktur. Bu noktada oligarşi '73 sonrası sürecin ana halkasını yakalayamıyor. Ormanı göreceğine tek tek ağaçlarla uğraşıyor. Henüz affın esamesi bile okunmazken, daha '73'te "Tek Yol Devrim" sloganı atanlar vardı. Doğru dürüst bilmedikleri halde, THKP-C ve THKO'nun teorik tezlerine sahip çıkan sempatizan gruplaşmalar başlamıştı. Çığ gibi büyüyen bir potansiyeldi bu ve kendiliğinden de olsa '73'te örgütlenmeye başlamıştı. Eskiler henüz yoktu. Oligarşi, çığ gibi büyüyen bu ormanı Ece-

vit'le budarım sandı. '77'lere gelindiğinde, Ecevit'le de halledilemediğini gördü ve bu sefer yaygaraya başladı, '74 affı diye. Bu ormanı, içerden çıkanlar değil, '71'de savaşımlar ve onların mücadelesi yarattı. İçerden çıkanlar, ancak tecrübe ve bilgileriyle yardımcı olabilirlerdi ama süreç, böyle bir yardımın da oligarşiyi korkutan gelişmelerin harcına pek bir katkısı olmadığını gösterdi.

● *'73 sonrası gelişmeleri '71 devrimci mücadelesinin etkisine bağlıyorsunuz. '71'de mücadele edip içeri düşenlerin, yaşayanların etkisi olmadığını söylüyorsunuz. '73 potansiyelini yaratan sadece mücadele ederek ölenler miydi?*

"Anlatmak istediğimiz o şekilde açıklanamaz." diyor Baki.

"Konu daha geniş boyutludur. Sorun, ölmek veya yaşamak değil. Sorun, uğruna ölünen veya 'içeri' düşülen düşüncelerin savunulup savunulmamasıdır. Ölenler, savundukları düşünceleri sonuna kadar götürdüler ve bir yerde '73 sonrası potansiyeli yaratan siyasi çizgi ve sosyal pratikle özdeşleştiler. Örneğin THKP-C ile Mahir'i, Ulaş'ı, Hüseyin'i veya Kızıldere'de ölenleri birbirinden ayırmak mümkün değildir. Keza, Deniz, Yusuf, Hüseyin ile THKO'yu, İbrahim Kaypakkaya ile TKP/ML'yi birbirinden ayrı düşünemezsiniz. İçerdekiler, yani yaşayanlar ise daha değişik bir süreç izlediler. Geçmiş düşüncelerinden, siyasal örgütlü kişiliklerinden uzaklaştılar."

● *Onlar devrimciliği bıraktı demek mi istiyorsunuz?*

B.ALTIN: Ona geliyorum... İçeri düşenler veya sizin deyiminizle yaşayanlar, '71 yenilgisinin altından kalkacak bir bilinç ve kararlılık gösteremediler. Yenilgi, her alanda olduğu gibi, içerdekiler üzerinde de etkisini gösterdi. Yılgınlık, yozlaşma, davayı inkar gibi, yenilgi sonrasında karakteristik özellikleri yaygınlaştı. '71 mücadelesini yaşayanların, yenilginin olumsuzluklarını gidermek göreviyle yükümlü olmaları gerekirken, bu kervana katılmaktan geri kalmadılar. En olumluları sessiz kaldı, tevekkül içinde, olup biteni izledi. 'Her şey bitti' düşüncesi kafalarına yerleşmişti ve '74'lere, '75'lere kadar, dışardaki potansiyelin ve potansiyeli yara-

tan gücün farkında değillerdi. Birçoğu, eski savunduklarını inkara yönelik geleneksel revizyonist tezlere sarılmaya başladı. Devrimciliğin örgütlülük, örgütlü mücadele olduğunu biliyorsunuz. 'Bireysel devrimcilik'in, o günkü koşullarda, mücadeleye sıradan bir ilişki kadar katkısı yoktur ve yılgınlığın adıdır.

● *Ama 1974 sonrası örgütlenmelerde, geçmişin devamı olduğunu iddia edenler vardı ve bu yapılanmalarda, içerden çıkanlar da yer alıyordu. Örneğin, "THKP-C'nin devamıyız." veya "THKO'nun devamıyız." diyen örgütlerde yer alan eskiler, sizin anlattıklarınıza pek uymuyor gibi...*

A.F.E.ÖZDEMİR: Evet, uymuyor gibi ama sadece 'gibi'. Bir insan, örgütün temel çizgisine sadık kalmak ve onu geliştirmek için de o örgüte katılabilir, onu istediği başka bir çizgiye çekmek için de. Demin dediğimiz gibi, bunlar kendileriyle birlikte her şeyin bittiğini sanıyorlardı. Eski düşünce ve pratikleri birçoğu için 'narodnizm'di, 'anarşizm'di. 50 yıllık revizyonist tezlerde Marksizmi yeniden keşfettiler! Ama 1974-75'lerde dışarı çıkıp da potansiyeli ve bu potansiyeli yaratan gücü anlayınca, yeniden düşünüp rota saptamak zorunda kaldılar. Geçer akçe geçmişe küfretmek değildi, savunmaktı. Rotalarını bu somut durumu göz önüne alarak çizdiler. Yeni taktiklerini belirleyen strateji, uzun vadeli ve alıştıra alıştıra bir tasfiyecilikti. Örneğin, THKP-C'yi savunuyor görünenler açısından bunu söyleyebiliriz. Eskiler böyle bir taktikle yola çıkmayıp, mücadeleyi bütünüyle kaldığı yerden geliştirmek biçiminde bir tavır koysalardı, ta 1978-79'lara kadar THKP-C'yi savunduğunu iddia eden yeni örgütler ortaya çıkmazdı. THKP-C potansiyeli bu kadar bölünmeyebilirdi. Mücadelenin gelişimindeki her evre, bunların THKP-C ile ilgisi olmayan düşüncelerini ortaya koyuyordu. Bu olgu, parçalanmanın objektif temellerinden biriydi. '71 devrimci mücadelesiyle fiziki anlamda olsun, tecrübe birikimi anlamında olsun bağlantı sağlayabilirlerdi. Ancak böyle bir niyetlerinin olmaması, beraberinde THKP-C'ye gerçekten inanmış ve savunan yeni kadroların görevi üstlenmelerini getirdi. Bu ise kendiliğindenciliği ve çeşitli olumsuzlukları içeren bir süreç

anlamına geliyordu. Böyle bir süreç, THKP-C düşünce ve pratiğinde bir örgüt kurmayının, kendini kanıtlamış bir örgüt çekirdeğinin, sancılı ve uzun bir süreç sonunda yeniden oluşması demektir. Sonuçta, yeni genç kadrolar, her şeye rağmen böyle bir yapıyı oluşturdular ama sürecin kendiliğindenci karakteri, bölünme ve yeni örgütlenmeleri doğurdu.

● *Sonuç olarak, "THKP-C'yi biz savunuyorduk, onlar savunmuyordu." diyorsunuz, değil mi? Diğerleri de sizin THKP-C ile ilginiz olmadığını kanıtlayamazlar mı? Hem söylediklerinizi, hem de pratiğinizi yorumlayarak bunu yapabilirler...*

Gülümseyerek tekrar Tayfun söz alıyor:

"Söyleyebilirler de... Sosyal pratik onları doğrular mı acaba? Bir siyasal hareketin çizgisini, salt söylediklerine bakarak değerlendiremeyiz. Devrimci pratik, söylenen sözlerle uyum içinde olmalı, birbirini tamamlamalı, çelişmemelidir. Geçmiş savunma konusunda da, sosyal pratik dışında bir ölçüt bulmamız zordur. Özellikle '73 sonrası, bu unsurların uyguladıkları tasfiye hareketi, teorik açıdan çok ince ve sinsi yürütüldüğünden, sosyal pratiğin önemi daha da fazladır. Bizim açımızdan ise böyle bir çelişki bulmaları mümkün değildir. Bunu ancak özel bir niyetle ve diyalektiği zorlayarak yapabilirler, tabii dürüstlük olgusunu da. Kaldı ki, bugün her sol kesim, temel tezleriyle de 'THKP-C'yi DEVRİMCİ SOL dışında savunan kalmadı.' diyerek ve bizi değişmemekle suçlayarak, bu tartışmanın bizim açımızdan kapandığını teslim ediyor.

● *Peki, ölenleri kişi olarak ele aldığımızda, onların da '73 sonrası hayatta kalanların akıbetine uğramayacaklarının garantisi nedir? Daha doğrusu onlar da yaşasaydı aynı durum yaşanmaz mıydı?*

A.T.ÖZKÖK: Varsayımlarla uğraşmamak gerekir. Ama şu kadarını söyleyebiliriz ki, aynı durum söz konusu olmazdı. Hepsinin ölümü bir siyasal tavırla, eylemle olmuştur. Ayrıca, bu insanların bazılarında, diğerlerinde olmayan özellikler vardır. Onlar önderdi.

Hareketler, bu insanların düşünce ve pratiğiyle oluşmuştur. Bugünkü inkarcılarla, tasfiyecilerle aynı duruma düşmeleri, yine 'ölümleri' olacaktı. Siyasal anlamda, kişi olarak yine öleceklerdi. Hayatta kalanların yaşadığı cezaevi serüvenini, Mahir Çayan da yaşamıştır. Fakat o çıktığında, bu türden soru işaretlerini siyasi mücadelesiyle yanıtlamıştır. Bu noktada yine, belirleyici olanın kişiler düzeyinde mi, düşünceler düzeyinde mi ele alınması gerekir sorusu çıkıyor karşımıza. Kişiler fazla önemli değildir diyoruz yine. Önemli olan, siyasal düşünceleridir. Kişiler, bu siyasal düşüncelerle özdeşleştiği oranda benimsenir, sürükleyici olur. Onlar ölümleriyle bu işi yapmış, özdeşleşmişlerdir.

● *İlla ölmek mi gerekiyor, yaşayanların suçu ne?*

A.T.ÖZKÖK: Yaşayanların suçu yaşamak değil tabii ki. Yaşayanların suçu, yenilgi ortamına teslim olmalarıydı. Yenilgi ortamının üzerlerine yükledikleri görevleri yerine getirebilseydiler, onlar da tıpkı ölenler gibi bu özdeşleşmeyi sağlayabilirlerdi ama onlar özdeşleşebilecek bir şey kalmadığını sandılar. Hayalleri yıkıldı, yeni yollar aramaya başladılar. Eskiye övgü düzüp keskin savunucu durumuna geçenler ise dediğimiz gibi, potansiyeli görmüş, 'uyanmış'lardı. Bu ise özdeşleşme değil, fırsattan yararlanmadır, pragmatizmdir.

Sorunuzun yanıtı, içinde bulunulan tarihsel süreçte, devrimci sorumluluk bilinciyle, mücadeleyi her koşulda sürdürme cesareti gösterip göstermemekte yatıyor. Bu cesareti gösteremeyenler, geçmiş düşünce ve pratiklerine küfretmekle karşı-devrim saflarına geçme arasında savruldu.

● *Siyasallaşmayı ve devrimci gelişimi, kişiler özelinde etkileyen başka ne gibi etkenler sayabilirsiniz?*

H.KARTAL: Tek tek kişiler düzeyinde ele alırsanız, bir sürü öznel faktör sayılabilir. Bu bizim açımızdan da geçerlidir. Ancak biz sorunu genelde ele almak zorundayız sanırım. Bu şekilde ele aldığımızda, '71 devrimci mücadelesi dışında siyasallaşmayı, devrimci gelişimi etkileyen en önemli faktörlerden biri, '73 sonrası gelişen anti-faşist mücadeledir.

● *Ülkemizde faşist hareketin işlevi, devrimci gelişimi bastırarak olarak bilinir. Üyesi olduğunuz DEVRİMCİ SOL'un çeşitli yazılarında bu durum ifade edildi. Bastırmakla görevli bir yapının varlığı nasıl sizlerin gelişiminin etkeni olabilir? Bu paradoks değil mi?*

H.KARTAL: Evet, gerçekten asıl ve belirleyici işlevi bastırmaktı. Ancak devrimcilerin görevi de gelişmek ve geliştirmektir. Bu iki işlevin karşılaşması, çatışması gelişmeleri hızlandırdı. On yılda yaşanacak süreç, bir yılda veya daha az zamanda yaşandı.

SİVİL FAŞİST HAREKETİ BOZGUNA UĞRATTIK

● *Yani faşist hareketin ortaya çıkması devrimcilerin lehine mi oldu?*

H.KARTAL: Hayır, öyle bir şey söylemedik. Gelişmeleri hızlandırdı dedim ama gelişmenin yönünü belirtmedim. Egemenler, tek başlarına on yılda (belki Ecevit eliyle) yapabilecekleri bir görevi (ortaya çıkan potansiyelin yok edilmesi görevini), faşistlerin yardımıyla bir yıl içinde yapabilirlerdi. Bir yandan egemen güçler, bir yandan faşist hareket daha hızlı yol alacaklardı.

● *Ama yapamadılar... Öyle mi diyorsunuz?*

A.Ş.YILDIRIM: Öyle. Yapamadılar ama neden? Herkes, "Aman, faşizm gelir uslu durun.", "Faşizm tırmanıyor, provokasyona gelmeyelim." deyip köşesine çekilseydi, yine yapamazlar mıydı? Yaparlardı ve sadece doğan potansiyeli yok etmekle kalmayıp, devrimci örgütlenmeleri de tecrit etmiş olurlar ve kolayca boğabilirlerdi. Ancak herkes aynı düşünmüyordu ve faşist harekete karşı verilecek dişe diş bir mücadeleyle bu planın bozulacağını, kitlenin faşizme teslim edilmeyeceğini bilenler de vardı. Bu düşünce pratiğe uygulandığında, siyasal ortam gerginleşti ve herkes hızlı bir şekilde tercihe zorlandı. Çünkü faşist saldırılar, hayatın her alanına sızmıştı ve devrimciler hayatın her alanında, faşist bir kitle tabanının yaratılmasını engellemenin –siyasi, ideolojik– mücadelesini verdiler. Sonuçta, devrimcilerin haklı mücadelesi başarılı oldu, faşistlerin tecritini getirdi. Bu hızlı gelişimin yarattığı siyasallaşma, genelde devrimci güçler lehine sonuçlar do-

ğurdu. Fakat bizzat politikleşmeyi yaratan faşist saldırılar değil, bunların devrimci tarzda yanıtlanmasıdır. Ve biz, emekçi sınıfların politikleşmesi için, faşistlerin ortaya çıkışını ve saldırılarını beklemedik, bekleyemeyiz de.

● *Şöyle diyebilir miyiz? Faşistler belli bir amaçla piyasaya sürüldü ama sonuçta başarısız oldular. Onların faaliyetleriyle hızlanan süreç, devrimcilerin lehine sonuçlandı. O halde, amacı ne olursa olsun, faşist hareketin ortaya sürülmesi sonuçta devrimcilerin lehine olmuştur. Çünkü sadece devletin devrede olacağı bir süreçte, on yılda yaşanacak gelişmeler bir yılda yaşanmıştır ve bundan devrimciler kârlı çıkmıştır. Doğru değil mi?*

S.GÜVEN: Hayır, yanlış. 'Lehine sonuçlandı' ile 'her zaman lehine sonuçlanacak' farklı şeylerdir. Yanlış görmek için de, bizim gibi ülkelerde ortaya çıkan faşist hareketlerin tüm yönlerini görmek gerekir. Şöyle ki; faşist hareketler her ne kadar 'hücum kıtaları' gibi görünse de, onları salt bu görünümleriyle ele almak yanlıştır. Siyasal bir taktiğin ürünüydüler ve siyasal işlevleri çok yönlüydü. Yukarıda belirttiğimiz gibi, bunlar gelişen potansiyeli bastırmak görevini üstlenmişlerdi ama diğer yandan, faşist bir kitle tabanı yaratmakla da görevliydi. Bu durum onların aynı zamanda devletten görece bağımsız, alternatif bir siyasal örgütlenme olarak ortaya çıkmalarını getiriyordu. Faşistlerin taktiksel konumlanışı, devrimci hareketin asıl hedefi olan devleti geri plana atıyordu. Faşist hareket bir yerde, devletle devrimci mücadele arasında tampon görevi görüyor, siyasal bir yanılsama doğuyordu. Bırakalım halk kitlelerini, solun büyük bir kısmı bile faşist hareketin bu misyonunu anlayamadı. Devletle faşist hareketi ayrı ayrı ele alıp ilginç teoriler ve tavırlar geliştirdiler. Faşist hareketi devlete şikayet etmeye kadar gittiler. Yalnız vurgulamak gerekir, bu tavırları taktik veya çelişkileri kullanma anlayışının sonucu değildi. Gerçekten faşist hareketi yanlış değerlendirmelerinin sonucuydu. Türkiye'deki faşist hareketi klasik faşist hareketlerle (Almanya, İtalya vb.) aynı görüyor, aradaki önemli farklılıkları anlamıyorlardı.

● *Bu yanılısama, daha doğrusu soldaki bu yanlış anlayışlar mı devrimci mücadelenin zararına olmuştur?*

S.GÜVEN: Tek başına ele alırsanız, bu fazla önemli bir zarar değil. Ama geniş düşünürsek, tüm boyutları göz önüne getirirsek, kayıplar, eksiklikler daha iyi anlaşılır.

"Ben çok daha basitleştirerek anlatmaya çalışayım." *diyerek Fazıl devam ediyor:*

"Bir yerde oligarşi, bir yerde halkla bütünleşmeye çalışan devrimciler var. Devrimci gelişmenin belirli bir aşamasında, oligarşi, devlet ve devrimci hareket arasına faşist hareketi sokuyor. Faşist hareket ne yapıyor? Devrimci mücadeleye saldırıyor, her türlü zor yöntemiyle bu gelişmeyi durdurmaya, bastırmaya çalışıyor. Sürdürülen bu terörün yanı sıra, faşist hareket demagoji ve yalan üzerine yükselen bir 'ideolojik' kampanyayı da örgütüyor. Bu faaliyetlerin her ikisi de devletin dışında bir görünümle yürütülüyor. Ancak gerek fiziki saldırılar, gerekse yalan ve demagoji, oligarşi lehine bir kitle tabanının yaratılmasına hizmet ediyor. Ortaya çıkan görünüm, bilinçsiz halkı yanıltıyor ve devletle faşist hareketi ayrı ayrı yerlere oturtuyor. Aralarındaki ilişkiyi halkın gözleri önüne sermek, devrimci hareketin görevi. Ancak solun bir kesimi faşist hareketi, klasik faşist hareketlerin yapısına benzetip devletle ayrı görüyor. (Herhangi bir burjuva partisi gibi.) Bu da oligarşinin faşist hareketle elde etmek istediği sonuca hizmet eder duruma geliyor. Sonuçta, devlete yönelmiş bir platformda oluşması gereken bilincin esas doğrultusu, sivil faşist harekete karşı olmaktan ileri gidemiyor. Pratikte devlet, ister istemez 'hakem' görünümüne bürünüyor. İşte halkın bilincinde oluşan bu yanılısama, devrimci gelişim için en büyük zararlardan biridir."

● *İyi ama geçmişte solun büyük kesimi, devletle faşist hareket arasındaki ilişkiyi sergiliyor, teşhir ediyordu.*

A.F.E.ÖZDEMİR: Hayır, onların yaptıklarını öyle yorumlayamayız. Daha doğrusu, yaptıklarının gerçek muhtevasını kavrar-sak, söylediklerimizi çürüten şeyler olmadığını görürüz. Onlar

meseleyi hep kişiler veya hükümetler düzeyinde ele alıp, 'teşhir' dedikleri faaliyetlerini bu yönde yürütüyorlardı. Teşhir ettikleri, bir Demirel ile veya MC hükümetleriyle faşist hareketin ilişkileriydi. Bunu emekçi halk az çok anlıyordu ama halk, Demirel veya MC iktidardan uzaklaştığında bu ilişkilerin biteceğini, devletin faşist hareketle ilişkilerinin kesileceğini sanıyordu. Örneğin bir Ecevit bunu yapacaktı, yapabilirdi. (!) Sözüünü ettiğimiz solun kafa yapısı da bundan bir adım ileri değildi. Devletin istediğini kesinlikle kavrayamıyorlardı. Ecevit, 12 Eylül'den önce Erzurum'da Özel Harp Dairesi Başkanı'nın MHP İl Başkanı da olduğunu gördüğünde ve bunu açıkladığında, herkes "Aaaa....Oooo!.." diye şaşkınlıklarını ifade etmeye başladı. Biz senelerce bunları söyledik. Devlet demek hükümet demek değildir, çok daha komplike bir kurumdur ve hükümetler bir parçadır. Hükümetler ancak bu bütünle uyum sağladığı oranda etkili olabilirdi.

Neyse, konumuza dönersek, sorun bu karşı-devrimci örgütlerin devletin asıl kurumlarıyla olan ilişkisidir. Bu ilişkiyi göz önüne almayan ve buna göre yürütülmeyen bir mücadeleyi, gerçek anlamıyla bir iktidar mücadelesi sayamayız. Teşhir, ajitasyon, propaganda, örgütlenme, pratikte verilen mücadele ve siyasi çizgi, hepsi ama hepsi bu ilişkiye göre biçimlenip pratiğe dökülmüyorsa, yapılanların yeterli ve doğru olduğunu söyleyemeyiz.

● *Peki, siz ne yaptınız?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Biz başından itibaren bu ilişkiyi, bu bütünselliği gözeterek mücadele ettik. Teşhir, ajitasyon, propaganda çalışmalarımızda, pratik mücadelemizde ve örgütlenmemizde bu bütünlüğü gözetten bir çizgimiz vardı.

● *12 Eylül gününe baktığımızda, bu konuda sizin de pek başarılı olduğunuz söylenemez herhalde.*

"Başarıdan neyi kastettiğinizi anlayamadık." diye Baki söze giriyor:

"12 Eylül'den sonraki uzun bir süreçte güçlü bir direniş örgütleyememekle, 12 Eylül öncesi sivil faşist hareketi bozguna uğratmak farklı şeyler.

DEVİRİMCİ SOL '78 sonunda, '79 başında siyasi arenada yerini aldı. Yani DEVİRİMCİ SOL diye bir siyasi hareket ortaya çıktı. Şimdi, sol kitle şu veya bu örgütün etki alanına girmişti. Faşist hareketin ve devletin halka saldırısı en üst boyutlarda seyrediyordu. Sıkıyönetim tam o sırada ilan edildi. Tüm bu olumsuz koşullara karşın, iki yıldan az bir zamanda (yani 12 Eylül'e gelindiğinde), hareketimiz varlığını dosta düşmana kabul ettirmişti. Hareketimiz yeniydi, tecrübesizdi, başkalarından kalma bir sürü olumsuzluğu saflarında taşıyordu ama az sayıda da olsa '74'ten beri süreci tüm yönleriyle yaşayan, THKP-C düşüncesini kavramış, ülke gerçeklerini özümsemiş kadro ve önderlere sahipti. Bu avantajlarının yanında, DEVİRİMCİ SOL, bir parti olma niteliklerine sahip değildi.

Bunlara karşın bizler, sürecin ana özelliklerini tespit etmiş ve devrimci mücadelenin odak noktasına anti-faşist mücadeleyi yerleştirmiştik. Ancak bu tespit, sivil faşist hareketi tek başına ele almayan ve devletin niteliğini göz ardı etmeyen bir tespitti. Mücadele hattının doğruluğu, çok geçmeden, diğer devrimci güçlerin de katkısıyla, sivil faşist hareketin belkemiğinin kırılmasıyla ortaya çıktı. Bu sonuca, farklı bir anlayışla da olsa, silahlı mücadeleyi yürüten örgütlerle birlikte ulaştık. '80 başlarına gelindiğinde, devlet direkt müdahale etmek zorunda kaldı. '80'de devrimciler ağırlıkla, resmi güçlerle karşı karşıyaydı. Mücadelenin devletle olduğu artık açıktı.

Halkın durumuna gelince –ki siz buna bakarak bizim de başarısız olduğumuzu söylüyorsunuz– bizler hiçbir zaman her şeyi en kısa zamanda halledeceğimiz demedik, ki bu gülünç olurdu. Ayrıca biz, tüm halkı örgütlemiş ve bilinçlendirmiş olduğumuzu da söylemedik. Bunlar için tüm gücümüzü harcadık, bu anlamda epey yol kat ettik. Ama solun bile 12 Eylül gününe kadar aynı yarınlısamayı yaşadığı bir yerde, halkın, 'can güvenliği', 'anarşi-terör' demagojisine kanmaması pek mümkün değildi. Bir de bu de-

magojiyi, azgınca yürütülen bir beyaz terörün üzerine oturtursanız, durum daha kolay anlaşılır. Oligarşi de öyle yaptı.

Buna karşın şu gerçeği görmezlikten gelemeyiz: Oligarşinin sivil faşist hareket taktiği iflas etmiştir ve bunu sağlayan da devrimci çizgide yürütülen mücadeleydi. Bu yüzdendir ki, oligarşi 12 Eylül'de, sivil faşist harekete de kısmi bir tavır almak zorunda kaldı. Tecrit olan, halk düşmanı yüzü açığa çıkan bu aracı, oligarşi, bir süre için kızağa çekmek gereğini duydu."

● *Bugünlerde şöyle bir düşünce var: "Devrimciler 12 Eylül öncesi faşist hareketle çatışmaya girmekle hata etmiş, gücünü boşa harcamıştır. Hatta provokasyona gelmiştir. 12 Eylül için egemen sınıflara bahane hazırlamış, koz vermiştir." Bunlara ne diyorsunuz?*

A.Ş.YILDIRIM: Bu düşünceler mücadelenin olduğu her yerde çıkar. Klasik provokasyon teorisi. Özü mücadele kaçkınlığıdır, bu kaçkınlığı gizlemektir. Provokasyon nedir? Bir şeyi yapmaya niyetli olmayanı, o işi yapmaya kışkırtmaktır. Bu durumda, devletle mücadele etmek isteyen sol(!) sivil faşistlerle çatışmak istemediği halde, sivil faşistlerin sürekli saldırılar düzenleyerek kışkırtmalarıyla(!) devrimci güçler bunlara yanıt vermiş, sözümona provokasyona gelmişlerdir. Nasıl olduysa(!) provokasyona gelip kışkırtılan devrimci güçler, sivil faşist hareketi geriletmiştir. Ne diyelim, biz böyle 'provokasyonlara' ve 'kışkırtmalara' hep geleceğiz!

12 Eylül öncesi koşullarda faşist hareket, mücadele etmeye niyetli olmayanlar için provokasyon olabilir, o anlamda provokasyona gelmiş olabilirler –gerçi geriye baktığımızda böyle bir 'provokasyona' gelmediklerini de görüyoruz– ama biz mücadele etmek niyetindeydik, mücadele etmemiz kimsenin provokasyonuyla olmadı. Böyle bir niyet ve irade taşıdığımız sürece, 12 Eylül'ler hep olacaktır. 12 Eylül olmasın diyorsanız, mücadele etmeyeceksiniz, oligarşiyi zor duruma düşürüp 'kızdırmayacaksınız'. Aslında devrimcilerin devrim niyeti olmasa, oligarşinin de devrimci mücadeleyi bastırmak diye bir derdi olmaz. Herkes ne güzel kuzu kuzu sömürülür, değil mi?

Sınıflar mücadelesi hiçbir zaman düz bir hat izlemez. Devrimci mücadele, karşı-devrimi zorlar ve mücadelenin zorunlu yan odakları ortaya çıkar. Bu durumu ancak mücadeleyi idealist ve yakın devrim hayalleriyle ele alanlar anlayamaz.

Sonra şu anti-faşist mücadeleyi omuzlamanın hata olduğunu, güçleri boşa harcamak olduğunu söylerken ne demek istiyorlar? Bir devrimci olarak bizlerin bunu kabul etmesi mümkün değildir. Hata yapmamak için mücadele etmemeli miydik? Grevler faşistlerin hücumuna uğruyor, mahalleler, köyler, kasabalar, hatta birtakım kentler sivil faşist terör ve katliamlarla işgal ediliyordu. Gençlik keza aynı saldırıların hedefi... Ve siz halkı örgütlemek, devrimci mücadeleyi sürdürmek istiyorsunuz. "Sayın sivil faşistler, siz biraz şöyle durun, önce biz halkı örgütleyelim, ondan sonra gelin." mi diyecektik? Bu, mücadeleye niyeti olmayan solun içine düştüğü komedidir.

Burada Şener'e Sadettin bir ekleme yapıyor:

"Faşistleri bırakıp devletle mücadele edilmeliydi.' Nasıl? Bu soruya verecek cevapları yoktur onların. Bu süreçte, faşistlerle mücadele ediyorsan, aynı zamanda devletle de mücadele ediyorsun demektir. Benzer eleştiri sahiplerinin tüm becerileri, çeşitli yayın organlarında akıl hocalığı yapmak ve sendika yönetim kurulları için çeşitli manevralar çevirmektir. İşçi sınıfının teorik ve pratik mücadelesi buydu onlar açısından. Tüm sol böyle 'mücadele' etseydi 12 Eylül'lere gerek kalmazdı, doğru ama bir şeye daha gerek kalmazdı: Mücadeleci sola ve devrime."

● *Bir de "Hep gençlikte kalındı, MHP'ye karşı mücadelede çakılıp kalındı. Oysa bizim görevimiz işçi sınıfına gitmekti. İşçi sınıfına gitmediğimiz için halkı örgütleyemedik." deniyor.*

B.ALtin: Sınıflar mücadelesi önceden belirlenmiş, kafalarda çizilmiş ütopyaya, şablonlara göre değil, nesnel koşullara, bu koşullardaki dinamizme göre gelişir. Devrimci mücadelenin başarısı, koşulları objektif ve subjektif tüm yönleriyle değerlendiren, mücadelenin önüne, doğru ve somut hedefleri koyabilmekle başlar.

12 Eylül öncesi ağızlarından işçi sınıfını düşürmeyenlerin, gençliğin dinamizmini küçümseyenlerin, halkın can güvenliği sorununu küçümseyip, anti-faşist mücadeleden kaçanların ne denli işçi sınıfından da uzak, kendi küçük burjuva dünyalarına hapsoldüğünü gördük.

Bize, "Gençlikte kaldınız." veya "MHP'ye karşı mücadelede takıldınız." diyenler, ciddi bir şekilde hiçbir zaman işçi sınıfını örgütlemeye de yönelmediler. Sloganlarını dergi sayfalarından, duvarlardan çıkarıp bir türlü torna başındaki işçinin yüreğine nakşedemediler. MHP ile mücadelede 'çakılıp kalmayanlar', sınıf mücadelesinden kaçışın teori ve pratiğinin örneği oldular. Ayrıca devletle mücadelede de çakılıp kalmamak için, yurtiçinde kalmamayı da iyi başardılar.(!) Giderken işçi sınıfını da unutmadılar. Ona, "Seni çok seviyoruz." diyerek bir 'mektup' bıraktılar. .

Biz bu alandaki yeniliğimize, tecrübesizliğimize rağmen, işçi sınıfı ile ciddi ilişkilerin tohumunu attık. Bugün hiçbirinin doğru dürüst esamesinin okunmadığı bu alanda, bir fidan tutturmuşsak – ki bunu kimse yadsımıyor – bu fidanın tohumları geçmişte atılmıştır.

12 EYLÜL'LER BİR TEK YOLLA ÖNLENİR: DEVRİM

● *Peki, 12 Eylül'ü önlemek mümkün değil miydi veya nasıl önlenirdi?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Bizim gibi ülkelerde 12 Eylül'ler sık sık gündemdedir. Ülkenin istikrarsız bir ekonomik, siyasi yapısı vardır. Bu yüzden oligarşi, zaman zaman düzenin tüm kurumlarını seferber edip zor ve şiddeti en üst düzeye çıkarır. Bu yöntemle istikrarı yine sağlayamaz ama bir süre de olsa siyasal krizin derinleşmesini önler, önlemeye çalışır. Bu nedenlerle anti-emperyalist, anti-oligarşik halk devrimi gerçekleşene kadar, 12 Eylül'lerin nesnel bir temeli vardır. Ama oligarşinin bu girişimlerini önlemek değilse de hüsrana uğratmak mümkündür. Bu da, halkın örgütlü mücadelesine bağlıdır.

● *Bu söylediklerinizi 12 Eylül 1980 özelinde nasıl formüle edebilirsiniz?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Bugün herkes 12 Eylül'ün nedenleri üzerine benzer şeyleri söylüyor. Sınıflar mücadelesi, Ortadoğu, NATO, iç ve dış ekonomik-siyasi gelişmeler... Yine herkes 1977'lerden itibaren 12 Eylül'ün geliyor demeye başladığını söylüyor. Tabii bunlar, bugün söylenen şeyler. Neyse... 12 Eylül'ün geleceği bu kadar açıkken, neden bu kadar başarısız olundu, sol neden bu kadar yetersiz kaldı diye düşünmek gerekir.

'77'lerden itibaren solun önünde iki yol vardı: Bir tanesi, mücadeleyi tatil edip faşist hareketin kitleleri teslim almasını seyretmek... Bu yoldan yüründüğünde, oligarşi, 12 Eylül'e ihtiyaç duymayacaktı. Çünkü 12 Eylül ile sağlanmak istenen ortam, o zaman devletin resmi güçleri direkt devreye girmeden sağlanmış olacaktı.

Diğer yol ise faşist hareketin kitleleri teslim almasını engellemek için mücadele etmektir. Mücadele, sonuçta, 12 Eylül benzeri bir darbeyi getirebilirdi de. Sınıf kavgasını tatil etmenin, faşist hareket eliyle sağlanmış çok erken bir 12 Eylül demek olduğunu bilen devrimciler için yapılacak tek şey, mücadeleyi sürdürmektir. Yine bu süreçte 12 Eylül'lere güçlü bir şekilde hazır olmalıydı. Bu yol izlendiğinde, 12 Eylül'ün her istediğine ulaşmasını engelleyecek bir gücü yaratmak olasıydı. Ama hayata geçirilen neydi? Solun büyük bir kesimi böyle bir görevden kaçıyordu. Sözde değil belki ama izlediği çizgiyle... Her şeyi kendiliğindencilığe bırakmış, tevekkül içinde sınıflar mücadelesine şöyle ya da böyle katılan bir sol. Böyle bir sol ile cuntalar engellenemezdi.

● *Peki bunu önceden görenler ne yaptılar, ne yapabildiler?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Önceden görenlerin neler yaptıklarını, yapabildiklerini 12 Eylül'ün birkaç yıl öncesi ve sonrasına bakarak değerlendirmek eksik ve yanlış olacaktır. Elbette ki, bu kesitte de birtakım ipuçlarını bulabiliriz ama esas olarak, bu durumu tarihselliği içinde değerlendirmek gerekir.

Solun bugün ana tartışma konularından biri de anti-faşist mü-

cadeledir. Geçmişte 'izleyici'liği politika edinenler bile, anti-faşist mücadele hakkında, geçmişte olduğu gibi ağzına geleni söyleyememektedir. Kimileri ise bugün "Anti-faşist mücadeleyi yürütenlerin, tüm olumsuzluklarına karşın yer yer devrimci mücadeleye yararları dokunmuştur." diyerek, gerçeği 'itiraf' etmektedir.

Tüm bu tartışmalar, itiraflar geçmişte faşist terör karşısında 'izleyici'liği politika edinmeyenlerin, ne yapıp yapmadıklarına ilişkin bir açıklama sayılabilir.

● *12 Eylül karşısında başarısızlığın bir nedeni de, Türkiye solunda onlarca fraksiyona rağmen 'birlik' olayının gerçekleştirilmemesinde yatmıyor mu?*

A.T.ÖZKÖK: Birlik, cazip ve önemli bir konu olarak görülüyor. Sorunların ancak gerçekçi yaklaşım ve yöntemlerle çözülebileceği açıktır. Türkiye solunun neden onlarca fraksiyona bölündüğü, özel olarak incelenmesi gereken bir konu. Soyut 'birlik' havariliği yapmak ve bunu demagojik malzeme olarak kullanma anlayışı, her zaman hüsrarla son bulmuştur. Birliğin, somut hedefler, programlar ve ilkeler çerçevesinde eylem ve güç birliği olarak gerçekleşebileceği gerçeğini, şimdiye kadar çokça anlatmaya çalıştık. Bu amaçla birçok girişimimiz de oldu.

Gerek 12 Eylül öncesi, gerekse 12 Eylül sonrası mücadeleden yana, her adımda somut (uzun ve kısa vadeli) hedefler çerçevesinde oluşturulacak güç ve eylem birlikleri, daha ileri birlik platformlarının önünü açacaktı, açabilirdi. Bu bile yapılmayınca, başarısızlığa neden olan faktörlere bu önemli olgu da eklendi.

YOLDAŞLIK BAĞLARI KADAR KUTSAL BİR BAĞ YOKTUR!

● *Bu tarihi kesitte ortaya koyduğunuz devrimci politika, sizi diğer soldan ayırt edici çizginin temel taşı oluyor. Bu somut olarak mücadelede nasıl biçimlendi, yansıdı?*

A.Ş.YILDIRIM: En kısa tanımıyla slogan düzeyinde ifade edersek, "halkın örgütlü gücüyle birleşmiş devrimci şiddet" temelindeki bir mücadele anlayışı. O süreçte, devrimci mücadeledeki

tikanıklığı açacak perspektif buydu. Devrimci güçler, faşizmin halkı sindirme, teslim alma planını ancak bu devrimci politikayla bozarak, halkın can güvenliğini sağlayabilirlerdi. Devrimci hareket, bu devrimci politikayı ortaya koymakla kalmadı, cesaret, kararlılık ve özveriyle uygulayarak devrimci mücadelenin haklı olarak lokomotif oldu.

Sınıflar mücadelesinde en geniş kitlelerin örgütlülüğünü temel şiar olarak kabul etmiş devrimci çizgi, taktiklerini bu temel perspektife göre biçimlendirip, mücadelenin her aşamasında, her alanında solunum yollarını yarattı. Bizzat kitlelerin içinde, onların yanı başında, her an onların nabzını elinde tutarak, sahip olunan bu olanaklar üzerinde gerçekleştirilecek maddi güç, halkın örgütlü gücünden başka bir şey olmayacaktır.

İşte 12 Eylül öncesi sözkonusu kısa süreçte, devrimci hareketimiz, sağdan, soldan yapılan her türlü çarpıtmalara karşın, sınıflar mücadelesinin her alanında giderek artan sivil-resmi faşist saldırıların karşısına devrimci şiddet perspektifiyle çıkmıştır. Halkın can güvenliğine pratikte sahip çıkarak, sınıflar mücadelesinin o günkü süreçte odağını oluşturan mücadeleye öncülük etmiş, geniş kitlelere mal olmuştur...

● *Bu bölümle ilgili son bir soru: Sizi birbirinize bağlayan çimento nedir?*

A.Ş.YILDIRIM: Bizleri birbirimize bağlayan çimento, DEVRİM-Cİ SOL ailesinin birer üyesi olmaktır. Bizim aramızdaki ilişkiler, emekle, özveriyle, candan dayanışmayla, siperlerde, alanlarda, cezaevlerinde, aynı düşmana karşı savaştan, aynı ekmeği paylaşan, aynı idealleri büyüten insanların ilişkisidir. Bugünün yeni insanının, sosyalist insanın yoldaşlık ilişkileridir.

Yoldaşlık bağından daha kutsal bir bağ düşünemiyoruz. Bir baba, ana çocuğunu sever, çocuklar da onları. Fakat bu aynı şey değil. Yalnızca devrimciler, kan bağıyla değil, ruh bağıyla, yoldaşlık ruhuyla birbirine bağlıdır. Biz ise bunu, ölüme giden bir yolda, darağaçlarının gölgesinde büyütüyoruz.

BİZİM DÜĞÜN

.....
Bir gün bize de
VAKİT GELDİ
Diyecekler
Omuzları ölüm yüklü muhafızlar

Uzun bir gelecek için
Kısa bir yolculuğa çıkacağız
Mavzer duvarlar arasında
Karanlık bir gecede
Başsız cellatlarla yüzleşmek
Bağrına
Kurşuni postalların bastığı ülkeme
Doğdurabilmek amacıyla
Güneşi
Şeref kürsüsünden...

Yaşamayanlar
Bilmiyorlar
Yüreğimiz o anın heyecanını
6 Mayıs balaylarında duydu.
Daha yaşamı yeni yeni kavrarken
Sırılsıklam olduğumuz duygu
İşte buydu...

Bu coşku
bu an
bu kürsü
Hürriyete açılan ne ilk
Ne son yoldu
Bir on sekiz
bir yirmi beş
bir otuz yaş
Düşecek kürsüden daha

*Belki binlerce baş
Ancak ve ancak
Sömürüyü, zulmü
Orağın biçerek
Çekicin dövdüğü gün
Bitecek bu kanlı düşün*

Baki ALTIN

BÖLÜM III

FAŞİZM BİZİ REHİN ALDI AMA DEVRİMCİ SOL'UN MÜCADELESİNİ ENGELLEYEMEDİ

"Tüm duruşmalar süresince, oligarşiye karşı, devrimi bu alanda temsil etmenin bilinciyle hareket ettik. Devrimci ilke ve geleneklerimizden ödün vermedik. Devrimci direniş bayrağını 12 Eylül mahkemelerinde yükseklerde tutmaya özen gösterdik. Özen gösterdik diyoruz çünkü asıl değerlendirmeyi, günü geldiğinde emekçi halkımız yapacaktır. Hakkımızda kesin kararı Türkiye halkı ve Türkiye devrim tarihi verecektir. Bizler, yaptıklarımız ve yapamadıklarımızla, bu akışın bir parçasıyız."

TİPİK BİR 12 EYLÜL MAHKEMESİ VE DEVRİMCİ SOL (I) DAVASI

● Kamuoyunda 'Erim-Dikler Davası' olarak bilinen, DEVRİMCİ SOL (I) Davası'nda idam cezası aldınız. Şöyle bir geriye dönüp baktığımızda, altı kişinin idam cezası almasıyla sonuçlanan dava ve idamlar için ne dersiniz?

B.ALTIN: Hüküm giydiğimiz 16 Kasım 1981'den itibaren hesaplarsak, dokuz yıldır idam mahkumu olarak yaşıyoruz. İdam cezasına çarptırılmak her zaman sık rastlanan, kolay sözü edilen bir olay değil. Fakat ülkemizde, adını her dönem duymak mümkündür. Ve dönem dönem yoğun bir şekilde infazına da tanık olunur. Kimi zaman duyup geçtiğimiz, kimi zaman ilgi ile izlediğimiz bir durum, artık uzun bir süredir bizim için de geçerli. Bu durum, aslında bir sürpriz olmadı bizler için...

A.T.ÖZKÖK: En azından böylesi sorunların çok uzağında olan, sıradan, alışlagelmiş bir yaşantı değildi bizimki. İdam cezası almamız, cuntanın 12 Eylül sonrası devrimci hareketlere, özel olarak da DEVRİMCİ SOL'a karşı yürüttüğü karşı-devrimci saldırının bir sonucudur. İdamlar politikasının DEVRİMCİ SOL'a yönelik taktiğinin biçimlenişidir. Bizim dava, bu cezaları verenlerin bütün şatafatlı davranışlarına, göstermelik büyüklüklerine ve sözde kendi hukuksal meşruluklarına karşın, altı Devrimci Solcuya ölüm cezası verebilmek için kendi kurallarını nasıl çiğnediklerinin, ikiyüzlülüklerinin, acizliklerinin, komik duruma düşmelerinin sergilendiği bir davadır.

Bugün geriye baktığımızda, 12 Eylül'ün, birçok davada olduğu gibi, bu dava nezdinde de açığa çıkan yasa tanımazlığını, hukuk anlayışını ama bunun yanı sıra –ki önemli olan da budur– devrimcilerin de bunları teşhir edişini, cuntanın idamlar politikasını işlevsiz kılışını görüyoruz.

● *Ne anlamda acizlik, komiklik, ikiyüzlülük, yasa tanımazlık? Bu kavramların 12 Eylül davalarında kazandığı anlamlar nelerdir?*

H.KARTAL: Karşı-devrim saldırısının ilk aylarında idamlıklar hızla sehpaye çıkartılıyorlar. Erdal Eren, Necdet Adalı, Serdar Soyergin bu dönemin asılan ilk devrimcileri. Daha sonra onlarca devrimci onları izleyecek, sırada yüzlerce var. Çünkü askeri savcılar harıl harıl idam fermanlarını iddianame adı altında hazırlıyorlar. Devrimciler cuntaya karşı direndikleri için katlediliyorlar. Yalnız, bunların çoğu tanıksız, kanıtsız ya da kendi yasalarında bile

yeri olmayan komik gerekçeler, sahtekarlıklar yapılarak ölüme mahkum edildiler.

Askeri mahkemeler emir-komuta zinciri içinde, olağanüstü yetkilerle, anti-demokratik savaş hali yasalarıyla donanmıştı. Bütün bunlar, cuntanın o günkü ruh haliyle uyum içinde olan bir durumdur. Çünkü cunta, kimi operasyonlarda olası kayıplar için kan stoklamakla meşguldü. Yani kafalarda savaş şekillenmiş. "Bul ve yok et!", "Yakala ve orada öldür." Bu mantık, mahkemelerde süren davaların heyetlerini de etkilemiş. İlgisi olmadıkları olaylardan kovuşturulduklarını öğrenip kendiliğinden gelip teslim olan insanlar, beraat edecekleri davadan, 12 Eylül'le birlikte idam cezası alarak kışlaların hücrelerine atıldılar.

O günlerin, yakın tarihin canlı tanıkları var. Cezaevlerine, kışlalara doldurulan devrimciler, dipçik, gaz bombası, cop, postal altında paralanıyor ama direniyorlar. Faşizm kellelerini istiyor. Ama onlar buna çoktan hazır, yılmıyorlar. Devrimci tutsakların –ilerleyen yıllarla birlikte– teslim alınmalarının şartlarını yaratmakla meşgul egemenler. Ülkenin her yerinde terör, devlet terörü var. Her yöntemi deneyerek saldırıyorlar. Halkın demokratik ve ahlaki gelenekleri pervasızca çiğneniyor.

Generallerin uyguladığı ekonomik model belli. Buna uygun sessiz, suskun, itaatkar kitleler yaratılmak isteniyor. Halk robotlaştırılacaktır. Bunun için önce, halkın gerçek temsilcilerini, öncülerini yok etmek lazım. Silahlı mücadeleyi sürdürenleri yok etmek için saldırıyorlar. Polisi, savcısı, hakimi buna göre örgütleniyor yeni baştan. Senaryolar hazırlanıyor. Sağcı basın, bu kampanyanın gönüllü tellalı. Her gün bir başka yalan haberle kitlelerin önüne çıkarak, devrimcilere saldırı kampanyasında üzerine düşeni yapıyor. Bizleri halkın gözünde küçük düşürmek için her yola başvuruyorlar. Milyonlarca emekçinin alın terini sömürenler, bizlere hırsız diyor. Ahlaki yozlaşmanın kaynağı bu düzenin sahipleri, bizleri ahlaksız ilan ediyor. Vatani satanlara göre biz vatan haini oluyoruz!

Kısacası, herkesi, bizlerin ölmesi gerektiğine inandırma çabasındalar. İşte bunu yaparken devlet zavallılaştırıyor, acizliğini göster-

riyor, komiklikler yapıyor. Devrimcileri nasıl olursa olsun 'yargılamak' ve darağacına yollamak amaçlanınca, cunta hukuku, adli bir suçlu gibi her yola başvuran yasa ve davranış bütünü olarak şekilleniyor.

● *Türkiye'nin her yerinde ağır ceza mahkemeleri olmasına rağmen 12 Eylül neden özel askeri mahkemeler kurma gereğini duydu?*

A.Ş.YILDIRIM: 12 Eylül generalleri, halkın silahlı güçlerine karşı açtıkları savaşta tutsak ettikleri devrimcileri yargılamak için 1980 Eylül'ünden sonra yoğun bir faaliyet başlattılar. 12 Eylül darbesine neden olmakla suçlanan halk güçleri, üyelerini 12 Eylül generallerinin yukarıdan aşağıya atadığı mahkeme heyetlerince yargılanacaklardı. (Gerçi Ecevit'in halkımıza 'armağan ettiği' sivil sıkıyönetim döneminden beri, askeri mahkemeler vardı. Fakat onlar 12 Eylül öncesinde, cuntanın tanıdığı yetkilerden uzaktı. Yani etkileri sınırlıydı.)

Gücünü pervasızca kullanmanın tadına varan yönetim, kendine uşaklık edecek, uşak ruhlu kadroları bulmakta, yaratmakta güçlük çekmiyor. İşkencecileri, kontrgerillacıları, subayları zaten hazır. Bürokratlar, memurlar kraldan çok kralcı kesiliyor. Emir-komuta doğrultusunda yargılama yapıp karar verecek hakimler, savcılar bulmak da zor olmuyor. Halkına karşı kullanılacağını bile bile, vicdanlarını, beyinlerini cuntanın hizmetine sunan böylelerinin oluşturduğu bu özel mahkemelerin verdiği kararlar meydana da. Sorun, ağır ceza vermek sorunu değil 12 Eylül açısından. Önemli olan, mahkemeleri bir baskı kurumuna, cezaları da teröre dönüştürmekti ki, bunu 12 Eylül öncesi mahkemeleri yapamazdı. Bunun için bir bakıma özel mahkemeler egemenler için zorunluluktuktu.

● *Sizin mahkemeniz, 12 Eylül mahkemelerinin bir prototipini oluşturuyor. Bu nedenle mahkeme heyetini biraz daha yakından tanıyabilir miyiz?*

S.GÜVEN: Tabii, genel politikaya uygun olarak oluşturulan

mahkeme heyetini şimdi daha yakından tanıtalım. Bir sivil duruşma yargıcı, bir askeri yargıç (üsteğmen rütbeli), bir de yargıçlıkla ilgisi olmayan ve dönem dönem değişen karacı ya da denizci albay. Albay(lar) mahkeme başkanı oluyor tabii. Savcılık makamını ise, İstanbul Sıkıyönetim Başsavcısı Albay Süleyman Takkeci'nin emirleriyle hareket eden Yüzbaşı Recep Sözen ile yardımcı savcılar Kemalettin Özenç ve Behiç Aldemir oluşturuyorlar. Son ikisi sivil savcılar.

● *Mahkemeyi yürüten duruşma yargıcı sivil değil mi?*

B.ALTIN: Evet, ilk duruşma yargıcı (daha sonra değişecek) sivil Selahattin Oyan'dır. Sivil yargıç atanmasının bir nedeni var tabii. Mahkemelerin bağımsız olduğu demagojisini daha rahat kullanabilmeye çabası. Atatürk'ün Serbest Fırka denemesine benzer bir olay yaşanıyor. Yargıç görevini ciddiye alıyor ve uydu olmayı istemiyor. Yukarıdan mahkeme heyetine empoze edilen cunta generallerinin emirlerine uyum göstermemesi, kendisine biçilen misyonu kabul edememesi, sonuçta bu yargıcın davanın daha ilk aşamasında görevden çekilmesine yol açtı.

● *Demek 12 Eylül mahkemelerinde az da olsa böyle yargıçlar görev yaptılar. Yani hepsi için cuntacı demek yanlış olur.*

B.ALTIN: Hayır, eğer durum böyle anlaşılmaya, imaja yol açarsa, asıl o zaman yanlış olur. Zaten kişiliğini az çok korumak isteyen bu karakterdeki yargıçlar, 12 Eylül'le birlikte askeri mahkemelerdeki görevlerini reddettiler ya da istifa ettiler. Yani 12 Eylül döneminde verilen kararlar, cuntanın kararlarıdır. Ve bu özelliğini bazı 'aykırı' yargıçlar dahi değiştiremez. Selahattin Oyan cuntanın yapmak istediğini anlayınca çekildi. Tanık olduğumuz çok açık bir olayı aktarırsak daha iyi anlaşılacaktır.

Üçüncü ya da dördüncü duruşma olmalı. Duruşma bittikten sonra biz oradan ayrılıyorruz. Tayfun ise hastaneye ya da Selimiye hücrelerine götürülmek için bekliyor. Ayağı kırık olduğundan ayrı kalıyor. Bu halde sedyede otururken, salon boşalıyor. Bu sı-

rada Yargıç Selahattin Oyan koridora çıkıyor. Görevli bir memur hanımla karşılaşır. Selamlaşıp, hal hatır sorduktan sonra, hanım memur, duruşmaların nasıl gittiğini soruyor ve yargıç, "Artık tezkere aldık (...) hanım, tamam artık." diyor. Yargıç çok sevinçli, hanım memur da sevincini paylaşıyor ve tebrik ediyor. Sanki sabırsızlıkla beklenen bir şey gerçekleşmiş gibi...

● *Tezkere?..*

A.T.ÖZKÖK: Evet, aynen Baki'nin dediği gibi cevaplamıştı. Hiç unutmam, askerliğini bitirmiş bir er gibi sevinçliydi. Ama benim yargıç asker değil sivil. 'Tezkere' baskılardan kurtulmayı, istemedi bir şey yapmaya zorlanmanın baskısından kurtulmayı anlatıyor. Ben konuşmaya önce pek anlam veremedim. Daha sonra Selahattin Oyan bana bakarak, "...Geçmiş olsun. Ben gidiyorum. Tezkere aldım." diyor. Ben anlayamadığımı belli edince de eklemişti: "İstifa ettim, artık bu duruşmayı ben yürütmüyorum. Sizlere geçmiş olsun." deyip uzaklaşıyor.

H.KARTAL: Tayfun bu konuşmayı anlatınca, biz ilk önce emekliliğine sevindiğini sanmıştık. Fakat aradan birkaç gün geçtikten sonra anlamını daha iyi kavradık. Çünkü gazetelerin birinde yayınlanan bir haber, İstanbul Sıkıyönetim bünyesinde görev alan altı ağır ceza hakiminin bu görevlerinden istifa ettiklerini bildiriyordu. Söz konusu yargıçların istifalarını bir süredir sundukları ama ancak şimdi kabul edildiği de eklenmişti. Haberi okuyunca sorun anlaşıldı. Kimi yargıçlar, hukuk adamları, bu karanlık dönemin karanlık dosyalarına bakmak, hukukla hiç ilgisi olmayan mizansenlerde rol almak istemiyorlar. Emniyet I. şube fezlekelerine göre veya yukarıdan telefonla duruşmaları yürütmek istemiyorlar. Bu dönemin siyasi ve varsa 'hukuki' sorumluluğuna ortak olmamak için istifa dilekçelerini veriyorlar. Generaller ilk anda bunu kendilerine karşı bir güvensizliğin, inançsızlığın veya saygısızlığın dile getirilişi olarak yorumluyorlar. Ki, istifaları engelliyorlar. Kamuoyundan da gizliyorlar bir süre. Zamanla, istifa dilekçesi veren yargıçların sayısında bir artış oluyor. Devlet bürokrasisinden gelen bu tepkinin hoş sonuçlanmayacağını hesap eden cunta, is-

tifaları sonuçta kabul ediyor. DEVRİMCİ SOL (İ) Davası duruşma yargıcı da dahil, altı hakim sıkıyönetim görevinden gönüllü ayrılıyorlar.

● *Peki, uzun yılların tecrübesine sahip bir yargıç, nasıl oluyor da 12 Eylül'ün kendilerinden ne istediğini hesap edemiyor ve istifa etmek zorunda kalacağı bir görevi kabulleniyor?*

A.Ş.YILDIRIM: Evet, bizim ülkemizde sık rastlanan bir tepki değil yargıcınki. Ziya Ül Hak darbe yaptığında, birçok yargıç, kendisinin ve ülkesinin onurunu korumak için, en azından kendisine olan saygısından ötürü, dağları aşarak ülke dışına çıkmıştı. Bizde bu kadar olmasa bile, pasif ve cılız bir tepki açığa çıkıyor. Yargıç, 12 Eylül'ün "Atatürkçü", "Sağa da sola da karşıyız." vb. demagojilerine baştan inanmış olmalı. Bürokrasiyle cunta ilişkisinin bu denli merkezileştirileceğini, ifrata vardırılacağını da belki beklemiyordu.

Oysa generaller neler bekliyordu...

Kendileri anılarının karnından doğarken bu vatani kurtarmaya başlanamışlar mıydı? Hiçbir ikbal beklentisi olmadan(!) kendileri bu 'en zor ama en şerefli' görevde en büyük fedakarlığı yapmıyorlar mıydı? İki dudakları arasından çıkan her kelime, kesinlikle uyulması gereken emirler değil miydi? Uyulmazsa adamın başına ne işler açılırdı? Kalkmış altı ağır ceza hakimi, vatana millete hizmetten kaçınıyorlardı! Olacak şey değildi!..

S.GÜVEN: Evet, generaller böyle düşündüler belki ama bizim duruşma yargıcı, dosyayı sonuçlandırmayı içinde bulunduğu şartlarda göze alamadan gitti. Zaten böylesi yargıçlar, daha önce de değişik ortamlarda, birçok kez "böyle dönemlerin karanlık dosyalarına bakamayacaklarını, kendilerinden mutlaka idam cezası vermelerinin sık sık istendiğini, bu baskılanma ile kararda sorumluluk almak istemediklerini" ifade etmişlerdi ve bunlardan biri de Selahattin Oyan'dır. Böyle düşünürken, bir de daha ilk elden önüne DEVRİMCİ SOL (İ) Davası gibi politik bir dava gelince, yargıca bir an önce istifa etmek yolu kalıyordu. Aslında yanılan Selahattin Oyan değil, kadro seçimini yanlış yapan sıkıyönetim komutanlarıdır, cuntadır.

● *12 Eylül'ün, yargıçlardan beklediği neydi ya da egemen sınıflar yargıçların nasıl olmasını ister?*

S.GÜVEN: Egemen sınıfların ve 12 Eylül'ün, yargıçlardan beklediği nedir gerçekten? Tek kelimeyle sadakat ve itaat!

● *Burada yargı bağımsızlığının değil bağımlılığının altı çiziliyor, öyle değil mi?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Geri bıraktırlmış ülkelerde yargı bağımsızlığıyla sağlanan 'adalet' terazisinin, Sabancı'nın pamuk tarlalarındaki kantardan farkı yoktur. Açık faşizm dönemlerinde ise, oluşturulan otoriter ve bürokratik hukuk yapılanmaları aracılığıyla, hakimlerin yetkileri yok edilir. Hakimin yetkisinde veya insiyatifinde olması gereken ayrıntılar yasalaştırılır. Ve hakime hiçbir davranış serbestliği bırakılmaz. 12 Eylül'ün 'bağımsız' askeri mahkemeleri tam da böyle oluşturulmuştur. Yargıçları kişiliksizleştiren yasal daralmaya rağmen, yorum yapmaya kalkışan 'kendini bilmez' yargıçlar emekliliğe zorlanır. Saf dışı bırakılır. Böylesi durumlarda, davayı faşizmin otomatığı olarak yüklenecek Nuri Murat gibileri göreve çağırılırlar.

● *Nuri Murat 12 Eylül dönemi yargıçlarının vermeye çalıştığınız prototipi midir?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Bazı özellikleriyle evet. Yargıç Nuri Murat, bizim davadan çekilen duruşma yargıcı Selahattin Oyan'ın yerine atandı.

B.ALTIN: Ama kamuoyu onu daha öncesinden, Bakırköy Adliyesi'nde görev yaptığı günlerden tanıyabilir. Nuri Murat, ilkin 1978 yılında bir gazete manşetinde adını duyurmuştu. Manşet yaklaşık olarak şöyleydi: "Güngören semtinde üç gencin, aç kaldıkları için bir sosyete köpeğini yemeleri ve köpek sahibinin davacı olması üzerine, açılan davada, Yargıç Nuri Murat üç gence hapis cezaları verdi..." Böylece sosyete köpeklerini ülkemizin aç insanlarından daha bir korumaya değer bulan Nuri Murat, o günden kişiliğini sergilemişti. Elbette o zaman pek kimsenin dikkatini çekmemiş olabilir. Bu haberi okuduğumuz için, adı geçen yargı-

cın bizim davaya bakan Nuri Murat olduğunu öğrendiğimizde epey şaşırmiştık. Ama davada gördük ki, asıl bizim şaşırmamıza şaşmak gerekiyormuş.

A.T.ÖZKÖK: Bir başka davada da Nuri Murat yine başrolde karşımıza çıkıyor. Ve bu davada idam kararı veren N.Murat'ın, davadaki kararı ile ilgili görüşü yok! Güneş Gazetesi'nden Deniz Teztel, TKP/ML davasından Erhan Çınar dosyasını kamuoyuna yansıtmıştı. Yine Cumhuriyet Gazetesi'nden Ali Tefik Berber 13 Aralık 1989'da yargıçla konuşmaya çalışıyor:

"Efendim, bu konuda sizin görüşünüzü almak istiyoruz."

Nuri Murat: "Yani ne demek istiyorsun sen?"

"Bir şey demek istemiyorum. Son gelişmelerden sonra dava ile ilgili görüşünüzü almak istiyoruz."

Nuri Murat: "Görüşüm mörüşüm yok kardeşim benim."

12 Eylül yargıçlarının görüşü yoksa, kararı kim veriyor? Cunta komutanları ile yargıçlar arasındaki ilişkinin niteliğini Nuri Murat kadar – bilinçsizce de olsa – itiraf edeni az bulunur, doğrusu.

● *Ya askeri yargıçlar?..*

S.GÜVEN: Mahkeme heyetindeki, doğrudan sıkıyönetim komutanlığının emrindeki iki askeri yargıcı (Birisi mesleki olarak da yargıçtır.), ayrıca tanıtmamıza gerek yok sanıyorum. Kim oldukları belli, nitelikleri 12 Eylül'ün askerleri olmalarıyla ortadadır. Yalnızca denizci Bahri Yağcı'ya değinmek gerekir. Bahri Yağcı, DEVRİMCİ SOL ile ilgili bir soruşturmaya savcı olarak katılıyor. Daha sonra, bizim dava açıldığında ise hakim olarak giriyor. O günlerin hızlı uygulamaları içinde, bu türden usul, yasa, hukuk tanımazlıklarına kolayca başvuruyorlar.

Cunta, yargı oyununu açık oynayayım derken, bir askeri yargıcına aynı örgütün çeşitli davalarında hem savcı-suçlayıcı, hem de yargıç-yargılayan görevi vermiştir. Öyle bir durum var ki, cunta elinin altındaki askerleri, sen savcı, sen hakim olacaksın diye dağıtım yapıyor. Bahri Yağcı gibileri de koşarak geliyor. Cunta komutanlarının, böylece hukuktan ne anladıkları somut olarak yansıyor. Bizlerin ve avukatlarımızın olayı teşhir etmesiyle bu 'yar-

giç' birkaç duruşma sonra görevden alınmak zorunda bırakılmıştır.

- *İddia makamı hakkında neler söyleyeceksiniz?*

S.GÜVEN: Bu soruya Harun yanıt versin. Çünkü savcıyla daha önceden de tanışıyorlar.

H.KARTAL: Evet, Yüzbaşı Recep Sözen'le 12 Eylül öncesi gözaltına alındığımda tanışmıştık. O zaman tutuklanmamıştım. Recep Sözen, hazırlık soruşturması sırasında bu durumu bana hatırlatarak şöyle diyordu: "...1980 öncesinde yakalanıp geldiğinde seni dini bütün bir müslüman sanmış bırakmıştık. O zaman biz acemiydik, toyduk..." MHP'nin 'sanık' sandalyesine oturtulduğu bir dönemde, yüzüne din maskesi geçiren faşist kadro niteliğiyle, Marksizm-Leninizm düşmanı olduğu kadar, sosyal bilimlerden de bihaber olan Türk-İslam sentezinin kadrolarından Recep Sözen, iddianamesini okurken ırkçı ve mistik sözlerden haz alarak adeta kendinden geçmekteydi. Sessiz görünüşünün altında kör bir anti-komünist kin beslediğini gizleyemeyen bu savcı, DEVRİMCİ SOL Ana Davası'nda hazırladığı mütalaada, 186 kişinin idamını istemiştir.

Sivillerden, Yardımcı Savcı Kemalettin Özenç var. Eski AP'li ve Niğde Cezaevi eski savcılığı yapmış. O dönemdeki uygulamalarıyla ünlenen bu savcı, geleneksel karşı-devrimciliğin tipik temsilcisidir. DEVRİMCİ SOL (I) Davası'nda rol aldığı bilincindedir. Rolün komedyenlik biçiminde icra edileceğini de kavramış biridir, ciddiyetsizdir. Hem de savunma yaptığımız sırada, oturduğu yerden sağa sola kağıttan uçaklar atacak kadar... Davayı bir komedi biçiminde algılayabilirdi, 12 Eylül'ün verdiği moralle sarhoştur, bu anlaşılıyor. Ama yaşam komedi değil. Bu yaşta, bu tavırlarla tepkilerini açığa vuran bir insanın, ruh sağlığının ne ölçüde bozulmuş olabileceğini psikologlar daha iyi çözümleyebilirler elbette. İşte iddianamenin hafifliği, yanlış bilgiler yığını olması, biraz da bu sağlam-sağlıklı(!) kafa yapılarından kaynaklandı.

Bir de Behiç Aldemir vardı, sivil yardımcı olarak. Fakat Recep Sözen'in olmadığı zamanlarda, onun boşluğunu doldururdu

yalnızca. Recep Sözen'in gölgesi gibiydi, silik bir izdüşümüydü. Daha sonraki yıllar DEVRİMCİ SOL Ana Davası'na girdi. Bir gün trafik levhasına kafasını çarpıp öldüğünü duyduk.

KARLANGAÇ'LARI, YÜCEL'LERİ, KÜÇÜKÇİFTÇİ'LERİ KATLEDENLER KENDİ SENARYOLARINA İMZA ATAMIYORLAR

● 12 Eylül askeri mahkemelerinde, polis ifadelerinin en önemli kanıt sayıldığını ve bu ifadelerin hangi yöntemlerle alındığını genel olarak herkes biliyor. Sizin sorgulandığınız günlere dönmek istiyorum.

A.Ş.YILDIRIM: Nihat Erim'in DEVRİMCİ SOL tarafından cezalandırılması ile ilgili olarak, idama mahkum edilen Sadettin ile Bakı, farklı tarihlerde gözaltına alındı. Sorgulama mekanizmasının en dışından merkezine kadar işkence yöntemleri uygulanarak, hangi basamaklardan geçtiğini ülkemizde çocuklar bile öğrendi. Emekçi halktan insanların bile yasalarda kabahat olarak nitelendirilen maddelerle ilgili olarak gözaltına alındıklarında, hatta ifadelere başvurulmak üzere karakola davet edildiklerinde, hayasızca hakaretlere uğramaları, onurlarının kırılması, yumruklanmaları, karakol elverişli ise(!) falakaya yatırılmaları, elektriğe bağlanmaları olağandır. Olanların asıl iğrençliği, polisin karakolda, emniyet binalarında ve sokakta sözünün geçmesi değildir. Aldığı ifadelerin baş delil olarak kabul edilmesi ve mahkemelerde sözünün geçmesidir. Polisin, gerek işkence yoluyla aldığı ifadelerin, gerekse sanıklar hakkında savcılara verdikleri kanaat raporlarının iddianamelerin iskeletini oluşturması ve mahkemelerce kabul görmesi, bunun önemini yeterince açıklar. 1980-83 yılları arasında, yüz binlerce kişi, evet yüz binlerce kişi, işkenceden geçirildi ve buna daha sonra binlercesi ilave edildi. 1980-85 yılları arasında, işkenceden ölenlerin sayısı 85, 'kayıp' insan sayısı ise 800 kişi. Bunlar resmi rakamlardır ve bugün bu rakamlar artmıştır. Gerçek sayılar zaten bu açıklamaların birkaç katıdır. Kayıp sözcüğünün ne anlama geldiğini dünya ve Türkiye kamuoyu, Arjantin, Şili, Peru, Yunanistan cuntalarının uygulamalarından çok iyi bilmektedir.

● *Sizlere hangi işkence yöntemleri uygulandı?*

S.GÜVEN: Bizlere uygulanan işkence yöntemleri, 12 Eylül sonrası gözaltına alınanlara yapılanlardan çok farklı değil. Siyasi poliste meydan dayağı, falaka, elektrik verme, soğuk hava akımına tutarak 'dinlendirme', öldürme tehditleri, makata cop ya da sopa sokma, testisleri sıkma, sidikli, tuzlu su içirme, aç susuz bırakma, askıya asma, psikolojik işkence bize uygulanan işkencelerden bazıları.

Bu dönem, 1980 öncesinde siyasi polisin kaybettiği psikolojik üstünlüğü tekrar ele geçirmek için, Amerikancı cuntanın polise uygulamada sınırsız yetkiler ve güvenceler verdiği dönemdir. Zeki Yumurtacı gözaltına alındıktan bir süre sonra, düzenlenen bir planla katledildi. Bir korku oluşturmak için, bunu gözaltındaki herkese anlatıyorlardı. Ahmet Karlangaç yoldaşımızla Ekrem Ekşi yine işkencede bu ilk aylarda katledildi. Ekrem Ekşi'ninkine do laylı olarak tanık oluyoruz. Cuntanın ilk idamları, biz işkencedekilere duyuruluyor, kurbanının işini bitirmiş cellat iştahıyla. Ama işkencede katledilen her devrimci, işkenceci cuntaya ve cellatlarına karşı, zor koşullarda kazanılan zafer olduğundan, geride kalanların direniş ruhunu güçlendiriyordu.

● *Nihat Erim eyleminden ötürü poliste işkenceyle öldürülen Ahmet Karlangaç'ın ölümüne tanık oldunuz mu? Nasıl oldu bu olay?*

B.ALTIN: Ahmet yoldaşımız, 2 Ekim 1980'de gözaltına alındıktan hemen sonra işkenceye alındı. Bir hafta sonra, bir grup yoldaşımızla ve bazı insanlarla TV ve basın karşısına çıkarıldığı-mızda, polisin "İşte Nihat Erim'in katilleri." biçimindeki teşhir ve it-hamına sürekli karşı çıkıyordu. Polisler küfredince, siyasi olgunlukla karşılığını veriyordu. Basın ve TV 'şov'undan dönüşte, yoldaşlarımız ve diğer insanlar uzun süre tekme, tokat, yumruk ve sopalarla kaba dayağa maruz kaldık. Ahmet Karlangaç, K Grubu ve MIT tarafından sorgulanmış ve işkence görmüştü. Daha sonra benimle birlikte, C Güvenlik Biriminde tekrar işkenceye alındı yüz-leştirme için. K Grubu ve MIT tarafından yapılan işkenceler sonucunda ayakta duramaz hale gelen yoldaşımıza, C Grubu işkence-

cileri de işkence yapmaya başladı ve kafasına topuzla vurdular. Ardından kulaklarından tutularak art arda duvara çarpıldı. Ama bu işkencelerden önce de sopa ve yumruklarla dövülmüştü. Yeni işkenceler, daha önce gördüğü işkencelerden hemen sonra yapıldığı için, devrimci iradesinin gücüne bedeni ayak uyduramadı ve düştü. Gümüşsuyu Askeri Hastanesi'nde, 12 Ekim 1980'de öldü. Kamuoyuna, kafasını duvara vurarak intihar ettiği söylendi. Birkaç yıl sonra ise, Ahmet yoldaşımıza işkence yapmaktan –yoldaşımızın üzerindeki işkence izlerini silemediklerinden ve tanıkları da öldürmeyi başaramadıklarından– beş işkenceci polis, sessiz sedasız, göstermelik biçimde yargılanarak hapis cezalarına çarptırıldılar. (Aydın Yıldırım, Ahmet Gök, Sabahattin Türk, Halis Yemen, Satılmış Koroğlu)(*) Oysa, 1985'te açılan bu dava için, gerekli suç duyurusunu, en yakın tanık olarak, 1980'den sonraki günlerde birçok kez yazılı ve sözlü olarak yapmıştım.

● *Peki niçin Nihat Erim? DEVRİMCİ SOL neden böyle bir hedef seçti? Nihat Erim'in suçu neydi?*

S.GÜVEN: 1980 yılı Temmuz'unda cezalandırılan Nihat Erim, oligarşinin 12 Mart açık faşist döneminin başbakanıdır. Bu dönemde, ülkemizi emperyalist tekeller ve bir avuç yerli işbirlikçi sınıf için cennet, işçiler ve yoksul köylüler, aydınlar, memurlar, öğrenci gençlik, esnaf yani tüm emekçi halk için cehenneme çeviren yönetimin birinci dereceden sorumlularındandı. Ziverbey işkence köşklerinin, 6 Mayıs, 30 Mart katliamlarının, 'balyoz hareketi'nin önde gelen siyasi sorumlularındandı. Nihat Erim'in niteliğini, cezalandırıldığında üzerine bırakılan bildiri şöyle açıklıyordu. DEVRİMCİ SOL İddianamesinden aktarıyorum:

"Nihat Erim, DEVRİMCİ SOL tarafından cezalandırıldı. Oligarşi, MHP destekli AP hükümeti vasıtasıyla, tüm yurt çapında devrimcilere ve halkımıza karşı bir saldırıyı bütün vahşetiyle sürdürüyor. Açıkça katliam planı hazırlanıyor, işkencelerde devrimciler katlediliyor, kurşunlanıp

(*) Askeri Yargıtay Daireler Kurulu cezaları bozdu, yeniden yargılanıp ceza aldılar.

sokak kenarlarına bırakılıyor. Çorum katliam planı, daha önceki Kahramanmaraş katliamının aynısıydı. Bu plan tüm yurtta uygulanıyor. Hem de bizzat Demirel'in kumandanlığında...

"Nihat Erim de tıpkı faşist işkenceci Demirel ve Türkeş'ler gibi, oligarşinin köpekliğini yapan eli kanlı işkenceci bir faşisttir.

"Onun eli Mahir Çayan'ların, Hüseyin Cevahir'lerin kanına bulaşmıştır!

"Nihat Erim, Deniz Gezmiş'lerin idam sehpalarını onaylamıştır. Kısacası o, 12 Mart döneminin eli kanlı bir işkencecisidir. Bugün de Demirel'lerin, Türkeş'lerin kanlı katliam planlarının sadık bir destekçisidir. Oligarşinin üst düzeyde faşist kadrolarından biridir.

"Demirel'lerin kumandanlığındaki faşist katliam planlarını, örneğin Çorum, Amasya, Ordu, Sivas vb. katliam planlarını protesto etmek için, Nihat Erim'i cezalandırdık. Faşist katliamlara, işkencelere karşı tek çare, halkın örgütlü gücüyle birleşmiş devrimci şiddettir.

"Demirel ve Türkeş'lerin sonu da, Şah gibi, Somoza gibi, Gün Sazak gibi, Nihat Erim gibi olacaktır. DEVRİM-Cİ SOL"

İddianameden aktardığım bu sözlerin yeterli yanıtı verdiğini sanıyorum.

● Mahmut Dikler eylemi sanığı olanlarınız, Erim sanıklarından yaklaşık altı ay sonra, 1981'in ilk aylarında yakalandınız. Bu sırada gözaltı süresi üç aya kadar çıkarılmıştı. O dönemde sorguda neler oldu?

A.F.E.ÖZDEMİR: Askeri faşist yönetimin ilk günlerinde, gözaltı süresi yasal olarak bir aydı. M.Dikler'in öldürülmesi eyleminde yargılanan bizler yakalandığımızda ise, bu süre çoktan üç aya (90 gün) çıkarılmıştı. 1981 Şubat-Nisan aylarında işkence altındaydık. Ayrıca siyasi polise, istediği zaman cezaevinden gözaltına tekrar alabilme yetkisi verilmişti. Bize uygulanan işkence yöntemleri de dönemin en azgın ve özgün uygulamalarını içeriyor-

du. Daha önceki yöntemlere ek olarak, 'Filistin Askısı' gündeme getirildi. 1980 Eylül'ünden beri uygulanan aç susuz bırakma, uykusuz bırakma, işkence sesleri dinletme, işkence görenleri seyrettirme, ipe denize sarkıtarak boğma tehditleri, yakınlarına işkence tehdidi ve uygulaması, kalorifer borusuna kelepçelerek gelen geçen polislerin rastgele dövmeleleri, dönemin diğer işkence yöntemleridir. Bu yöntemlerin çoğunluğu çok eskiden beri uygulanagelmektedir. Fakat o süreçte yeniden itibar kazanmıştır.

Fazıl durunca Harun'a bakıyor. Harun konuşmaya başlıyor ama Tayfun'la Fazıl'ı anlatıyor. Buradan, gördükleri işkenceleri kendilerinin doğrudan anlatmak istemediklerini anlıyorum.

H.KARTAL: Tayfun'a kaldırıldığı Şişli İlyayardı Hastanesi'nde tıbbi müdahale yapılmadı günlerce. (Bacaklarından yaralı yakanmıştı.) Parçalanmış bacaklarından ve sırtındaki kurşun yaralarından işkence yapıldı. Bir bacağı kangrenleşmeye yüz tuttu. İşkenceler sonrasında bacağı kesilme noktasına gelmişti.

'Filistin Askısı'nda Fazıl iç kanama geçirip dalağı şişince, Gümüşsuyu Askeri Hastanesi'ne kaldırıldı. İki gün sonra, hastane dönüşü tekrar işkenceye alındı. Mahkeme, Mahmut Dikler'in öldürülmesini teşvik etti, azmettirdi suçlamasıyla Fazıl'a idam cezası verdi. Bu yargıçlar, bizlere işkence yapan ve iki yoldaşımızı en vahşi şekilde işkencede katleden polisleri, Kenan Evren'in İstanbul'da altın saatler hediye ederek ödüllendirmesini nasıl değerlendirdiler acaba? İşkenceyle devrimcilerin öldürülmesini teşvik eden, azmettiren Kenan Evren'leri yargılamak isteyen savcılar, hakimler ortaya çıkıncaya kadar, bu tür olaylar yaşanacaktır.

● *Dikler davasında yargılananlardan işkencede ölen oldu mu?*

A.T.ÖZKÖK: Hayır, işkencede ölen olmadı fakat iki yoldaşımız aynı operasyonda katledildi. Selim Mehmet Yücel, daha önce DEVRİMCİ SOL tarafından cezalandırılan işkenceci polis M.-Naci Türküm'e misilleme amacıyla kurşuna dizilerek katledildi. Harun'la birlikte siyasi şubeden alınarak, polis arabasıyla Kara-

köy'ün bir sokağına getirilen S.Mehmet Yücel yoldaşımız, burada kurşuna dizildi. Kamuoyuna "Kaçıyordu, vuruldu." biçiminde gerçekdışı bir açıklama yapıldı.

Dikler olayı ile ilgili olduğu iddiasıyla aranan Selçuk Küçükçiftçi, Feriköy'de polis jandarma çemberini yararak kaçmıştı kuşatmadan. İşkenceciler, işkence altındaki diğer yoldaşlara (sanki öyle bir şey olabilir mi gibi) gelip teslim olsa dahi öldürüleceğini söylüyorlardı. Cuntanın, artık bugün daha iyi anlaşılmış olan "Tanınmış devrimcileri katletmeniz durumunda, herhangi bir soruşturma açılmayacak." biçiminde polise verdiği destek sonucu, Selçuk yoldaşımız Eyüp semtindeki bir evde katledildi. Türkiye halkı çok değerli bir savaşçısını daha bu dönemde, böyle yitirdi.

● 12 Eylül sonrasında, Emniyet Müdür Muavini Mahmut Dikler'in öldürülmesi hayli yankı yarattı. Daha önceki soruyu yineliyorum: Neden Dikler?

A.F.E.ÖZDEMİR: Mahmut Dikler de 12 Mart işkencecilerindendi. I. şube müdürü olması dolayısıyla, devrimci avında, devrimci katliamlarında aktif görevler almıştır. THKP-C operasyonlarıyla 1971-72'de bizzat ilgilenmiştir. 1980'lere doğru ise, oligarşi tarafından ödüllendirilerek, perde arkasında devrimci güçleri yok etme operasyonları hazırlayan, uygulayan faşist bir polis şefi olmuştur. Bu görevini 12 Eylül sonrasında da sürdürüyordu. Yine 1 Mayıs 1977 işçi katliamının sorumlularındandır.

Niteliklerini kısaca açıkladığımız bu halk düşmanı, diğer işkenceciler gibi DEVRİMCİ SOL tarafından cezalandırılmıştır.

FAŞİZM, SÜREN MÜCADELEYE KARŞI TUTSAK DEVRİMCİ SOLCULARDAN REHİN SEÇİYOR

● 1980-83 arası açılan birçok siyasi dava, aşağı yukarı sizinle aynı yazgıyı paylaştı. DEVRİMCİ SOL Davası'nda başından sonuna kadar karşılaştığınız olaylara gelmek istiyorum. Dava nasıl açıldı?

A.Ş.YILDIRIM: İlk önce, hakkımızda açılan davanın tamamen politik amaçlı olduğunu ve bu yüzden de tarihi önem taşıdığını belirtmeliyim. Seçme insanların özel olarak ve toplu yargılanması türünden davaların, 12 Eylül sonrasında ilkidir. Politik niteliği esas olarak oligarşi adına halka karşı büyük suçlar işlemiş iki faşist görevlinin, DEVRİMCİ SOL tarafından cezalandırılmalarından ve bunun sonucu olarak, cuntanın, bizleri yargılamaya kalkmasından kaynaklanıyor. Bu nasıl olsa olacaktı. Bu davanın önemi, 12 Eylül sonrası sürdürülen devrimci mücadelenin, hareketimizin yürüttüğü mücadelenin önüne bir engel dikme taktiği olarak ele alınmasındandır.

Kamuoyuna ve örgütümüze verilen mesaj şudur: "Mücadeleyi sürdürürseniz, elimizdeki tutsak devrimcileri, yasa, hukuk vs. tanımadan alalece, göstermelik olarak yargılar ve öldürürüz." Bunun günlük dildeki adı siyasal şantajdır. Varacağı yer ise siyasi rehin tutmadır. DEVRİMCİ SOL'a karşı siyasi bir tehdit aracı olarak kullanmak için, oligarşi faşist hukukun, çerçevesi pamuk ipliğinden dokunmuş daracık 'yasallığını' da çiğneyerek, davayı kısa sürede açma kararı aldı. Siyasal taktik, amaç, gerçekte budur. Fakat ortaya konulan gerekçe ve olayların gelişmesiyle verilen biçim, pek bu gerçekliğe uymayabiliyor.

● *Galiba uçak kaçırma olayına gelmek istiyorsunuz. Davanız da bu eylemden hemen sonra açılmıştı değil mi?*

B.ALTIN: Evet, Şener'in belirttiği temel nedenlerden dolayı, böyle bir dava zaten ha bugün ha yarın ama yine böyle özel olarak açılacaktı. Bu bekleniyordu. Bulgaristan'a kaçırılan Haliç yolcu uçağı, sadece böylesi bir bahane oldu.

Mayıs 1981'de dört militan THY'nin Haliç yolcu uçağını Bulgaristan'a kaçırıyorlar. Eylemde hareketimizin adını kullanıyorlar. Bu militanların örgütümüzle bir bağları yok. Yani olay tamamen hareketimizin iradesi dışında. Amaçlarını Sofya Havaalanı'nda açıklıyorlar: Türkiye'de tutuklu bulunan bazı devrimcileri kurtarmak. Uçağı kaçıranların elinde yaklaşık 50 kişilik liste var. Çeşitli siyasi grupların tutsak düşmüş önder kadroları, idam cezası alan-

lar, alması muhtemel olanlar, ileri kadrolar var bu listenin sıralanan isimleri arasında. Biz de varız.

Ulusü hükümetinin yetkililerinden Kamuran Gürün, Sofya'da uçağı kaçıranlardan biriyle görüşüyor. Çok geçmeden resmi açıklamalar TV ve basında yer alıyor. Söylenen özetle şu: "Böylesi eylemlerde istenenleri, eylemlerin tekrarı halinde öldürebiliriz, dahası tümünün hayatı tehlikeye girer." Amaç açık, biz rehineyiz ve dışardaki mücadelenin önüne set yapılmak isteniyoruz. Cunta bu tehdidin blöf olmadığını ispat etmek baskılanması altında, bir şeyler yapma telaşında. Çok geçmeden karar veriliyor. Serbest bırakılması istenenlerin bulunduğu listede yer alan bazı militanların mahkemelerinin hızlandırılacağını açıklıyorlar. Bu yüzden göstermelik bir yargı aşamasının sonunda, sözde kendi kurumlarınca da onanan idam hükümlerini ellerinde hazır tutmak istiyorlar. Rehin tutarız demek istiyorlar.

● *Hem kendi yasalarını uyguluyor gözükmek, hem de açık kuraldışı oynamak gibi bir açmaz içinde olduğunu söylüyorsunuz devletin. Öyle mi?*

S.GÜVEN: Açmaz ne kelime, tam bir panik. Egemen sınıflar, devrimcilerin hep kuraldışı mücadele ettiğini söylerler. Oysa kendi tarihleri kuraldışılığın, yasa tanımazlığın tarihidir. Demagoji ve yalan, onların yaşamsal gıdalarıdır. Ayrıca kuraldışılık, yasa ve benzeri nedir? Bunlar, sınıf mücadelesinin seyrine göre biçimlenir. Her sınıf, çıkarlarına göre davranır. Ama kendi yasallığına uyma söz konusu edildiğinde, burjuvazi ile sosyalistlerin karşılaştırmayacağını söylemek istiyorum. Yoksa cuntanın 'adalet'ine sığınmak gibi bir anlayışımız yoktur.

● *Nasıl yargılanacağınızı ne zaman öğrendiniz?*

H.KARTAL: Siyasi gelişmeleri adım adım izliyoruz. Davanın bugün yarın açılacağı üzerine yorumlar yapıyoruz. Uçak olayından birkaç gün sonra, radyo ve TV bizlerin 24 Temmuz 1981'de yargı önüne çıkarılacağımızı duyuruyor. İsimlerimizi, bizimle birlikte anılan eylemlerle sıralayarak, "Ölümü çoktan hak ettiler!" gi-

bi bir kanı uyandırmaya, kamuoyunu bu yönde koşullandırmaya çalışıyorlar. Tabii 'suçüstü' kurallarının uygulanacağını duyurmayı ihmal etmeden veriliyor bu tür haberler. Metris Askeri Cezaevi Müdürü, işkenceciliğiyle 12 Eylül öncesinden beri ünlü Binbaşı Adnan Özbey de, "... Sizin işiniz en fazla iki, bilemedin üç duruşma sürecek. Sonra fazla zaman kaybetmeden sizi sehpaye çıkaracağız..." biçimindeki sataşmalarıyla, davanın nasıl yürütüleceğinin önbilgilerini, dolaylı olarak kısmen yansıtıyordu. Cezaevleriyle yargının bağlantısını gözümüzün önüne seriyordu.

● *Bu sırada sizler ne yapıyorsunuz?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Bizim neler yapabileceğimiz ve yaptığımız şeyler, nesnel şartlara bağlıydı. Tutuklu bulunduğumuz yer ve koşullarda, savunma hazırlığı ve avukat görüşü yapma hakkını kullanmanın olanağı henüz yoktu. O zaman Metris'te insan onurunu koruma savaşı tüm sürece damgasını vuruyordu.

Yine de bazı konularda yapabileceğimiz şeyler vardı. En azından 'suçüstü' kuralının, yasal olarak bu davada uygulanamayacağını anlatmaya çalıştık. O günün koşullarında, dava açılmadan önce sonuç aldığımız söylenemez. Dışarıda ise sağ basında, radyoda, TV'de devrimcilere karşı bir saldırı kampanyası sürdürülüyordu. Bizim adımıza üzülenler korkutulmak, bizim vekilliğimize soyunanlar sindirilmek isteniyordu. Devrimci avı olanca hızıyla sürüyordu. Öldürülen devrimcilerin isimlerini okuyorduk gazete-lerde. Ve takvim yaprağı 24 Temmuz'a geldi sonunda.

OLİGARŞİNİN ACELESİ VAR:

YOKSA ALTI DEVRİMCİ DEVLETİ YIKACAK!

● *24 Temmuz'daki ilk duruşmanızı anlatır mısınız? Neler oldu, mahkemenin ve sizlerin tavrı neydi?*

B.ALTIN: Metris Cezaevi'nden Selimiye'ye götürüldük. Kori-dorlar asker kaynıyor. Olağanüstü güvenlik önlemleri alınmış. Basından, hemen tüm gazetelerden muhabirler ortalıkta dolaşıyorlar. Bu sırada askeri bir görevli de sürekli fotoğraflarımızı çekiyor. Ordu arşivi için olmalı! Salona alındık. Kimlik tespitinde tartışma

çıkıyor. Biz mesleğiniz sorusuna "Devrimciyim." diyoruz, yargıç "Olmaz." diyor, tutanaklara geçmiyor. Tayfun henüz hastaneden getirilmiş değil. Savcı iddianameyi mırıldanır gibi okuyor. İddianamenin sonlarına yaklaşırken, Tayfun sedyeyle getiriliyor. O kadar aceleleri var ki, savcı Tayfun için tekrar okumaya gerek duymuyor; özetleyip geçiyor.

İddianamenin kalan kısmının okunmasından sonra, sorgu için ifade vermeye sıra geldiğinde sorgu vermiyoruz. Çünkü önce 'suçüstü' esasına göre yargılanıp yargılanmadığımızı anlayıp, bunun kendi hukuk kurallarıyla bağdaşmadığını göstermek istiyoruz. Niyetimiz, faşizmin yasalarından, yasalarına uyma gereğinden bir şeyler ummak değil. Keyfiliği, davada politik hesaplaşma üzerine oynanan oyunları teşhir etmek istiyoruz. Çünkü yarının tarihine ve halk yargısına veriler bırakmak istiyoruz.

Mahkemenin oluşum biçimine, üyelerin bazılarının hukuki konumuna (Bahri Yağcı ve asker üyeler), iddianamenin bizlere verilmemesine, avukatlarla görüştürülmememize vb. gelişmelere karşı çıkarak, bu koşullarda ifade vermeyeceğimizi söylüyoruz. Avukatlarımız türlü konularda itirazlarını ve buna karşı istemlerini dile getiriyorlar. En önemlisi, iddianame hala elimize ulaşmış değil. Fakat az sonra anlıyoruz ki, iddianamenin bize ulaşmaması herhangi bir aksaklıktan dolayı değil. Mahkeme ve iddia makamı böyle bir şeye gerek görmemişler!

● *Çok ilginç bir durum. Hukuk tarihimizde belki de bir benzeri yaşanmamıştır. Neyle suçlandığınızı dahi bilmeniz istenmiyor. İddianamesiz sorgu almak istiyorlar diyorsunuz. Bu nasıl olur?*

A.T.ÖZKÖK: Çok basit. Halkımızın bir sözü var: "Burası Türkiye!" Buradaki 'Türkiye' sözcüğü çok şeyi anlatıyor. Türkiye'ye benzer ülkelerdeki yargılamalarda, bu olaylara sıkça rastlanabileceğinin kanıksanmış bir ifadesidir. Evet, iktidarda generaller var ve "Burası Türkiye!"

A.Ş.YILDIRIM: İddianamenin verilmemesinin nedeni daha sonra ortaya çıkacak. O kadar hafif bir durum var ki ortada. Altı

insanın asılması isteniyor ama göstermelik bile olsa kendi yasalarına uyma, geleneklere uyma tahammülü gösteremiyorlar. Şartlandırıldıkları, emir-komuta altında oldukları çok açık. Askeri savcı gayet rahat, "İddianameyi okuyup da ne yapacaksınız?" diye soruyor. İddia ettiği eylemleri yapıp yapmadığımızı söylemekle yetinmemizi istiyor. Avukatların, iddianamenin bizlere verilmesi gerektiği yolundaki talepleri, askeri savcı tarafından reddediliyor. Sebep? Mahkeme 'savaş hali' esasına göre yürütülecek, iddianame gerekli değil!

A.T.ÖZKÖK: 'Savaş hali' ve 'suçüstü' kurallarının bir dayanağı olmadığını, yargılamaya keyfiyetin hakim olduğunu söyleyerek ifade vermeyeceğimizi tekrarlıyoruz. Bize, şube, savcılık, sorgu hakimliği ifadelerimizi okuyorlar. İlginçtir, bazılarımız sorgu hakimliğinde bile ifade vermiş değil. Faşizm, kendi formalitelerini bile bir yük olarak görüyor. Örneğin ben hastanede yaralı yatıyorum. Bir gün hastaneye iki subay geliyor. Yatağıma yaklaşıp, "Tayfun Özkök sen misin?" diyorlar. "Evet, benim." dediğimde, "Seni tutukluyoruz." diyerek hızla çıkıp gidiyorlar. Başka hiçbir şey sormadan, konuşmadan. Ama daha da ilginç, mahkemede benim sorgu hakimliğinde alınan 'ifadem'i okuyorlar. Polis ifadesi sorgu hakimliği ifadesi oluvermiş! Selimiye'de her şey anında kitabına uyduruluyor! Faşizmin 'ne yetenekli' yargıçları varmış, takdir etmemek elde değil!

● *Suçüstü ilkelerine göre yargılanmanın normal yargılanmadan farkı nedir?*

H.KARTAL: Suçüstü esaslarına göre yargılanma, sivil dönemde, suç sayılan olayın meydana gelmesinden sonraki 24 saat içinde, sanığın yakalanabilmesi halinde uygulanıyor. Bu süre, sıkıyönetim döneminde 48 saate çıkarıldı. Herhangi bir olaydan sonra 48 saat içinde sanıkların yakalanması lazım ki, mahkemede suçüstü esaslarına göre yargılanabilsin. Burada önemli olan nokta ise, suçüstü esaslarına göre yargılanan bir sanık hakkında, savaş hali kurallarına göre tek celsede hüküm verilebiliyor.

Bu konuda direnişimiz üzerine zorlanıyorlar. İddianamenin

oluşturuluş, yazılış biçimi bile çok açık olarak, faşizmin bizim 'kel-lelerimiz' istediğini ortaya koyuyor. 'Suçüstü' esasını, bizimle ilgili olarak ele alırsak, 24 Temmuz'da duruşmaya çıkacağız ve aynı gün hüküm giyeceğiz. Biz suçüstü ve savaş hükümlerine sürekli itiraz ediyoruz. Askeri savcı ise yasalara göre, 'suçüstü' esaslarını uygulayacağını söylüyor. Meğer minareyi çalan Recep Sözen kılıfını da hazırlamış. Yani sahtekarlık yapmış, yakalanma tarihlerimizi değiştirmiş.

● *Ne tür bir sahtekarlık? Bir askeri savcı açık olarak belgelerde tahrifat yapıyor. Olacak şey değil! Belki de gizlerim sanı-yordu değil mi? Ve mahkeme heyeti de ikazlara rağmen buna al-dırmıyor. Nasıl yapabiliyorlar bunu?*

A.T.ÖZKÖK: Her şey kağıt üzerinde ayarlanmış. Yani aslında mahkeme senaryosu baştan sona belli. Sadece kamuoyu için zorunlu bir sahneleme olayı var. Yoksa bu 'sıkıntı'ya da katlan-mayacaklar, onlara kalsa.

Mahkeme heyeti bu sahtekarlığı biliyor ve ilerde gündeme ge-lirse, nasıl bir tepkiyle karşı karşıya kalacağını hesaplayamıyor. Ama Yargıç Selahattin Oyan'ın endişesi yüzünden okunuyor. Kendilerinden istenen sonuç için ileri bir adım atmaktan, onu bu endişesi engelliyor.

Nihat Erim, 19 Temmuz 1980'de cezalandırılmış, Mahmut Dik-ler, 6 Şubat 1981'de. En ilginç nokta da burada zaten. TV'den, 'radyodan haber verildiği gibi, suçüstü esaslarına göre yargılana-bilmemiz için, Erim'in cezalandırılmasından dolayı yargılanan Ba-ki ve Sadettin'in, en geç 21 Temmuz 1980'e kadar yakalanmış ol-maları gerekiyor. Ama durum hiç de öyle değil. Sadettin 22 Eylül 1980'de gözaltına alınmış, Baki ise 30 Eylül 1980'de... Olayda adı geçenlerden Ersin Tezcanlı henüz yakalanmamış. Ahmet Karlan-gaç yoldaşımız ise Sadettin ve Baki'den sonra yakalandı ve 12 Ekim'de katledildi. Kısacası, Sadettin ve Baki suçlandıkları olay-dan değil 48 saat, 480 saat sonra bile gözaltına alınmış değiller. Oligarşinin kendi yasalarına, sıkıyönetim uygulamalarına göre bi-le 'suçüstü' yargılanamazlar.

S.GÜVEN: Yine aynı iddianamede yer alan Mahmut Dikler eylemi, 6 Şubat 1981'de gerçekleştirilmiş. Buna göre, bu eylemden yoldaşlarımızın (Şener, Tayfun, Harun, Selçuk, Fazıl) 'suçüstü' esaslarına göre yargılanabilmeleri için, hepsinin 8 Şubat 1981 tarihi de dahil, en geç o ana kadar yakalanmaları gerekiyor. Ama bu sefer de durum öyle değil. Fazıl 7 Mart 1981'de gözaltına alınmış, Şener 3 Nisan 1981'de... Harun ve Tayfun 29 Mart 1981'de... Selçuk ise Nisan 1981'de kalmakta olduğu bir evde polis tarafından katlediliyor. Yani 6 Şubat'tan, gözaltına alınıncaya kadar kaç 48 saat geçmiş. Bu durumda, bunların da 'suçüstü' esaslarına göre yargılanmaları olanaklı görülüyor.

Fakat aylar sonra, iddianamenin bize verilmesi kabul edildiğinde hayretle göreceğiz ki, Fazıl, Şener, Harun, Tayfun 8 Şubat 1981'de yakalanmış olarak gösteriliyor. Hepsi aynı anda, aynı günde, 6 Şubat'tan sonraki 48 saat içinde gözaltına alınıyor. Oysa DEVRİMCİ SOL Ana Davası hazırlık evraklarında ve iddianamesinde, yukarıda belirttiğimiz doğru olan gözaltı tarihleri var ve onu da hazırlayan aynı savcılar!

● *Bu işin sonunu merak ediyorum. Nasıl çözüldü, düzeltildi bu sahtekarlık?*

A.Ş.YILDIRIM: Oraya gelmeden önce, etrafımızda yaratılan, yaratılmak istenen atmosfere de değinmemiz gerekiyor.

Yargılandığımız dava, DEVRİMCİ SOL (I) Davası veya Nihat Erim-Mahmut Dikler Davası olarak ünlenmiş, öyle anılıyor. Cezalandırılanların konumlarından hareketle, isimleri sık sık basında yer alıyor ve aleyhimize bir kamuoyu yaratılmak isteniyor. "Eski başbakanların, polis müdürlerinin katilleri mutlaka cezalandırılmalı, asılmalı." İşlenen bu. Her şey buna göre hazırlanıyor ve sahneleniyor. Bir bütün olarak yürütülen DEVRİMCİ SOL sorgulamasından ve ana davanın hazırlıklarından bizleri ayırarak ve alelacele dava açarak, cuntanın ağzını açtı mı çoğunluğun yaprak gibi sallandığı bir ortamda, bir oldu bitti yaratılmak isteniyor. Basın aracılığıyla bir karşı kampanya sürdürülüyor, toplu katliamların zemini yaratmak için. Özellikle Hürriyet ve Tercüman bilinçli çalışıyor.

Tercüman yazarlarından yine özellikle Ergun Göze, Rauf Tamer ve Altemur Kılıç'ın ilgileri üzerimizden hiç eksik olmuyor!

Böyle bir karşı saldırının yanında, cunta, bizi rehin tutabilmek ve istediği anda yasal bir engele takılmadan asabilmek için, kendi yasalarını böyle sahtekarca, rezilce çiğneyebiliyor. Ama şaşırtıcı olan, bu sahtekarlıklar ve uygulamalar değil. Şaşırtıcı olan, ilerci-demokratların, baroların kayıtsızlığıdır. Bizler ise, 1981'li yıllarda cezaevinde her türlü iletişim aracından yoksun olduğumuzdan, gerçekleri anında açıklamakta güçlüklerle karşı karşıyayız. Cunta açısından sorun yok. Çünkü kendi yasalarını çiğnemek, yalan, demagoji, ahlaksızlık, sahtekarlık faşizmin karakteristik özelliklerindendir.

Şimdi sorunuza geliyoruz. 24 Temmuz 1981'deki duruşma bir türlü bitirilemiyor. Sorgu vermeyi reddediyoruz, mahkemenin oluşum biçimini kınıyoruz, protesto ediyoruz. Emir-komuta zincirinde, cuntanın direktifleriyle yönlendirilen mahkeme ve askeri savcılar biz suçluyoruz. Her şey o kadar açık ki...

Avukatlar yeterli hazırlık yapamadıklarını söyleyip süre istiyorlar. Mahkeme kabul ediyor ve 'suçüstü', tepkimiz üzerine 'unutuluyor'. Kendi yasalarını keyiflerince çiğneyenler, gariptir ki, bizleri yasaları ihlalden dolayı ölüme yollamak istiyorlar. Evet, burası Türkiye ve oluyor bu tür uygulamalar!

Oldukça kısa sürdürülmek istenen dava süresince, duruşmalarda benzer olaylara sıkça rastlayacağız.

● *Davayı açan askeri savcının, sizin davada görev almak için gönüllü olduğunu anlıyorum sözlerinizden...*

B.ALTIN: Gönüllülük ne demek! Koşa koşa geldi. Diğer yardımcıları sivil savcılar da öyle. Askeri Savcı Recep Sözen'in, Mahmut Dikler eylemi sanığı yoldaşları tutuklarken, "... Nihat Erim davasını hazırladık. Sizinkileri de bir an önce yetiştirmeye çalışıyoruz, yanlış anlamayın, amaç devlet işi gecikmesin, onun için acele ediyoruz..." türünden sözleri, siyasi polisin şubede söylediklerini tamamlar niteliktedir. Polis de şöyle diyordu: "...Yukarıdan, büyük yerden emir var, işinizi kısa sürede bitireceğiz..."

Savcı Kemalettin Özenç de anlaşılan verilen görevin öneminin bilincindeydi. Mahkeme koridorunda ailelerimize açıkça, "... Bu adamlar davayı uzatmak istiyor. Sizin de istediğiniz bu ama iki yıl uzasa ne olacak, ana davaya bağlansa ne olacak, nasıl olsa asacaklar bunları, iki yıl sonra da asacaklar, şimdi de..." diyebiliyordu. Yukarıdan verilen emirlere göre hareket ettiklerini, öfkelerini yenemeyip açığa vuruyordu.

Koridorda kimi zaman avukatlar ve dinleyici ailelerle, heyet üyeleri arasında gergin konuşmalar oluyordu. İlk duruşmalarda boy gösteren Süleyman Takkeci'nin adamı Bahri Yağcı ile Avukat Mehmet Feyyat arasında, döneme göre sert sayılabilecek tartışmalar yaşanıyor. Bahri Yağcı'nın üstü örtülü tehditlerine, Feyyat'ın cevap vermesiyle başlayan duruşmalar oldu. Daha sonra koridorda devam ediyordu tartışmalar. Basın, aileler ve çevredeki askerler şaşkın bakışlarla bunları izliyordu.

YETMEZ Kİ TÜRKİYEM

...
*Hey benim
 Türküsüne yandığım
 Gözlerine kanarak
 Acısına bandığım
 Hey benim
 Ekmek sandığım Türkiye*

*Uğruna
 Elde tüfek
 Tetikte yürek
 Şehirlerinde
 Dağlarında
 Düşenleri verdiğim
 Yeter ki sen
 Dönüp bakma
 Bir başına ağıt gibi
 Düşenle kalma*

Türküleş
Yoksa ayılamam
Yanar yüreğimin başı
Yanar ha yanar
Verem de
Verem de yetmez ki
Benim bu asi başı

Gidi cellat
Boğazıma ilmik atar da
Darağacında
Dert etmem emekçim
Dert etmem bu canı
Ama günbegün
Bir ilmik de sana atar da
Yavan ile sofrada
Dayanamam
Yanar yüreğimin başı
Yanar ha yanar
Verem de
Verem de yetmez ki
YEDİ YİRMİ ALTI yaşı!

KASIM '82
Baki ALTIN

CUNTA ŞAKŞAKÇISI GERİCİ BASIN BAĞIRIYOR: ASIN!

● *Biraz önce basının tavrına değindiniz. Somut bir örnek verebilir misiniz?*

A.T.ÖZKÖK: Tabii. Aslında basının tavrına ilişkin dönemin gazetelerini bir gözden geçirmek yeterlidir. En tarafsız yaklaşanı bile, cuntanın verdiği haberi yorumsuz yayınlamaktan öte gidemiyordu. Özellikle Hürriyet gazetesi muhabiri Özkan Altıntaş'ın ailelerimize, bizlere yönelik provokatif tavırlarını unutamayız.

Oligarşinin basındaki sözcülerinden Hürriyet, hem yayın yoluyla davayı etkilemeye çalışıyor, generallerin gönüllü kampanyasını yürütüyor, kamuoyunda hareketimiz ve genel olarak devrimciler aleyhine bir hava yaratmaya çalışıyor, hem de muhabiri Özkan Altıntaş'ı mahkemelere yollayarak bizleri ve ailelerimizi provoke etmeye çalışıyordu. Özkan Altıntaş, duruşmaları izlemeye gelen, yakınımız, ailemiz olmaktan öte davayla hiçbir bağları bulunmayan insanlara, küstah ve alaycı bir tavırla "... Çocuklarınızla ilgilenmek şimdi mi aklınıza geldi, zamanında ilgilenseydiniz Mahmut Dikler, Nihat Erim ölmezdi, oğullarınızı asacaklar!.." diyebilme cesaretini gösterebiliyordu. Daha sonra mahkeme salonunda, koridorlarda hatta sevk arabasına getirilip götürülürken kendi amacına uygun, zavallı, pişman, korkak bir tip fotoğraflamak umuduyla boş yere çırpındı durdu. Ama biz, Özkan Altıntaş'a resim çekme sırasının bize de geleceğini, kendisine iyi bakmasını söylediğimizde sözlerimizden ürkerek bu defa iyice alçalıyor, yaltaklanabiliyordu. Cesaretinin cuntadan kaynaklandığını, daha sonraki yıllar DEVRİMCİ SOL Ana Davası'nda yaptığımız konuşmalarda ortaya koydu. Geçmişte yaptıklarını ya 'hatırlamıyordu' ya da yadsıyordu!

S.GÜVEN: Erim'in ölüm yıldönümlerinde Rauf Tamer'in, Ergun Göze'nin, Altemur Kılıç'ın, her seferinde kelimeleri istemeleri, devleti göreve çağırımları, sanıyoruz artık kanıksanmıştır kamuoyunca. Bizim merak ettiğimiz, bu insanların cellatlık gibi bir mesleğe uygun oldukları halde, neden 'gazetecilik' yaptıklarıdır. Örnekler çoğaltılabilir.

FAŞİST YARGININ BİR UNSURU: KEYFİLİK

• *Bu davanın açılış gerekçesinin siyasal yorumunu yaparken, 'politik bir hesaplama' ifadesini kullandınız. Bunu biraz açıklayabilir misiniz?*

A.F.E.ÖZDEMİR: 12 Eylül yönetiminin, bizim alelacele ve göstermelik biçimde yargılanarak idam edilmemize fazlasıyla ihtiyacı vardı. Emekçi halkımızla siyasi hesaplaşmasını bir an önce idam sehpaalarına da taşıma gereği duyuyordu. Bu gereksinimleri-

ni karşılayacak en uygun dava, kamuoyunda geniş yankılar uyandıran Nihat Erim ve Mahmut Dikler'in cezalandırılmaları üzerine açılabilirdi. 1982 Anayasası'nı protesto etmek için, DEVRİMCİ SOL Köln Başkonsolosluğu'nu basmıştı, anımsarsanız (1982). Bunun üzerine, Devlet Başkanı Kenan Evren bir konuşma yapmıştı İstanbul Taksim Alanı'nda. Bu konuşmasında, "... Dev-Sol 12 Eylül öncesinde Nihat Erim'i de öldürmüştü (...)" diye bir anımsatma yaptıktan sonra, dinleyicilere "As! As!" tezahüratları yaptırmıştı. Burada Devlet Başkanı da, DEVRİMCİ SOL (I) Davası'nın siyasal hesaplaşma amacıyla açıldığını üstü örtülü bir biçimde açıklıyor, savcılarına, hakimlerine gerekli mesajları kamuoyu önünde yolluyordu.

Nitekim bizler, DEVRİMCİ SOL Ana Davası hazırlık çalışmalarından kopararak, sonunda sehpların kurulacağını herkesin apaçık görebildiği bir davaya sokulduk. DEVRİMCİ SOL (I) Davası'nın seyri, artık bu gelişmelerden sonra belli idi.

● *Sizleri DEVRİMCİ SOL Ana Davası'ndan ayırmalarına ne gibi yasal gerekçeler gösterildi? Dahası, gerekçe gösterildi mi?*

H.KARTAL: Gösterildi elbette. Ama bunlar adeta burjuva hukuk sistemiyle alay etmek için gösterilmediyse, onu hançerlemek için düşünülmüş 'yasal' gerekçeler olmalı.

Biz ve avukatlar, davanın niçin bölündüğünü, DEVRİMCİ SOL Ana Davası'nda idam talebiyle yargılanacağımız bilindiği halde, niçin özel ilgiye mazhar olduğumuzu sorduğumuzda, öne sürülen gerekçeler komikti. Hukuki değildi.

Askeri Savcı, DEVRİMCİ SOL Ana Davası ile, DEVRİMCİ SOL (I) Davası'nın birleştirilmesi talebimizi olumsuz yanıtlarken, sözlü olarak "...Maksat, devletin işi bir an önce görülsün..." demiştir. (Oysa başka davalarda bu tip birleştirmelere ilişkin kararlar, mahkemeye örnek olarak sunulmuştu.)

İddianamede ise "DEVRİMCİ SOL örgütünün 12 Eylül 1980 hareketinden önce eylemlerinin **zirvesini** oluşturan, Profesör Nihat Erim ve koruma polisi Ali Kartal'ın öldürülmesi eylemiyle, 12 Eylül hareketinden sonra eylemlerinin **zirvesini** oluşturan İstan-

bul Emniyet Müdür Muavini Mahmut Dikler ile koruma polisi Turgut Ergülen'in öldürülmesine ait iddianameyi, "Bu örgütün örgütsel açıdan ana iddianamesi olarak ilk etapta düzenlenmesine **gerek görülmüştür.**" (abç) biçiminde gerekçelendirilmiştir.

A.Ş.YILDIRIM: Savcı böylesi bir 'zirve' mantığına yaslanırken, Askeri Yargıtay da kendine göre bir başka gerekçe buldu. Böylece asıl siyasal amaç, yani rehin alma istemi gizlenmeye çalışılıyordu. "Birleştirmenin maksadı, müşterek delilleri birlikte değerlendirip **adaleti süratle tahakkuk ettirmek** olduğuna göre, her şeyden önce birleştirilecek olan davaların aynı usul aşamasında olması veya **müşterek delillere dayanması veyahut davalardan birinin diğerinin içerisinde mütalaa edilmesinin mümkün bulunması lazımdır.**

(...) DEV-SOL Davasının ise 24.8.1981 tarihli bir iddianame ile açıldığı gözlemlendiğinde, davaların aynı usul aşamasında bulunmadığı, her iki dava için **müşterek değerlendirilecek kanıt olmadığı... reddine.**" (abç)

Dikkat ederseniz, savcı şu şu yasa maddesi hükmünden dolayı ayırdık diyemiyor ve 'gerek görülmüştür' diye yorum yapıyor. Keyfiliğini kendisi açıklıyor.

Askeri Yargıtay'ın (4. Daire) gerekçesi ise, demagojik bir tavır sergiliyor. Erim-Dikler eylemleri DEVRİMCİ SOL Ana Davası içinde mütalaa edilmeyecekse, bu eylemlerin oluş tarihinden önce gerçekleşen eylemlerin hiç mütalaa edilmemesi gerekir. Uydurma gerekçeler üreten mantığın buna yanıtı yoktur.

● *Bir dizi eylemle suçlanıyorsunuz. Fakat askeri savcı bunların bir kısmını DEVRİMCİ SOL (I) Davası'na almıyor. Daha sonraki davalara bırakıyor. Böyle olunca, sizin daha sonraki eylemlerden yargılanmadan idam edilmeniz de olası. Nitekim THKP-C Üçüncü Yol Gölcük davasında böyle bir durum yaşandı. Mahkeme bunu hesap edip dikkate almıyor mu? Ayrıca ithamlar, deliller bir bütün oluşturuyor anladığım kadarıyla. Nasıl oluyor da bunlar dikkate alınmıyor?*

B.ALTIN: Nihat Erim olayında kullanılan silahların, başka eylemlerde de (ana davanın gövdesi olan DEVRİMCİ SOL (II) İddianamesi kapsamındaki eylemlerde) kullanıldığını söyleyen aynı askeri savcıdır. Aynı 'delil'lere dayanarak DEVRİMCİ SOL (II) Davası'nda ikinci kez idamımızı istemektedir.

Eğer senaryo, hayatın gerçekleri karşısında değişikliklere uğramak zorunda kalmasaydı, Gölcük'teki devrimcilerin başına gelen, bizim başımıza daha erken gelecekti. Çünkü Erim-Dikler eylemleri dışında, altı kişi ayrıca yüze yakın eylemden sorumlu tutuluyordu. Cezalarımızın infazı durumunda bu eylemler görüşülmeden kapatılacak. Buradan da anlaşılıyor ki, 12 Eylül mahkemelerinin amacı, tüm eylemleri inceleyerek yargılamak değil, devrimcileri katletmektir. Devrimciler bir kere katledildikten sonra da hukuki kılıflar peşi sıra uydurulur nasıl olsa!

● *Mahkemenin, siz ve mahkeme heyeti için tam bir sinir harbine dönüştüğü belli. Sizi yıpratarak keyfi uygulamalarla insiyatiflerini korumak için böyle davrandıklarını düşünmek yanlış mı olur?*

S.GÜVEN: Tamamen yanlış olmaz. Ama bu görünüşteki biçimdir. Sinirler geriliyor, karşılıklı bağırılıp çağrılıyor vs. Bunlar bir siyasal tavrın sonucu olarak ortaya çıkıyor. Tabii insiyatifi elden kaçırma korkusu da var.

12 Eylül mahkemeleri, bizi sorgusuz sualsiz, sessiz sedasız yargılayarak bu cephede siyasi bir zafer kazanmak istiyor. Bunun için de her şeyi kullanmak istiyor. Örneğin iddianame vermemekte direnmesi olayı. Dünya kamuoyu bunu zamanında duymuş olsa, şaşkınlıktan Türkiye'yi bu dünyanın dışında sanırdı herhalde.

Mahkeme heyetinin, "Nasıl olsa idam cezasından kurtulamayacaksınız, iddianameyi alıp da ne yapacaksınız, şimdi gidip savunma diye bir sürü şey yazacaksınız." demesine önemsiz deyip geçemezdik. İddianameyi 'kellemizi' kurtarmak amacıyla değil, hakkımızda askeri savcının demagoji ve yalana dayalı iddialarını çürütmek için istedik. Gerçekleri devrimci bir tarzda ortaya koy-

mak için ısrarla istedik. Daha sonra, biz siyasi savunmamızı okumaya başladığımızda ve sorgu sırasındaki yanıtlarımızla siyasi tavrımızı ortaya koyduğumuzda, kem küm edeceğimiz beklentisi içinde olan savcı ve mahkeme heyetinin suratlarındaki alaysı ifadelerin yerini bir heykelin donukluğu aldı. Davada bunun gibi sorunlarla beslenen hukuki ve psikolojik mücadele, esasta süren siyasi mücadelenin birer türevi ve destekçisiydi. Her iki taraf için de böyleydi.

● *Savcının ve askeri mahkemenin, davada istedikleri sonuçta ulaştıklarını söyleyebilir misiniz?*

A.T.ÖZKÖK: Bizleri siyasi rehine kimliğiyle 12 Eylül generallerine teslim etme görevini yükledi mahkeme. Görevini, bizleri alelacele ve nasıl olursa olsun, eninde sonunda ölüm cezasına mahkum ederek başardı başarmasına. Ama sessiz sedasız değil, 'gürültülü' biçimde! Dolayısıyla biz de, 12 Eylül mahkemesinde, 12 Eylül'ü yargılayarak bu alanda hedefimize ulaştık. Davanın içyüzünü, 12 Eylül'ün politik amaçlarına uygun bir yargılama yapıldığını, hakkımızdaki kararın Evren ve cunta üyelerince, yargılama süresi öncesinde verildiğini teşhir ettik. 12 Eylül mahkemesini 12 Eylül cuntasına karşı, devrimci bir kürsü olarak kullandık. Mahkeme sırasında bunun bilincine varan Savcı Recep Sözen ve yardımcı oyuncular, durmaksızın şu cümleyi tekrarlıyorlardı: "Devletin bir an önce işi görülsün diye acele ediyoruz, dava en kısa zamanda bitirilmelidir."

● *Bu davanın, siz ve tabii ki cunta açısından, uzun süreli ve tarihi önemi ortada. Yargılanmanızın güncel boyutları içindeki önemi neydi sizler için?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Mahkeme tavrımızın günceldeki önemi, cuntanın ilk yıllarına denk gelmesiyle daha bir öne çıktı. Faşizm açısından da bu davanın gelişimi ve sonucu önemliydi. Bizim devrimci siyasal tavrımız, '12 Eylül'lerin' yasa tanımaz yüzünü açığa çıkarmıştır. Burada uygulanan ve uygulanmak istenen entrikalar, daha sonra açılacak diğer siyasi davalara örnek olacaktı

cunta açısından. Öyle de oldu. Devrimciler için ise, siyasi davalarda takınılacak devrimci tavır konusunda, bir deneyim, olumlu bir deneyim bırakmayı hedefledik ve sanırım başardık. Türkiye devrimci hareketinin bu cephede geniş, kapsamlı ve tutarlı mirasları olduğu söylenemez. Bu cephedeki tutarlı gelenekler, esas olarak, 12 Eylül'den sonra yaratılmıştır. Bu açıdan DEVRİMCİ SOL (I) Davası'nın 1981'lerdeki önemi daha iyi anlaşılır.

● *Savaş hali hükümlerinin uygulandığı İstanbul'daki ilk dava sizinki değil mi? Bunun mahkemenin seyrine etkisi ne oldu?*

A.Ş.YILDIRIM: Bilebildiğimiz kadarıyla, başka davalarda da 'savaş hali' hükümleri uygulandı. Fakat bizimki bu konuda ilk sanıyorum. Bu hükümlerle, sanığın mahkeme karşısındaki tüm hakları mahkemenin tasarrufuna bırakılmaktadır. Gıyabında yargılama kararı alınabilir, mahkemeden atılabilir, savunma yaptırılmayabilir... Mahkemenin tek yanlı insiyatifi sözkonusudur. Kısacası, cuntacılar dilediği gibi suçlayabilir, dilediği gibi savunma yapılmasını ister.

Mahkemenin, ikide bir tavırlarımıza müdahale etmeye kalkışması, bu hükümlerden kaynaklanıyordu. Bu hükümlerle, savunmamız dahil, söz hakkımız bile elimizden alınmaya çalışıldı. Ama başaramadılar!

● *Peki, mahkemede istediğiniz biçimde savunma yapabildiniz mi?*

A.Ş.YILDIRIM: Her söz alışımızda, "Dava ile ilgili mi?" diye soran mahkeme heyeti, konuşmaya başladığımızda sözümüzü kesmek için, mahkemeden atma tehdidine başvuruyordu. Zaten birkaç duruşma sürecekte olan mahkemede bu tehdit sökmeyince, bu kez "Üç dakika sonra.", "On beş dakika sonra." vb. vaatlerle bizi atlatmaya çalışıyordu. Burada şunu söylemek istiyoruz. Mahkeme heyetinin, "Savunma aşamasında her istediğinizi söyleyebilirsiniz. Asker sözü veriyoruz." biçimindeki 'söz'lerine kısmen de olsa inandığımız için, kendimizi hatalı buluyoruz. İddianame-nin bilinçli bir şekilde elimize geç ulaştırılması, hatta verilmek is-

tenmemesi, kısa aralıklarla yürütülen duruşmalar... Yine de bu koşullar, bizlerin savunma yapmasına engel olamadı. Fakat kısa ve özlü bir savunma metniyle yetinmek zorunda kaldık. Mahkemenin niyeti ve pratik tavrı, bize hiç savunma yaptırmamaktı. Ama buna olanak vermedik. Sorgu ve ortak savunmamızı yaparken, askeri savcı, yasallık sınırını aştığımız gerekçesiyle sürekli müdahalede bulunulmasını istedi. Konuşmalarımız yer yer kesildi, kesilmeye çalışıldı. Bu davada faşizm, mahkemelerin üç ayağını, iddia, savunma ve yargıyı ikiye indirdi. İddia makamı hem fikren, hem fiili tavırlarıyla yargıçlarla bütünleşti, onlarla birlikte davrandı ve duruşmalar, tam olarak bu nedenlerle özgün bir çatışma platformu oldu.

12 EYLÜL'ÜN FAŞİST HUKUKA KATKISI: TEŞHİS PROVALARI!

● *Yargılandığınız eylemlerle ilgili tanıkların durumunu sormak istiyorum. Tanıklar mahkemede sizleri teşhis edebildi mi? Teşhisler nasıl yapıldı?*

H.KARTAL: Mahkemenin, amacına ulaşması için, askeri savcı aracılığıyla tanıkları günlerce önce 'ayarlamaya' çalıştığı belliydi.

Mahkemeye çağrılan tanıklara, mahkeme salonu önünde birçok kez teşhis provası yaptırıldı. Biz Selimiye koridorlarındaki banklarda duruşma saatini beklerken, polis eşliğindeki tanıklar, önümüzden çeşitli bahanelerle geçirildiler. Ama tanıklar da nihayetinde birer insan. Hem de bu türden sahnelere pek alışık olmayan, sıradan insanlar. Kendilerine verilen rolleri kısa sürede iyi ezberleyemediler. Ezberleyenlerin bazıları ise heyecandan unuttu. Duruşmalarda bocaladılar. Çünkü tanıklar, bizleri geleneksel boyunu bükük, edilgen, malum sonlarını bekleyen kurbanlıklar olarak kafalarında tasarlamış olmalı ki, karşılarında böylelerini göremeyince şaşırdılar. 12 Eylül fobisi düşünülürse, yaratılan korkunun maddi bir temeli olduğu dikkate alınırsa, politik bilinçten yoksun tanıkların bu davranışlarını anlamak mümkün. Yani hiç de abartılı değil. Yargıç, tanıkları ne kadar yönlendirmeye, iddianameye 'uy-

gun' teşhis yaptırmaya çalışırsa çalışsın, artık boşuna. Sanık yerinde, biz altı kişiden başka kimse olmamasına rağmen, iki önemli tanık yanlış teşhis yaptı. Teşhis edilip edilmemek bizim için fazla önemli değildi ama burada, bu teşhis yönteminin cuntanın kendi kurallarıyla da uyuşmadığını ve ilgili yasa hükümlerine aykırı olduğunu açıkça belirtmek gerekiyor.

B.ALTIN: Tutanaklara bakarak birkaç örnek verebiliriz buna. Polis Memuru Tanık Üzeyir Çakır, yaralı olarak hastanedeyken verdiği ifadesinde (dosya 166-236-237-509-510), kendilerine ateş eden şahısları görmediğini söylüyor. 23.4.1981 tarihli ifadelili teşhis tutanağında ise (dosya 236-237), bu polisin, Dikler eyleminden sorumlu tutulan Tayfun, Şener, Harun'u tanıdığı söyleniyor. Yalnız şubede böyle bir teşhis yapılmamıştır. Mahkemedeki ifadesinde ise, arkadaşlardan Tayfun, Şener, Harun ve Sadettin'i tanıdığını söylüyor. Hem de 'kesin' diyor.

Yargıç, Sadettin'in bu eylemle ilişkisi olmadığını söylüyorsa da, (Sadettin, Erim eyleminden ötürü, Dikler eyleminden dört ay önce içerdedir.) tanık ısrar ediyor.

Diğer tanıkların polisteki ifadeleri mahkemede okunduğunda, tanıklar şaşkın bir şekilde, "Ben poliste öyle bir ifade vermedim." diyorlar. Tanık Mehmet Özer Arasıl ise, daha ilginç bir ifade vererek, Dikler eylemine (dört ay öncesinden yine içerde olan) beni de katıyor.

"Beline silahı sokarken kaçan iki kişiyi şunlara benzetiyorum." (Beni ve Sadettin'i gösteriyor.) Dikler eyleminden sorumlu tutulanları ise, "Görmedim, tanımıyorum." diyor. Yargıcın müdahaleleri de para etmiyor.

Bizim dava için, sonu başından belli bir dava diyelim. Ama binlerce kişi, 12 Eylül adına bu tür mahkemelerde yargılandılar. Binlerce devrimciye, yurtsevere idam cezası verildi ve halen de isteniyor. Her yeni-sömürge ülkede, '12 Eylül'lerin adalet sistemi, bizimki gibi sonu başından belli davalarla doludur.

● 12 Eylül döneminde görülen davalarda, işkence olgusu hep dile getirildi. Sizlerin de işkence gördüğünüz biliniyor. Davayı bu olgu nasıl etkiledi?

S.GÜVEN: Hakkımızda önceden verilen kararı mahkemenin sonuçlandırarak, yasa tanımazlıklarını, sahtekarlıklarını perdeleme gayretleri işkence konusunda da sürdürüldü. Polisten çıkar çıkmaz cezaevine getirildiğimizde, doktor ve muayene talebimizi içeren onlarca dilekçemize bir yıl süreyle devamlı kulak tıkayan, işleme koymayan sıkıyönetim komutanlığı, işkence izleri kaybolduktan sonra, dilekçeye yanıt verdi.

12 Eylül'ün yalan ve tahrifatlarına, yukarıdan emirlerine yasal kılıf bulma organlarından Askeri Yargıtay 4. Dairesi, bize gönderdiği ilamda bu konuda bakın ne söylüyor:

"Sanıkların poliste işkence gördüklerini gösteren dosya içeriğinde herhangi bir delil ve emareye rastlanılmamış olduğundan..."

Askeri Yargıtay 4. Dairesi bu karara varırken, Ahmet Karlangaç yoldaşımızın işkenceyle öldürüldüğünden habersiz değildi. Zabıtlara yazdırmıştık. Bizler siyasi şubedeyken, basında çarşaf çarşaf çıkan fotoğraflarımızdan – ki onlarda işkence izleri apaçık görölüyordu – habersiz değildi. A.F.E.Özdemir yoldaşımızın Gümüşsuyu Askeri Hastanesi'nden aldığı işkence raporunun, mahkemede 'davayı ilgilendirmediği' gerekçesiyle reddedilerek, dosyaya konulmasının önleendiğinden habersiz olamazdı. Çünkü zabıtlara bu talep de geçmişti. Verdikleri kararın satır arasında, ikide bir parantez açarak, "Polisle çatışma sırasında öldü." (S.Mehmet Yücel, Selçuk Küçükçiftçi), "Sorgu sırasında öldü." (Ahmet Karlangaç) gibi değinmelerle geçiştirmeye çalıştıkları dönemin işkence uygulamalarını belgeleyen, Ahmet Karlangaç'ı işkenceyle öldüren polislerin göstermelik cezalara çarptırılmalarından da habersiz değildi.

Oligarşinin cüppeli sözcüleri de, politikacılar gibi gıdalarını yalan ve demagojiden, sahtekarlıktan alıyorlar. Sonra da buna 'adalet' diyorlar. Evet, 12 Eylül adaleti! Onlar da, bizim gibi yaptıklarını savunsalar, savunabilseler bu anlatımlara da gerek kalmayacak. Ama burjuvazi yapamaz.

● *Peki, Nihat Erim eylemiyle ilgili tanıkların ifadeleri ne yöndeydi? Sizleri mahkemede teşhis ettiler mi?*

B.ALTIN: Erim eylemiyle ilgili teşhiste, bir tanık gerçek rolünü doğrusu iyi yaptı. Bu, Nihat Erim'in karısı Kamile Erim'dir. Dikler tanıdığı polisler gibi panikleyip yanılmadı.(!)

Tanık Kamile Erim, mahkemedeki teşhis sırasında yanılmasın diye, duruşma öncesinde, benle Sadettin koridorda bekletilirken, Selimiye koridorlarındaki insanların gözleri önünde, açıktan açığa teşhis provası yapıldı yine. Böylece polisin fotoğraflar aracılığıyla yaptırdığı teşhis eğitimi, Selimiye'nin mahkeme koridorunda tamamlandı. Tanıklar ve biz duruşmaya alındıktan sonra, teşhisçilik oyunu TV kameraları ve basın önünde yinelen-di diyorum çünkü yargılanan iki kişi, zaten salonda da ikimiz varız. Basın mensupları bu olaya tanıktır.

Burada, siyasi davalarda sonuca kısa yoldan (hukuki anlamda) ulaşmak için teşhis işleminin nasıl başarıyla yaptırılabilceği, dünyadaki aynı soydan tüm 'hukukçulara' örnek belge bırakılarak gösterilmiş oldu. Bundan sonra Kamile Erim'in bu ifadesi, Dikler eylemi görüşmesinde olduğu gibi Askeri Yargıtay'da, 'sanıkların teşhis edildiği' biçiminde bir genellemeyle geçirildi.

AVUKATLARA BİÇİLEN STATÜ: OTUR VE KONUŞMA!

● *Avukatlarınız rahatça, istedikleri gibi savunma yapabildiler mi?*

A.T.ÖZKÖK: Yargılama sürecinde, avukatlar adeta yok sayıldı. Azarlanıp susturuldu. Daha cesur, rahat savunma yapmaları siyasi polisin, Başsavcı Süleyman Takkeci'nin ve mahkeme heyetinin tehditleriyle engellendi. Savunma sırasında 'ileri gitmemeleri' –yani gerçekleri dile getirmemeleri– ve davayı bırakmaları istendi. Aksi halde, meslek hayatlarının sona erdirileceği, hatta can güvenliklerinin kalmayacağı yolunda sürekli gözdağı verildi. Gözaltına alınan bile oldu, korkutulmak amacıyla. Dolayısıyla rahat savunma yapamadılar. Kaldı ki, devrimci aydın sorumluluğuyla yoğrulmamış kişilikleri, bu baskıları göğüslemelerini engelledi. Bu nedenle, ortaya istediğimiz gibi bir savunma çıkaramadılar.

● *"Bizler sanığız ve mahkemenin bilinen özelliklerinden, cezaevinin yasaklı koşullarından dolayı savunmalarımızı istediğimiz gibi hazırlayabilmemiz olanaksız. Avukatlar dışarıda ama savunma konusunda bizler kadar elleri kolları bağlı." demek mi istiyorsunuz?*

A.Ş.YILDIRIM: Bu dönemde, avukatların mahkemelerdeki savunma sorununu tek tek çözümleyebilmeleri olanaksızdı zaten. Bilinçli bir şekilde sindirilmeye çalışılıyorlardı. Bu saldırılara karşı direnmek ve 12 Eylül'ü teşhir yoluyla geriletmek, en azından kazanılmış hakların geri alınmasının önüne set oluşturmak, önce baroların, sonra tek tek avukatların sorunuydu. Barolar örgütlü olarak bir şey yapamayınca avukatların sindirilmesi daha kolay oldu veya 'adaletsizliğe' karşı koyuşları güçsüz sesler olarak kaldı.

Amerikancı yönetim, bu dönemdeki siyasi davalardan çıkardığı derslerle, avukatların devrimcileri savunmalarını önlemek için yeni baskı yasaları çıkardı. Örneğin, baroları sıkı denetime aldı. Devrimci, yurtsever örgütlerin davalarını üstlenen avukatlara vergi kontrolü adı altında baskınlar düzenledi. Avukatlık masrafları artırıldı, ilerici-demokrat avukatların bu yolla bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesine katkıda bulunmaları engellenmek istendi. 12 Eylül ile birlikte genel olarak savunma yaptırılmayarak, avukatların mahkemelerdeki etkileri yok edilme noktasına getirildi. Adeta avukatlar gereksizleştirilmeye çalışıldı. Bunda cunta belli ölçüde başarılı da oldu. Tüm bunlara, 'örgüt üyesi' diye gözaltına alma tehditlerini eklemek gerekir. Özellikle bu yöntem, 12 Eylül'ün sıkça başvurduğu bir taktik oldu.

● *Askeri Yargıtay, sonuçta askeri mahkemelerin verdiği kararları inceleyip kesin karara bağlıyor. Askeri Yargıtay üyelerinin davanıza ilişkin, olumsuz bir tasarrufta bulunmalarından söz edilebilir mi?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Soruna tamamen bu biçimiyle yaklaşmak eksik ve dolayısıyla yanlış olur. 12 Eylül yönetiminin iktidarı aldıktan hemen sonra yaptığı ilk işlerden biri de, yargının, özellikle Askeri Yargıtay'ın yürütmeye bağımlılığını artırmak olmuştur. Her

şey kışla kapılarının ardında görünmez sanılıyordu ama uygulamada o kadar açıktı ki. Yukardan aşağıya faşist kurumlaşmanın bir parçası olarak, yargı kendi içinde Yüksek Hakimler ve Savcılar gibi kuruluşlarla daha da merkezileştirildi, bağımlılığı artırıldı. Bu kurulların üyelerini doğrudan cumhurbaşkanı atamaya başladı. Askeri Yargıtay ise zaten baştan beri emir-komuta ilişkisine tabidir. (Resmi olmasa da uygulamada kesinlikle böyledir.) Bu nedenle, önemli olan kurumlardır ve kurumlara yön veren 12 Eylül yönetiminin siyasi davalar politikasıdır. Burada tek tek askeri yargıçların, hiyerarşi karşısında çok önemli bir rolleri yoktur. Dolayısıyla kararlar tek tek yargıçların, hatta Askeri Yargıtay Dairelerinin her birinin, özel tasarrufunun ürünü olarak görülmemelidir. Tek tek kişilerin siyasal nitelikleri de önemlidir ama ortada işleyen bir mekanizma vardır. Ve onun direksiyonuna şu veya bu kişinin gelmesi, devrimci davalara ilişkin kararları nitelik anlamında değiştirmiyor. Kaldı ki, oligarşi Nuri Murat benzeri yargıçları bulmakta da pek zorlanmıyor. Düzenin bu cephesi durmadan Nuri Murat'lar üretiyor. İstisnalar da ayrıkotu gibi sökülüp atılıyor.

Bizim davaya bakan, Askeri Yargıtay 4. Dairesi de, oynadığı oyunun bilincindedir ve bu mekanizmanın bir parçasıdır. Dosyayı ele alış tarzları, bunların da senaryonun bir parçası olduğunu gösterdi. Mahkemenin kararını onadıklarını avukatlara bir sigara kağıdının arkasına yazarak bildiriyorlar. Bu olay Askeri Yargıtay'da oluyor. Avukatların soru dolu bakışları karşısında, el kol hareketleriyle, elimizden bir şey gelmiyor, yukarısı böyle istiyor, anlamında tepkilerde bulunuyorlar. Hem ciddiyetsizlikle birlikte güçlülüklerini sergileyen hokkabazlıkları, hem de güçsüzlüklerini sergileyen, emir-komutaya bağlılıklarını anlatan zavallı davranışları... Bu güçlülük gösterilerinden sonra, içlerinden kimileri de ne olur ne olmaz diye, 'solcu' gözükmeye ihtiyacı duyuyor. Örneğin 4. Daire Başkanı Ömer Faruk Marsan, emekliliğinden sonra, cuntanın veto barajını aşabilecek bir aday olarak SODEP kurucuları arasına girecek ve disiplin kurulunda bir süre görev alacaktı. Ama böylelerinin güçsüz kişiliği, ne kadar 'solcu' olsalar da, cun-

tanın emir-komutasına tam olarak uyan modern köle kişiliğidir. Bunların çarkın bir dişlisi olmaları, sorumluluklarını ve suçlarını azaltmaz.

● *Sizin hakkınızdaki idam kararlarını onaylayan 'sosyal demokrat' başkan mı bunları yapıyor? Kendi 'solcu'luğunu 12 Eylül yönetiminden gizleyerek, devrimciler hakkındaki idamları büyük bir 'ciddiyetle' onaylıyor.*

H.KARTAL: 'Sosyal demokrat' Ö.Faruk Marsan, sadece bunlarla yetinmiyor tabii. 'Solcu'luğunun gereği olmalı ki, mahkemedeki son sözlerimizin de aleyhimize delil olarak kullanılmasının altına imza atıyor.

Mahkemedeki son sözlerimiz, mahkeme ve Askeri Yargıtay kararlarında, TCK'nın 146/1 maddesini ihlal ettiğimiz, eylemde bulunmamış olsak bile bulunabilecek niyet ve nitelikte insanlar olduğumuz biçiminde bir kanıt olarak gösteriliyor. 12 Eylül'ün hukuk katliamları, çağdaş hukuk bilimine böylece bir 'katkı' daha sunuyor. Askeri Yargıtay ilamında şöyle diyorlar:

"Mahkemedeki son sözlerinde, 'Biz halkımızın bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi için, Türkiye halklarının kurtuluşu için mücadele ettik. Bizi yargılayacak olan halktır, hesabımızı halka veririz. Bu mahkeme 12 Eylül yönetiminin sokakta, işkencehanede katledemediği devrimcileri idam sehpalalarına göndermek için, özel olarak burada yargılananların infazına yöneliktir. YAŞASIN TÜRKİYE HALKLARININ DEVRİMCİ SOL ÖNDERLİĞİNDEKİ MÜCADELESİ, YAŞASIN DEVRİMCİ SOL!' şeklindeki içten temennileriyle, ortaya koymuş itibarıyladır ki, sanıkların kastının bu suça yönelik bulunduğu..."

Herhangi bir başka davada, son sözler (idamla yargılananlarda özellikle) iddia edilen eylemlere kanıt olarak gösterildi mi bilmiyoruz. Ama bu davadan sonra, benzer mahkeme heyetleri ve Askeri Yargıtay, sanıyoruz, sanıkların isimlerine de Abdülhamit kuşkuculuğuyla bakacaklar, belki de delil olarak kullanacaklardır, kim bilir!

● *Daha önce siyasi polisin avukatlar üzerindeki baskılarından söz ettiniz. Polisin bu tutumu mahkemede suç duyurusu konusu olmadı mı?*

B.ALTIN: Oldu elbette. Ama mahkeme, her zamanki sorumluluk bilinciyle(!) avukatların ve bizim suç duyurularımızı reddettikten sonra – mahkemeyi ilgilendirmedeği gerekçesiyle – bu tür konuları mahkemeye taşımamaları konusunda avukatlara ‘uyarıda’ bulundu.

Fakat siyasi polis sadece avukatlara değil, mahkeme, Askeri Yargıtay ve hükümet üzerinde de baskı yaparak davayı iyiden iyiye aleyhimize çevirmeye çalıştı. Siyasi polisin bu tavrına, daha sonra yakalanan aynı davadan arkadaşlar şubede tanık olmuşlardır. El altından mahkemeye ve cunta üyelerine, "Bu dava bir an önce idam verilerek sonuçlandırılmaz ve Yargıtay’ca onanmazsa, toplu istifa edeceğiz." türünden tehditlerle baskı yapmışlar.

RECEP SÖZEN'DEN SAVCILIK DERSLERİ

● *12 Eylül sonrası, devrimci, yurtsever örgütlere karşı, çok yönlü faşist bir kampanya başlatıldığını, bunun hala yürütüldüğünü herkes biliyor. Bu saldırı kampanyaları, salt fiziki yok etmeyi değil, ideolojik saldırıları da kapsadı. Özellikle ‘vatan hainliği’, ‘terörizm’, ‘halk düşmanlığı’ gibi kavramları egemen sınıflar, devrimcilerin kendilerini savunma olanaklarından yoksun bulunduğu bir dönemde çok sık tekrarladılar.*

Bunlar, ideolojik yansımalarını, 12 Eylül sonrası hazırlanan iddianamelerde de buldu. Bu kapsamda, yargılandığınız DEVRİMCİ SOL (I) Davası iddianamesinde, askeri savcı sizleri ne tür bir ideolojik yaklaşımla tanımladı? Eylemler dışında sizleri neyle suçladı?

A.T.ÖZKÖK: Bizim davanın iddianamesinde de sözünü ettiğiniz suçlamalar var. Fakat bunlara ideolojik bir çerçeveden yaklaşırsak bile, askeri savcının ideolojik seviyesinden (seviyesizliğinden) ötürü, bu işi beceremeyip, yüzüne gözüne bulaştırdığını görüyoruz. Yargılama sürecinin bir çırpıda, gerekli araştırma, inceleme yapılmadan tamamlanacağı, daha iddianamenin açıklanma-

sıyla anlaşılır olmuştur. İddianamenin mantığı, DEVRİMCİ SOL örgütünü karalamak, rastgele şeyler iddia etmek olunca, adı geçen suçlamalar ciddi bir literatür içine oturtulamıyor.

İddianamede 'Genel Giriş' başlıklı bir bölüm var. Askeri savcının, cahilliğini parlak sözlerle gizlemeye çalıştığı ama bunu bile beceremediği bir bölüm. Burada yazılanları, büsbütün askeri savcının cahilliğine de bağlamıyoruz. Savcı, devrimci mücadeleye karşı dizginleyemediği bir kişisel kine sahip. Gerçekleri tersyüz etmesi, bir ölçüde bu kininden kaynaklanıyor. Örneğin:

"Milletimiz o kadar güçlü niteliklere sahip, o kadar sağduyu sahibi ve sabırlı millet ki, onu bir diğer ülke ulusuyla karşılaştırmak mümkün değildir. İşte bu nedenle, bu güzel ülkenin üstün halkı, gerek kendi dışındakileri, gerekse **kendisinden olduğunu söyleyenlerin** hesaplarını altüst etmesini bilmiştir." (abç) Savcının mantığını daha iyi açıklayabilmek, devrimcilere olan kin ve nefretini daha iyi gösterebilmek için iddianameden alıntılara devam edelim.

● *Evet, devam edelim...*

A.T.ÖZKÖK: Tabii... "Sayısız dış düşmanla yapılmış, imkansızlıklar içinde başarımız ile sona eren tarihteki savaşlarımız ve öyle görünür ki, 'devletle savaşa giriştiklerini' bildirenlerin, bizzat devletiyle savaş halinde olduklarını söyleyenlerin, 'yasadışı örgütlerin' yenilgisi, üstün nitelikli bu milletimizin desteğiyle olmaktadır, olacaktır. Yoksa bu sadece 'anti-komünizm propagandasının, tarihi Moskof düşmanlığından' kaynaklanmamaktadır. Ve yine kaderci bir düşüncenin kalıpları içinde, politik pasiflik içinde suçlaması, bu millet için belirtildiği gibi bir suçlamadır. Gerçekten bilinen tarih içinde Türk milleti hep devletini kurmuş ve yaşamıştır. Yoksa onun kafasındaki karşı konulmaz, yıkılmaz kavramı kısa geçmiş olan bir kavram değildir."

"Başarımız ile sona eren tarihteki savaşlarımız" gibi Türkiye toplumunun geçmişini 'başarılı savaşlarımız'la özetleyiveren kafa yapısı, toplumbilimden bihaberdir. Ya da aynı kafa yapısı için, gerçek toplumlar tarihini bildiği halde, mahalle kabadayısı ağzıyla gerçekliği ancak basitçe çarpıtmaya gücü yeten birinin böbürlen-

mesi deyip geçebilirsiniz. Yalnız, yüzlerce insan hakkında ölüm cezası isteyebilen bu kafa yapılarının suçlamalarına maruz kalmak, bizlerde tiksinti yarattı. 12 Mart yargılamaları sırasında böyle savcılara rastlandı ama 12 Eylül'ün özellikle askeri savcılarının çok daha kaba birer anti-komünist olduklarını gördük.

'Politik pasiflik içinde' saptaması, yıllardır Türkiye sınıf mücadelesi pratiğiyle doğrulanan, ülkemizde tarihsel bir zemine oturan, emperyalizmin III. bunalım döneminin yeni-sömürge ülkelerinde ortaya çıkan siyasal bir olgudur, bir suçlama değil. Siyasal kavramların ne anlama geldiğini öğrenmeden yorumlamaya kalkan Recep Sözen'ler, besbelli ki birilerinden bir şeyler duymuş. Ama bunları, yazılı belgelerle mahkeme salonlarında değil, seçimden seçime uğrayacağı meydanlarda satışa çıkarması gerekirdi, burada değil. Tıpkı klasik burjuva politikacıları gibi.

● 12 Eylül sonrası, devrimci hareketlerin, halkın yardımıyla yenilgiye uğratıldığı görüşü, sanıyorum askeri yönetimce sıkça dile getirildi, propagandası yapıldı. Aktardığınız alıntıda da benzeri şeyler söylüyor askeri savcı. Bu görüş için ne dersiniz?

A.T.ÖZKÖK: Askeri savcıyla farklı dillerden konuştuğumuzu sanıyorum. Devrimci örgütlerin, halkın yardımıyla yenilgiye uğratıldığı diye bir görüş ileri sürmek komik olur. Bir kere, halk kavramlarımız farklı. Bugün egemen sınıflara gönüllü olarak hizmet eden faşist ve gerici generalleri, polisleri hatta bürokrat ve burjuvaları, halk kategorisi içine mi sokacağız? Savcılara göre evet, bize göre hayır. Halkı soyup baskı uygulayan sömürücü sınıflar ve onların militarist vurucu gücü, nasıl olur da halktan sayılır? Devrimcilerin karşısındakiler ya da yok etmek için peşlerinde olanlar bunlardır. Biz halk kavramı içerisine işçi sınıfını, yoksul ve orta köylülüğü, küçük burjuva sınıf katmanları ile orta burjuvazinin anti-tekel, anti-emperyalist unsurlarını katıyoruz. Bunlar ise devrimden çıkarı olan sınıflardır. Bu sınıflardan olup da, ideolojik şartlanmayla devrimin ve devrimcilerin karşısına çıkanların varlığı da, bu temel ayrımı değiştirmez.

S.GÜVEN: 1980 öncesi devrimci süreçte, Tayfun'un sözünü et-

tiği bu sınıflardan küçük burjuvaziyle orta burjuvazinin bir kesiminin, devrimci harekete henüz destek sunmadıklarını söyleyebiliriz. Fakat sınıf olarak bu aşamada, bu kesimler bile devrimin karşısına dikilmiş değildir. Diğer kesimler ise, işçi sınıfı, yoksul köylülük ve küçük burjuvazinin önemli bir kesimi, devrimci hareketi desteklemiştir. Okullarda kurşunlananlar, 1 Mayıs 1977'de katledilenler, Kahramanmaraş'ta, Sivas'ta, Çorum'da faşistlere karşı barikat kuranlar, Tarih'te, Antbirlik'te direnenler halk değil miydi yoksa? Yoksa başka ülkeden mi buraya taşınmışlardı? Savcının halk dediği, birkaç yüz muhbir ve sivil faşistlerse eğer, bunların yenilgide doğrudan bir etkileri olmamıştır. Kaldı ki, bunlar halk saflarında değil, halk düşmanındırlar.

Savcı çok daha ilginç iddialar ortaya atıyor. Bunları kimden öğrenmiş biz de merak ettik. Örneğin şöyle diyor:

"Tümden su yüzüne çıkmış amaçlarını gizledikleri dönemlerde bile halkımız, 'kendinden olan' ile 'kendinden olmayanı', 'iyi' ile 'kötü'yü o üstün hasletiyile ayırt edebilmekte zorluk çekmemiştir. O kadar zorluk çekmemiştir ki, 'kendinden olan' ile 'olmayanı' değişik metotlarla ve yeri geldikçe göstermiştir. Geçmişte ve halen 'halklarımız için' diyenler, peşlerinde ya da yanlarında seveerek ve isteyerek gelen bir 'halk' bulamamışlardır. Çeşitli soygunlardan elde edilen malzemenin dağıtılmasıyla bir bakıma destek arayanlar hep aldanmışlardır."

Kendisini iddia makamına kimin oturttuğuna bakmadan, aldığı maaşın hangi ABD askeri 'yardım'ından geldiğine aldırmadan, savcı, halk adına ahkam kesmeye devam ediyor.

A.Ş.YILDIRIM: Bu sözleriyle, "Devrim iyi bir şey olsaydı biz yapardık. 'Tek yol devrim' diyorlar, iyi bir şey olsa hükümet yapar." diyen, bir zamanların Süleyman Demirel'ini anımsatıyor savcı. Çünkü kapitalistler ve onların hizmetlileri, emekçi halk ve temsilcilerini kendilerine benzetmeye bayılırlar! Kendi özlerinde var olan tüm insanlık dışı değerlerin, halkta ve temsilcilerinde de olmasını arzular, öyle sanırlar. Demagojiden, yalandan başka seçenekleri yoktur.

"Soygunlardan elde edilen malzemenin..." ifadesi, tamamen

böyle bir demagojidir. Devrimcilerin halkı iki kilo peynir ya da bir kilo pirinçle kandırarak kendi yanlarına çekmeye çalıştıkları gibi bir ima başka ne anlama gelir. Hareketimizin kamulaştırarak gecekondu halkına dağıttığı Migros etiketli mallar, emekçi halkımızın karşılığını özbeöz fazlasıyla ödediği mallardır. Malların yoksul halka dağıtımı, burjuvaların ve uşaklarının yaptıkları gibi oy toplamak amacıyla, 4-5 yıllık sömürü, zulüm, açlık dönemini daha garantiye alma çabası değildir. Siyasi propaganda ve bilinçlendirme faaliyetinin bir aracı olarak, yoksulluğun, açlığın kaynaklarını göstermektir. Devrimcilerin yoksul halkın yanında olduğunun gösterilmesidir. Recep Sözen de bunun böyle olduğunu bilir bilmesine ama doğruyu söylerse, uşaklığına halel getirir.

Kendinden olan, olmayan ayrımı yaparak, halkın devrimcileri kendinden olmayan saydığı için desteklemediğini uydurmaktan çekinmiyor. Halkın öz evlatları devrimcileri, yurtseverleri bir kalem darbesiyle halkın karşısına koyuveriyor. Bu, yargılamanın 'selameti' için gerekliydi çünkü.

● *Türkiye'yi bir başka ülkenin egemenliği altına alma amacıyla olduğunuz iddiası hep tekrar edildi durdu. Geneldeki bu suçlamayla ilgili askeri savcının bir iddiası oldu mu?*

H.KARTAL: Olmaz olur mu hiç! Parça bütüne ters düşer mi?

"Halkın tümünden tedirgin edildiği, ülkenin yaşanmaz bir ortama sokulup, bir başka düşman ülke (Sovyetler Birliği kastediliyor.) egemenliğine sokulması çabaları, bu örgütün (DEVİRMCİ SOL kastediliyor.) yapmak istediklerinin özetidir."

Bir kere, uşaklık bir insanın ruhunda yer etmesin, etmişse o insan hiçbir koşulda ülkesinin bağımsız ve bunun için savaşanların olabileceğini düşünemez. Recep Sözen de bunlardan biri... Ülke-mizin emperyalizmin egemenliğinden kurtulsa bile, bağımsız olabileceğini aklı almıyor. Amacımızın ülkemizi Sovyetler Birliği'nin boyunduruğu altına sokmak olduğunu, görüşlerimizi bile göz önüne almadan söyleyebiliyor. Çünkü savcı, ülkemizin bağımsız olabileceğine inanmıyor. Ulusal onurumuzun ayaklar altına alınmasını bu yalanlarla içine sindirebiliyor.

● 12 Eylül dönemi askeri mahkemelerinde, sol örgütlerin dışardan yönlendirildiği iddiası sık sık ortaya atıldı. Kökleri dışarda denildi. Sizin iddianamede de bunlara yer veriliyor galiba.

A.F.E.ÖZDEMİR: Soğuk savaş propagandalarının, anti-komünizm edebiyatının yalan ve demagojilerine iddianamede rastlamak mümkün. Örneğin şöyle deniliyor:

"Gerek DEVRİMCİ SOL örgütünün, gerekse 'devrim yapmak, devleti yıkmak, sosyalist ve komünist bir proletarya diktatoryası idaresi getirmeye' yönelik tüm örgütlerin esas yönetimi, yurtdışında kurulu bulunan **Türkiye Komünist Partisi (TKP)** olmaktadır." (abç)

Şimdi bu sözlere 'bizim yanıt vermemize gerek kalmadan, savcı kendi kendini yalanlayveriyor. DEVRİMCİ SOL'un Türkiye solu-nu değerlendirmesinden bahisle: "... keza partilerden TKP, TSİP, TİP, Dev-Sol örgütünce oligarşiye karşı pasiflikle suçlanıp sınıf mücadelesinde yer almadıkları belirtilmektedir."

İddianamedeki böylesi tutarsızlıkları sergilemek için, iddianameyi olduğu gibi aktarmak gerekirdi. Elinin altında DEVRİMCİ SOL'a ait kaynaklar bulunmasına rağmen, bu belgeleri bir mantık silsilesine göre sıralamak yeteneğinden bile yoksun bir insana, askeri savcılık görevi verilirse, bunlar normaldir. Mc Charty'ci soğuk savaş ve anti-komünizm propagandalarının etkisiyle büyümüş olan Recep Sözen'in kafasında sabitleşen 'tüm solun TKP'ye bağlı olduğu' iddiasının bir kanıtı var mı? Savcı hep anlamını bilmediği, araştırmadığı, kalıplaşmış, gerçek dışı dogmalara inanan biridir. Bize yönelik iddiası için son olarak şu söylenebilir: Savcılık yapma görevi kendisine verilirken, Selimiye'nin bir üst katında çalışan Necdet Üruğ 'Paşa'sı ve I. Ordu ona ne söylemiş-lerse, Recep Sözen onu uygulamıştır.

● *Buradan askeri savcının DEVRİMCİ SOL'u hiç tanımadığı sonucuna varabilir miyiz?*

H.KARTAL: Elbette. Ama bu bilinçli bir tercih. Çünkü askeri savcının elinde DEVRİMCİ SOL dergileri, DEVRİMCİ SOL'un çıkardığı kitap, broşür ve çeşitli konulardaki görüşlerini ihtiva eden bildiriler vb. olmaması imkansız. Ama bu kaynaklara başvurmuyor.

B.ALTIN: O, DEVRİMCİ SOL'u değil, kafasında 'yarattığı' ve devletin yoğun anti-komünizm propagandalarının kafasında biçimlendirdiği DEVRİMCİ SOL'u anlatıyor. İddianame böylesi çarpıklıklarla dolu. İşte bunlardan biri daha:

"DEVİRİMCİ SOL örgütünün felsefesini açıklarken de değinildiği gibi, devleti parçalamak ve belirsiz bir üretim düzeyine ulaşmak, komünist bir idare biçimini getirmek, yasadışı DEVRİMCİ SOL örgütünün tek amacıdır."

"Belirsiz bir üretim düzeyine ulaşmak" ile, dünyada en planlı, belirli hedeflere yönelmiş ekonominin yönetimi olan 'komünist bir idare' kavramları, ancak Recep Sözen'lerin literatüründe bir arada yer alabilir. Savcının söylediklerini anlamak için, zaman zaman mantığımızı boşuna zorladık.

Böyle bir askeri savcıya siyasal bir dava vermek, bizim özgül karşı çıkışlarımız bir yana, her şeyden önce, ülke ve dünya kamuoyu açısından hukuk adına utanılacak bir durumdur. Dünya ve Türkiye kamuoyunun gözlerinin içine baka baka yalan söylemek, onlarla, onların tarihsel, bilimsel, toplumsal birikim ve bilgileriyle alay etmektir. İnsanlıkla alay etmek, onu küçümsemek, kendi dışındaki insanların böylesi demagojilere kanabileceğini sanmak ki-birliklik ve ahlaksızlıktır.

Ama olayları bir kişiye yıkmak ve onu tüm kötülüklerin, günahların sahibi olarak görmek gibi idealist bir anlayışımız yok. O sadece Türkiye'nin geri bırakılmış koşullarında, oligarşinin çıkarlarını savunmak için yetiştirilmiş 'hukuk' adamlarının prototipidir. Ve bu tipleri yaratan bataklık, gözlerin çevrilmesi gereken asıl yerdir. Bu bataklık, faşist düzendir.

REHİN ALINANLAR BAĞIRIYOR: YAŞASIN DEVRİMCİ SOL

● *Mahkemeyle aranızdaki ilişkileri nasıl sürdürdüğünüz konusunu söyleşimizde buraya kadar anlattıklarınızdan çıkarmak mümkün, fakat bunlarla yetinmeyelim diyorum.*

A.T.ÖZKÖK: Elbette. Tüm duruşmalar süresince, oligarşiye karşı, devrimi bu alanda temsil etmenin bilinciyle hareket ettik.

Devrimci ilke ve geleneklerimizden ödün vermedik. Devrimci direniş bayrağını 12 Eylül mahkemelerinde yükseklerde tutmaya özen gösterdik.

Mahkeme heyeti, bize uygulamak istediği olağanüstü disiplin kurallarını uygulama olanağı bulamayınca, davranışlarını bayağılaştırdı. Mahkeme başkanının, "Konuşmayın.", "Sağa sola bakmayın." vb. uyarıları karşısında, suçluluk psikolojisine kapılmış insan tavrı sergilememiz boşuna beklendi. Mahkemenin amacı bu idi ama biz onları suçluluklarıyla baş başa bıraktık.

Örgütümüzü savunurken, yargıçların uyarılarına güç veren gerilerindeki sahiplerine ihanet eden seslerin dışı vurduğunu gördük. İnsiyatifi kaybetmemek için hırçınlaşan Yargıç Nuri Murat, denizde boğulmakta olan insanın çırpınışı içindeydi. Basın önünde kalkıştığı bu gösteride rezil oldu. Sesi, el kol hareketlerini, davranışlarını tamamlayamıyor, düştükçe düşüyordu. Bizlere boyun eğdiremeyen heyet, güçsüz görünmekten telaşlandı. Bizlere söz geçiremeyince, avukatlara gözdağı vermeye, gücünü onlara göstermeye girişiyorlardı. Bu dengesiz davranışlarının, paniklerinin önemli bir nedeni de, varlığımızdan oldukça rahatsız olan ve mahkeme salonunun bir üst katında kalan İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Haydar Saltık'a şov yapma ve gözüne girme çabalarıydı. (Haydar Saltık'tan önce de Necdet Üruğ'a aynı şeyleri yapıyorlardı.)

● *Peki, istediklerini bu anlamda yapabildiler mi?*

A.Ş.YILDIRIM: Şov olarak belki ama onlardan istenen asıl olarak bizleri teslim almaktı. Bunu yapamadılar.

Hazırlıklarını boynu bükük kurbanlıkları yargılama amacına göre yapan yetkililer, bunun için çok sayıda basın elemanı, TV kameralarıyla açılış yaptılar. Ama açılışın ne TV'de, ne de basında yayınlanmasına izin verdiler. Beklentileri boşa çıktı. Açılış ile birlikte, duruşma baştan sona hayal kırıklığına dönüştü. Daha ilk duruşmada, "Mesleğiniz?" sorusuna verdiğimiz "Devrimciyiz." yanıtı, mahkeme heyetini bozmaya yetti. Generallerin hışmına uğramaktan korktukları için, yanıtlarımızın bir kısmını zabıtlara geçirmedik.

ler. Daha sonraki duruşmalarda da benzer önlemlere başvurdu-
lar.

● *Mahkeme içerisindeki güvenlik önlemlerinin, genelden ayrı bir özelliği var mıydı?*

H.KARTAL: Vardı elbette. İlk duruşmalarda sanık başına bir iki inzibat eri bulunduruluyordu. İnzibat erlerinin görevi bizi korumaya yönelik olmadığına göre, kendilerinin güvenlikleri için başvurdukları bir önlemdi herhalde. Mahkeme salonunun kapısına silahlı nöbetçiler de dikildi. Görevli subay sayısı artırıldı. Çok özel bir güvenlik altındaydık.

Bu inzibat erlerinin niçin bu kadar kalabalık olarak bekletildikleri, mahkemenin son aşamasında daha iyi anlaşıldı...

● *Nasıl?*

H.KARTAL: Şöyle. Son sözlerimizi söylerken, Yargıç Nuri Murat'ın yüzü kireç gibiydi. Yüzü seğiriyordu. Hele idam kararlarını okurken, elindeki kağıtlar titremekteydi. Ama aynı ruh halindeki insanların, mahkeme heyetinin, bizleri idamla korkutmaya çalışmaları komik oluyordu. Bunlara avukatlar, basın mensupları yakından tanık oldu.

İdam kararlarının açıklanmasının hemen ardından, "Kahrolsun Faşizm", "İdamlar Bizi Yıldırıamaz", "Yaşasın Mücadelemiz, Yaşasın DEVRİMCİ SOL" sloganlarını haykırdık. Sloganlarla birlikte her birimize dört beş inzibat eri saldırdı. Ayaklarımız yerden kesilerek yukarı doğru, yere doğru ve ileri doğru çekiştirilerek dışarı çıkarıldık. Şaşkınlıktan her asker bir tarafa çekiyordu. Bu sırada bazı görevli subaylar silahlarını çekmişler, telaşla sağa sola bağı-
rıyorlardı. Askerler şaşkın şaşkın etrafta koşturuyorlar, kimileri ailelerimizi iteliyor, kimi basını engellemeye çalışıyordu. İşte bizim baştan beri sürdürdüğümüz devrimci tavrımız, onlarda, çok özel güvenlik almalarına rağmen, böylesi şaşkınlık ve telaş yarattı.

● *Böylece, 16 Kasım 1981'de idam cezası aldınız. O günden bugüne davanız ne durumda?*

H.KARTAL: Ceza aldıktan sonra, dosyalarımız Askeri Yargıtay'a gitti ve onandı. (Bir kere Kamile Erim'in dinlenmesi için bozuldu, eksik formaliteler tamamlandıktan sonra cezalar tekrar onandı.) 16 Kasım 1981'den beri dava dosyamız, Askeri Yargıtay ile TBMM arasında siyasi ortamın hareketlenmesine bağlı olarak gidip geldi. Şu anda dosyalarımız TBMM Adalet Komisyonu'nda bekletilmektedir. Yani şu andaki statümüz, tam olarak siyasi rehin statüsüdür. İp boğazımızda, bizi ellerinin altında hazır bekletiyorlar.

SINIFINA İHANET EDENLERİN ÇIKMAYACAĞI BİR MÜCADELE, SINIFLAR ORTADAN KALDIRILDIKTAN SONRAKİ MÜCADELEDİR

● *Şimdi Pişmanlık Yasası'na gelmek istiyorum. Önümüzdeki yıllarda tekrar uygulanıp uygulanmayacağı bir yana, bugün hala yürürlükte. Yasa çıktığı ilk dönemde, özellikle daha önceden yakalanmış cezaevlerindeki kişileri de kapsıyordu. Bu yasa niçin çıkarıldı?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Gerici sınıflar, sınıf mücadelesinde bir kesimin yok edilmesi için, Pişmanlık Yasası gibi, halkın onurunu aşağılayan bir yasaya bel bağladılar. Engizisyon mahkemesi sanıklarından Medroso gibi, "Ben onların kurbanı olmaksansa, onlara hizmet etmeyi ve kendim yanmaktansa, başkalarını yakmak felaketini yeğ tuttum." diyerek, halkın davasına ihanet edecek unsurları toplum içinde yaygınlaştırmayı amaçlıyorlardı.

Pişmanlık Yasası, 12 Eylül sonrasında devrimci örgütlere darbeler indirmek, mücadeleyi sürdüren kadro ve sempatizanlara karşı, psikolojik saldırı aracı olarak kullanmak, cezaevlerinde ve mahkemelerdeki baskı ve işkenceyi sonuca ulaştırmak, devrimci güçlere vurulan darbeleri tamamlamak için uygulamaya konuldu.

● *Pişmanlık Yasası'nın temel özellikleri nelerdir?*

B.ALTIN: Bu yasa, canlarının bağışlanması ve özgürlüklerinin

verilmesi karşısında, sınıf mücadelesinin döküntülerinin, askeri mahkemelerde yargılanan devrimcilere, yurtseverlere karşı sahte kanıt yaratma yasasıdır. Devletin sistemli işkence, baskı politikasını, devrimci saflardan çıkan kişilik değiştirmiş insanların ağzından yalanlamak, böylece gizlemek yasasıdır.

Pişmanlık Yasası, sahip olduğu değerleri bir mal gibi satabilen kişiliksizleri, 'anarşist', 'terörist' olarak sunarak, devrimci mücadeleye kara çalmaya ve küçük düşürmeye çalışma yasasıdır. 1985 yılında Güneş gazetesinde çıkan ve hain Şemsi Özkan'ın ağzından devrimci örgütlere yönelik karalama kampanyası hatırlardadır. Her davadan örnekler verilebilir. Fakat öyle görünüyor ki, pişman hainlerin, karalama kampanyalarının piyonları yapılmaları da yetmemekte... İdeolojisini CIA kaynaklarından beslenerek yayan Forum Dergisi sahibi, işbirlikçi Aydın Yalçın, "Onların işi daha bitmedi. Kendilerini kanıtlamaları için hacca da gitmeleri, zekat vermeleri gerekir." diyordu. Hainleri, ileride tövbekar olmuş imam olarak görürseniz şaşmamalısınız.

Pişmanlık Yasası, 12 Eylül döneminde devrimci saflarda gelişip güçlenen, direniş mücadelesinde ortaya çıkan yılgınlığı, korkaklığı, dönekliliği, çürümeyi, düzen saflarında örgütlenme yasasıdır.

● *Egemen sınıflar Pişmanlık Yasası ile umduklarını bulabildiler mi?*

A.T.ÖZKÖK: Egemen sınıflar bu yasayla umduklarını bulamadılar. Bu yasayla, binlerce hain çıkarabileceklerini sandılar. Bu konuda demagojik yaygaralar yaptılar ama on binleri bulan devrimci potansiyelden üç yüzü bulamayan hain çıkınca şaşkına döndüler. 12 Eylül'ün askeri savcılarından (1983 sonrası önce MDP, ardından ANAP milletvekili, Pişmanlık Yasası'nın ilk ateşli savunucularından) Faik Tarımcıoğlu şöyle diyor: "Pişmanlık Yasası, polisteki ifadelerin teyit edilmesinden, tekrarlanmasından başka bir sonuç vermedi." Oligarşinin sukut-u hayale uğramasında, halkımızın insani değerlere bağlılığının önemli rolü olmuştur. Bugün artık, Abdülhamit jurnalcılığı gibi yaygın muhbirlik de örgütle-

nemiyor. Çoğu haini ailesi bile reddetti. Nişanlıları alyanslarını yüzlerine fırlattı, eşleri de evlilik cüzdanlarını... İnsan olan herkes hainliğe, muhbirliğe lanet yağdırdı, bu basına yansıdı. Gerici birkaç yayın organının dışında, ihanet yasası benimsenmedi. Karşı çıkışlar olanaklar ölçüsünde dile getirildi. Türkiye cezaevlerindeki direnişler, özellikle İstanbul cezaevlerinde, 12 Eylül öncesinden başlayarak, bugüne değin kesintisiz süren ve 1984'te Ölüm Orucu ile doruğa çıkan direnişlerle, insanlık onurunun, devrimci değerlerin kararlı savunusunun yarattığı hava, bu yasanın önünü tıkanan en önemli etken oldu. İstanbul cezaevlerinden dalga dalga Anadolu cezaevlerine yayılan direniş, yasanın iflasında çok önemli bir rol oynadı. Çünkü cunta, özellikle örgütsüzleştirip, 'bağımsızlaştırdığı' bazı cezaevlerinden, çok sayıda muhbir ve hain devşireceğini hayal etmişti. Diyarbakır ve İstanbul cezaevlerinde şehitler pahasına sürerek, diğer cezaevlerine de ivme kazandıran direnişler, bu umudu tüketici bir işlev görmüştür.

● *Peki, devrimci saflardan neden hain çıkıyor? Daha önce birlikte mücadele ettiği arkadaşlarını ve inandığı davayı neden reddediyor, onları suçluyor?*

S.GÜVEN: Hain olmak ya da olmamak, nihayetinde kişisel bir sorunmuş gibi gözükse de, gerçekte toplumsal bir özü vardır.

Hainlik olayının sınıfsal, sosyal temeli vardır. Devrim dalgasının kabardığı yıllarda, duygularını tatmin etmek, heveslerini gidermek için devrimci saflara katılan küçük burjuva unsurların, zor koşullarda, gericilik yıllarında baskı, işkence, terör karşısında kendilerini kurtarmaya çalışması, sonuçta hainliğe kadar varıyor. Hainler de bunu inkar etmiyorlar. Verdikleri pişmanlık dilekçelerine bunalımları, ölüm korkuları, bir an önce cezaevinden çıkmak için her şeyi yapmayı göze aldıkları yansıyor.

● *Yani pişmanların çıkmasını 12 Eylül döneminde olağan bir şey olarak mı görüyorsunuz?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Olağan bir şey olarak görmek ya da görmemek, insanların subjektif niyetleriyle açıklanamaz. Öncelikle, mü-

cadelenin olduğu yerde, bunların da olacağını bilmek gerekiyor.

Ülkemiz devrimci pratiği olsun, dünyadaki olsun, özgürlük ve sosyalizm mücadelesini her koşulda cesaretle sürdüren, onursuz, kişiliksiz yaşamaktansa her türlü fedakarlığı göze alarak direnen, ölümü seçen yurtseverlere tanık olduğu kadar, az sayıda olsa bile, bu tür hainleri de çıkarmıştır. Bu anlamda, sınıf mücadelesinde gericilik yıllarında devrimci saflarda hainlerin çıkmasını olağan karşılamak, şaşırtıcı bulmamak gerekir.

- *Sol hareketler bunlara karşı önlem alamazlar mıydı?*

A.Ş.YILDIRIM: Yüzlerce olumlu direniş örneği yanında, hainlerin varlığı hep olacak. Bu nedenle, 12 Eylül dönemi gericilik yıllarının yılgınları, devrim kaçkınları, örnekleri bizleri fazla şaşırtmadı. Aksine, yaşadığımız günlerin olumlu örnekleri gibi, olumsuz örnekleri de bizler için öğretici oldu. Olumlu örnekleri devrimci saflarda yaygınlaştırmak görevimizdir. Bu devrimci örgütlenmenin daha sıkı örülmesi, kuşkusuz hainlerin vd. karşı-devrimci güçlerin saflarda yaratacağı zararı azaltacaktır. Evet, hainliğin devrim saflarındaki maddi temellerini mücadele sürecinde ortadan tamamen kaldıramayız belki ama en aza indirmek elimizde.

Bunun diğer bir önemli yolu da, örgütsel önlemlerin yanında, asıl olarak mücadeleyi yükseltmektir. Onların yüzünü mücadele açığa çıkaracaktır. Sınıfına ihanet edenlerin çıkmayacağı bir mücadele, sınıflar ortadan kaldırıldıktan sonraki mücadeledir. Bu unutulmamalıdır.

- *Pişmanlığa çağrı yapılanlardanansınız desem yanlış mı olur? Aylarca basında, aynı kaynaktan çıktığı belli olan haberler yer aldı. Sahip olduğunuz değerleri yadsımanız için dolaylı çağrılar almanız nasıl bir etki yarattı sizde?*

B.ALTIN: Oligarşinin temsilcileri, çeşitli gazetelerde, değindiğiniz gibi birçok dolaylı mesaj yolladılar. Yasadan yararlanarak, idam edilmekten kurtulabilirmişiz. Bizler, devlet yetkililerinin bu mesajlarına, Pişmanlık Yasası'na ve hainlere karşı, cezaevlerinde, basında, mahkemelerde, mektuplarımız vb. iletişim araçlarıyla-

la mücadele ederek cevap verdik. Bizlerin değil, halkı baskı altında tutanların suçlu olduklarını söyledik, söylüyoruz.

Pişman olması gerekenler bizler değil, emekçi Türkiye halkına ihanet içinde olan sömürücü sınıflardır, emperyalizmin işbirlikçisi asalaklardır. Bizden mahkemelerde bu sözleri duydular. Yargılandığımız davanın öneminden ötürü, dostun ve düşmanın gözü hep üzerimizde oldu.

H.KARTAL: Evet, gözler direnenlerin üzerindedir hep. Attığın her yanlış adımda, gösterdiğin her zayıflıkta, kısaca egemen sınıflara karşı vereceğin en küçük bir açıktaki düşman cesaretlenecek, umutlanacak, üzerine üzerine gelecektir. Bunun için gözleri üzerimizde oldu sürekli. Mektuplarımız bir başka okunuyor, ailelerimizde dolaylı mesajlar yollanıyordu. Ailelerimizin endişelerini, acılarını bizler üzerinde bir baskı aracı olarak kullanmak gibi alçakça yöntemleri bile elden bırakmadılar.

Tüm kısıtlı olanaklarımıza karşın, davaya olan inancımız, ailelerimizi etkileyerek oyunlarını boşa çıkardı. Sınıf mücadelesinde burjuvazi, en ufak duygusalılıkları, akraba ilişkileri de dahil, kullanmak için Makyavelizmi elden bırakmıyor. Bunların panzehiri, saldırıyı etkisizleştirecek taktikler geliştirmek, "ne olacak canım" diye işi oluruna bırakmamak, kararlılıkla mücadele etmektir. Biz bunu başardık.

● *Gözlerin üzerinizde olduğu kesin. Böylesi anlarda hangi duygular içindeydiniz?*

A.T.ÖZKÖK: Attığın her olumlu adımda, yarattığın, geliştirdiğin her devrimci gelenekte, seni takip edeceklere örnek teşkil edeceğin için, dostlarının, yoldaşlarının gözleri üzerindedir. Biz, kaldığımız İstanbul cezaevlerinde, dostların, yoldaşların bu sıcak bakışlarını üzerimizde hissettik ve bu dost bakışların desteği bize güven ve güç verdi. Aynı bilinçle, düşüncelerle yüreklerinde ortak bir sevdayı büyütenler, kendi iradelerinin dışında, sınıf mücadelesi tarafından belirlenen yaşamlarında, birbirlerine güven verdikleri kadar, birbirlerine destek de olurlar. Yasanın çıktığı dönemde, bu duygu ve düşünceleri aynı doğrultuda tekrar tekrar

yaşadık. Hücreslerde kaldığımız üç yıl boyunca, bizi saran duvarlar içinde, yalnızlığın kasvetli havasıyla bunalmadık. Devrimcilerimizle, halkımıza bağlılığımızla, yoldaşlarımızın sıcak ilgi ve destekleriyle bütün bunları aştık. Pişmanlık Yasası bizleri zerrece etkilemedi.

Yasa, dava dosyamız TBMM'de bekletilirken çıktı. İhanetin üzerine yürümekte tereddüt göstermedik. Bedenen yaşadığı halde, ruhu ölmüş, özü çürütülerek boşaltılmış bir yaşamı hangi devrimci kabullenir?

Gözler üzerimize çevrildiğinde, bu duygular ve düşüncelerle doluyduk.

● *Sizlere cezaevinde doğrudan doğruya pişmanlık teklifi yapıldı mı?*

A.Ş.YILDIRIM: Buna nasıl cüret edebilirlerdi? Bu konuda biz devrimci duyarlılığımızla davrandık. Düşmanın provokasyonlarını bozmaya özen gösterdik. Bizim mücadelemizi, devrimci yaşamımızı bildikleri için, böyle bir teklifle gelme cesaretini gösteremediler ve gösteremediler.

● *Pişmanlık Yasası'nın süresi olabilir ama direnişin süresi olmaz diyorsunuz...*

A.F.E.ÖZDEMİR: Evet, direniş, yaşanan süreçte yaşamın niteliğini belirliyorsa, süresi olamaz.

Faşizme karşı direniş, tutsaklık koşullarında bir çizgi haline getiren devrimciler için savaşın yeri, süresi, sınırı olamaz. Devrimciliğin süresi, sınırı olamaz. Devrimcilik bir yaşam biçimidir. Ucunda ölüm olsa da direniş, faşizmin olduğu her yerde sürer. Julius Fuçik'in yazdığı gibi "İşçi ölür iş sürer!" Aman ölmeyeyim, ölmeden de direnirim gibi, can kaygusu merkezli perspektiflerle devrimci onur korunamaz, devrimci yaşam sürdürülemez. Böyle söylemek, devrimciler kendilerini hiç önemsemez türünden bir aptallık anlamına gelmiyor elbette. Can kaygusuna düşmüş idam hükümlüsü bir devrimci, direnişini sonuna kadar sürdüremez. Bir yerde teslimiyete düşer. On yılların devrimci değerleriyle yoğrulmuş bir

devrimci yaşam, can pazarlığı yapılmaya başlandığı anda anlamını yitirir, kaybolur gider. Oligarşinin dümen suyuna girdikten sonra ne yapılırsa boşuna. Haziran 1984'te Ölüm Orucunda şehit verdiğimiz bir yoldaşımız, bizlere bıraktığı son mektubunda şu sözleri kafamıza kazımıştır: "Tereddütle ihanet arasındaki çizgi sanıldığı kadar kalın değildir."

● *Bu konuda son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?*

A.T.ÖZKÖK: Evet, söylediklerimizi toparlarsak;

Siyasi şubede polis, 12 Eylül mahkemelerinde savcılar, mahkeme heyetleri, cezaevlerinde cuntanın işkenceci temsilcileri bizleri pişmanlığa itmek için insanlık dışı her yola başvurdular.

İdam sehпасına çıkmadan önce pişmanlık telkin edilir. Sömürücü sınıflar, sen bunları aştıkça önüne 'seçenek' adı altında yeni engeller çıkaracak, sen yaşadıkça ruhunu isteyecektir. İşte sınıf savaşı...

ÖZGÜRLÜK DELİSİYİM

*Aynı yalınlıkta ölmek isterim
Kırda bir çiçek gibi sakın gösterişsiz
Mum yerine yıldızlar parlasın üstümde
Yeryüzü uzansın altımda sessiz*

*Ben özgürlük ve aydınlık delisiyim
Varsın hainler gizlensinler soğuk bir taş altında
Dürüstçe yaşadım, karşılığında
Yüzüm doğan güneşe dönük öleceğim*

Jose MARTİ

BÖLÜM IV

MÜCADELENİN DARAĞAÇLARI CEPHESİNDE TÜRKİYELİ DEVRİMCİLER ONURLU BİR GELENEĞE SAHİPTİR

"Bizler, yıllarca boynumuzda ilmikle yaşamaya mahkum edilebiliriz. Ölüm korkusuna, can kaygusuna ise asla! Bir devrimci, darağacına karşı gücünü sağlam kaslarından değil, inancından, mücadele azminden, coşkusundan, tecrit koşullarında bile kitlelerle yaşamaktan alır. İdam hükümlüsü devrimci, her an ölümü karşılamaya hazır, hiç ölmeyecekmiş gibi yaşamla sarmaş dolaştır. Halkına karşı sorumluluklarının yönlendirdiği bir yaşamdan bahsediyoruz. Kitlelerle bağ kurmayı, onların dışına düşmemeyi sağlayan budur. Ölüm eşikte, ip boynumuzda olsa bile, yapmamız gerekenler bunlardır diyoruz ve öyle davranıyoruz."

BİZ DEVLETİN ELİNDE REHİNEYİZ

● 12 Eylül'den bugüne kadar, elli idam cezası infaz edildi. Bu arada yüzlerce kişi idam cezası aldı. Süreç bu açıdan hala kapanmış değil. İdam cezalarının cunta politikası içinde aldığı yeri sormak istiyorum. İdam kararlarında neleri gözetiyorlardı?

A.Ş.YILDIRIM: 1975-80 yılları arasında hızla yükselen ve bünyesinde 1965-70'li yıllara kıyasla daha güçlü dinamikler taşıyan devrimci mücadelenin yarattığı potansiyel, oligarşiyi oldukça korkutmuş olmalı. Bu nedenle, devrimci-demokrat potansiyeli ezmek, askeri yönetimin genel programındaki ilk maddeyi oluşturdu. Çünkü 1980'lerde, halk kitleleri korku ve devlet terörüyle paniğe sevk edilmeden, depolitize edilmeden oligarşinin programının diğer önemli maddelerinin hayata geçirilmesi zordu. Bunun siyasal koşullarının oluşamayacağını biliyorlardı. Baskı ve tenkil politikasının uygulama araçlarından biri de, elbette, böylesi dönemlerin demirbaş cezalandırma biçimi olan idamlar olacaktı.

6 Mayıs 1972'de Deniz'lerin idamından sonra, koşulların da değişmesiyle, geçici olarak durdurulan idam infaz mekanizması, 12 Eylül'den sonra tüm hızıyla işlemeye başladı. Onlarca devrimci, demokrat, darağaçlarında sehpa tekmeledi. Yüzlercesi bu anı bekliyor ya da idam talebiyle yargılanıyor. Bu durumun meşru hiçbir dayanağı yok. Devrimci muhalefetin düzenin sınırlarını zorlamasıyla paniğe kapılan oligarşi, devrimci, demokrat ve yurtseverleri katlederek halkı yıldırıma yöneldi. İdamlar da, bu genel baskı politikasının bir parçası, biçimi olarak gündemdeki sıcak yerini aldı.

● *12 Mart döneminde de aynı hedeflere ulaşmak amaç edilmedi mi? 12 Eylül sonrası idamlarının, Deniz Gezmiş'lerin idam edilmesinden temelde bir farkı var mı?*

A.Ş.YILDIRIM: Hayır. Fark temelde, güdülen amaçta değil. 12 Mart'ta da, 12 Eylül'de de temel olarak idamlardan beklenen sonuçlar ya da idam politikaları aynı. Yalnız, 12 Eylül askeri yönetimi, geçmişten çıkardığı derslerle, örneğin idamlar konusunda farklı taktikler geliştirdi. Önce 12 Mart'ta olduğu gibi, devrimci, yurtsever örgütlerin önderlerine yönelmedi. Çünkü 12 Mart'ta Silahlı Devrim Cephesi'nin önderliklerinden birine yönelttikleri idamlarla imha politikası, oligarşi için olumsuz sonuçlar da doğurmuştu. Önceleri, fiziki olarak ortadan kaldırmakla, uzun bir süre devrimci güçleri susturacaklarını sanmışlardı. Faşizm, yanlış düşünüldüğünü kısa sürede anladı. Çünkü devrimci önderlerin darağa-

cındaki baş eğmez tavrı ve bundan önce bir mücadele manifesto-suna dönüşen Kızıldere direnişi, bir başka yönüyle kurşun ve da-rağacı ile yapılan katliamlar, kısa sürede, oligarşinin değil, dev-rimci potansiyelin kaynağına ve gücüne dönüşmüştür.

● *12 Eylül yönetimi siyasal önderlere yönelmeyerek farklı tak-tikler uyguladı diyorsunuz. Ama ilk infazlar hakkındaki kararlar askeri yönetimden önce verilmişti. Yani ilk günlerde elinde siya-si önderler yoktu. Daha sonra ise yargılamaların uzun süreceği-ni düşünerek, eldeki ceza almış militanları asmak zorunda kaldı diye düşünüyorum. Ne diyorsunuz?*

A.T.ÖZKÖK: İlk günlerde 12 Eylül faşizminin elinde tutsak ola-rak siyasal önderlerin olmaması, taktiğin belirlenmesinde güçlü bir etken olmamıştır. Çünkü daha sonraki günlerde, hem de çok uzak olmayan günlerde, ellerinde çok sayıda önder kadro vardı ve onlara da yönelinmedi. Üstelik, idamların tüm hızıyla sürdüğü 1981-83 yıllarında. Bunun belli başlı nedenlerini başka etkenlerde aramak gerekir.

Bir kere, 12 Eylül, 12 Mart'tan kendisine gerekli dersleri çıkar-mıştı. Deniz'ler gibi, Mahir'ler gibi kitleleri etkileyebilecek 'mit'ler yaratmak istemiyordu. Deniz'lerin, Mahir'lerin 12 Mart'tan sonra yarattığı devrimci potansiyel, oligarşiyi fazlasıyla korkutmuştu. 12 Eylül'de yeniden bu hataya düşmek istemediler. Önderleri ceza-evlerinde, zindanlarda maddi, manevi işkence ve her türlü baskı altında çürütme ve bu arada, başarabilirlerse, kişiliksizleştirme, döneleştirme hesabı içindeydiler. Bu nedenle, kitleleri yıldırma için oligarşi, idam ilmiğini diğer kadroların boynuna geçirme takti-ğini benimsedi. Ama bu, devrimci hareketlere, 'nihai bir darbe' vurabilmek için önder kadroları katletmek üzere elinde siyasal re-hin olarak tuttuğunu unutturmamalı.

● *Ama 12 Eylül sonrası solun genel durumuna bakılırsa, siya-sal önderlerin asılmaları durumunda da pek bir şey değişmeye-cekti galiba. Bu anlamda, 12 Eylül'ün yenilgisinden ve siyasal önderlerin çoğunun bu yenilgi sonucu hayatta olduğundan söz edemez miyiz?*

A.T.ÖZKÖK: Hayır. Zaman ve nesnel koşullar konusunda bir yanlışlık yapıyorsunuz. Devrimci, yurtsever önderliklerin yaygın varlığı, daha doğrusu çok başlılığı, evet, anti-cuntacı mücadele-
nin güçlü ve genel devrimci hareketin son aşamada oluşunun bir yansıması değildir. 12 Eylül'ün, kendisine yönelen en büyük tehli-
keyi militan kadroda görmesi, 12 Eylül günlerinde genelde güçlü
bir direniş gösterilmediğine dikkat edilirse, asıl olarak, 12 Eylül
öncesinde yaratılan dev bir görüntünün omuzlayıcıları olmaların-
dandır.

● *Biraz önce 'son darbe' taktiğinden söz ettiniz...*

A.T.ÖZKÖK: Kızıldere katliamı ve ardından 6 Mayıs'ın gelme-
si, darağaclarıyla 'son darbe' vurarak Silahlı Devrim Cephesi'ni fi-
ziki olarak yok etme fikrini güçlendirdi. Bunu o günün TBMM'de-
ki tartışmaları ortaya koyuyor.

Bir de şu var: Silahlı mücadelenin yeniliği, siyasi önderlerin he-
men tüm önemli cephe ve 'ordu' eylemlerinde yer almaları, isim-
leriyle Silahlı Devrim Cephesi'nin özdeşleşmesi ve buradan do-
ğan 'efsanevi' imajlar, faşizmi bu önderleri yok etmeye yönelmiştir.
Bu her zaman böyle olmaz ama tercih böyle yapılmıştır. Ma-
hir öldürülünce, Deniz'ler asılınca, devrim cephesi halkın gözün-
de çökecekti! 1973 sonrası devrimci hareketleri ise, halkın bilin-
cinde şu veya bu önderin ismi etrafında değil, örgüt isimleriyle
yer ettiler. (1971'den kalan popüler isimler ise, cezaevlerinde, za-
ten geçmişlerini reddediyorlardı.)

Doğal sonuç, 12 Eylül'ün, sınıf mücadelesini fiili olarak omuzla-
yan devrimci militan kadroyu pasifize etmek için 'kurban'larını ön-
derler dışındaki kesimden seçmesi olmuştur. Böylece kendisine
yönelik en büyük tehlikeyi, politik-askeri eylemleri gerçekleştiren
vurucu gücü, kadroları, psikolojik olarak yıldırabilecekti. (!)

İdamlar, tehlike savuşturulana kadar kademeli olarak sürdürü-
lecekti. Amerikancı yönetimin, geçici de olsa, devrimci potansiye-
li düşürebilmesinin nedeni, idam cezası silahının doğrudan etkisi
değil, devrimcilere ve halka yönelik genel baskı ve terördür.

● *Militan asma taktiğinin belirlenmesinde, militanların daha az bilince sahip oldukları kanısının, dolayısıyla birtakım ideolojik telkinlerle teslim alınabileceklerine olan inancın da etkisi vardır sanıyorum.*

A.Ş.YILDIRIM: Oligarşi bundan medet ummuş olabilir. 12 Eylül'le birlikte, fiili olarak gündeme getirilen pişmanlık ve ihanet telkinleri yoğunlaştırılmıştır. 1985 yılında ise, bilinen Pişmanlık Yasası çıkarılmıştır. Devrimin darağaçlarındaki baş eğmez soluğunu, yaşam karşılığı satın alabileceklerini sanmışlardır. 12 Mart'ta devrimci önderlerin, idam cezası silahını faşizme doğrultmalarından çıkardıkları derslerle devrimci önderleri katletmekten vazgeçen cunta yönetimi, devrimci militanlar üzerinde oynamayı uygun bulmuştur. Böylelikle, 12 Mart'ta Deniz'lere kaptırdıkları idam cezası silahını, olacağını sandığı itiraflarla geri almayı denemiş, bunu ise ancak militanlar aracılığıyla yapabileceğini hesaplamıştır. Oysa Türkiye sınıf mücadelesinin darağaçları cephesindeki tavırlarıyla devrimciler, dünya sosyalist hareketinin bu alanında onurlu bir geleneğe sahiptirler.

● *12 Eylül 1980'le birlikte, idamlar hızla gündeme getirildi. 1982 sonlarına kadar yoğun infazlar yapıldı. Daha sonra azalarak sürdü. Şimdilerde ise uygulanmıyor. Bu gelişime bakarak, idamların artık fiili olarak kalktığını söyleyebilir miyiz?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Öncelikle, 12 Eylül generallerinin idamlar politikasını, idamların arkasında yatan düşünceyi, niyetlerini daha bir açığa çıkarmak için, bu süreci iki döneme ayırmak istiyoruz. Şöyle ki, ilk dönem 6 Kasım 1983 seçimlerine kadar sürdü. İdamların en yoğun uygulandığı dönem oldu. İdamlar, karşı-devrimin işkence, cezaevleri, sokak infazları vb. gibi toplumun bütününü paniğe uğratmak, hızla depolitize etmek için giriştiği zor uygulamalarının bir parçasıydı. Cunta 'Atatürkçü', 'sağa da sola da karşıyız' maskesini kullandığından, bu sahte maske uğruna, sivil faşist çetelerin birkaç katilini de asmak zorunda kaldı.

İdam edilen devrimcilerin hukuki durumu hiçbir önem taşımıyordu. İster idamına konu edilen eylemleri yapmadığına dair güç-

lü kanıtlar olsun, ister yaşı on sekizin altında olsun, bilinen hukuki işlemler göz göre göre çiğnenerek idamlar gerçekleştirildi. İdamların hukuki prosedürü ve 'burjuva adaleti'nin yerine getirilmemesiyle ilgili birçok kitap yazıldı, bunlar biliniyor. Bunları da burjuva ahlaki hanesine yazmak için söylüyoruz.

İlk dönem, adeta bir idam kampanyasıydı. Başta devrimci militanlar olmak üzere, tüm devrimci, yurtsever, demokrat hatta dolaylı biçimde olsa da, cuntanın yanında yer almayan tüm toplum kesimlerini paniğe uğratma, yıldırma asıl amaçtı. Elde hazır bulunan 'kurban'lar idamlarla katledildi.

6 Kasım 1983 seçimlerinden sonra, idam cezalarının infazları giderek azaldı. Bu azalma, idamlar konusundaki taktiği değiştirdikleri içindir. Bu yeni taktiğin adı ise 'rehin tutma'dır. Askeri yönetimin programının ilk adımı olan devrimci halk muhalefetine etkisizleştirilmesi, 1983'lere gelindiğinde büyük oranda sağlanmıştı. Tüm devrimci örgütler, ağır fiziki darbeler almışlardı. İlerici, devrimci, demokrat sendikalar, meslek örgütleri, partiler hatta oligarşi içi çelişkilerin bir sonucu olarak düzen partileri kapatılmıştı.

1982 yılından sonra süreç, açık faşizmin kurumlaşmasının ifadesidir. 1982 Anayasası, Siyasi Partiler Yasası, Seçim Yasası, Sendikalar ve Dernekler Yasası, Polis Yasası, Cezaevi Yönetmelikleri, YÖK Yasası, Belediye Yasası vs. kabul edilmekle kalmamış, bilinen tüm devlet organları ve diğer organlar, yukarıdan aşağıya faşistleştirilmeye başlanmıştır. Böyle bir ortamda, tüm yasal nefes boruları tıkanmışken, devrimci, demokrat muhalefet büyük ölçüde susturulmuşken, idam cezalarını sürdürmek, cuntanın ülke içinde anarşi-terör demagojisine yaslanmasını zorlaştıracak, özellikle Avrupa demokrat kamuoyuna vermek istemediği bir görüntüye yol açacaktı.

Generallerin programlarındaki ikinci adım olan açık faşizmin kurumlaştırılması büyük oranda tamamlandıktan sonra, tutsak edilip idam cezasına çarptırılan devrimcilerin el altında bekletilip, devrimci halk muhalefetine yükseldiği dönemde idam edilmeleri tercih edildi. Hıdır Aslan ile İlyas Has'ın idam edilmeleri bu taktiğin ilk pratiğidir.

İdam cezasından beklenen sonuç değişmemekle birlikte, uygulama taktikleri değişmiştir. Bizim idam cezası almamızdan sonra, dava dosyamızın başından geçenler, idamlar konusundaki taktik değişikliğinin en net ifadeleri olmuştur. DEVRİMCİ SOL ya da diğer örgütler eylem yaptıkça, idam dosyamızın TBMM ile Yargıtay arasında mekik dokuması buna bir örnektir.

● *Bu arada bir şey dikkatimi çekti. Yasalar, demokratik kurumları tasfiyeler, idamlar, taktikler... vs. Sanki her şey önceden programlanmış ve hiç eksiksiz uygulanmış. 12 Eylül yönetimi bunların hepsini önceden planlamış mıydı?*

B.ALTIN: Söylediğiniz anlamda böyle bir programa ne Hitler, ne Mussolini sahipti, ne de bugün ABD sahip. Bu, cuntayı abartmak olur. 12 Eylül'ün genel programı ve hedefleri vardı. Bunu uygulama taktikleri ise, içinde yaşanan nesnel koşullardan, geçmişin derslerinden, başka ülke deneylerinden çıkarılmıştı. Taktikler belli bir aşamaya özgüdür ve çok önceden belirlenemezler. 12 Eylül'ün başarı şansı, programının önüne büyük devrimci engeller çıkarılmamasıyla artmış, böylece dışardan daha programatik bir görünüm kazanabilmiştir. Cunta geldiğinde, beklediğinden daha zayıf bir direnişle karşılaşmıştır. Böylece baştan önüne koyduğu belli bir programı da uygulama olanağına kavuştuğunu belirtmek zorundayız. Savaşan devrimci güçlerin ise, cuntanın programını bozmaya güçleri yetmemiştir. Ayrıca bu programın, nesnel koşullarda her zaman olduğu gibi uygulanabileceğini kabul etmek de subjektif bir anlayışın ürünüdür. Cunta, "Buradayım!" dediğinde, çoğunluk devrimci örgütler, "Buradayım." kararı alamadı. Uzak diyarlardan "Buradayım." diyenlere ise cunta güldü geçti. İşte cunta programının önünün düzlenmesi...

● *Rehin tutma taktiği ülkemizde yeni galiba?*

B.ALTIN: Türkiye oligarşisinin sınıf mücadelesinde kullandığı taktiklerin hiçbiri yeni değildir. Bu anlamda, rehin tutma taktiği de ülkemize özgü yeni bir taktik değildir. Emperyalizmin boyunduruğu altındaki birçok ülkede, faşist diktatörlükler siyasi rehin

olayını çoktan gelenekselleştirmişlerdir. Ülkemiz egemenleri, kardeşlerini geriden izliyorlar yalnızca. Gündeme girmesi açısından yeniliğinden söz edebiliriz. Örneğin, Endonezya'da 1967'den beri rehin tutulan Komünist Partisi'nin dokuz yöneticisi 1986'da idam edildi. Endonezya'da toplumsal muhalefetin kabardığı ya da bu yönde güçlü eğilimler taşıdığı, on dokuz yıldır zindanda rehin bekletilen Komünist Partisi yöneticilerinin asılmasından az çok anlaşılabilir. Başka örnekleri de vardır.

12 EYLÜL'ÜN İDAM SİLAHI DA DARAĞAÇLARINDA KIRILMIŞTIR

• *Önümüzdeki süreçte, idam cezası politikası hangi biçimlere bürünebilir?*

B.ALTIN: Önümüzdeki süreçte, bir yönüyle geciktirilmiş idam demek olan "siyasi rehin", bir yönüyle de imha ve son darbe mantığı geçerli olacaktır. Süreçte, birinci taktik ağırlıkla yerini koruyacaktır. Bugünkü aşamada, kendimizi oligarşinin elinde, devrimci mücadelenin yükselmesi karşısında kullanılacak siyasi rehin olarak görüyoruz. İp boynumuza geçirilmiş, zamanın gelmesini bekliyoruz. Devrimciler olarak, mücadeleciler bir ruhla bu sonu karşılamaya hazırız.

Bizim gibi ülkelerde, faşizmin, açık yüzünü sürekli göstermesi bir gerçek olduğu gibi, sürekli istikrarsızlıktan ötürü tersi de bir gerçektir. Faşizm, programını baskı ve terör temelinde büyük ölçüde tamamladıktan sonra, 'demokrasi' manevralarına geçer. Bir başka deyişle, egemenler soygun düzenlerinin bekası uğruna, devrimci muhalefeti ezdikten sonra, omuzlarındaki kanlı apoletleri söker, kravatlı sivil elbiselerini giyerler. Fakat devrimci halk hareketinin yükselmesiyle birlikte, tekrar kışlarından çıkıp iktidara el koymaya çalışacakları da bir gerçektir. Oligarşinin orduya yüklediği işlev göz önüne alındığında, ordunun yönetime el koyması beklenmelidir ama günümüzde oligarşi, henüz son kozunu oynayacak kadar tehdit altında değildir. İşler böyle de yürüyor!

Bugün, 1983-90 arası, idam cezası infazlarının azalmasının nedeni, toplumsal muhalefetin içinde bulunduğu durumdur. Bunda

demokrasi manevralarının, Avrupa kamuoyunun baskısının ve ülke içindeki muhalefetin etkisi vardır. Tali olarak da, idamların 12 Eylül'den ANAP'a devredilmiş önemli bir kambur olmasıdır. Çoğunluğu kendi iktidarının ürünü değildir.

Bu ne zamana kadar böyle sürecek? Şimdiden yanıt aramak anlamsız olur. Gerçek olan, bugünkü rehin taktiğinin infazların önünde kesin engel olmamasıdır. Ülkemizde idamlar gündemden çıkmadıktan sonra, bu işleyiş değişmeyecektir. Çünkü devlet aygıtında faşist kurumlaşma büyük ölçüde tamamlanarak, 12 Eylül öncesinin devlette açtığı 'yaralar' onarılmıştır! Gerektiğinde parlamento infazlara çekinmeden karar verecektir. (1988'in yaz ortalarında Özal'ın ABD'den yolladığı mesajlar anımsansın. Ameliyat masasından idam fermanları yolluyordu.) Fakat kesin olarak şunu söyleyebiliriz, infazlara ilişkin olarak bugünkü hükümetler, sivil hükümetler, generallerin 12 Eylül sonrası 'kararlılığını' göstereceklerdir. En azından fiili olarak bu böyle. Bugün ANAP iktidarının bir 'çözüm' arayışı içinde oluşu da bunu gösteriyor. (*)

● *Generaller yönetimi, idam cezalarını hiç uygulayamama ya da daha sınırlı uygulama pozisyonuna geriletilebilir miydi?*

"Sadettin'in kaldığı bir koğuştaki bunun bir tartışması olmuştu." *diyor Baki...*

S.GÜVEN: Birisiyle kavgaya tutuştuğunuzda, karşınızdaki sizin kaçak dövüştüğünüzü anlar ya da siz dönüp gerisingeri açıkça kaçarsanız, peşinizi bırakmaz, daha da cüretle saldırır değil mi? Bu olgu milyonlarca insanın gündelik yaşamından bildiği basit bir gerçektir. Çok basittir, fakat çok önemli bir dersi vardır. Kavga kaçarak değil, savaşarak kazanılır. Düşman saldırısı, düşmanın kanatları altına sığınarak değil, savaşarak geriletilebilir. Tabii aman dilemeye niyetiniz yoksa. Faşizm ancak önündeki tüm engelleri yerle bir ettikten, önünde saldıracağı potansiyel bir tehlike kalmadıktan sonra saldırılarını sınırlandırır.

(*) ANAP'ın hazırladığı TCK'daki değişiklik tasarısının, rüşvetçileri, dolandırıcıları ve faşistleri korumayı amaçladığı görüldü.

12 Eylül'le birlikte 'geri çekilme' taktiğini uygulayanlar, 'geri çekilme' adı altında ülke içindeki mücadeleyi terk ederek Avrupa bulvarlarına taşınanlar, bunun yerine cuntaya karşı mücadeleyi yükseltmeyi görev bilselerdi, kuşkusuz cunta bu kadar pervasız olamazdı. Belki idamlar önlenemezdi ama karşısındaki devrimci gücün, cuntanın bu politikasını etkileyebileceğini söyleyebiliriz. Bu olmadı.

Açık faşizm ilanı, her zaman halka karşı tek yanlı bir savaş ilanıdır. Bu savaşta faşizm saldırıya geçmek için devrimcileri beklemes. Düşman saldırıları karşısında paniğe kapılarak kaçmayla, derlenip güç toplamak, güçleri yeni koşullara uyarlamak için savaşarak ustaca bir geri çekilme arasında dağlar kadar fark vardır. Panik havası içerisinde yenilen darbeler, savaşılırken yenilen darbelerden çok daha ağır sonuçlar doğurur. İdeolojik tahribatlar yapar. Nitekim Türkiye'deki savaşmayan sol için sonuç budur. Böylesi bir yenilgi, salt askeri-fiziki bir yenilgi olmaz, devrimci ruh ve coşku da kaybedilir. İnançsızlık, örgütsüzlük, dağınıklık ve özgücüne güvensizlik yayılır. Ülkedeki mücadeleyi terk edip Avrupa şehirlerinde yumruk sallayanların durumu bu açıdan trajiktir.

İdamların pervasızca infaz edilmesinin nedenlerini biraz da buralarda aramak, yani mücadeleden kaçmada aramak gerektiği kanısındayız.

● *Yani askeri yönetimin idamları sürdürmesini, sürdürebilme cesaretini, solun genel olarak mücadele etmemesine mi bağlıyorsunuz? Solun yasal mücadele olanaklarının gasp edildiği bir ortamda bu nasıl olacaktı?*

Sorumdaki tuzağı anladıkları için gülüyorlar. Söze Harun giriyor.

H.KARTAL: Sorun, yasallık ya da yasadışılık değil bu çerçevede. Sınıflar mücadelesinde geçerli olan, yasalar, anayasalar, tüzükler, kararnameler gibi biçimsel sözleşmeler değildir. Bu yasaların kağıt üzerindeki varlığı, toplumun hareket ve yaşam tarzına ancak göreceli bir sınır çizebilir, o kadar. Oysa sınıflı toplumlar-

da geçerli olan –sınıfların güçlerine bağlı olarak biçimlenen ve yaşamda kağıt üzerindeki yasalardan daha çok hissedilen – kavga yasalarıdır. Biçimsel yasalar statiktir. Oysa toplum hareketlidir ve toplumsal gelişim, sınıfsal güç dengelerine göre bu biçimsel yasaların ya içinde kalır ya da onları aşarak ilerler. Yani sorun, idamların Meclis'te yasal olarak onaylanmamasıyla ya da 1982 Anayasası'yla belirlenemiyor. Bu kurumlar oldukça, hiyerarşi ve bürokratik mevzuat da işleyecektir elbette. Ama asıl olarak bu kurumları zorlayacak, ortada örgütlü bir çabanın olup olmamasıdır. Bu örgütlü mücadelenin gücü, yasalardan çok daha büyüktür.

Her savaş biçimi belli bir kurallar dizisine uyar. Şöyle ki; savaşan taraflardan biri yeni bir adım atacağı zaman, örneğin, oligarşi idamları gündeme getireceği zaman, karşı tarafın gücünü, hedeflerini vb. hesaba katmak zorundadır. Faşizmin hedef aldığı güç kaçak savaşıyorsa, sonuçta, bu ölçüde hesaba katıldığını bilmek daha doğrusu pervasız saldırılara baş eğmek durumunda kalır. Geleneksel sol savaşmadığı için, cunta birbiri ardına birçok infazı kolaylıkla gerçekleştirebildi. Ülkemiz solu bütün gücünü savaşa kanalize edebilseydi de idamlar durdurulamayabilirdi ama faşizm, devrimci mücadeleyi hep göz önünde bulundurmamak zorunda kalırdı. Bunu savaşmayanların anlaması güçtür.

● *Askeri yönetimin idamlar politikasını sonuçlarıyla değerlendirmenizi istiyorum. 12 Eylül idamlardan umduğunu bulabildi mi? idamlar aracılığıyla elde etmeyi umduğu caydırıcılığı sağlayabildi mi?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Sınıflı toplumların, ekonomik toplumsal ilişkilerinin sürekli olarak ürettiği suçları, ceza ile, örneğin, idam cezalarıyla önleyemediğini görüyoruz. (Kaldı ki, bizim gibi ülkelerde cezanın infaz koşulları cezayı işkence ile özdeşleştirmiştir.) 'Suç' ve 'ceza' hep olageldi. Çünkü sürekli suç üreten, ürettiği suçlarla beslenen dev organizma, egemen sömürücü sınıfların devletleri hala yaşıyor. Sömürücü egemen sınıflar yaşadıkça, ister ceza üretsiner, ister en akla gelmedik işkencelere başvursun-

lar, emekçi sınıflar tarihsel haklarını isteyeceklerdir. Yani sömürücü sınıfların suç saydıkları eylemlerde bulunacaklardır.

Gazeteler, dağlarda öldürülmüş devrimcilerin, yurtseverlerin delik deşik kanlı cesetlerini boy boy yayınlarlar. Herkes görür, herkes okur ama gerillaların ardı arkası kesilmez. İdamın yasal olarak uygulanmasında da durum farklı değildir. Egemen sınıfların tarihsel suçluluklarıyla birlikte, devrimci, yurtsever mahkumların siyasal bilinci, inancı ve sınıfına güven duyguları hesaba katılmazsa, siyasi idamları anlamak mümkün olmaz. Neyi niçin yaptığını bilen, gerektiğinde eylemlerinin bedelini gözünü kırpmadan ödeyen emekçi sınıfların temsilcileri için, idam cezalarının caydırıcı bir etkisi olamaz "...Önemli olan çok yaşamak değil, yaşadığı süre içinde fazla şeyler yapabilmektir." diyen Deniz Gezmiş'i idam cezası caydırabilir miydi? Deniz'lerden sonra bu mücadeleyi sürdürenleri caydırabildi mi?

● *Peki cunta yönetimi idamların caydırıcı olmadığını 12 Mart deneyimi ile bilmiyor muydu? Biliyorduyse neden devam ettirdi?*

H.KARTAL: Düşüncelerinin haklılığına ve kazanacağına, devrimci sınıf güçlerince yaşatılacağına inanmış bir yurtsever, bir sosyalist için, sömürücü sınıflarca idam edilme tehdidi caydırıcı olamaz. Fakat egemen sınıflar idamlardan, işkencelerden, sokak infazlarından yine de vazgeçmezler. Çünkü ölüm cezası ile düzen için tehlikeli olan devrimcileri yok etmek isterler. Halkın mutluluğu için değil, halkın sürünmesi pahasına kendi mutluluğu için çabalayan modern suçluların (kapitalistler, toprak ağaları vb.) ellerinden gelen tek şey, isyancıları fiziki olarak yok etmektir. Ne zamana kadar? İsyan yeniden patlayana ve bir gün egemen sömürücüleri alt edene kadar.

● *12 Mart idamlarından kazançlı çıkanın, devrim olduğu sonucunu çıkarıyorum sözlerinizden. Buradan, Deniz Gezmiş'lerin idam edilmelerinin sınıf mücadelesi açısından gerekli olduğu düşüncesine varılmaz mı?*

S.GÜVEN: Evet, insan isterse istediği yere varır. Fakat böyle bir gereklilik savunulamaz. İlk önce, devrimciler devrim mücadelesinde pratik faaliyetleriyle gereklidir. Sürekli üreten, örgütleyen, önderlik eden nitelikleriyle. Hiçbir zaman, "ne olursa olsun ölüm" diye düşünmezler. Böylesi düşünceleri devrimciler değil, hayalperestler taşıyabilir. Şerefli ama trajik bir ölüm, bu düzene rağmen şerefli bir yaşamın doğal sonucudur. Hiçbir devrimci önceden, mücadele içerisinde kendisini idam sehpasına çıkarmak için uğraşmaz. Onun görevi devrim yapmaktır, devrim için mücadele etmektir. Yeri geldiğinde, gerektiğinde, onurlu geçmişine yakışan bir tavırla ölmesini bilenler bu insanların içinden çıkar. Oligarşinin hukukunun 'suç' olarak kabul ettiği devrimci eylem ve çalışmaların sorumluluğunu taşıdıkları için Deniz'leri astılar. Aynı 'suçların' 1974 sonrası giderek artan oranda, yüzlerce değil binlerce yurtsever, devrimci tarafından işlendiğini gururla söyleyebiliriz. Deniz'lerin idamıyla, oligarşinin, sınıf mücadelesinin önüne ne ölçüde geçebildiği, bugünden bakıldığında anlaşılmıyor mu?

● *Gereklilik değil de, devrimci mücadeleye rağmen idam edilmelerinden, faşizm değil, devrimci mücadele kazançlı çıktı diyorsunuz?*

S.GÜVEN: Evet, 12 Eylül'den sonra da onlarca devrimci, yurtsever idam edildi. Elbette bunun geniş halk kitleleri üzerinde olumsuz etkisi oldu. Ama halktaki umudu yıkan idamlar değildi. Olumsuz etkinin kaynağı, çoğunluk devrimci örgütlerin halka güven verecek bir mücadele çizgisini cesaretle pratiğe geçirememeleridir. 12 Eylül'ün emekçi halk saflarında açtığı yaralar bugün hızla sarılıyor. Devrimci mücadele bugün yükseliyor. Halk saflarındaki depolitizasyonun etkisi kırılıyor. Oligarşi bu gelişmeden duyduğu korkuyu '12 Eylül öncesine dönmek' olarak açığa vuruyor. Bugün yapılacak idamlar, artık ne bütün üreticilerinin eylemini, ne Kürt ulusal uyanışını, ne işçi ve gençlik eylemlerini durdurabilir. Devrimci hareketimiz, halkın adaletini uygulamaya başlamıştır. Sosyal uyanışın motoru olarak yerini çoktan almıştır. Bu gelişimi, biz rehineleri asmaları da engelleyemez.

Bugünkü potansiyelin açığa çıkarılmasında geçmiştekinden bir tek fark var. 12 Mart'ta, örgütsel anlamda şerefli bir son vardı. 12 Eylül'den sonra ise genelde örgüt ve kadroları fizik olarak var, mücadele ve ruh olarak yok. Dolayısıyla potansiyeli açığa çıkaran bu örgütsel dağınıklık değil, esas olarak cezaevi direnişidir. 12 Eylül idamlarında baş eğmeyen devrimcilerin tavrı, bu direnişin kapsamı içinde düşünülmelidir. 12 Mart'ta ise cezaevi direnişi pek yoktu. Olanlar da, kendiliğindenci ve esas olarak idam sehpalarındaki direnişin belirlendiği bir niteliğe sahiptir.

Sonuç olarak, 12 Eylül'den sonra da, 12 Mart'tan sonra da, idamlar silahı oligarşinin elinde kırılmıştır. Yalnız 12 Eylül'de solun yenilgisi daha derin olduğundan, yeniden toparlanma ve güven duygusu da o ölçüde yavaş oluşmuştur.

Buna rağmen, haklı bir dava uğruna asılan devrimcilerin cesetlerinden, haksız bir şekilde onların cellatlığına soyunan oligarşi kazanç sağlayamazdı. Buna çaba gösterse de böyledir... Bugün onlara yakıştırılmaya çalışılan bireysel kahramanlık öyküleri, onların yarattığı potansiyeli gizleme ve eritme gayretlerinden başka bir şey değildir. Onların baş eğmez devrimci tavırları, özünde halkımızın düşmana karşı baş eğmez tavrı olduğu için, devrimci-ler hiçbir zaman yalnız değillerdir. Bu nedenle, onların idamından oligarşi kazançlı çıkamazdı. Çünkü oligarşi, haksız bir savaşın, tarihsel akışta yenilgiye mahkum olanların tarafıdır. Devrim ise kazanacaktır, gelecektir.

● *Adli suçluların idam edilmelerinde ne amaç güdüldü? Suçlar azaldı mı?*

"Ben adli tutukluları uzun süre gözlemledim." diyor Fazıl ve devam ediyor:

"12 Eylül'den sonra, siyasi idamları gizleyebilmek ve kendisini tüm toplumsal kokuşmuşluğa savaş açmış bir kahraman gibi göstermek istedi cunta. Bu amaçla, 1974 Af Yasası sonrası, adli suçlardan idam cezası alanları da aradan altı yedi yıl geçmesine karşın idam etti. Ama adli suçların azaldığını gösteren istatistiki bir cetvel kimin elinde var? Hiç kimsenin. Çünkü 12 Eylül'den

sonra, ülkemizin emperyalizme bağımlılığını daha da artıran 24 Ocak Kararları'nın ve buna koşut politikaların ekonomik, siyasi, sosyal sonuçları, orta sınıfların çözülüşüne, % 20'lere varan işsizliğe, gerçek işçi ücretlerinin, memur maaşlarının ve taban fiyatlarının yarı yarıya düşürülmesine...yol açarak, suç işleme oranını alabildiğine yükseltti. Ekonomik kriz, hızlı sosyal yıkım, giderek artan yoksullaşma, 'suç'lar için güçlü bir altyapı oluşturdu.

Görüldüğü gibi, sivil suçlar(*) asıl olarak, insanın içinde çarpışan güdülerin, yasanın istediği gibi bir denge halinde olmamasından kaynaklanmaz. Doğrusu, toplumun kendi bireylerine elle tutulur maddi manevi olanaklar tanımamasındandır.

Bu durum sadece ülkemiz için değil, tüm kapitalist ülkeler için de geçerlidir. İşte bir örnek: "1900'ler İngiltere'sinde 250 idam mahkumundan yaklaşık 170'i, daha önce bir ya da iki idam cezasının infazında - caydırıcılık maksadıyla - bulundurulmuşlar. Yine birçok hırsız, hırsızlık suçundan mahkum olmuş başka hırsızların idamları sırasında icra-yı sanat eylemişler."(**)

● *Anlaşılan, idamlar gündemde daha uzun zaman kalacak, tartışılacak. Öyle mi?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Evet ama bilimsel, sosyal gerçekler değişmeyecektir. 12 Mart'ın idamlarına bakarsak, emekten, sömürüden, yeni bir düzenden söz açan insanların katledilmeleri neyi gösterdi? Oligarşinin zayıflığını, iğrençliğini, zavallılığını ve kini-ni. Bizce dikkat edilmesi gereken sonuç budur. Bugün de böyle olacak. Biz devrimciler geleceği temsil ediyoruz ve geleceğimizden eminiz. İdam edilecek olmamız geleceğe güvenimizi sarsmaz. Bizler 1950'li yıllarda doğduk, idam edilebiliriz. Ne değişir? İşte yanı başımızda '60-70'li yıllarda doğan yoldaşlar. Tıpkı bizim 1940'lı yıllarda doğan Deniz'lerden, Mahir'lerden bayrağı devraldığımız gibi. İşin güzel yanı, '70 doğumlular yol, yön-

(*) 'Sivil suçlu' kavramı, burada yer yer, adli makamların kullandığı 'adi suç' kavramını karşılamak üzere, 'adli suç' kavramıyla birlikte kullanılmıştır.

(**) Ölüm Cezası Üzerine Düşünceler, A.Camus-A.Koestler

tem arayıp zaman yitirmiyor, onları doğrudan kucaklıyoruz. Çünkü bizler 12 Mart'ın mücadeleden yarattığı kesintinin sonuçlarına da şahit olduk. Bugün üç kuşağın mücadeleyi bir arada omuzlaması oligarşiye soğuk terler döktürüyor. Bunu siyasi polisin yaptığı açıklamalarda görmek olası: "1980 öncesi kuşak (o zaman, lisesi, ortaokullu) şimdi militan kesimi oluşturdu. Bu nedenle yenileri tanımıyoruz." Böylesi mücadele geleneğinin yerleştiği yerde, idam cezalarının tek sonucundan söz edilebilir: Oligarşinin güçsüzlüğünün, kanlı yüzünün her infazda daha da açığa çıkması, suç dosyasının kabarması.

İDAMLAR, TARİH SAHNESİNE SUÇU ÖNLEMENİN AMACIYLA DEĞİL, SUÇU GİZLEMENİN İÇİN ÇIKMIŞTIR

● Gerçi pek çok kez idam cezasının anlamına değindiniz. Yine de çok farklı yaklaşımlar söz konusu. İdam cezasının tarihsel ve toplumsal köklerine inebilir misiniz?

H.KARTAL: Tabii inebiliriz, idam cezası konusunda çok çeşitli yaklaşımların olduğu doğru.

İdam cezası, Türkiye sınıflar mücadelesinde hep önemli bir yer işgal etmesine karşın, buna ilişkin yaklaşımlar doğru bir toplumbilimsel rotaya oturtulamadı genel olarak. Bilinçsiz halk kesimleri idama bir yazgı, 'düzene başkaldırının üzücü ve kaçınılmaz sonu' olarak bakarken, küçük burjuva ve burjuva demokrat aydın kesimler, idama karşı çıkmalarını soyut bir insanseverliğe dayandırmışlardır. Bir ülkenin darağacı gerçeğini açıklayacak somut koşullarını, yani sömürücü ve baskıcı devleti, yasaları ve sınıflar mücadelesini kavrayamamışlardır.

Sömürücü sınıfların iktidar olduğu toplumlarda idam cezası, özel olarak işkenceyle katletme, kurşuna dizme, boğma, kafa kesme vb. gibi devlet eliyle işlenen bir cinayettir. Egemen sınıflar onun bir cinayet biçimi değil, ceza biçimi olduğunu savunurlar. Devletin militarize ve yargı güçleri eliyle, idam gibi yasal ya da hiçbir hukuk kitabında yazılmamış, örneğin işkence tezgahlarında, sokaklarda, okullarda, dağlarda, yasal olmayan yollarla in-

sanların yaşamına son verilmesini sağlayan suçun cezası nedir? Yoktur! Bu suçlar ne zamanlardan beri işlenmektedir? Tarihsel, toplumsal olarak haksız ve suçlu olan egemen sınıfların cinayetlerinin bir cezası yok! Fakat haklı ve bu ölçüde meşru olan ezilen sınıf ve temsilcilerinin eylemlerine istemediğin kadar. TCK'nın 146/1 maddesi idamı öngörüyor. Egemen sınıflara göre suç olan, ezilen, sömürülen sınıflara göre hak olabiliyor. Yani yasaların temelinde, sınıf çıkarları yatmaktadır. Bu düzen ise, oligarşi iktidarda olduğu sürece 'suç' ve 'ceza' üretecektir.

Burada Baki, "Ben şöyle geriye doğru bir gezinti yapmak istiyorum." diyor ve sözü birden tarihin derinliklerine taşıyarak devam ediyor:

"Karşımıza ilk çıkan, sağında bir din adamı, solunda bir cel-lat, arkasında güvenlik görevlisi, önünde uydu bir aydın olan; topraktan havaya ve suya değin her şeyi iflah olmaz bireyci isterisiyle "Benim! Benim!" diye sahiplenen, boynuna kravat takmış biridir. Bu kravatlı, bay burjuvazidir. Suçludur! Elindeki makine, işçi sınıfından çalınan ve karşılığı ödenmemiş emeğin adeta preslenmiş halidir.

Tarihte geriye doğru yürüdüğünüzü farz edin. İkinci suçlu: Sağında din adamı, ulema takımı, solunda güvenlik görevlisi, bir elinde kırbaç, diğer elinde kutsal kitapları, boynunda yem torbası. Adı feodal bey-ağadır. Boynundaki yem torbasında, toprağa bağımlı yoksul köylülerin, yarı-özgür köylülerin alın teri tıka basadır.

Yürümeye devam edelim. Üreten insanları neredeyse 24 saat çalıştıran, onlara karın tokluğunu bile çok gören, çok çok ormanda kullandığı bir baltanın değerini biçen üçüncü suçluyu, köle sahibini görürüz.

Toplumlar tarihinin en alt katında ilkel komünal topluluk yer alır. İlkel, tarihsel ve toplumsal olarak geri ama kölelerden, feodallerden, kapitalistlerden tarih katında daha temiz ve adaletli bir toplum. Çünkü ortak üretir ve paylaşırlar. Ve insanoğlu bunların bilinçsiz evrimlerine, bilinçli olarak ancak yaklaşık iki bin yıl sonra, başka koşul ve boyutlarda erişebildi."

● *Bugün uygulanan idam cezalarından söz ediyoruz. Bu konuda tarihteki tüm egemen sınıfları nasıl suçlayabilirsiniz? Şimde geriye doğru izlediğiniz yolu, tersinden izleyerek bugüne gelsek diyorum...*

B.ALTIN: Bugüne de geleceğim. Yalnız yanlış bir şey söylediniz. Önce onu düzeltmek gerekiyor. Tarihte egemen sınıfları subjektif olarak biz suçlamıyoruz, toplumlar tarihi suçluyor. Toplum-bilim böyle söylüyor.

İnsanlığın, bugün eriştiği sosyalizm evresine gelebilmesi için, bu toplum evrelerini yaşaması gerekiyordu. Bu bir zorunluluktu. Ama egemen sınıfların katliamlarını, özel işkence ve idamlarını, tüm insanlık dışı vahşetlerini zorunluluk gibi açıklayıp, onaylayamayız. Bir sömürücünün sömürücü olması, kapitalizmde ne kadar zorunluluksa, gerçek bir olguysa, tarihsel olarak böyleyse, suçlu olması da o ölçüde nesnel, tarihsel bir zorunluluktur.

Toplumlar tarihinde 'ilk' suçlunun ortaya çıkışı ilkel komünal toplumun dağılması sürecine denk düşer. İlk sınıflı topluma geçişle tarihteki ilk suçlu ortaya çıkmıştır: Köle sahipleri. Köle sahipleri, tüm diğer insanlara karşı işlenmiş bir suç ile, elde ettikleri servetlerini korumak için bir güce gereksinim duymuşlardır. Sınıfların zorunlu ürünü olan devlet, egemen sömürücü sınıfın gereksindiği güce dönüşmüştür. İşte bu noktada köle olmaya, sömürücüye karşı direnmek, devlete karşı gelmek demektir. Devletin kendi kendine düzeni korumak için verdiği hukuka karşı gelmek demekti, suç işlemekti. Köleler açısından bakarsak, köle olmaya karşı direnmek suç değil, haktı. Bu hakkı kullanmaya kalkmanın cezası vardı ve genellikle ölümdü. Tarihin en vahşi, en haksız, en iğrenç cinayetleri böylece köleciler tarafından işlendi. İşte, idamın bir suç karşılığı olarak değil de, bir suçun gizlenmesi için kullanılması ilk olarak köleciler tarafından gerçekleştirildi. Bu diğer sömürücü egemen sınıflara kölecilerden kalacak olan, insanlık dışı ama tarihsel bir mirastır.

Önce suçluyu doğuran koşullar ortaya çıktı. Bu üretim ilişkilerindeki değişiktir. Köle sahipleri, insanların kan ter içinde topraktan, sudan, havadan elde ettiğini; toprağın, havanın, suyun kendiliğinden verdiğini, yasallaştırdığı mülkiyet ilişkileri ve üre-

tim-bölüşüm hileleriyle gasp etti. Kendisini zenginliklerin tek sahibi olarak gördü. Köleleri yaşamdan bezdirecek kadar bunalıttı. Kölelik zincirlerine karşı çıkanları, özgürlük isteyenleri kendi yasaları uyarınca suçlu ilan etti. Gerçekte, köleciyi de, köleyi de, suçluyu da, suçsuzu da, özgürlüğü de, özgürlüğün yok edilmesini de üreten, insanlar arasındaki üretim ilişkileridir. İnsanlar köleci olarak, suçlu olarak doğmadı ama onları yaratan koşullar oluşuktan sonra, özgür insan, köle sahibi olduktan sonra suçluluğu da başladı.

Suçlu suç üretirken, suçlarını yasallaştırmak, hak olarak gösterebilmek için suç aletlerini geliştirdi. Suç olmayan 'suç'a, yani özgürlük istemine ceza yarattı. Ceza yasaları çıkarttı. Bunları uygulamak için mahkemeleri, güvenlik örgütlerini, kara kalın kitapları, ceza yasalarını üretti. İşte Romalı köleci egemenler, kendilerine başkaldıran köle Spartaküs'ü çarmıha gerip öldürdükleri zaman cinayet işlemişlerdi. Çünkü Spartaküs değildi suçlu olan. Spartaküs yalnızca kölelikten kurtulmak, özgür yaşamak istemişti. Ne var ki, özgür bir düzen kurmak istediği için, Spartaküs ayaklanması, köleci yasalara göre suçtu, cezası ise ölümdü.

Baki burada bir süre duruyor ve söyleşiği tersine çevirmek istiyor.

"Şimdi ben size bir soru sormak istiyorum: Kölelerin idam edilmelerine ama salt idam edilmelerine karşı çıkıp, ondan ötesinin, köle olmasına ses çıkarmamak, bir anda değil de gün gün ölmelerine seyirci kalmak ne derece tutarlı bir tavidir? Kölelerin idam edilmelerini köleci sistemden ayrı düşünebilir misiniz?"

ÖLÜMDEN ÖNCE

Acımasız dizginsiz bir kavga bu

Başsız, sonsuz, destansı

Bir başkası dolduracak senden boşalan safı

Burada tek adam hesabı olur mu?

Kurşuna diziliş, çürüyüş sonra

Her şey yalın, mantıksal, yaşamak gibi

Fakat birlikte olacağız büyük fırtınada

Halkım, çünkü sevdik seni

● *Elbette kölelerin öldürölmelerine karşı çıkmak neden tutarlı bir tavır olmasın? Bu çok doğal, hatta zorunlu, insani bir tavır.*

B.ALTIN: Söyledikleriniz doğru olmakla birlikte eksik. Kuşkusuz kölelerin idam edilmelerine karşı çıkmak, bugün salt idamlara karşı çıkmak insansever bir tavidir. Ama karşı çıkarken, köleci düzenin suçlarını örtbas ediyorsan, çok çok kölelerin idam yoluyla yok edilmelerini değil de, solucanlar gibi sürünerek yaşamalarını, köleciliğe karşı savaşmayarak onaylıyorsan, insanseverlik tartışılabilir. Kölelik zinciri paramparça edilmedikçe köleler açlıktan, soğuktan ölecek; silahsızlandırıldıkları için köle sahibinin iki dudağı arasına bakacaklardır. Sen neye karşı çıkıyorsun o halde? Cinayete mi, cinayetin biçimine mi? Demek ki, sorunun çözümü için ilk adım, idam cezalarına karşı çıkışın, işkenceci, sömürücü düzenin bütününe karşı çıkışın bir parçası olarak kavranmasıyla atılıyor. Ama düzene karşı çıkmadan da idama karşı çıkılabilir ve çıkılıyor da. Yalnız, böylelerinin tavrı da olumlu olmakla birlikte, bunların kimliğinde burjuva hümanisti yazılıdır.

● *Köleci düzen yıkıldı ama idamlar sürdü.*

Söyleşi burada Baki ile tartışmaya dönüşecekken Tayfun araya giriyor:

"Savaşlar ve yaygın köle ayaklanmalarının etkisiyle, köleciler giderek zor köle bulur oldular. Hem köleler istedikleri gibi çalışmıyorlardı. Köleler kısmi olarak özgürleştirilirse daha verimli kullanılabilirlerdi. Böylece daha önce köleye ait boyunduruğa öküzün boynu sokuldu. Köleler yarı-özgür köleler olurken, eski köle sahibi, toprak sahibine, senyöre, feodal beye dönüştü. İnsanlık daha ileri bir toplumsal düzene geçmişti. Fakat toplumdaki sınıfların konumlanışı değişmemişti. Köleler yarı-özgür olmuşlardı ama üretim araçlarından yoksun olduklarından, yine ezilen ve sömürölen sınıf durumunda kaldılar. Feodal beyler ise, ortaçağın mülk sahibi egemen sınıfı olarak tarihteki yerlerini aldılar. Suçlular da suçsuzlar da bir adım ileri yürüdüler diyebiliriz.

Ortaçağın yeni 'efendileri', gerçekte köle sahiplerinin kısmen değişik bir ortam, dolayısıyla kısmen değişik mizaçta büyüyen oğullarıdır. Bu oğullarla birlikte, yeni toplum düzeninin köleliğe kıyasla adaletsizliğinden, emeğe kısmi özgürlük tanıdığı için ileriliğinden söz edebiliriz. Ama sadece köleliğe kıyasla, insanlığa değil. Düzen yıkıldığı halde, idamların devam etmesinin nedeni, ezilen sınıf ile ezen ve sömüren sınıfların toplumsal konumlarının (yönetici-yönetilen) değişmemesinden, bir başka deyişle sınıf mücadelesinin sürmesinden dolayıdır."

MUZAFFER OLAN EGEMEN SINIFLAR İDAM SİLAHINI ALDI, GELİŞTİRDİ, BOYNU VURULAN HALK OLDU

● *Kölecî toplum düzenine kıyasla, daha ileri bir toplum olan feodalizmde, insan hak ve özgürlüklerinde de ilerlemeler oldu kuşkusuz. Bu genel olarak hukuk ve ceza siyasetine, özel olarak da idam cezalarına nasıl yansdı?*

A.T.ÖZKÖK: Feodal ağalar, kendi feodal sömürülerini, soygunculuklarını, suçlarını gizlemek için, kendilerine karşı çıkacakların başlarını vurma doğrultusunda ceza siyasetlerini oluşturdular. Hristiyan topluluklarda papazların (kilisenin) engizisyon mahkemeleri, İslamda şeriat mahkemeleri, hakları için ayaklanan yoksul köylüleri yeryüzünde cehennem ateşiyle yaktı. Toprak ağasına, amansız sömürüye karşı duranlar, sadece 'yasal' biçimde suçlu ilan edilip idam edildi. Tanrıya, şeriata, kiliseye isyan etmiş sayıldılar. Feodal düzenin ideolojik saldırıları da onların ellerini kollarını bağlamak içindi. "...Caroline'in o kulakları kesme, burun kesme, gözleri oyma, parmakları ve elleri koparma, kafayı kesme, çark işkencesiyle öldürme, kızgın kerpetenle çimdikleme, yakma, hükümlülerin kol ve bacaklarını atlara bağlayıp çektirerek kopartma gibi örnek davranışlarının hiçbiri yok ki, soylu beyler köylülere karşı canlarının istediği gibi kullanmamış olsun. Onları bunu yapmaktan kim alıkoyabilirdi? Yargıç kürsülerinde, kendilerine hangi iş için para verildiğini çok iyi bilen baronlar, rahipler, ayrıcalıklılar ya da yasacılar oturuyorlardı. Çünkü imparatorluğun

tüm resmi zümreleri (ordre) köylülerin sömürsünden geçiniyorlardı."(*) Engels ortaçağ dünyasını ve buna bağlı hukuk anlayışını gözler önüne seriyor. Ya bugün ne değişti? Değişen yalnız biçimlerdir, onlar da bütünüyle değil. Ülkemiz işkence pratiğinde kafaya, ayağa çivi çakmak istisna değil. Askiya gerilen devrimcinin çektikleri, çark işkencesindeki serften çok farklı mı? Evet, o zamanlar daha icat edilmemişti elektrik manyetosu, işte bir fark! Daha çarpıcı bir örnek, Suudi Arabistan gibi şeriatla yönetilen ülkelerde hala süren baş kesmeler – 1981'e kadar, Fransa'da Mösyö Giyotin vardı bu işi yapan. – göz oymalar, taşlayarak öldürmeler ortaçağ işkencelerinin, cinayetlerinin devamı değil mi?

Köleciliğe göre ileri bir toplumsal örgütlenme olan feodalizmde, 'ileri' hukuk ve ceza siyaseti bu görüntülerle yansıdı sosyal yaşama. Feodal yasalar da, feodal ekonominin hukuk diline çevrilmiş ifadeleridir.

● *İdam cezaları ile feodal ekonomi ve hukuk arasında nasıl bir ilişki vardır? İktidardaki sınıf sözcüleri, idam cezasına mahkum edilenlerin terör uyguladıklarını, huzuru bozduklarını söylüyorlar...*

Hukuk sözü geçince, bu sefer gözler Harun'a çevriliyor. Yasalarla ilgilendiğini öğreniyorum.

H.KARTAL: Bir devlet örgütlenmesinde, devlet ve sınıf iktidarı ile idam cezaları, ceza siyaseti ve hukuk arasında dolaysız bir ilişki olmakla birlikte, bunu bir otomobilin parçaları arasındaki ilişkiler gibi mekanik olarak kavramamak gerekir. Hukuk, siyaset, ekonomi, kültür birbirinden görece bağımsız olgulardır.

Hukuk bir üstyapı kurumu olarak, egemen sınıfların hizmetinde, devletin iç örgütlenmesine ait ilke, yetki ve sorumlulukların tümüdür. Hukuk, üretim araçlarının mülkiyet biçimlerini, toplumsal ürünün bölüşümünü, kurumların yetkilerini, insanların kurumlarla ilişkilerini, kurumların ve insanların haklarını, tüm bu ilişkilerin korunması için uygulanan ceza siyasetini bir bütün olarak içerir.

(*) F.Engels. Almanya'da Burjuva Demokratik Devrim, syf.48-49

Ortaçağın egemen sınıflarının ceza yasaları ve özel olarak idam cezaları, emekçi halk katında meşru sayılmaz. İdamlar siyasi bir cinayettir bunun için. Tarihte terörü, ölüm kararlarını ve bunların araçlarını örgütleyenler, gerçekte egemen sınıflar olmuştur. Toplumsal huzuru, haksızlıklara karşı başkaldıran ezilen halkların devrimci şiddeti değil, sömürücü ezen sınıfların üretim araçlarına haksız biçimde el koyması ve haksızlığı sürdürmek için baskı, terör örgütleri, araçları (polis, ordu, mahkemeler, cezaevleri) üretmeleri bozmuştur. Böylece ortaya çıkan sınıflı toplum, artık sürekli suçlu ve suç üreten 'dev' bir örgüte dönüşmüştür. Huzur, zamlarla, işsiz ve aç bırakmakla, ev edinmemekle ve bunlara karşı çıkanlara devlet terörü uygulamakla bozuluyor.

● *Egemen sınıfların yandaşı bazı aydınlar, insanları 'iyi insan', 'kötü insan' biçiminde ikiye ayırıyorlar. İddia ettikleri şu: Suç işleme eğilimi insanların bir kısmında, yani kötü insanlarda doğuştan vardır. Toplumda da egemen kılınmak istenen bu anlayışın sizce doğruluk derecesi nedir?*

"Sadettin'le Baki, doğuştan Nihat Erim'i öldürmeye meyilliydiler." diye Şener espri yapıyor. Herkes gülerken söze Sadettin giriyor:

"Bu, egemen sınıfların yüzyıllardır baş vurduğu basit bir demagogidir. Sormak gerekir: Egemen sınıfların tanrıları o kadar adaletsiz midir ki, bazılarını doğuştan suçlu, bazılarını suçsuz, bazılarını iyi, bazılarını kötü yaratmıştır? Hayır! Bunun tanrıyla ilgisi yok.

Gerçek suçlu, ülkeyi taşından toprağına, demirinden kömürüne, pamuğundan buğdayına, kol emeğinden kafa emeğine, tüm halka yararlı olan ne varsa, hepsini bir avuç işbirlikçinin emperyalistlerle kol kola yağma ettikleri düzendir. Daha ana karnındayken, binlerce dolar borçla doğan bebekler nasıl suçlanır, nasıl kötü olur? İyi insanlar denen soyguncu takımı, eğer analarının karnından işçileri sömüren dev fabrikalarla, köylüleri sömüren uçsuz bucaksız topraklarla doğarak zengin olduklarını söylüyorlarsa, biz de emekçileri fabrikalara ve topraklara el koymaya çağırıyoruz. Sömürücüler kaybetmez nasıl olsa. Onların anaları, bir da-

ha, bir daha doğurur! Şaka bir yana, iyi ve kötü kavramlarının anlamı sınıflara göre değişir. Örneğin, burjuvaya göre çalıp çırp-mak, başkasının hakkını yemek uyanıklıktır, işçiye göre alçaklıktır."

● *Bir de bazı insanların potansiyel suçlu olduğu söyleniyor. Bu sefer diğerleri Şener'e yükleniyor. "Hadi bakalım, bu soru sana." diye takılıyorlar.*

A.Ş.YILDIRIM: Evet, halkımız artık idam sehparalarında oğulları soylu biçimde can verirken, darağaçlarına çakılı kalan gözlerini oradan alabilmekte, darağacının karanlıktan süzülüp geldiği yolu görebilmektedir. Bu yol boyunca serili ölümler arasında, 'iyi insanlar'ın ne tarafta, 'kötü insanlar'ın ne tarafta olduklarını seçebilmektedir.

Çok uzağa gitmeye gerek yok. 1983 yazında İstanbul cezaevlerinde çok sayıda tutuklu, 'bilimsel bir çalışma'da kobay olsunlar diye, Cerrahpaşa Hastanesi'ne götürüldüler. Tutuklular kobaylığı reddettiler. Yine bu olaydan önce ve sonra, cezaevlerindeki onlarca tutukluya anket yaptırılıyordu. Prof. Turan İtil'in HZİ Vakfı adına, sözde bilim adına Ayhan Songar'ın da içlerinde bulunduğu bilim adamları(!) "Türkiye'de Teröristlerin Rehabilitasyonu Uluslararası Sempozyumu"nda, çalışmalardan elde ettikleri sonuçları açıkladılar. Sonuçlara göre, emekçi halkın çocukları doğuştan suçluydular! Hatta suçlulukları kalıtsaldı. (Bir de sıkıyönetim mahkemelerine görev vererek, devrimcilerin suçlu olup olmadıklarını soruşturmaları isteniyor, böylece zavallı 'hakim'leri uğraştırıp duruyorlar yıllarca!) Kırk yaşına kadar cezaevinde tutulurlarsa –Kimin ne kadar süre ceza alacağını ne önemi var!– yeni suçlar işleme özellikleri kalmayacaktı.

İnsan ister bilim adamlığına soyunsun, isterse aydın pozlarında kalem oynatarak akıl hocalığı yapsın, bir kere sermayeye sırtını dayadı mı bu hale geliyor demek ki... Yoksulluğu, işkenceleri, baskı, yasak ve kısıtlamaları yok sayarak, Türkiye'nin sorunlarının, devrimcileri kırk yaşına kadar cezaevinde tutmakla çözüleceğini sanan bu örnek, sanıyorum 'doğuştan potansiyel suçlu' ol-

ma damgasının tanrının marifeti mi, yoksa kendini tanrı sanan insan müsveddelerinin mi olduğunu gösteriyor. (DEVRİMCİ SOL Ana Davası'nda da, Yargıç Talip Orhan, arkadaşları bir duruşmaya çağırmamanın gerekçesi olarak 'olay çıkarabilecekleri'ni, dolaşısıyla potansiyel suç taşıdıklarını gösteriyor. Kimliğinde 'yargıç', 'bilim adamı' yazması önemli değil, onları böyle konuşturan sermayedir çünkü.)

● *Yüzyıllardır bu gerçekleri yaşadığı halde, halkımızın güçlü bir şekilde protestosunu dile getirmemesi, biraz da egemen sınıfların teorisini benimsemiş olmasıyla açıklanmaz mı? Bugün halkın çoğunluğu hala resmi söyleme inanıyor, değil mi?*

A.Ş.YILDIRIM: Halkın içinde bulunduğu duruma 'ses çıkarmama'sını, sadece resmi söylemleri kabullenmek olarak değerlendirmek, sonuçtan nedene giden yüzeysel bir bakış olur. Suç, ceza, suçlu, haklı, haksız kavramlarını emekçiler yaşayarak öğrenmişlerdir. Bu kavramların içeriğinin çarpıtılarak, kurdun kuzu olarak gösterilebilmesinin nedenini kabaca iki noktada toplamak olanaklıdır.

Birincisi, üretim ilişkilerinin yarattığı yabancılaşmadır, ikincisi, politiktir. İktidar olma avantajının getirdiği olanaklardır.

Egemen sınıflar, halkı bilgisiz bırakacak, beyinlerini yalanla dolduracak araçlara, paralı tellallara, propagandistlere, ideologlara, aydınlara, gerici din adamlarına, Türkçeleştirmekten bile korktukları 'büyük ve kutsal' kitaplara, radyolara, TV'lere vb. sayısız olanaklara sahiptirler. Bunlar da yetmezse jandarmaya, polis terörüne vb... Sömürüye göre biçimlenen üretim ilişkileri suçluyu, suçlu da suç aletini yaratmış, büyük suç örgütü devleti geliştirmiş, sonra da yukarıda söylediklerimizle adaletsizliği gizleyerek ceza yasaları üretmiştir. Halkı, bu araçlar yardımıyla hala etkileri altında tutabilmektedirler. Bu nedenledir ki, adli bir idam hükümlüsü için, "suçludur" denildiğinde pek sesini çıkarmaz. Ama gerçekler er geç bu dev yalan mekanizmasını altüst edecektir.

Halkın bilinçlenmesinin önündeki engeller bunlarla sınırlı değil tabii. Egemen sınıflar, ortaçağda ezilen ve sömürülen sınıfla-

rın öncüllerini ve üyelerini 'yasal' ya da yasadışı yollarla ve tamamen tarihsel haksızlık temelinde idam etmekle, öldürmekle kalamazdı. Emekçi halkın gönlünde taht kurmuş kimi önderleri bizzat kendisi katlettiği halde, suratını kasap süngeriyle silerek, utanmazca mitleştirdi ve sahiplendi. Kimi önderleri ise, sözde halktan daha çok severek ilahlaştırdıktan sonra, tekrar halkı korkutmak için kullandı. Örneğin, yaşamı kölelerin yanında, kölecilere karşı mücadele içinde geçen İsa peygamber, köle sahiplerinin elinde sınıf mücadelesini saptırmanın bir aracı haline geldi. Evet, egemen sınıflar haksız olmakla kalmıyorlar, sömürü ve zulüm düzenine yönelik en küçük eyleme ölümle karşılık veriyorlar. Çünkü onların varlık şartı, yasaların ardına gizlenen suçlarının devamına bağlıdır...

KARDEŞLERİ BOĞAN KEMENT "MÜLKÜN" TEMELİDİR

● *Osmanlı devletinde yaygın idamlar olduğu biliniyor. Şeyh Bedreddin vd. ayaklanmaların da gösterdiği gibi, idamlarla toprak sorununun ilişkili olduğu da açık. Yaygın idamlara temel teşkil eden sorunlar ve Osmanlı hukukunun bunlara müdahalesi, diğer ülkelerden farklı olarak nasıl biçimleniyordu?*

Bu sefer gözler Baki'nin üzerinde. Bedreddin'in adı geçince, "Adamın, sen konuş." diyorlar.

B.ALTIN: Önce şunu belirtelim ki, Osmanlı hukuku feodal huktur ve gelişme düzeyiyle ne Avrupa feodal hukukundan geri, ne de ileridir. Feodal dönemdeki islam topluluklarının tipik bir hukuk anlayışı hakimdir Osmanlıda. Bu anlamda, iç dinamiğin farklı ara evrelerden geçmesi ve farklı kültürel yaşam, Osmanlı hukukuna biçimsel birtakım farklılıklar getirmiştir.

Hukukun, hiçbir ülkede Osmanlı devletinde olduğu denli açık olarak, egemen sınıfların çıkarlarını koruduğu görülmez. "Adalet Mülkün Temelidir" anlayışında ifadesini bulan hukuk, saray hukukudur. 'Mülk' sözcüğü, 'bir devletin ülkesi', 'vakıf olmayan, bir kişiye ait olan yer' ve 'dükkan, toprak' vb. mal anlamlarında kullanılsa da, bu anlayışla ifade edilmek istenen, 'devletin ülkesi'dir.

Çünkü Osmanlı devletinde, klasik anlamıyla toprağın özel mülkiyeti yoktur. Ancak, saraya yakınlık ve hizmet oranında büyükten küçüğe bölünen topraklardan intifa (yararlanma) hakkı vardır. Miras olarak babadan oğula, toprağın mülkiyet hakkı değil, bu yararlanma hakkı geçer. Padişah istediği zaman, bu haktan men etme yetkisine sahiptir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda, ülkenin tamamı peygamberin veryüzündeki halifesine, padişaha aittir. Koca Osmanlı ülkesi, tahtta oturanın mülkü idi. İşte adalet bu mülk için, Osmanlı padişahları için vardı. Her kim ki bu adaletle karşı çıkıyorsa, ölümle cezalandırılıyordu. Evet, klasik özel mülkiyet yoktu ama özel mülkiyet ve üretim araçları toplumun değil, padişah ile bir avuç saraylıındı. Bir bakıma özel mülkiyet biçimsel olarak tımar, zea-met, has ile gizlenmişti. Bu uğurda Fatih Sultan Mehmet'in çıkar-dığı yasa, en ibret verici uygulamadır. Padişaha kardeşlerini hat-ta kendi oğullarını öldürme hakkı veriyordu. Onlarca şehzadenin boğularak, kılıçlanarak ya da asılarak öldürülmesi, dünyaya şeh-zade sıfatıyla gelmelerinin bedeliydi, 'potansiyel suçlu' oldukların-dan değil!

SINIF EGEMENLİĞİNİN GİZLENMESİ OLARAK HUKUK

● *Hukuk-ceza siyaseti-idam cezaları ilişkisine dönersek... Burjuva hukukunun ortaya çıkışı ve gelişimi emekçi sınıfların da yararına olmamış mıdır? Başta işçi sınıfı olmak üzere, diğer emekçi sınıflar, burjuva hukuku sayesinde demokratik hak ve özgürlüklere kavuşmuştur. Bu, burjuva hukukuna belli bir çağdaşlık sağlamıyor mu?*

A.F.E.ÖZDEMİR: İşçi sınıfı ve köylüler, ilerici burjuvazi öncülüğünde feodal aristokrasiye karşı verdiği mücadeleyle olsun, burjuvaziye karşı verdiği mücadeleyle olsun, ekonomik, demokratik, siyasi kazanımlarını burjuva hukukuna güçleri yettiği oranda yerleştirdiler. Nasıl feodal hukuk köleci hukuktan ileri ise, kapitalist hukuk da feodal hukuktan ileriydi ama tüm sömürücü sınıflar, hukukun özüne uygun olarak, proletaryaya, genel olarak da

tüm emekçi halka karşı işlenen suçları yasallaştırmakla yükümlüydü. Burjuva hukukunun çerçevesi, burjuvazinin yasal tahakkümü ile çizilmişti. Başka bir deyişle ekonomik, politik sınıf egemenliğinin bir yansımasıdır. Onun demokratik muhtevası, ezilen ve sömürülen emekçi sınıfların savaşıarak, kan dökerek burjuvaziden söke söke aldıkları hakların varlığından, bu hakların yasallaştırılmasından gelir. Örneğin, Fransız işçi sınıfı, bugünkü anayasal haklarını birdenbire elde etmemiştir. Bu hakları burjuvazi bahşetmemiştir. Daha dün, 1981 yılında idam cezasını kaldırabilen Fransa'nın demokratik karakterli hukuk ilkeleri, Fransız işçi sınıfınca adım adım yerleştirilmiştir. Monique Roland Weyl, Hukukun Payı adlı kitabında, demokratik hakların Fransa'da ne zaman kazanıldığını şöyle sıralıyor:

- 1881 Toplantı özgürlüğü hakkı
- 1882 Laik, zorunlu ve parasız kamu eğitimi
- 1884 İşçi sendikaları, boşanma, belediyeler kanunu
- 1897 Savunma haklarını düzenleyen kanun
- 1901 Dernek kurma özgürlüğü
- 1907 Ev kadınının ücretini serbestçe harcama hakkı
- 1936 40 saatlik işgünü, ücretli izin, ilk devletleştirmeler, milis kuvvetlerinin yasaklanması
- 1944 Grev ve çalışma hakkı

Fransız emperyalizmi, dünyada en fazla kan döken, en fazla idam cezası uygulayan (Fransa ve sömürgelerinde) ülkelerin başında yer alır. Ancak Fransız işçi sınıfı ve emekçi halkı da, haklarını almak için en fazla can veren halkların başında yer alır. Karl Marks, Fransız işçi sınıfının burjuvaziye ve aristokrasiye karşı cesaret ve atılganlığını betimlemek için "Fransızca konuşma" kavramını kullanmıştır. Fransız tarihi, devrimlerin, karşı-devrimlerin, yenilgi ve yenginin, mücadele zenginliğinin yoğunluğuyla, dünya toplumlar tarihinin yazılmasında, klasik sistem olarak soyutlanan bir özelliğe sahiptir. Dolayısıyla, yazılı ve yazılı olmayan hukuk kuralları, ceza siyasetleri ve ceza siyasetinin bir biçimi olarak idamlar; tüm sınıfsal içerikleriyle, uygulamalarıyla da bir zenginliğe sahiptir. Derslerle doludur.

Bir yanda işgücünü sömüren, öte yanda yaşamak için işgücünü satmak zorunda kalanların oluşturduğu bir toplumun hukuk sistemi ve ceza yasaları, ister istemez öncelikle iktidardaki sınıf ve sınıfların ihtiyaçlarına cevap verecektir. Toplumsal bir anlaşma elbette söz konusudur ancak bu anlaşmaya, sınıflar, temsil ettikleri siyasal ve örgütlü güçleri oranında katılırlar. Dolayısıyla, normal olarak burjuvazinin tahammül sınırları içinde, burjuva hukuk ve ceza yasaları, toplumsal ilişkilerde meydana gelen değişikliklere bağlı olarak, yine bu sınırlar içinde değişebilirler. Yasalar adaletsizlikleri örtmeye yetmeyince, halkımızın deyimiyle silahlar konuşur!

Hukuk, burjuvazinin bir baskı aracı olarak, sınıf mücadelesinin gelişimine değişim esnekliği taşır. Ama bu esnekliği birdenbire yok edecek yasa maddeleri de, burjuvalarca gereğinde kullanılsın diye unutulmamıştır. Örneğin, ülkemizde sık gerçekleşen askeri darbeler, anayasanın güvencesi altındadır. Anayasada, bir yerde "Devleti cebir yoluyla yıkmak suçtur." yazar, yeltenenleri idam sehпасına yollar ama "...korumak ve kollamak amacıyla el koymak"tan bahsederek, devlete cebren el konulmasını da ordu açısından yasallaştırır. Devleti burjuvazi yıkar ve yine kendisi gelirse yasal, halk yıkarsa 'yasadışı', 'yıkıcı' olur!

● *Burjuva hukuku burjuvaziye hizmet etmek için vardır, di-yorsunuz. Buna ben de katılıyorum. Yine de sormadan geçmeye-ceğim. Emekçi sınıflar adım adım demokratik hakların, insan hak ve özgürlüklerinin çerçevesini genişleterek, tüm haklarını el-de edemezler mi?*

H.KARTAL: Hukuk, özlerin değil görüngülerin, nedenlerin değil sonuçların ifadesidir. Sınıflı toplumlarda, toplumsal karışıklıklara, sınıf kavgalarına son verme türünden bir işlev görmez. İşlevi, toplumsal karışıklıkların bilinçli bir karakter kazanmasını, sömürücü devleti yıkmak amacıyla toparlanıp örgütlenmesini engellemektir. Bilinçli sınıf mücadelesinin yürüyüşünü idamlarla, hapis cezalarıyla yavaşlatmaya çalışmaktır. Bundan şu sonuç çıkar: Hukuk, sınıflı toplumlarda esas olarak sosyal değil siyasal işlevlidir. Çünkü egemen sınıfların ideolojileri topluma mutluluğu, özgürlüğü,

refahı değil, kendi sınıfına mutluluğu, demokrasiyi, zenginliği öngörür. Sınıfların varlığını dolayısıyla sömürüyü, binlerce emekçinin bir avuç egemen için çalışmasını mutlaklaştırır. Bu düzenler, emek sömürüsü olmaksızın varlık şartlarını kaybedecekleri için, mevcut statükoyu, ceza yasalarını kah inanılmaz boyutlarda ağırlaştırarak, kah azaltarak korumaya çalışır.

Burjuva hukukunu reformlar yoluyla adım adım demokratikleştirmek, emekçi sınıflar için kaçınılmaz bir görevdir. Ama asla temel görev değildir. Burjuva hukuku çerçevesinde kalan bir iyileştirme ve bunun mücadelesi, emekçi sınıfları nihai kurtuluşa götüremeyecektir. Emekçi sınıflar iktidarı alıp, kendi hukuklarını yürürlüğe koyduklarında, sömürüyü yasallaştıran hukuk, kökten değişecektir. İşçi ve emekçi kitleler için temel mücadele, reformlar için değil, iktidarı almak için verilen devrim mücadelesidir.

● *Her şeyin en iyisini emekçi sınıflar yapacak o halde! Neredeyse hiçbir kusurları yok diyeceksiniz. Oysa...*

H.KARTAL: Yine burjuva hukukunun biçimsel yanına dayanarak konuşuyorsunuz. Burjuva hukuku biçimcidir ve kara kaplı kitapların dayandığı ekonomik, siyasal temellere inmedikçe de yanıltıcı olacaktır.

Elbette emekçiler arasında da suç konusu olan hırsızlık, soygunlar, fuhuş vb. olmuyor değil. Ancak bunları yüzeysel bakış açısıyla bir çırpıda suçlu ilan edip, cezalandırılmalarını isteyemezsiniz. Çünkü hırsızlık, soygun ya da fuhuş yapanlar, ya üretime sokulmamış ya da sokulduğu halde geçimini sağlayacak kadar gelir elde edemeyen, sürekli gelecek kaygısı taşıyan veya burjuvazinin tüketim hırsından, aylaklığından etkilenmiş insanlardır. Onları bu hale getiren, bu durumdan kurtulmaları için de bilimsel, samimi bir çaba göstermeyen, çözüm bulamayan düzendir, bu düzenin sahipleridir. Zaten çalarak çırparak, sömürerek düzenini kuran egemen sınıflar, soyguncunun, dolandırıcının, hırsızın kendisidir. Soyulan insan ise egemen sınıflardan bu kültürü, 'ahlakı' şu veya bu ölçüde devralmış ya da ondan etkilenmiştir. Olay budur.

Burjuva hukuk, ezilenlerin suç işlediği yetiştirme koşullarını, aldığı eğitimi, kültürel çevre ve düzeyini, çıkarları gereği görmezden gelir. Çünkü böylesi bir araştırmanın sonunda karşısına, kapitalizmin insan öğüten işleyişi çıkacaktır. Kapitalist hukuk, yargıçların şöyle düşünmelerini ister: "Suçlunun akıl sağlığı yerindeyse, suç işlemesini engelleyecek bir psişik (ruhsal) enerji fazlasına sahiptir. Bunu suç işlememek için kullanmadığından, suç işlediğinden, 'Seni cezalandırıyorum.'" İyi ama emekçilerin sırtından geçinen burjuvalar, emekçilerin yakasını bırakmak gücüne sahipken, neden bunu yapmıyorlar da, binlerce insanı iliklerine kadar sömürüp aç açıkta bırakıyorlar? Yargıçlar bu sorunun cevabını verdikleri anda, kendilerini burjuvazi tarafından sanık sandalyesine oturtulmuş bulacaklardır.

● *Bu suçlar sosyalist ülkelerde de ortaya çıkıyor, değil mi? Ayrıca kapitalist ülkelerde bu tür suçları işleyenler hep alt sınıftan ve genellikle aynı kişiler. Yani hepsi değil insanların...*

A.T. ÖZKÖK: Evet, yüzeysel bakınca öyle. Ya sömürüyü nereye koyacağız? Milyonlarca işçinin, köylünün ürettiği artıdeğere el koyan bir avuç sömürücü de bu sömürme suçunu işlerken hep aynı kişilerden ve aynı sınıflardan oluşuyor! Fark ne o zaman? Güçsüz ve dağınık olan ve düzenin aç bırakarak suça ittiği binlerce insanın ki yasal olmadığı için göze batıyor ve cezalandırılıyor. Ama bunları ekonomik olarak iliklerine kadar sömüren egemen sınıfların hırsızlıkları, soygunculukları yasalarla gizlendiğinden yasal ve meşru görülüyor.

Yurttaşlarına geleceğe dair doğru dürüst umut vermeyen, mutluluğu piyangolarda, toto-lotolarda, at yarışlarında aramasını telkin eden bir düzende, bireysel kurtuluş yollarını açık bıraktığını ilan etmekten başka hiçbir çözüm yolu önermeyen bir düzende, elbette her türlü yolsuzluk ve suç kangrenleşir. Elbette sel gibi büyür. Sadece bireysel kurtuluş yollarında yürümenin olanaklı olduğu, bencilliği sonuna kadar teşvik eden bir düzende, zorbalıkla, rüşvetle, yalan dolanla ve sahtecilikle sermaye toplayıp sonra kara parasını aklayanları gören insanlardan, akılcı davranıp yasa-

lara uymalarını istemek alıkklık değil mi? Biz, herkes bu batağa saplansın demiyoruz. Aksine, herkesin kurtulması için, önce holding sahibi soyguncuların yok edilmesi gerekir diyoruz.

Sosyalist ülkelerde bu tür suçların hala var olduğunu tespit etmek pek parlak bir başarı olmasa gerek. Daha uzun süre de var olacaktır. Ama kapitalist-empëryalist ülkelerdeki gibi kangrenleşmiş haliyle sürekli çoğalarak değil, giderek azalarak. Çünkü sosyalist ülkeler, insanlara bireysel kurtuluş yollarını açarak değil, aksine, böyle bir yolu kapayarak ve sadece toplumsal kurtuluş yolunu açarak, somut umutlar veriyor. İnsanlar kapitalist düzenin koşulladığı bencilliklerine bir anda son veremezler yine de. Ne sanılıyordu, iki bin yıllık bencillik batağından, gereksinimlerin ötesinde mal mülk tutkusundan, yalnızca üç çeyrek yüzyılda tamamen kurtulunacağı mı?

● *Yani bir iki bin yıl daha beklemek mi gerekecek suçların ortadan kalkması için?*

A.T.ÖZKÖK: İki bin yıl mı beklemek gerekir, yüz yıl mı, bunu bugünden bilebilecek kadar kahin değiliz. Toplumbilim ancak gelişimin yönünü genel düzeyde çözümlemiştir. Çözümü, kapitalizmin yok edildiği, sosyalizmin egemenliğini tamamen kurduğu çağda, sınıfsız topluma geçildiği çağda görmüştür.

Evet, sosyalist ülkelerde de hukuk, şimdilik ağırlıkla siyasal işlevlidir. Fakat işçi sınıfının devletini diğer kölecî, feodal, kapitalist devletlerden ayıran en önemli özellik, bu devletin sömürünün aracı olmamasıdır. Sosyalist ideoloji, topluma mutluluğu, eşitliği, adaleti, kardeşliği, zenginliği paylaşmayı öngörür. Nihai hedefi bunların tam olarak dünya ölçüsünde gerçekleşmesi için, devleti tarihin eski eserler müzesine fırlatıp atmaktır. Böylelikle hukuk kavramı da nitelik değiştirecek, iki bin yıllık düş gerçekleşecektir.

Yalnızca sosyal olguları açıklayan ama baskı kurumlarını ve ceza kavramını tanımayan bir hukuk. Devletin sönmesiyle birlikte, ceza, siyasetin bir parçası olmaktan çıkacaktır. Tam bu anda ceza kavramı da nitelik değiştirecek, ceza olmaktan çıkacaktır. Fakat suç kavramı varlığını sürdürecektir. Suçun var olacağını,

bedelininse ceza değil, sözcüğün gerçek anlamıyla eğitim olacağını şimdiden söylemek ise bir kehanet değildir. Bilimsel sosyalist ideoloji, devletin yok oluşuna giden yolu programlayabildiği ve bu doğrultuda ekonomik, kültürel, sosyal, kolektif kalkınmayı gerçekleştirdiği nispette, hukukun siyasal işlevi giderek azalacaktır.

Sosyalist yeni insan, sosyalizmin önemli bir öznesidir. Enternasyonalizm ruhuyla yoğrulmuş, Marksizm-Leninizmin yol göstericiliğine kalben de, ideolojik, örgütsel, siyasal düzeylerde de inanmış ve ona bağlanmış, bencillikle fedakarlığı yer değiştirmiş, sınıfının ve dünya emekçi halklarının davasını davası bilmiş, söylediğini yapan, yaptığını savunan, çağımızın ileri, demokratik kültürünü proletarya kültürü ile sentezleyerek yaşam biçimi haline getirmiş insanlar... Evet, bu insanlar çağımızda yaratıldı, daha da yaratılacak. Bu insanların ilişkileriyle şekillenen sosyalist toplumda, bugünkü anlamıyla suç da olmayacaktır. Çünkü bizim sosyalist toplumumuz, bugünkü 'suç toplumu'nun tersine, 'adalet toplumu' aşamasından geçerek, komünist topluma varacaktır. O toplum Marks-Engels bilgeliği, Lenin-Stalin devrimciliği, Mao-Ho Chi Minh cesareti, Che-Castro-Mahir Çayan enternasyonalizmi ve ahlaki taşıyan insanlardan oluşacaktır.

İDAM, DARAĞAÇLARIYLA YAPILAN SİYASETTİR

• *İdamlar kısa ya da orta erimde, köklü bir toplumsal değişiklik olmadan yasaklanabilir. Yasaklanırsa, bunu sağlayan güç ne olacaktır? Yasak, toplumsal yaşama ne ölçüde yarar sağlayacaktır? Ve bu iki soruyla bağlantılı olarak, bu yasağın yaşama şansı nedir?*

S.GÜVEN: Birçok burjuva demokratik (Batılı) ülkede, idam cezası yasal olarak kaldırıldı. Ancak bu karar ile egemen sınıfların kaybı, emekçilere şirin gözüküp prestij sağlamayla giderildi. Egemenler başkaca hangi yaşamsal çıkarlarını kaybetti? Düzen hala 'mutlak'tı, yasak ise görece bir değişiklik. İdamın, sömürü düzeninin korunması için sağladığı yararı bir başka ceza aracı yükledi.

Demokratik mücadelenin rolünü abartarak reformcu çizgiye kaymak, orman içinde olup da tek tek ağaçlarla ilgilenmek anlamına gelir. Ortada devleti tehdit eden somut ve vahim bir tehlike yokken, tekelci kapitalist devletin idamları sürdürmekte siyasi kazancı olabilir miydi? Aksine, ortaçağ vahşeti uygulanmış olacaktı. Bu da halkın düzene tepkisini güçlendirirdi. Dolayısıyla birçok burjuva demokratik ülkede idam cezasının kaldırılması, esas olarak demokratik mücadelelerde kazanılan hakların sonucu olmakla birlikte, diğer yandan, sınıflar mücadelesinin bizdeki kadar –şimdilik– sıcak karakter taşıyımamasının da etkisini vurgulamalıyız.

İdam cezası yasağının yaşama şansı, sınıflar mücadelesinin gelişim seyrine bağlıdır. Sınıflar mücadelesi yükselip devleti tehdit eder duruma geldiğinde, tüm ceza yasaları nasıl keyfileşecek ve ağır hükümlerle donanacaksa, bunlara idam cezaları da yeniden eklenebilecektir.

1982'den sonra İngiliz emperyalizminin içinde bulunduğu ekonomik kriz, siyasal alana ve diğer alanlara yansıma tehlikesi gösterdiğinde, Thatcher hükümeti, idam cezalarının yeniden uygulanması için parlamentoya önerge verdi. İtalya'da da aynı yönde eğilimler ortaya çıktı. 1990'lara değin, idam cezasının tekrar gündeme getirilmesi, İngiliz parlamento tartışmalarında yer aldı. Burjuvazinin tüm demokratlığı, insan hakları savunuculuğu demagogiden ibarettir. Onların tüm böbürlenmeleri, emekçilerin kanı canı pahasına kazandığı hakları kendi marifetleri saymalarındandır. Burjuvazi günümüzde iyice gericileştiği için, gerçekte idamların kalkmasından değil, sürmesinden yanadır. Bazı ülkelerde yapmıyorsa, karşısında örgütlü bir demokratik kamuoyunun varlığından dolayıdır.

İdamlar zaman zaman kimi ülkelerde, örneğin ülkemizde kullanılmıyorsa, kimi ülkelerde yasaklanıyorsa, halk mutlu olsun diye değil, düzen varlığını sürdürsün dıyedir. Unutulmamalıdır ki, çağdaş soygunculuğu ve terörü hukuksal araçlarla yasallaştırıp düzenleyen çağdaş suç örgütü kapitalist devlet ortadan kaldırılmadıkça, emekçi halkın faydalandığı tek bir demokratik hak ve

özgürlük kalıcı değildir. Varlığı tehlikeye düştü mü, suç örgütü, yaşamak için onları gasp etmeye çalışacaktır.

● *Söylediklerinizden demokratik bir hak ya da reform niteliğinde olan idam cezasının kaldırılması için mücadelenin gereksizliği anlaşılmıyor mu? Pek toplumsal yararı olmadığı kanısında mısınız? Doğru mu anladım?*

S.GÜVEN: Eksik anlamışsınız. Dokuz yıldır cezaevlerinde, en akla hayale gelmedik insani hak kırıntıları için her türlü baskı ve işkenceyi göğüsleyen bizlerin, idamların kaldırılması gibi siyasal özlü demokratik bir hakla ilgili böyle düşünmesini bekleyemezsiniz herhalde.

Sınıf mücadelesinde, iktidar mücadelesini bir kenara bırakıp, soyut insan hakları savunuculuğunun kalıcı çözümler getirmeyeceğini söylüyoruz. Demokratik hak ve özgürlüklerle, insan hakları için mücadele, siyasi iktidar mücadelesinin bir parçası olarak kavranmalı, buna göre biçimlenmelidir. Bir demokratik hak kazandıktan sonra ise onu koruma ve geliştirme, hak özgülünde yapılması gereken görevdir.

Egemen sınıflara idam cezasını kaldırtmanın, emekçilerin mücadelesine sağlayacağı sınıfsal, toplumsal yararı ise tartışmaya bile gerek yoktur. En azından, egemen sınıfların resmi cinayetlerinin bir bölümü önlenmiş olacaktır.

ALİ'LERİN ADALETİ KEMALİSTLERİN ADALETİDİR

● *1929'lardan sonra uygulanan idamlar için ne diyeceksiniz? Kemalistlerin idam politikası nasıldı?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Kemalistlerin hukuk anlayışı ve bu anlayışın bir türevi olarak ceza siyasetinin, benzer iktidarlarınkinden özgün bir niteliği yoktur. Bunların hukuk ve ceza siyaseti anlayışlarını sergilemekle, emekçi sınıflara karşı işledikleri suçları sergilemek hemen hemen aynı anlama gelmektedir.

Ulusal kurtuluş savaşı sırasında, emperyalizme karşı omuz omuza direnen Türk ve Kürt emekçileri, kurtuluştan sonra Kemalistlerin aferizmine mazhar olan saksı burjuvazisinin özgür kölele-

ri haline getirilmişlerdir. (Üstelik bu burjuvazi, devrimden yaklaşık 20 yıl sonra emperyalizmle işbirliği köprüsü kuracak olan burjuvazidir.) Anti-emperyalist politik tutum, saksı burjuvazisi yaratma politikasına evrilince gericileşmiş, anti-emperyalist milliyetçilik giderek ırkçı, şoven bir öz kazanmıştır. Ezilen Kürt ulusunun kendi kaderini tayin etme ve kendi devletini kurma talebi karşılanmamış, aksine ulusal haklarını elde etmek için girişmek zorunda kaldıkları isyanlar kanla bastırılmıştır. Türk, Kürt emekçilerine yönelik sınıfsal baskıdan ayrı olarak, egemen sınıflar Türkiye Kürdistanı'nda ulusal baskı siyaseti izlemiştir. İsyarlarda tutsak edilen Kürt milliyetçileri darağaçlarında sallandırılmışlardı. Tarihsele suçlu, yüzyıllardır işlediği suçlarına ulusal suçları da eklemiştir.

● *İstiklal Mahkemeleri'nin verdiği idam kararlarını kastediyorsanız, bunların birtakım hataları Kemalizme mal edilebilir mi?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Devlet yasama, yürütme, yargı organlarıyla bir bütündür, bu bir. Kemalist küçük burjuva diktatörlüğü, anti-emperyalist niteliği yanında, emekçi sınıflar için bir diktatörlüktür ve emekçilerin sınıfsal çıkarlarına şiddetle karşıdır, bu iki. Böylele ayaklanma, iç savaş, halk muhalefetine yükselmesi gibi durumlarda, burjuva ve küçük burjuva diktatörlükleri yasallık ile yasadışılık arasındaki mesafeyi kaldırıp atıverir, bu üç. Dolayısıyla İstiklal Mahkemeleri olgusu, Kemalizmin sınıf politikalarından ayrı düşünülemez. Aksini söylemek, 12 Eylül idamlarını, birkaç 'sorumusuz', 'deli', 'siyasi hasım' özellikleri gösteren zavallı hakimlerle yıkmak olur.

Suç örgütlerinden İstiklal Mahkemeleri, idam cezalarını ulusal kurtuluş savaşına ihanet edenlere ya da baltalayanlara karşı olduğu kadar, küçük burjuva diktatörlüğünün elinde halk düşmanı bir silah olarak, Türkiye halklarının demokratik, ekonomik, politik taleplerini savunanlara da uygulamıştır. Kılıç Ali (Ali Kılıç) ve Kemal Ali (Ali Çetinkaya) verdikleri idam kararlarının adaletliliği(!) ve süratliliği ile meşhur oldular. Bu ikisi, sayısız Kürt yurtseverinin kanlarına girerken, kendi yasalarına olsun önem vermemiştir. Burjuva hukukunun ne kadar biçimsel, göstermelik ve gerçekte

kendi suçunu örtbas etmenin aracı olduğunu göstermişlerdir. Bu yargıçların karşısına çıkanlar, suçları ne olursa olsun, ölümle cezalandırılacaklarını anlamakta gecikmiyorlardı. Çünkü bu mahkemede, yasal mevzuata uyma ile yasa tanımazlığın arasındaki sınır pamuk ipliği gibi incedi. Küçük burjuva diktatörlüklerinde, tipik bir durum olan mevcut yasallık çizgisinin çok sık aşılarak yasadışı uygulamalarda bulunulması, elbette mahkeme heyetlerinin, örneğin "Ali"lerin karakterleriyle açıklanamaz. Böyle düşünen varsa, bilinçli ya da bilinçsiz olarak toplumsal gerçeği çarpıttığını bilmelidir. Aksine, genel olarak ceza siyasetinin ağırlığıyla da ortadadır ki, Kemalistlerin ceza siyaseti, baskıcı tipik küçük burjuva karakter taşır.

Bu gerçekler ışığında, küçük burjuvazi, hukuk ve yargı organlarını bir siyasal silah olarak kullanırken, sınıfsal kaypaklığının ve güçlünün safını tutma eğiliminin bir sonucu olarak, Mussolini İtalya'sından, Hitler Almanya'sından da etkilendi. 1935 CHP Kurultayında alınan kararlara göre, Parti Sekreteri Recep Peker İçişleri Bakanı, valiler parti il başkanı, bölge genel müfettişleri de hem devlet işlerinin hem de parti teşkilatının denetçileri ve müfettişleri olacaktı. Bu iç örgütlenme, faşist Mussolini'nin korporatif örgütlenmesini andırmaktadır.

1950'li yıllarda yeni-sömürgeleşme süreci hızlanan Türkiye'de, serbest seçimlerin ve pek rağbet gören "hür dünya" felsefesinin emekçi halkımıza bir yararı olmadı. Oligarşik yönetim, Kemalizmden devraldığı 'sopa' yı emekçi halka doğrulttu yine.

● *Devralınan 'sopa' sadece emekçi halka değil, egemen sınıf temsilcilerine de doğrultuluyor. Adnan Menderes, F.Rüşti Zorlu, Hasan Polatkan...*

A.F.E.ÖZDEMİR: Hayır, bu aynı el değil. Sopa aynı olmasına aynı da, kullanan değişiyor. Hızlı bir tekelleşme sürecine ayak uydurarak emperyalist tekellerle bütünleşmeyi başaramayan burjuva kesimler –reformist orta burjuvazi– ordu içindeki varlığını hala önemli ölçüde koruyan Kemalist subaylarla ilişkiye geçiyor,

emekçi halk kitlelerinin faşizme tepkilerini de yedekleyerek, 1960 politik devrimini gerçekleştiriyordu. Çıkarları emperyalizmle çelişen orta burjuvazinin Kemalistlerle kurduğu ittifakın, ülkeyi hızla emperyalizmin yeni-sömürgesi haline getiren oligarşik yönetimle çatışması, darağacına bu üç işbirlikçiyi götürdü.

SİLAHLI MÜCADELEDEN PANİĞE KAPILAN NİHAT ERİM MECLİSİ

● 12 Mart darbesi ve idamlar üzerinde durmanızı istiyorum. THKO önderlerinin idam edilmeleri uzun süre kamuoyunu meşgul etmişti. Hatta bugün bile, ne derece isabetli bir karar olup olmadığı tartışılıyor. Süleyman Demirel bile "Bir talihsizliktir." diyor. Niçinini, nasılını daha bir anlamak için, idam cezasının TBMM'de görüldüğü günlere dönmek istiyorum. Örneğin, AP'nin Çanakkale Milletvekili Kemal Bağcıoğlu, o günlerde şöyle demişti: "Türkiye'nin mukadderatını sınırdaki korumakla görevli şerefli Türk ordusunun sıkıyönetim mahkemeleri tarafından idamlarına karar verilmiş Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve diğer arkadaşlarının ölüm cezasının yerine getirilmesi meselesi, rejimle ilgili asayiş meselesidir. Yüce meclisin bunu diğer bütün işlere tercihen özellikle görüşmesinde milli çıkarlar vardır."(*)

Örneğin, AP Milletvekili Nuri Erdoğan, "(...) Toplum, bozulan sosyal düzenin yerine gelmesi konusunda duyduğu hıncı alacaktır. Bu yolda mütemayil olanların eğilimi önlenecektir. Bu gibi nedenlerden dolayı bunların idamı gereklidir." diyor.(**)

Bir başka AP Milletvekili Yüksel Menderes ise şöyle diyor: "Onlar bir milleti öldürmek kastıyla hareket etmektedirler. Bu bir kin, intikam hırsının ürünü değildir. Bu bir vatan kurtarma meselesidir. Rejim davası, her şeyden önce bir inanç davası olduğuna göre ve insanların rejimi ne pahasına olursa olsun savunmaları lazım geldiğine göre..."(***)

(*) Darağacında, Ahmet Kahraman

(**) age

(***) age

Örneğin, DP Milletvekili Cevat Önder: "Komünistlerle beraber miyiz, değil miyiz? Bunu ortaya koymak mecburiyetindeyiz. Türk milletinden değil, Türkiye halklarından bahsetmişlerdir. (...) Vereceğiniz kararla komünistlere ret diyorsunuz." diye konuşmuştu. (*)

İbret verici bir konuşma yaparak, Milletvekili Tevetoğlu da idam kararlarının bir diğer yüzüne ışık tutuyor sanırım: "... Kimse-nin yaptığı yanına kâr kalmamalıdır ki, daha beterine kalkışılma-sın. Yeni imkan ve fırsatla, dünkünden on misli ile karşımıza çık-masınlar. Komünizmi bir fikir kabul edecek bir fikirsizliğe, bu ço-cuklar komünist değildir diyecek kadar inançsızlığa düşecek hü-manizma belirtisi, insanlık, dayanışma avaneleriyle günümüzün kızıl eşkiyalarını, yarınların ümidi, kökleri, kutup yıldızı sayanların ve sananların görüp ve düşünecekleri gerçekten ibret verici ve dehşet vericidir." (**)

THKO önderlerinin idamlarıyla ilgili tartışmalardan bir kesit sadece bunlar. Hatta bu tartışmalar sırasında bir AP milletvekili, M.Ali Aybar'a, "ABD Başkanı Johnson'u idama mahkum eden siz değil misiniz ki, şimdi bu idamlara karşı çıkıyorsunuz?" diye-biliyor. (***)

TBMM'deki bu tartışmalara ne diyeceksiniz? Bir TBMM mil-letvekilini ABD başkanını savunmaya iten nedir?

A.Ş.YILDIRIM: THKO önderlerinin idam edilmesinin egemen sınıflar açısından anlamı, Süleyman Demirel'in dediği gibi, o gün-kü siyasi şartların idamı gerektirmesidir.

Egemen sınıflarla emekçi sınıfların örgütlü güçlerinin açıktan savaşa tutuştuğu koşullarda, egemen sınıflar yasallık sınırıyla ya-sadışılık arasındaki pamuk ipliğiyle bağlı köprüyü söküp atarlar. Böylesi bir çatışmada kendi hukuklarını, kendi ceza yasalarını,

(*) age

(**) age

(***) ABD Başkanı Johnson, Vietnam savaşındaki rolü nedeniyle B.Russel baş-kanlığında, uluslararası bir aydınlar kurulu tarafından sembolik olarak yar-gılanıp mahkum edildi. Aydınlar kurulunda M.Ali Aybar da yer almıştı.

bir kenara iterek tüm çirkeflikleri devrimci mücadeleyi yok etmeye çalışırlar. Oligarşinin terörünü bu savaşta darağacıyla mı somutladığı (örneğin, 6 Mayıs 1972'de), kurşunla, bombayla mı somutladığı (30 Mart 1972'de) ya da işkenceyle mi gerçekleştirdiği (18 Mayıs 1973'te) fazla önemli değildir.

THKP-C önderlerinin yasadışı olarak, THKO önderlerinin biçimsel bir yasallık maskesiyle katledilmelerinin nedenleri, THKP-C ve THKO'nun eylemleriyle Silahlı Devrim Cephesi'ni oluşturmalarıdır. Emekçi Türkiye halklarına kurtuluşun silahlı mücadeleden geçtiğini göstermiş olmaları, gelecek kuşaklar için örnek nitelikleri, her türlü uzlaşma ve kuyrukçuluğu yadsıyarak, geleneksel iktidar mücadelesinde nitel bir dönüşüm sağlamalarıdır.

Milletvekili Bağcıoğlu'nun, Deniz'lerin bir an önce katledilmesinde milli çıkar olduğunu telaşla ifade etmesi, gerçekte emperyalizme uşaklıklarının teşhir olmasından, ulusal onurun ABD postalları altında paspas edilişinin Silahlı Devrim Cephesi'nin eylemleriyle gün ışığına çıkmasından, kısacası rejim rejim dedikleri bataklığın küllerini havaya savurmak için emekçi halkların gerekli araçlara kavuşuyor olmasındandır. 1972'de 12 Mart faşist darbesinin generalleri, Pentagon karargahında çok yıldızlı ve çok kanlı Amerikan bayrağının gölgesinde, emekçi halkımızın mücadelesini boğma planları hazırlarken, Kürt ve Türk halklarının ulusal kurtuluş bayrağını THKP-C Kızıldere'de, THKO önderleri de darağaçlarında dalgalandırıyordu.

Deniz'lerin idam edilmesini bir 'vatan sorunu' olarak gören Yüksel Menderes, 1950'lerde ülkemizi emperyalizme pazarlayan Adnan Menderes'in oğludur. Burjuvaziye göre gerçekliğin anlamı yalandır. Ahlakın anlamı ikiyüzlülüktür. Tıpkı emekçi halkların haklarının suç, kendi suçlarının hak olarak meşru ve yasal gösterilmesi gibi. Onların vatani, sömürünün olduğu her yerdir. Vatan kurtarmak derken, sömürü düzenini kurtarmaktan bahsederler. İşbirlikçi tekelci burjuvazinin, toprak ağalarının, tefeci bezirganların vatani, emperyalistlerin çöplüğü olabilir ancak. Oligarşinin hukuku, emperyalistlerle birlikte ülkemizi yağmalama planlarının düzenlenmesi, gizlenmesi olup, bu hukuka karşı çıkan emekçi hal-

ka ve temsilcilerine bir tek yaşam şansı tanımaktadır: Silahların gölgesinde uslu uslu sömürülme! Karşı çıkanlar için 'ceza'lar hazırdır: Kah kurşun, kah ip, kah işkenceyle ölüm. Devrimciler cezayı Mahir'ler kadar, Deniz'ler kadar, İbrahim'ler kadar şerefle karşılamaya hazırlar. Tıpkı bunu 12 Eylül sonrasında da yüzlerce kez gösterdikleri gibi.

12 Mart döneminde üç kişi idam edildi. Bugün yüzlerce devrimciyi asabilirler, yarın binlercesini ama kaçınılmaz sonun gelmesini engelleyemezler. Bir gün bir tek bavulla, tıpkı Şah gibi, Duvalier gibi, Somoza gibi soluğu 'özgürlükler diyarı' Amerika'da alabilecekler mi acaba, halk meydanlarda devrim halayları kurarken? Bunlar birer düş değil, şu anda idam hükümlüsü rehineler olduğumuz kadar gerçektir.

Egemen sınıflar halkımıza değirmenin suyunun nereden geldiğini unutturup, hileci değirmenciye saygı duyulması gerektiğini öğretti. Emegi özgürce sömürmek onun hakkıydı, sömürüye karşı çıkan emekçinin eylemi ise gayri meşru! Gayri meşru olduğu için de emekçi suçlu ilan edildi. Sömürücüler birer sosyal sınıf olarak, emekçi halk sınıf ve katmanları üzerinde egemenlik tesis etmemişler gibi yalanı yasallaştırdılar. "Sınıfsız, imtiyazsız toplumuz." dediler. Korktukları, elbette emekçi halkın işçi sınıfı önderliğindeki egemenliğidir.

Özetlersem, egemen sınıflar emekçi halka karşı her zaman ve her yerde sahip oldukları devletin ideolojik, siyasi baskı araçlarıyla savaş açmışlardır. İdam cezası, devrimci mücadelenin sadece bir cephesine, bir cephedeki bir mevziye, hatta bir mevzideki direniş gücüne saldırıyı ifade eder. Burjuva hukuku, egemen sınıfların ellerinde emekçi halka karşı siyasal ve ideolojik savaş silahıdır.

ÖLÜMLERDEN ÖLÜM BEĞEN: LATİN AMERİKA

• Ceza yasaları kimi ülkelerde ağır, kimilerinde hafif. Bazı ülkelerde idam cezalarına yer veriliyor, bazılarında uygulanmıyor. Bir kısmında ise idam cezası kaldırılmış durumda. Benzer ülkelerde ceza yasaları neden eşit olamıyor?

H.KARTAL: Bir ülkede ceza siyasetinin niteliği ve aldığı biçimler, idamların ceza yasalarında yer alması ya da almaması, ülkenin bağımsız olup olmamasına, egemen sınıflar arasındaki ilişkilerin durumuna, emekçi sınıfların siyasi iktidar ve demokratik mücadelesinin oligarşiyi zorlayıcı boyutta olup olmamasına ve ülkenin içinde bulunduğu ekonomik bunalımın düzeyine bağlıdır. Sömürge ve yeni-sömürge ülkelerde bu genel özellikler birbirine benzediğinden, toplumsal yaşamın hukuksal düzenlenişi de öz olarak birbirine benzer. Farklar temelde değil, biçimdedir.

Burjuva demokratik devrimini yapmamış ülkelerde, günümüz yeni-sömürge ülkelerinde, hukuk faşist karakterdedir. Bu ülkelerde, emekçi halk ve işçi sınıfı muhalefетinin köklü ve gelişmiş olmaması dolayısıyla, oyunun kurallarını çoğu kez tek taraflı koyarlar. Yeni-sömürge ülkelerde, ceza yasaları burjuva demokratik ülkelerdekine kıyasla hem nitelik, hem de nicelik olarak farklı ve daha ağırdır. Keza idam cezalarına çok sayıda 'suç'un cezası olarak daha kolay başvurulur. Bu nedenle, sadece yeni-sömürge koşullarına sahip ülkelerde bile, ceza yasalarının ayniyetini aramak, her bir ülkenin özgül sınıf mücadelesini göz ardı etmek olur. Bu ayniyetle salt biçim söz konusu edilse de böyledir. Çünkü bir ülkede idam cezasının yasal uygulanması, diğerinde kaldırılmış olması, iki ülkenin sınıf mücadelesinin, geleneklerine, boyutlarına bağlıdır.

Evet, Latin Amerika ülkelerinin bazılarında idam cezası yasaklanmıştır. Ama bu yasak, idam cezası silahının etkisizleştirdiğini göstermiyor. Latin Amerika ülkelerinin bazısında idam cezası yok ama on binlerce insan kayıp on yıllardır. Çünkü yasallık ortadan kalkınca, egemen sınıflar bu silahı yasadışı ya da başka biçimlerle altında gizleyerek kullanıyorlar. Formül şu: "Teslim alma, öldür! Yakalamışsan, yok et!" Böylelikle, Latin Amerika'daki işbirlikçi egemenler, sokak infazlarıyla, ünlü 'kaybetme' yöntemleriyle idamın ipli, darağaçlı biçimlerine gerek duymuyorlar.

Sürekli istikrarsızlık içinde olan yeni-sömürgelerde, cuntalar koalisyonları, koalisyonlar cuntaları ya da cuntalar cuntaları kova-

ladığı için, hukuk, gelenin gideni arattığı misali, daralır da daralır. Ceza yasaları ise katlanarak ağırlaşır. Yani oligarşilerin eğilimleri sürekli bu yöndedir. Yargının yürütme erkine fiili bağımlılığı ve cezaevlerinin birer toplama kampları oldukları düşünülürse, görülecektir ki, ölüm cezası dışındaki diğer ağır cezalar, ölüm cezasını halk kitlelerinin gözünde 'en korkulacak' ceza biçimi olmaktan alıkoyar. Devrimci siyasi tutsaklar açısından, darağacında düşmanın elinden alınıp, devrimci tavır ve sloganlarla işlevi tersine çevrilmesi gereken bir silahtır idam cezası. Ekonomik koşullar düzeltilmedikçe, demokratik bilinç kitlelerde mücadele içinde geliştirilmedikçe, adli tutuklular üzerinde de etkili olamaz. Ayrıca, sadece orantılı ceza tutarlarının aşırı ağırlığı ve infaz koşulları bile çoğu kez sivil mahkumlara idam cezasını aratmaktadır bizim gibi ülkelerde.

İDAMLARIN UNUTULACAĞI DÜZEN, ANALARI HIÇ AĞLATMAYACAK BİR DÜZENDİR

● *Bir siyasi idam mahkumu olarak yanıt vermenizi istiyorum: İdam cezasına genel olarak ve her zaman karşı mısınız?*

B.ALtin: Biz idam cezasına kapitalizm koşullarında da, demokratik halk iktidarı döneminde de, sosyalist toplumda da sınıf mücadelesinin bir tarafı olarak, proletaryanın sınıf savaşımları açısından bakarız. Sınıflar var oldukça da sınıfsal bakışımız değişmeyecektir. Sonra şu var: İdam cezası salt bir cezalandırma biçimi olarak düşünüldüğünde bile ideolojik, siyasi, ekonomik temellerinden soyutlanarak ele alınamaz. Hatta siyasal zorun bir yansıması olarak ele alındığında da, tarihte zor unsurunun oynadığı rolün bir biçimi olarak idam cezası, yine sınıf savaşlarının alçaltılmasına ve yükselmesine, 'durulmasına' göre çeşitli biçimlere bürünmüştür. Şöyle ki, yerine göre imha aracı, yerine göre teşhir, rehin tutabilme... Sınıf mücadelesinin şiddetlenmesine koşut olarak, bu araç ya soğumaya bırakılmış ya da katliam boyutunda sürdürülmüştür. Örneğin, 1979-85 İran'ında böyledir. Böylesine oldukça çeşitli içerik ve biçimlerde, farklı sonuçlar elde etmek için, farklı amaçlarla uygulanması yüzünden, "İdama her koşulda evet." ya

da "Her koşulda hayır." demek yanlış olurdu. İdam cezası almış olmamız, siyasi görüşlerimizi değiştirmemize bir neden olamaz. Çünkü eninde sonunda doğrulanan, doğrulanacak olanlar onlardır. İdam cezası almamış olsaydık da aynı yanıtı alacaktınız. Buradan, yürüttüğümüz devrim mücadelesinin ve sosyalizme varma amacımızın, bizi bu soruna bir taraf olarak yaklaştırmaya götürdüğü sonucu çıkar.

Biz, sömürücü sınıfların iradesini yok ettiğimiz bir sosyalizm adına konuşuyorsak, idama karşıyız. Bu kendi içinde tutarlı, devrimci bir görüştür. Biz, savaşlar bir daha olmasın diye bugün nasıl savaşların kaynağı emperyalizmle savaşıyorsak ve her birimiz silah aşığı olmadığımız halde, silahlı düşmanla savaşabilmek için nasıl silah kullanan ellerimiz titremiyorsa, devrimci halk iktidarı sürecinde de, halk düşmanlarına karşı bu aracı kullanma durumunda kalabiliriz. Bunu, anaların ebediyen bu nedenle ağlamayaacağı bir düzen için, sosyalizm ve sınıfsız bir toplum için, idamsız bir düzene varmak için yapmak zorunda kalabiliriz.

● *Biz yaparsak iyi, haklı, karşı-devrimciler yaparsa kötü, haksız demek olmuyor mu bu yaklaşım? İkisi de sonuçta ölüm olayıyla aynı kapıya çıkmıyor mu?*

B.ALTIN: Sorunuzda siz aslında kendi yanıtınızı da veriyorsunuz. Sorunuzun ilk kısmı ölüm olayının, daha doğrusu, cezalandırmanın idam şeklinde biçimine ilişkin. İkinci kısmı ise ölüme yani öze ilişkin. Sorunuzu yanıtlamaya ikinci kısmıyla başlayalım.

İnsanların ölmeyeceği, öldürülmeyeceği bir düzen, ne zaman ve daha önemlisi nasıl getirilecektir? Elbette sınıf kavgalarının artık olmayacağı sınıfsız toplumda. Sınıfsız topluma varınca kadar, hep ölüm doğuran, kin eken, ölüm diken emperyalist kapitalizme karşı savaşmak zorundadır emekçi sınıflar. Bugün zaten emekçilerin öldürmek diye bir sorunu yok (ister darağacında, ister kurşun vs. ile), emperyalizmden, baskı ve sömürüden, ulusal baskıdan kurtulmak diye bir sorunu var. Bu kurtuluş savaşında ise tanklarıyla, toplarıyla silahlanmış olarak, savaş araçlarını egemen sınıflar ilk önce ortaya çıkarmış, kullanmış, kullanmakta-

dırlar. Burada savaşın iki yönü var. Biri kurtuluş savaşı veriyor, diğeri emperyalist boyundurukta tutup, sömürü düzenini devam ettirmek için gerici bir savaş. Araçları belirleyen de büyük ölçüde egemen sınıflar. Yani şöyle bir durum yok: İki ayrı insan grubu, sınıf ya da devlet... İki taraf da idam cezası uyguluyor ve birbirleriyle bir ilişkileri yok ama iki taraf da kendisinin haklı olduğunu söylüyor! Durum böyle değil.

İdam cezasına her koşulda karşı çıkanlar soyut konuşuyorlar. Böyle sınıflarüstü hümanizm ve bilimkurgusal toplumlar yapıyorlar, sonra onun üzerinde tartışıyorlar. Oysa biz, bu dünyada ve bu dünyanın -ABD'nin yeni-sömürgesi- Türkiye'sinde yaşıyoruz. Somut konuşalım diyoruz. Gerçi 'uluslararası yumuşama', 'barış içinde bir arada yaşama', 'barış içinde yarış', 'açıklık' (glasnost), 'demokrasi' ve 'insan hakları' çığırkanlığı yapanların, ikiyüzlü bir tavırla, önce başka ülkelerdeki karşı-devrimde destek verdiği ve ardından, Çavuşesku'nunki gibi idamlara alkış tuttuğu da biliniyor. Emperyalistler ise, zaten bunların ideolojik akıl hocaları olarak, bu konuda da bin yüzlüdür.

● *Yani her sınıf kendi çıkarları doğrultusunda, kendi yöntem ve araçlarını seçerek kullanır mı diyorsunuz? -*

B.ALtin: Bazı dostlarımızın hoşuna gitmeyecek de olsa, belirtmek zorundayız ki, sınıflarüstü bir yaklaşım, sınıflar mücadelesini de yadsır. Bizden bu tür bir davranış beklenmemeli. Bazı koşullarda kesin olarak karşı çıkılması gereken idam cezası, kimi aydınlarımızın çifte standart suçlamasına neden olsa bile, bazı koşullarda başvurulması zorunlu bir yöntem olabilir. (Olabilir demekle olacak demek farklı şeylerdir.) Çünkü bizlerin iradesi dışında zaten iki ayrı sınıf, iki ayrı standart var. Biz ise ezilen sınıfların safında dövüşü kabul ettik. Yoksa faşizm halka saldırırken, oturduğumuz yerden "Ah! Bu egemen sınıflar ne kadar insafsız, hiç acıma duyguları yok. İdam etmek yerine hapiste tutsalar ya!" gibisinden burjuva vicdanına başvurmadık. Ölüm ilmiği boyunlarına takılmış, sıra bekleyen bizler, idam cezasını ancak ve kesin olarak proletaryanın yeryüzünden kaldıracığından eminiz. Biz her-

hangi bir iktidar için değil, insanlığın tüm baskılardan (idamdan da) kurtulacağı bir düzeye kuracak olan, Türkiye'ye özgü devrimci halk iktidarı için savaşıyoruz. Halk savaşının zaferi, halk iktidarının sağlamlığı, halk yönetiminin sınıfsız topluma kararlı yürüyüşü... İşte idamlar bu yol üzerinde kalkacaktır.

Biz bugünden, basit kasaba politikacılarının ve solcu hayalperestlerin her gün, her saat yaptığı gibi, bedeli ödenmemiş bir 'cennet' vaat etmiyoruz kimseye. Sınıf mücadelesinin acı gerçeklerinden kaçanlar onun meyvelerini toplayamazlar.

● *Bugün idam cezalarının kaldırıldığı ülkelerde, bu durum kalıcı olmaz mı? İnsanların yakın bir zamanda idam cezalarından kurtarılması olanaklı değil mi?*

A.Ş.YILDIRIM: Bugün ya da yakın zamanda, insanların idam cezasının da dahil olduğu insanlık dışı sömürge ve sömürü ilişkilerini üreten düzenlerden kurtarılması diye bir sorunları var. İdamların kaldırılması gibi insani bir talep için mücadele, insanlığın temel talebi olan toplumsal kurtuluş için mücadeleye engel değildir bugünkü düzende. Kalıcılığın tek garantisi, sınıfsız toplumdur.

Kapitalist ülkeler, idam cezalarının da içinde yer aldığı ve emekçilere yönelttikleri baskı biçimlerine son veremezler. Nihai anlamda son veremezler diyoruz. Bir grup azınlık, toplumun çoğunluğu üzerinde sömürü ve baskıya dayanmak zorunda kaldıkça, ezilen ve sömürülenlerin özgürlük ve sömürsüz bir dünya için mücadelesi durmayacaktır. Kitleler salhaneye uysalca sokulan koyunlar değildirler ki, bile bile bir avuç egemenin kendilerinin sırtından sonsuza dek yaşamasına tahammül edebilsinler. İşte 'suç' budur. Haklı olarak tahammül etmemek. Ülkemizde bu suçun cezası TCK'da 146/1, diğerlerinde başka başka maddelerde yazılıdır. Ama sosyalist ülkeler idama ve cezaya son verecekler. Sorun bir avuç sömürücünün alt edilmesi ve sömürü düzenlerinin insanlar üzerinde bıraktıkları olumsuz kültürel etkilerin silinmesidir. Gerçekte, hiç de kolay değildir bunlar.

● *Egemen sınıflar kapitalizmde idama son veremez diyorsunuz ve sosyalizmde son verileceğini savunuyorsunuz. Oysa işte Sovyetler Birliği, işte Çin ve diğerleri. İdam cezaları hala uygulanıyor...*

A.Ş.YILDIRIM: Değişik bir pencereden bakarak, niçin kapitalizm idama son veremez de sosyalizm verir, görelim. Sosyalist ülkelerde idamlar, emperyalist kapitalist ülkelerde görülen bireyin çıkarlarına yönelik suçlara karşı değil, esas olarak toplumun genel çıkarlarına yönelik suçlarda gündeme getiriliyor. Örneğin, rüşvet, karaborsa, yolsuzluk, ırza geçme, karşı-devrimci sabotaj, terör vb. Oysa bu suçlar, çoğu emperyalist ülkelerde komik cezalarla geçiştirilir. Hayali ihracatlar, iflaslar, rüşvet, karaborsacılık vb... Bir insanın bir başkasının cebinden açlığını gidermek için para gasp etmesi ağır cezaya bağlanır, milyarlarca kara para kolayca aklanır.

Kapitalist yasallığın sınıfsal özü, burjuvazinin ve diğer egemen sınıfların, proletarya ve diğer emekçi sınıflar üzerinde egemenliğini sürdürmeye dayandığı halde, sosyalist yasallığın sınıfsal özü tam tersine, proletarya ve emekçi sınıfların burjuvazi ve diğer sömürücü sınıflar üzerindeki tasfiyeci zoruna dayanır. Burjuvazinin zoru, mevcut sömürücü statükoyu korumak ve sınıfsal boyunduruğunu sürekli kılmak için vardır. Proletaryanın zoru ise, sömürücü sınıfları tasfiye ederek, zorun kaynağını yok etmek için, zoru zor ile yok etmek için vardır. Öte yandan sınıfsız topluma geçişi sürekli kılmak için – sömürücülerin bir daha geri gelmemek üzere yıkılıp gitmesini sağlayacak biricik yol – üretim ilişkilerinin değiştirilmesine bağlı olarak toplum sosyalist kültür ile eğitilmelidir.

● *İdam cezalarıyla "sosyalist kültür" ve "devrimci zor" arasında ne gibi ilişki kuruyorsunuz?*

"Bu işin devrim kültürü ile doğrudan bağlantısı var." diyerek *Baki söze giriyor.*

"Kim, neyi, nasıl tartışmak isterse istesin, gerçek değişmeyecektir. Kafaların yorulması gereken asıl konu, ilk planda şu ya da

bu sınıfın diğer bir sınıfa uyguladığı herhangi bir zor biçimi olmalıdır. Bir sınıf diğerine niye zor uygular, nasıl uygular, asıl konu budur. Bundan temelli, ebediyen kurtuluşun çaresi nedir? Buna bir yanıtınız varsa, anlaşabiliyorsak, belli somut koşullarda zorun hangi biçiminin uygulanabilirliğini, gerekliliğini tartışabiliriz.

Oğlu idam hükümlüsü bir ana, "Bir başkası sizin oğlunuzu öldürseydi, yine de idam cezasına karşı çıkar mıydınız?" sorusuna "Allah kimsenin anasını ağlatmasın." diye yanıt vermişti. İşte sorunun can alıcı noktası: Anaları idamlar nedeniyle hiç ama hiç ağlatmayacak bir sosyal düzene nasıl varacağız, bunu tartışalım. İdam cezaları bu sorunun çözümünde sadece bir ayrıntıdır. Bütünden başlayarak, bütünün ayrıntılardan oluştuğunu unutmadan tartışalım diyorum."

● *Kapitalist ülkelerde uygulanan "bir cinayettir" dediniz. Yasal bir cezayı cinayete dönüştüren özellik nedir sizce?*

S.GÜVEN: Emperyalist ülkelerin ve işbirlikçi oligarşilerin uyguladıkları idam cezaları birer cinayettir, insanlık suçudur. Ölüm olayını cinayet olarak nitelememize yol açan şey, öldürme biçimindeki vahşilikle birlikte, asıl olarak, özündeki tarihsel, toplumsal ahlaksızlıktır. Vahşet, tarihsel, toplumsal suçlu sömürücülerin suçuna suç katan, onu tamamlayan bir öğedir. Bilindiği gibi, cinayet kişinin kendi soysuz çıkarları için bir başkasını öldürmesidir. Salt kendi çıkarları için. Burjuvalar da salt kendi sınıf çıkarları gereği, idama başvururlar. Devrimcilerin katlinde toplumun hiçbir yararı olmadığından, burjuvazi bu nedenle toplumsal cinayet işlemektedir. Zaten kendilerinin de kurtulmak istediği, büyük işbirlikçi tekelleri, holdingleri ve onları koruyan devleti yıkmaya çalışan devrimcilerin idam edilmesinde, bir işçinin, köylünün, küçük burjuvazinin, yani halkın çıkarı yoktur. Oysa proletarya tüm bir emekçi halkı ve geleceği temsil eder. Sınıfsız, çıkarsız bir toplum kurmaya yöneliktir tüm eylemleri. Yani öz olarak, tam tersi bir işlev yüklenmiştir. Üstelik bunu egemen sınıfların kendisine yüklediği, kurtulunması gereken bir miras olarak değerlendirir. Marksist-Leninistlerin eline silahı, burjuvazi ve onu koruyan devlet tutuştur-

yor dersem çok dolaylı olarak anlatmış olurum ama gerçekten de böyledir. Biz geleceğin silah ve ölüm tüccarları olmak istemiyoruz ki, sonsuza kadar silah ve ölümü savunalım. Biz tam özgür insanın, insanı yüceleştiren, geliştiren komünist düzenin savaşçılarıyız.

İDAMLARI RÜYALARDAN DA ÇIKARMAK

● *Bazı aydınlar, geceleri idamlar rüyalarına girdiğinden rahatsız olduklarını söylüyorlar. Kimileri ise dış ülkelere karşı bir ahlak sorunu gibi ele alıyor...*

A.F.E.ÖZDEMİR: Evet, kimi burjuva aydınların idam cezasına ahlaki bir sorun gibi baktığını görüyoruz. "Yıllardır bir parçası olmaya çalıştığımız uygar Batı devletleri ölüm cezasını kaldırmış, hala Türkiye'de uygulanması bir insanlık ayıbıdır." türünden yakınlıklarını sık sık duyuyoruz. Bizce de ortada bir insanlık ayıbı söz-konusudur. Onların ayıbından çok farklı ama ondan da bağımsız düşünülmeyen bir ayıp: İnsanın insanı sömürmesidir bu. Bu ayıp, başta demokrasisi çok beğenilen, özgürlüğün vatani olduğu söylenen emperyalist devletler olmak üzere, tüm kapitalist devletlere aittir.

Burjuva aydınları, emperyalizmin çöken, bireyselleşen, geleceği bir karabasan sayan kültürünü, kendilerinde başka bir yolda yürüyecek gücü bulamayınca, benimsediler. Bas bas bağıryorlar: "Daha iyi gizleyin! Daha iyi gizleyin! Gece rüyalarımıza giriyor. Kendimizi bir vicdansız hayvan sanıyoruz, çok rahatsız ediyor!" Açık veya gizli biçimde ama ekonomik haksızlıklarla, fiziki baskı ve işkencelerle, bin bir hile ve dolapla gelecekleri karartılan, hayal kırıklığıyla yıkılan gençlerin, kadınların, erkeklerin, çocukların düşlerine ne demeli? Kapitalizmin intihara, fuhuşa, dilenmeye sürüklediği insanlarımızın bir gece önceki rüyaları? Evet, aydınların hoş saatler yaşamadıkları kesin. Ama yatağında aydınların da kabus görmeyeceği bir düzenin rüyasını görürken, uykusundan hoyratça uyandırılıp kurşuna dizilen, işkenceye alınan, darağacına gönderilen devrimcilerin, emekçilerinki kadar gerçek değil.

● *Sol saflarda olduğunu savlayan aydınlar şöyle ya da böyle idam cezasına karşı çıkıyorlar. Bunları diğerlerinden ayırmak gerekir, değil mi?*

A.F.E.ÖZDEMİR: Sol saflarda olduğunu, demokrat, hatta sosyalist olduğunu savlamakla, pratikte tutarlı demokrat ya da sosyalist olmak farklı şeylerdir. Ayrıca herkesin sözde söylediğine bakarak hüküm verirse, en iflah olmaz sağcılar, gericileri bile demokrat, sosyalist ilan edebiliriz. İnsanların düşüncelerini doğrulayan sosyal pratikleridir.

Bir örnek verelim: Kendini sosyete cinselliğine, yoz burjuva bireyciliğine oturarak sol gösterenler bile var. Ahmet Altan gibi 'aydın'ların, psikopat 'devrimci tip'leri var ki, bunlar için en insani davranış biçimi sürekli ihanet etmektir. (*)

12 Eylül sonrasının yenik ruhlularına yeni bir öz verilerek, oligarşinin elinde, kurusıkı atar bir silah işlevi yüklenen bu idam hükmü korkaktır. Darağacına yürüyecek cesareti yoktur. Yerlerde sürünür. Sudaki İz'in idam hükümlüsü Ekrem tipinin, aslında Ahmet Altan'ın ruhen kendisi olduğunu, devrimcilerle hiçbir benzerliğinin bulunmadığını belirtelim. Bunu Ahmet Altan da itiraf etmedikçe, sürekli alçalmanın pislikleriyle uğraşmak, bir başka devrimci mücadele alanının konusu olmaya devam edecektir.

Yeri gelmişken, idam edilebilecek devrimciler olarak diyoruz ki: A.Altan gibi düşünen 'aydın'lar, biraz cesaretiniz kalmışsa, buyrun 12 Eylül sonrası idam edilen devrimcilerin tavırlarını öğrenin. Yüreğiniz dayanırsa, yeni infazlarda hazır bulunun ve tanıklık edin. Daha öncekilerine inanmadığınız gibi, kafalarınızdaki tiplere uymuyor diye görecekelinize de inanmayabilirsiniz. Ama mutlaka gelin, hiç olmazsa darağacının sizlerden daha yüksek olduğuna mutlaka tanık olacaksınız.

Siyasi mücadelenin reddi, biraz da biz yaşayalım felsefesi, yaygın terör edebiyatı... Gençler için hızla eğlence merkezleri

(*) Ne tesadüf! 1985'lerde 12 Eylül yönetiminin devrimcileri itiraflara zorlamak için elinden geleni yaptığı bir sırada, A.Altan'ın ihanet telkinleriyle dolu "Sudaki İz" adlı kitabı, basın organlarından çok önemli eleştiriler alıyor, manşetlerde propagandası yapılıyordu.

açıldı. Avrupa'dan çürüyen burjuvazinin felsefi, artistik, toplumbilimsel moda akımları ithal edildi. Büyük sermaye gazetelerinin desteği ve faşizmin izniyle yalan, ihanet ve uyuşturucu kokan kitaplar çıkarıldı, filmler çevrildi... Devrimci mücadelenin yükselmesi ise bu tür çabaların yoğunluğunu açığa çıkarıyor. Dün de böyle oldu, bugün de böyle olacak. Yaşanan ve halen süren on yıllık süreçte, pasifikasyonun boyutlarına bağlı olarak, küçük burjuva aydınların bir kısmı gerici bir çizgide ve devrimci ideolojiye karşı her cephede yer aldılar. Eski ayrıcalıklarının peşine düştüler. TCK'nın 141, 142, 163. maddelerini 'siyasi suç' kapsamında ele alıp, 146. maddeyi 'adi suç' mu addetmediler, karşı-devrimci katliamların doruğa çıktığı günlerde, oligarşiye idamlar için yeşil ışık mı yakmadılar! 'Demokratik sosyalist'lerimizin TCK'nın 146. maddesiyle ilgili yorumlarıyla, cuntanın darağaçlarına nasıl kılavuz olduklarını devrimci demokrat kamuoyu unutmadı. Tabii tüm bunlar olumsuzlara örnek. Çoğunluk ise sessizdi, objektif olarak 'tarafsız'dı. Birkaç istisna ise doğruya yakın mevzide yer aldı. Bunları ismen anmanın yeri burası değil sanıyorum. Gerçi sözde solcu, gerçekte de 12 Eylül ruhlu aydınlar da 1988'lerden sonra (ANAP'ın demokrasicilik oyunlarına koşut olarak) eski konumlarına rücu etmeye çalışır göründüler. Ama kişilik aynı 'kişilik'.

● *Görebildiğim kadarıyla, devrimci saflarda da idamlar konusunda burjuva aydınlar gibi düşünenler var. Bazıları "Biz devrimciler yaparsak iyi, egemen sınıflar yaparsa kötü, bu çifte standarttır. İdamlar kötüdür, insanlık dışıdır." vb. şeyler söylüyorlar. 12 Eylül öncesi olmayan bu düşünceler şimdi nasıl ortaya çıktı?*

A.Ş.YILDIRIM: Oligarşinin terörüne karşı, devrimci şiddeti yürütme cesaretini gösteremeyen ve yenilginin psikolojisini atayanlar, bugün oligarşinin kullandığı bir silaha, idam cezasına karşı çıkışı mutlaklaştırıyorlar. Bunun altında proletarya değil, burjuva hümanizmi vardır. Halkın "Allah kimsenin anasını ağlatmasın!" yaklaşımından, esas olarak, anaların ağlamayacağı bir düzen için savaşı yükseltme mesajı alacakları yerde, soruna sığ bakarak duygusallığa düşüyorlar. Diyorlar ki: "Kapitalizmde idamlara

karşı çıkacaksın, demokratik ya da sosyalist toplumda uygulayacaksın. Bu çifte standarttır." Evet, doğrudur, sınıflar mücadelesinde tek standart yoktur. Burjuvazinin standardı ve proletaryanın standardı olmak üzere çifte standart vardır. Ama biz burjuvazinin standartlarını tanımıyoruz. Dolayısıyla tek taraflı (proletaryanın) standarta sahip çıkarız. İdamlara karşı çıkmak, sınıflar mücadelesine bağlı olarak kavranmadıkça, sapma kaçınılmazdır.

Evet, oligarşi insafsız ve kincidir. Ele geçirdiği devrimcilere öylesine akla hayale gelmeyen işkenceler uyguluyor ve katlediyor ki, insan imgelemi bunları yaratmada zorlanabiliyor. Bazıları zamanında hakkında çok şey söyledikleri bu gaddarlıklar kendi başlarına tebelleştiğinde, siyasal şoka girdiler. Yakın devrim hayalleri tuzla buz oldu. Yenilgi sonrasında, yenik ruhlarda hakim olan psikoloji, savaşıma gücünden yoksunluk böylelerini burjuva demokrasisini yeniden keşfe götürdü. "İdam cezaları kötüdür, insanlık dışıdır, işkencedir vb." diyerek, burjuvazinin bilinçli uyguladığı idamları ahlaki bir sorun düzeyine indirgediler. Onu, sınıfsal, siyasal temellerinden kopardılar akıllarınca. Oysa ahlak da soyut değil sınıfsaldır.

Bu tür düşüncelerin kafalarda filizlenmesi, yenilginin insanlarda yarattığı duyguların etkin katılımıyla gerçekleştiği için, giderek "Ben yaparım, oligarşi affeder." çocukluğuna bile yol açabiliyor. Burjuvazi affetmez oysa. Böyle olunca da, yeniklerin kafasında felsefi idealizme yürüyüş başlıyor. Af talebiyle kampanyalar örgütleniyor. Tabii birisi bir 'suçlu'yu affederse, affediyorsa orada karşılıklı güçlerin bir barış anlaşması yapmasından değil, barışmalarından söz edilebilir. Bugün bazıları, tavırlarıyla objektif olarak barışmak istediklerinin mesajını veriyor ama bir de oligarşinin kulakları tıkalı olmasa!..

AF İSTEYEN SUÇLUDUR

● *Yani siz bir genel affa karşı mısınız? Önemli olan zindanların boşalması değil mi?*

A.Ş. YILDIRIM: Biz "Devrimciler suçsuzdur." derken, oligarşinin bizi affetmesini talep etmiyoruz. Bizlere insanca yaklaşması,

siyasi tutuklu görmesi, hatta kendi suçlarını itiraf etmesi için onu zorlar, bunlar için mücadele ederiz. Savaşta her sınıf, kendi araç ve yöntemlerini yaratır, seçer ve kullanır.

Sorun, bizim açımızdan affa karşı çıkıp çıkmama sorunu değil. Çünkü bizim affedilmek diye bir talebimiz, sorunumuz yok. Af talebi olması gereken biz değil, tarihsel, toplumsal olarak suçlu olan egemen sınıflardır. Oligarşinin, ilerici-demokrat kamuoyunun siyasi tutuklulara özgürlük talebi doğrultusundaki çabalarının ürünü olarak bizleri bırakmak zorunda kalmasıyla, af talep etmek ayrı şeylerdir. Oligarşi özgürlüğümüzü tanıdığında da adına "af" diyebilir, diyecektir. Ama önemli olan devrimci siyasi tutuklu ve hükümlülerin tavrıdır. Zindanlar, suçlu olmayan devrimcilerin af dilemeleriyle boşalacaksa, bırakın boşalmasını. Dışarıya tövbe-kar olarak çıkmayacaklarsa, devrimcilerin sloganı 'af' değil, "Özgürlük Ellerimizdedir" olmalıdır.

BİZ HEP BİR KEZ DAHA

DARAĞAÇLARININ BOYNUNU KIRMAYI DÜŞLEDİK

● *Yıllardır ilmi boyunuzda bekliyorsunuz. Her an idam edileceğinizi bilmek sizde hangi düşünceleri ve duyguları uyandırıyor?*

S.GÜVEN: Devrimciler, çürüyüp yok olandan, ölümden yana değil, yeniden, gelişenden, güzelden, yani yaşamdan yanadırlar. Yaşamın, toplumun ezilen sınıflarının çıkarları doğrultusunda değiştirilmesinden yanadırlar. Sınıflar mücadelesinin ortaya çıkardığı en demokratik ve özgür toplum biçimi olan sosyalizmden yanadırlar.

Dünyayı anlamak yetmez, onu değiştirmek için kavgaya girmek gerekir. Devrimciler insanları yaşamlarında yüceltmek istedikleri için yaşama sonuna kadar bağlı ve saygılıdırlar. İnsanın insanı sömürmediği, ezmediği, toplumsal üretime gücü ve yeteneği oranında katılıp toplumsal üretimden ekonomik, sosyal, kültürel ihtiyaçları kadar yararlandığı, sınıfsız ve gerçek anlamda imtiyazsız, bir kardeş sofrası gibi paylaşılan yaşama bağlıdırlar. Emekçileri ve mazlum halkları iliğine kadar sömüren, işkence uy-

gulayan, ordu, polis ve silahlarıyla, bürokrasisi ile, basın yayın organlarıyla, ideolojileriyle, uluslararası çapta örgütlü emperyalizmin ve işbirlikçilerinin yaşamlarına, düzenlerine ne bağımlı, ne de saygılıyız. Bunlar çürüyen, ölüme mahkum güçlerdir.

Devrimciler, oligarşinin çöküşünü hızlandırmak için ezilen halkların ve sömürülen sınıfların yürüttüğü haklı savaşın en önündedirler. Yaşama değil, ölüme karşı savaşımalarının anlamı budur. Yaşayan, emeğin gücü, ölen, sermayenin gücüdür. Yaşam devrimcilerden, devrimciler yaşamdan yanadırlar.

Bugün halkların bir ölüm kalım savaşı verdikleri apaçıkken can hesabı olur mu? Olmaz! Ama öyle zamanlar olur ki, yaşamdan yana bir gün, saat, dakika, hatta bir saniye hesabı bile yaparız. Örneğin, darağacında kazandığımız birkaç saniye, düşmanın yüzüne çarpılan bir slogan dahadır. Bizler, yıllarca boynumuzda ilmikle yaşamaya mahkum edilebiliriz. Ölüm korkusuna, can kaygusuna ise asla! Bir devrimci, darağacına karşı gücünü sağlam kaslarından değil, inancından, mücadele azminden, coşkusundan, tecrit koşullarında bile kitlelerle yaşamaktan alır. İdam hükümlüsü devrimci, her an ölümü karşılamaya hazır, hiç ölmeyecekmiş gibi yaşamla sarmaş dolaştır. Halkına karşı sorumluluklarının yönlendirdiği bir yaşamdan bahsediyoruz. Kitlelerle bağ kurmayı, onların dışına düşmemeyi sağlayan budur. Ölüm eşikte, ip boynumuzda olsa bile, yapmamız gerekenler bunlardır diyoruz ve öyle davranıyoruz.

● *Birer insan olarak eksiklik ve zaaflarınız mutlaka vardır. Hatta birtakım endişe ve korkularınız olduğuna inanıyorum, yanlış mı?*

H.KARTAL: Doğru. Elbette cesaretin olduğu yerde korkular da olacaktır. Ama bizim korkumuz ölümle değil, eksikliklerimizle dir. Birer devrimci, birer insan olarak mücadelenin şu ya da bu aşamasında, şu ya da bu şekilde ölmekten bir korkumuz yok. Bizler mücadeleyi daha ileri götürmek için, eksiklik ve zaaflarımızı karşı da, ta baştan beri bir savaş içerisindeyiz. Aynı anlama gelmek üzere, korkularımıza karşı da savaşıyoruz. İnsana ait tüm

duyguları yaşıyoruz. Ama korkunun ve kaynaklarının üzerine üzerine gidiyoruz.

Devrimci mücadele içerisinde yine de kişi olarak yaptığımız hatalar oldu. Hatalarımız, kendimizi sürekli yenileme ve aşmada birer etken olarak değerlendirilmiştir ve öyle olmaya da devam edecektir. Bu konuda, kendimize ve mücadele çizgimize güveniyoruz.

Sorunuzla ilgili bir noktanın altını özellikle çizmek isterim. İdam cezasına mahkum edilmiş devrimciler, egemen sınıfların yakıştırdığı gibi ya da birçok basın yayın organının yansıtmaya çalıştığı gibi, sürekli ölüm korkusu taşıyan, 24 saat ölümü düşünen, karamsar, korkak kişiler değillerdir. Darağaçlarından durdukları yerde korkanlar, proletaryanın özgürlüğünden korkanlardır. Devrimcilerin Adnan Menderes gibi on binlerce dönüm toprağı yok ki, neden, neyi kaybetmekten korksunlar, kazanacakları koskoca özgür, bağımsız bir dünya varken...

Sınıf mücadelesi, devletin baskı, şiddet ve idamı sürekli gündemde tuttuğu bizim gibi ülkelerde, ölüm olayını fazlasıyla bağrında taşır. Mücadeleyi sonuna kadar her koşulda, her yerde, inançlarından taviz vermeden sürdürmeyi kafasına koymuş devrimciler, bu mücadelede ölümü de kabullenmişlerdir. Ölüm olayıyla bir kalleş pusuda, baskında, işkencede, zindanda, darağacında karşılaşmaları arasındaki fark özde değil biçimdedir. İlmik boynunda beklemek hiç zor değil. Dün böyleydi, bugün de böyle. Bizi ölüm tehdidiyle teslim alamayacaklarını, sınıf mücadelesinden koparamayacaklarını sanırsanız anlamıştır egemen sınıflar. Komün yaşamımızla, siyasal, kültürel eğitimimizle, devrimci pratiğimizle direnişimiz yaşam tarzımızdır.

● *Tutsak edildiğiniz günlerden cezaevine geliş serüveninize ve kısaca cezaevi yaşamınıza değinebilir misiniz?*

S.GÜVEN: Siyasi şubeden Selimiye'ye getirildiğimizde, gözaltındayken karşılaştığımız uygulamalar, siyasi şubenin devamı niteliğindeydi. Sıkıyönetim Komutanlığı'nın onayıyla, gözaltındaki-ler tekrar şubeye işkenceye alınabiliyorlardı. Alınmayanlar, aynı

işkenceleri değişik biçimleriyle Selimiye'de görüyorlardı. Selimiye'de askeri yaptırımlar sistemli değildi ama zorla saç kesme, dövme keyfi olarak sürekli gündemdeydi. Dövmek için uzun boy-lu bir nedene gerek duyulmuyor, gülmek, konuşmak, askerin yü-züne bakmak yeterli sayılıyordu.

Kimimiz Alemdağ Cezaevi'ne gönderildik. Alemdağ Ceza-evi'nde 1980'lerde sopa yerine havuç politikası uygulanıyordu. İş-kence yoktu. Fakat diğer baskılar aracılığıyla devrimci bilinç tör-pülenmek isteniyordu. Birkaç arkadaş ise Kabakoz Askeri Ceza-evi'ne gönderilmişti. Burası ise yeni bir işkence merkeziydi. Polis-ler, askerler bizzat işkenceyle sorgu yapıyordu. Devrimciler zorla İstiklal Marşı söylemeye, subay ve askerlere "komutanım" deme-ye zorlanıyorlardı. Doğaldır ki, burada faşist yaptırımlara uyanlar, direnenler, direniyor geçinenler saflaşması yaşandı. 23 Nisan 1981'de yeni açılan Metris Askeri Cezaevi'ne sevkler yapıldı. Gi-rişte sevk edilen diğer tutuklularla birlikte 'hazır ol'a geçmediği-miz, İstiklal Marşı söylemediğimiz, komutanım demediğimiz için işkence gördük. Metris'te işkenceler, havuç politikasının uygulan-mak zorunda kalındığı kısa süreler dışında, sistemli olarak sürdü.

Hakkımızda 16 Kasım 1981'de verilecek idam kararından son-ra, bizleri ikişer ikişer Selimiye'deki hücrelere koydular. Akşam sayımında bir subay, "Buradaki disiplin yöntemlerine göre, sayı-mı ayakta vereceksiniz, kurallara uyacaksınız." diyerek boynumu-zu bükemeyen idam cezalarını böylece desteklediğini gösteriyor-du! "Kendi kurallarımız dışında hiçbir kurala uymayız, uymak zo-runda değiliz." diyerek yanıtladık onu. Ve tek bir hücrede tutulma talebimizi reddettikleri için açlık grevine başladık. Bu açlık grevi, bugüne kadar yaptığımız en kısa süreli açlık grevi oldu. Yarım gün ya da 4-5 saat gibi bir süreden sonra talebimiz kabul edildi. İki gün sonra, bizler için hazırlanan Metris'teki C/11 tecrit koğu-şuna sevk edildik. Cezaevi idaresi bizlere bir bakıma 'misafir' gö-züyle bakıyordu. Misafirlik ağırlamak anlamıyla değil, elbette 'gi-diciliğimiz' yönüyle.

Kendimizi yoldaşlarımızdan ayrı bir statüde görmediğimizden -siyasi görev ve sorumluluklarımız açısından- cezaevleri müca-

delesinin her aşamasında, payımıza ve sorumluluklarımıza denk düşen görevleri üstlendik. Cezaevi yaşamı ya da aynı anlama gelmek üzere mücadelesi "Bir Direniş Odağı Metris"(*) adlı çalışmada tüm boyutlarıyla anlatılmıştır.

● *Merak ettiğim bir şey daha var. Siz idam cezası aldıktan sonra, yoldaşlarınızın ve diğer tutukluların sizlere karşı tavırlarında bir değişiklik olacağı kesin. Neler yaşadınız, neler hissettiniz?*

S.GÜVEN: Yoldaşlarımızın tavırlarında, ceza almamızdan öncesine kıyasla önemli bir değişiklik olmadı. Çünkü davanın baştan beri niteliğini, gelişimini biliyorlardı. Sonuçlarını ise kestiremeyen hemen pek kimse çıkmadı. Yani bizim idam cezası alacağımız çok önceden belliydi. Tabii yoldaşlarımız bize karşı hiçbir zaman, hemen bugün yarın öleceklerle konuşur gibi davranmadılar. Çevremizdeki diğer tutuklulardan samimi, iyi niyetli ama bizlere 'yolcu' gözüyle bakıp oligarşiye kinlenenler de oluyordu. Yoldaşlarımız siyasi olgunluklarını her zaman gösterdiler. Bizi hiçbir zaman ayrıcalıklı, imtiyazlı konumlara koymaya çalışmadılar. Doğru olan da buydu. Fakat cezaevindeki tüm tutukluların, 1981-83 arası idamların en yoğun olduğu dönemde gösterdikleri sıcak ve yoğun ilgi de, yine o günkü siyasal koşulların bir ürünü olarak değerlendirilmelidir. Çünkü oligarşinin devrimcilerin boynuna ilmik atması, 'idamlık' olmak, bir devrimciye ayrıcalık vermez. Önemli olan, devrimci kararlılığı bir savaşçı olarak son nefese dek sürdürmektir. Ne boynunda ilmik varken aramızdan iki yoldaşın 75 günlük açlık grevi-Ölüm Orucunu baş eğmeden sürdürmeleri, ne de on yılda bir yılı aşan açlık direnişlerimiz bizi 'emekli' olma düşüncesine itti. Devrimcilikte emeklilik ve bireysel yaşam olmadığı gibi ayrıcalıklı yaşam da yoktur. Kişilerin yaşamına, sonuna kadar sürdürdüğü mücadelesi yön verir ve bu esastır.

(*) Metris Tarihi- Bir Direniş Odağı Metris, Sinan Kukul, Haziran Yayınları, Ocak 1989

Sadettin'in bıraktığı yerden Baki sözü sürdürüyor...

"Bunlarla birlikte yoldaşlarımızın yüreklerindeki sevginin, o günkü tecrit koşullarında bir ifadesi olan moral destekleri sözkonusuydu ki, bunları unutamayız. Sanılanın aksine, bu türden, kavgayı, coşkuyu, sevgiyi ve yaşamı paylaşma çabaları, biz idam cezası aldıktan sonra değil, daha yakalanmamızla birlikte başlamıştı. Ceza aldıktan sonra ise, idam dosyalarımız Meclis gündemine girip çıktıkça, ısmarlanan çaylar, yokluk koşullarında bayan yoldaşlarımızın yolladığı köfteler, özel mektuplar, kartlarda da bir artış oluyordu. Bir keresinde, bizim karşımıza geçici olarak konulan bayan yoldaşlarımızın yaptığı ve söyleşileriyle, coşkulu türkülerleriyle, güven, sevgi ve kararlılık dolu sözleriyle şiirlerinden oluşan moral gecesi, devrimci duygularımızı olağanüstü yükseltmişti. Böylesi anılar, insanın yüreğine serin bir ferahlık yayarken, düşmana karşı öfkesini keskin bir bıçak ucuna çeviriyordu.

Diğer cezaevlerinde infazlar olduğunda da, Metris'te yoldaşlarımız benzer moral geceleri yaptılar. Cezaevi mücadelesinde bu moral destek-kutlama-protesto geceleri daha sonra gelenekleşmiştir."

● *Son olarak özel bir sorum olacak. Darağacıyla karşılaşacağınız 'o' geceyi hiç düşündüğünüz oldu mu?*

A.T.ÖZKÖK: İdam sehпасı son çatışma yerimiz olacak... Devrimci örgütümüze, misyonumuza, emekçi halkımıza yaraşır bir tavır alınacak... 1972 geleneği yaşatılacak, geleceğe, sınıf mücadelemize örnek alınacak miraslar bırakılacak... Son anımızla ilgili başlıca düşüncelerimiz bunlardır.

Mahkemelerde, zindanlarda hep yukarıda tutmaya çalıştığımız devrim bayrağını, idam sehпасında da düşürmemek... Bu son çarpışmamızda da yükseklerde dalgalandırmak... Darağacına yürürken, bir eyleme gider gibi hazırlanmak ve gitmek... İmaama, cellata iş bırakmamak... Ve elbette ki, devrimi görememenin hüznü, devrim için ölmenin coşkusu...

Devrimcilerin ülkemizde onurlu bir geçmişi, idam sehпасlarında da örnek tavırları vardır. Bu zincirin bir halkası olabilmek onu-

ru, geleceğe bu zinciri koparmadan aktarabilmek onuru, düşünce ve davranışlarımıza yön vermiştir. Bir sabaha karşı, zorbarın karşısında ayaklarımızın üzerinde son kez dikilip, oligarşinin suratinde olanca nefretimizi haykırırken, aklımızdan geçen son düşünceler bu eylemi başarmak, bu eylemi mutlaka başarmak duygusu, düşünce ve duygularımızın hep odağında yer aldı.

BÖLÜM V

SANIKLAR KARARI SLOGANLARLA KARŞILADILAR*

"Biz basın mensupları aradığımızı bulamamıştık. Karşımızda silik, ezik ve de en önemlisi idamla yargılandıkları için 'ölüm korkusu' taşıyan insanlar yoktu. Bu insanlar beklediğimizden de sakin, çevre ile ilgili, 12 Eylül'ün en yoğun baskı uyguladığı günler olmasına karşın, kendilerinden emin ve güler yüzlüydüler."

● 12 Eylül sonrasında basının içinde bulunduğu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

D.TEZTEL: Basın özgürlüğü genelde "düşünceleri ifade etme özgürlüğü"dür. Basının bilgilenme hakkı, yayınlama hakkı vardır. Bu temel haklar, sonuçta, halkın gerçeği öğrenme hakkını sağlamaya yönelik haklardır.

12 Eylül 1980 ise, tüm temel hak ve özgürlüklerin askıya alındığı ve kendi programı içerisinde de 1961 Anayasası ile sağlanan

(*) Bu söyleşi, 12 Eylül'ün ilk döneminde Cumhuriyet gazetesinde çalışan ve halen gazeteciliğe Güneş'te devam eden Deniz Teztel ile yapılmıştır. Deniz Teztel, DEVRİMCİ SOL (I) Davası'na başından sonuna kadar tanıklık eden tek gazetecidir. Söyleşi, dava ve basının süreçteki yeri üzerinedir.

'özgürlükler'in, 'temel haklar'ın budanarak geri alınması için başlatılan emir ve komuta zinciridir. Bu emir ve komuta zinciri ile Türkiye'de önce siyasal, sosyal, ekonomik tüm mücadeleler durdurulmuştur. Sonra tüm siyasal örgütlenmeler ve politik düşüncelerin 'düzene uygun' hale getirilmesi için istenilen 'düzen' oluşturulmaya başlanılmıştır. Oluşturulan bu düzen, yaşamın her alanını kontrol altında tutmaya yönelik 12 Eylül düzeni ve mantığıdır. Bu mantık, tüm yasalarda ve yaşamın her alanında kendi iktidarına uygun 'birlik ve beraberlik', 'düzene hiçbir yönüyle karşı çıkmamak' olarak özetlenebilir. 12 Eylül, yasaklar zinciri ile temel hak ve özgürlükler kapsamındaki yaşam biçimine, düşünceye ve giderek siyasal örgütlenmelere karşı tepki otoritesi yaratmıştır. Bu tepki otoritesi ile oluşturulmaya çalışılan 'düzen'i adım adım yerleştirmek için gerekli 'düzenlemeler' demokrasi adı altında gerçekleştirilmiştir. Asıl amaç, düzene uygun kafalar yaratmaktır.

Bunun ilk adımı da halkın bilgi edinme ihtiyacını karşılayan basını, düzene uygun hale getirme çabasıdır. Başarılı olup olmadığı tartışması bir yana, zaten kendi içinde pek çok sorunu yaşayan basını, 12 Eylül 1980 sonrası susturmak çok zor olmamıştır. Kendi iç dinamiğinde karşı çıkmak geleneğini henüz oluşturamamış bir basın, 12 Eylül mantığına uygun hale getirilmiştir.

Haber vermek koşulludur. Halkın bilgi edinmesi için başvuru- lan kaynaklar kısıtlanmıştır. Bir fıkradan dahi çıkarılacak sonuçla gazeteler tehdit edilmiş veya verilen bir ilan nedeniyle gazeteler kapatılabilmektedir. Yazmak kontrollüdür. Yorum yapmak sansürlüdür. Sansürlü uygulamaya örnek verebilmek bile sansüre tabidir. Özetle, oluşturulmak istenen düzen için gerekli ilk operasyon basında gerçekleştirilmiştir. Ekonomik olarak kontrole alınmıştır. Çalışanlar yöneticiler tarafından uyarılmış, yazılan haberlere yer verilmemiş, yazıların değiştirilmesi istenilmiş, değiştirilmeyen yazılar karşılığında yazıyı yazanlar, yöneticiler tarafından ya işten çıkarılmış veya yerine başka yazılar ve haberler kullanılmıştır. Kendi içinde yaşadığı sorunlara çözüm getirmekten uzak basın, sadece 12 Eylül mantığına uygun haberlerle düzenin meşrulaştırılmasına hizmet eder hale dönüştürülmüştür.

Karşı çıkmak geleneğini sürdürebilmek veya bir başka deyişle, halkı bilgilendirebilmek için yazılan yazılar veya yapılabilecek yorumlar öncelikle kendi içinde otosansüre tabi tutulmuştur. Otosansürden geçen yazılar dahi 12 Eylül sansürüne takılmıştır. Haber verme hakkı elinde alınmış, buna karşı çıkma hakkını kullanmamış bir basın, 12 Eylül 1980 sonrası ülkede yaşanan 'yasakla' ama birlik ve beraberlik adına suskun olmaya mahkum edilmek istenen toplumun yaşadığı tüm gerçekleri yaşamıştır. Yaşanan çelişki ise, 'yazdığı halde' suskun kalmaktır.

● *"İlerici-demokrat basın", "gerici basın" sıfatlarına bir gazeteci olarak katılıyor musunuz? Katılıyorsanız kıstaslarınız nelerdir? Basının siyasi davalara yaklaşımı ne şekilde olmuştur?*

D.TEZTEL: 'İlerici-demokrat basın', 'gerici basın' gibi nitelendirmeler bana göre doğru değil. Ancak ilerici olmak, demokrat olmak veya gerici olmak, yayınlanan gazete veya dergi bakımından, yazarları ile, okuyucusu ile bir bütün teşkil eder. Yazılanlar o yayını belli bir çizgiye, belli bir dünya görüşüne yöneltir. Basın organının bu çerçevede çizgisi oluşur. Okuyucu bazen bu çizginin denetiminde etkili olur. Çizginin veya oluşan görüşlerin aksine yazılar yayınlandığında, okuyucular tepki gösterebilir. Bu bakımdan böyle bir ayırım yararlı olmadığı gibi, ülke koşullarında mevcut durum bakımından gerçekçi de olmaz. Tabii bu ayırımın yapılabilmesi veya böyle bir ayırma gitmek başlangıçta bir tercih sorunu olarak gündeme gelirse, kesin çizgilerle ve kamuoyuna tanıtım bakımından basın organı kendisini "ilerici-demokrat" olarak nitelendirebilir. Ama hiçbir zaman gericiler kendilerini "gerici basın" olarak tanıtmaz, tanıtmak istemez.

Öncelikle kendisini 'ilerici-demokrat' olarak tanıtan bir yayın organı, bazen bu kimliğin aksine tavır içinde olabilir. O zaman böyle bir ayırımın belirlenmesindeki asıl sorun, kendini kamuoyuna böylece tanıtarak sürdürmek değildir. Asıl olan, böyle bir düzen içinde sağlıklı saptamalarla ilerici ve demokrat bir çizgiyi en geniş halk kitlesine verebilmek çabasıdır. Gerektiğinde karşı çıkan, halkın istek ve taleplerini yönlendirebilen veya halka kendi

hak ve özgürlüklerinin neler olduğunu anlatabilen bir basın, oluşumuna katkıda bulunacağı ilerici ve demokrat insanlar, kendi basın organlarını ne zaman koruyacak düzeye gelirse ve o basın organı bu anlamda işlevini gerçekleştirirse, o zaman sürecinde 'gerici basın', 'ilerici basın' ayrımını kabul etmek olanaklıdır. Aksi halde, okuyucusundan veya halktan kopuk bir basın organı kendisini nasıl nitelendirirse nitelendirsin, bu tanımla yaşamdan kopuk ve salt kendisinin inandığı trajik bir gerçek olur. Kendisi için yarattığı bu gerçek ise basının en büyük tehlikesidir.

Basının siyasi davalara yaklaşımı ise, her bir basın organının kendi çizgisi doğrultusunda şekillenmiştir. Genel bir yaklaşımdan söz edilemez.

● *Devrimci ve yurtseverlerin yargılandığı davalara yaklaşırken, basın, egemen ideolojinin etkisinden sıyrılıp ne derece objektif olabildi?*

D.TEZTEL: Kendi çizgisini belirleyen ve mevcut düzen içinde belirlediği çizgisi ile tanınan, bilinen basın (Buna ayrı ayrı gazete veya dergi demek daha doğru olur.), egemen ideolojiden sıyrılmak bir yana, bu ideolojinin belirlediği sınırlardan uzaklaşmamıştır ki, devrimcilerin veya yurtseverlerin yargılandığı davada işlevini yerine getirebilsin...

Ayrıca bu soru içinde yer alan 'objektif olma' kriteri neye göre belirlenecek?

Örneğin, siyasi davalarda yargılanan sanıkların kendi düşüncüş ve inanışları çerçevesinde mahkeme önündeki sorgularını haber olarak yayınlayan bir gazetede ki köşe yazarı, sanıkların mahkeme önündeki sorguları hakkında 'yorum yaparak yazı yazdığında' ne diyecektir? Veya en azından mahkemelerdeki davalar haber olarak yazılıp yayınlanınca, haberde kullanılan dil veya anlatım 'egemen ideolojinin etkisinden sıyrılmış' olarak yayınlanınca, egemen ideolojinin karşısında olduğu için mi objektif olacaktır? Yoksa sadece olanı yazmak, mahkeme sorgusunu aynen yayınlamak mı objektif olarak nitelendirilecek? Egemen ideolojinin etkisinden sıyrılarak haber yazmak demek objektif olmak demek de-

ğildir. Bu sorudaki ölçünün saptanabilmesi için, karşıtları yan yana getirerek bir tanımlama yapılmaması gerekir.

163. madde nedeniyle yargılanan sağcı bir 'militan'ın söylediklerinin haber haline getirilerek yayınlanması halinde, bu görüşlere itibar eden veya söylenenleri haklı bulan bir 'haber', haber niteliğinde olabilir mi? Veya egemen ideolojiden sıyrılmış ve onun etkisinde kalmayan objektif haber verme olarak değerlendirilebilir mi?

Devrimci ve yurtseverlerin yargılandığı davalara yaklaşırken, basının egemen ideolojiden sıyrılarak objektif olmasını beklemek, öncelikle, mevcut düzende, yaratılmasına katkıda bulunduğu egemen ideolojiye yaşamın her alanında karşı çıkmadan veya karşı çıkmak için çaba göstermeden çok şey beklemek demektir. Herkes taşıyabileceği ağırlık kadar sorumluluk yüklensin ve bunu yerine getirsin yeter. Olamayacak bir sorumluluk beklentisine umut bağlanmaz. Çünkü basın hiçbir zaman 'mevcut düzen' içinde egemen ideolojiden sıyrılarak 'objektif' olamaz...

● *Nihat Erim-Mahmut Dikler Davası olarak bilinen DEVRİMCİ SOL (I) Davası basında ne şekilde yer almıştır? Yargılanan sanıklar açısından aleyhte ya da lehte bir kamuoyu yaratılmasına tanık oldunuz mu?*

D.TEZTEL: N.Erim-M.Dikler Davası olarak bilinen DEVRİMCİ SOL (I) Davası basında 'iyi' şekilde yer almıştır. Elbette ki, böyle bir davada yargılanan sanıklar yönünden de lehte bir kamuoyu yaratılması sözkonusu olmazdı...

Dönem 12 Eylül... Ve bu dönemde basının içinde bulunduğu durumu biliyoruz. Sadece etkili ve yetkililerden alınan bilgilerle haberlerin yazıldığı bu dönemde, zaten DEVRİMCİ SOL (I) Davası sanıkları daha dava açılmadan kamuoyunda 'terörist' ve 'katil' olarak tanıtılmışlardı. Sadece bu davanın sanıkları değil, o dönemde soruşturma çarkına giren herkes basın tarafından 'suçlu' ilan ediliyordu.

Ancak Erim ve Dikler olayında ise öldürülenlerin kimlikleri kamu tarafından çok iyi biliniyordu ve kamuoyunun dikkati bu olay

üzerinde zaten yoğunlaşmıştı. Bu kadar dikkat çekici bir olayla ilgili olarak yazılacaklar da zaten belliydi. Gerek yazılı basın, gerekse sözlü basın 12 Eylül mantığı çerçevesinde olayın sorumluları olarak gösterilen kişileri baştan 'katil', 'terörist' olarak damgalamıştı. Bu anlayış davanın sonuna kadar devam etti. Baştan 'sonu' hazırlanan bu davada, yargılanan sanıklarla ilgili lehte yayın yapılması 'ortam' ve 'kamuoyunun anlayışı' bakımından imkansızdı.

● *Basın ahlakının içeriğini açar mısınız? 12 Eylül yargılamalarına ve DEVRİMCİ SOL (I) Davası'na, basında yansıtılış biçimlerine göre bir de bu açıdan yaklaşır mısınız?*

D.TEZTEL: Basın ahlakı, çok kaba hatlarıyla 'gerçeği olduğu gibi yansıtmak'tır. Ancak her yayının belli bir bakış açısı vardır ve buna göre de okuyucusu vardır. Yayınlar olayları kendi bakış açısına göre değerlendirir. Bu bakış açısının, basın ahlakına uygun olup olmadığı ise ayrı bir tartışma konusudur.

Ancak gerçeğin tek olduğunu düşündüğümüzde, haberlerin bütün gazetelerde aynı çıkması gerekirdi. Örneğin, mitingte yapılan bir konuşmanın tüm gazetelerde aynı cümlelerle yer alması veya sorgusu yapılan bir sanığın söylediklerinin her gazetede aynı olması gerekirdi. Ancak gerek mitingte, gerekse mahkemede konuşan kişinin söyledikleri, gazetelerin kendi anlayışları doğrultusunda sayfalarında yer alır. Çünkü bir gazete için çok önemli olan bazı sözler, diğer bir gazete için önemli olmaz. Aynı şey haberi izleyen kişi için de geçerlidir. Bir muhabir için önemli olan diğeri için önemli olmaz...

DEVRİMCİ SOL (I) Davası'na dönersek, daha dava sonuçlanmadan yargılanan insanlarla ilgili yorum yapmak, bu insanları suçlamak elbette ki yanlıştır. Ancak daha önce de söylediğim gibi, 12 Eylül'de istenen 'basın' yaratılmıştı ve kamuoyu da bu dava bakımından hazırlanmıştı. Sonuçta basın Erim-Dikler Davası'nı şöyle ya da böyle yansıtmıştır. Yani gazete "İşte Erim-Dikler'in katilleri", "Erim'i-Dikler'i öldürenler bunlar" diye başlık atmış olabilir. Özetle basın kendi anlayışına ve ortama göre bu davayı

yansıtmıştır. Yalnız bu, kendini ilerici, demokrat olarak tanımlayanların, kendi tanımlamalarına uygun davrandığı anlamına gelmiyor. Ama durum bu...

● *Birçok duruşmaya katıldınız. O dönemde gazeteciler istediklerini yazamıyorlardı kuşkusuz. Gazetecilere cunta ne gibi engeller çıkarıyordu? Gazetecilerin böyle durumlarda tavırları nasıl oluyordu?*

D.TEZTEL: Engellerin başlıcaları sansür, gazetelerin kapatılması... Gazetecilerin tavırlarına gelince, 'tavırsızlık' ve otosansür uygulaması...

12 Eylül dönemine davalar ve gazetecilik açısından baktığımızda özetle şunu söyleyebilirim: Belli bir süreden sonra artık hangi biçimdeki dava haberinin gazetelere gireceği öğrenildi. Örneğin, duruşmalarda atılan sloganların gazetelere girmeyeceği biliniyordu. Çünkü sıkıyönetim tarafından gazetelere telefon edilerek sloganların yazılmaması isteniyordu. Bu bilindiği için de kimse haberinde, atılan sloganları yazmıyordu. Ya da tek tip elbise giyilmediği dönemde gazetelerde sanıkların atlet ve donla fotoğraflarının yayınlanması yasaktı. Bu nedenle de sanıkların atlet ve donla fotoğrafları çekilse bile yayınlanmayacağı biliniyordu. Bu yüzden de çok az kişi, sanıkların o durumda fotoğraflarını çekmiştir. Çünkü haberi izleyen kişiler de yayınlanmayacak bir fotoğrafı çekmeyi veya haberi izlemeyi anlamsız buluyorlardı.

● *12 Eylül sonrasında otosansürün de revaçta olduğu biliniyor. Otosansür uygulayan gazeteler ve gazeteciler kimleri koruyordu?*

D.TEZTEL: Mutlaka birinin korunması şart mı? Gazetecilerin çoğu kraldan çok kralcı zaten. Herhalde önce kendilerini koruyorlardı...

● *O dönem açılan diğer siyasi davalarla DEVRİMCİ SOL (I) Davası arasındaki farklar nelerdi?*

D.TEZTEL: 12 Eylül sonrası en önemli davalar olarak İstan-

bul'da DİSK, Barış Derneği, TİP-TSiP gibi davalar vardı. Bu kuruluşların yöneticileri kamuoyunca bilinen insanlardı. Daha önce parlamentoda milletvekiliymiş kişiler, büyükelçiler, sendikacılar, Türkiye'yi dış ülkelerde temsil etmiş kişiler bu davaların sanıkları arasındaydı. Bazı sanıklar 27 Mayıs İhtilali'nde yer almış ve o dönem bakımından önemli görevler yüklenmiş kişilerdi. Hatta aralarında 1 Mayıs sırasında (1977-78'de) İstanbul Belediyesi'ne ait araçları DİSK'e tahsis ettiği gerekçesiyle yargılanan belediye başkanı bile vardı. Demokrasiyi savunan ve seçimle iktidara gelmek için uğraş veren çok sayıda politikacı, örneğin, DİSK'e kutlama telgrafı çektiği için devleti devirmekle suçlanıyordu. Özetlersek, bu kişilerle ilgili iddianameler, savunmalar önemliydi.

Ancak DEVRİMCİ SOL (İ) Davası ise yapısı bakımından çok daha başka özellikler içeriyordu. Bu davada yargılanan sanıklar da kamuoyu tarafından biliniyordu. Onların 'katil', 'terörist' olarak lanse edilmesi o kadar önemli değildi, önemli olan bilinmeleliydi... Ve DEVRİMCİ SOL (İ) Davası, o dönemin ilk önemli davasıydı. Sadece altı sanığı vardı ve bu altı sanık için de idam isteniyordu. Bu bile, davanın önemini artırmak için yeterliydi. Ve bu dava ile yıllardan beri hakkında yazılan, konuşulan 'örgüt' kamuoyuna tanıtılıyordu. Ayrıca DEVRİMCİ SOL (İ) Davası açıldığında, daha birçok insan DEVRİMCİ SOL soruşturmasındaydı. Her gün hakkında sayfalarca yayın yapılan DEVRİMCİ SOL örgütü, bu dava ile kamuoyu önüne çıktı. DİSK, Barış Derneği, TİP-TSiP gibi davalarda yargılanan sanıkları kamuoyu zaten önceden biliyordu ama DEVRİMCİ SOL (İ) Davası'nda ise bir örgüt ve bu örgüt üyeleri anlatılacaktı. İşte tüm bu nedenlerle dava daha bir önem taşıyordu.

● *Mahkemeyi oluşturan taraflar (iddia, yargı, sanıklar ve savunma) hakkındaki izlenim ve görüşlerinizi de alabilir miyiz? Kim nasıl davrandı?*

D.TEZTEL: DEVRİMCİ SOL (İ) Davası, 12 Eylül döneminde izlediğim ilk önemli davaydı. Bu davada iddia, yargı ve savunma bence beklenilenden farklı davranmadı. Davada, beklenilenden

farklı davranan ya da biz gazetecilerin beklediğinden farklı davranan sadece sanıklardı. Aslında burada tam anlamıyla ne beklediğimizi anlatmak biraz zor. Ancak davanın ilk oturumunda, daha yargılama başlamadan günlerce, hatta aylarca önce 'katil', 'terörist' olarak tanıdığımız bu altı kişiyle karşı karşıya olmak oldukça ilginçti.

Biz basın mensupları aradığımızı bulamamıştık. Karşımızda sivil, ezik ve de en önemlisi idamla yargılandıkları için 'ölüm korkusu' taşıyan insanlar yoktu. Bu insanlar, beklediğimizden de sakin, çevre ile ilgili, 12 Eylül'ün en yoğun baskı uyguladığı günler olmasına karşın, kendilerinden emin ve güler yüzlüydüler.

Yargılama Selimiye Kışlası'ndaki ufak bir duruşma salonunda yapılıyordu. Avukatlar, basın mensupları, sanıklar, dinleyiciler burun burunaydı. Bir ara kimlik tespiti sırasında sanıklar gazetecilere çıkıştılar. Sanıklardan birinin adını anlamayan bir basın mensubunun, arkasına sanığın adını sorması üzerine, sanıklardan biri gazetecileri 'duruşmayı dikkatsiz izlemek'le ve 'işini ciddiye almamak'la suçladı. Daha önce söylediğim gibi, sanıklar yargılanmaları ya da suçlanmalarının dışında her şeyle ilgiliydiler. Bu ilgileri de tüm yargılama boyunca, yani yedi oturum sürdü. Sanıklar kararı da hiç şaşırmadan, tedirgin olmadan dinlediler. Karar bitiminde ise sloganlarını attılar. Sloganlar, salonda bulunan bazı kişileri tedirgin etmişti. Ben ise, ilk kez karar sonrasında slogan attığı için dövülen, yerlerde sürüklenen sanıklar görüyordum. Ama daha sonra birçok kararda ve davada aynı olayları yaşadık...

İddia, yargı ve savunma hakkında söyleyecek fazla bir şey yok. İddia ya da savcı, hazırladığı iddianame ile, duruşmadaki tavrı ile beklenenden farklı davranmadı. Herkesin söylediği, daha önce yazılan suçlamalar iddianamede yer aldı. Yargı ya da mahkeme heyeti de beklenenden farklı davranmadı. Sanıkların hiçbir istemini kabul etmedi, savcının tüm istemlerini kabul etti... Bu böyle sürdü... Özetle her iki taraf da 'kendilerinden istenildiği gibi' davrandı.

Savunmaya ilişkin fazla bir şey söylemek istemiyorum. Savunma da dönemin koşullarına göre hareket etti. Kabul edilmeye-

ceğini bile bile oturumlarda istemlerini dile getirdi. Böyle bir davanın savunmasında olmak önemliydi ancak yapılabilecekler belliydi. Özetlersem, savunma da sadece ve sadece 12 Eylül mantığı içinde 'ne yapılması gerekiyorsa' onu yaptı.

Herkesin, sanığının, savunmasının, yargıcın ve iddia makamının baştan sonunu bildiği bu davada, kurallara uygun oynamayan tek taraf sanıklardı...

● *Altı sanıklı davanın altı idam istemiyle açılıp, altı idamla sonuçlanmasından sonra neler düşündünüz? Cuntanın aceleciliğini neye yordunuz?*

D.TEZTEL: Erim-Dikler Davası'nda her şey baştan hazırды. Ama tüm sanıkları hakkında idam istenen ilk davaydı. Bu davada her şey çok hızlıydı. Nitekim yedi oturumda karar verilmesi de bunun göstergesiydi. Bizler, gazeteciler en başından beri bu davada idam kararı çıkacağını tahmin ediyorduk. Hatta bazı gazeteciler (ben dahil), biraz daha ileri giderek, karar sonrasında hemen infaza gidileceğini tahmin ediyorduk.

Çünkü bu dava 'gözdağı verme' davasıydı. 12 Eylül'ün ilk ve en önemli örgüt davası olması nedeniyle, herkese gözdağı verilmeliydi. İnsanlara "12 Eylül mantığı" anlatılmalıydı. 12 Eylül'ün istediği insan tipinin anlatılması için bu dava en iyi şekilde kullanılmalıydı ve istenilen bu dava ile yapıldı. "12 Eylül'e karşı geleni ezeriz." anlatıldı... "Biz yargılarız." ve "Hukuka uygun karar veriyoruz." anlatıldı... Daha doğrusu, anlatılmaya çalışıldı...

● *DEVİMCİ SOL (I) Davası'nı karakterize eden bir olayı ya da yargılamanın özünü verebilecek bir yanını anlatabilir misiniz? Tanık teşhis işlemleri sırasında orada bulundunuz mu? Neler oldu?*

D.TEZTEL: Tek başına DEVİMCİ SOL (I) Davası'nı karakterize eden bir olay hatırlamıyorum. Zaten dava başlıbaşına 12 Eylül mantığının uygulamasıydı. Savaş hali hükümleri, sanıkların hiçbir isteminin kabul edilmemesi, davanın hızı, duruşmalarda gereğinden fazla önlem alınması zaten DEVİMCİ SOL (I) Davası'nın karakteriydi.

Örneğin, davaya bakan yargıçlar ve duruşma başkanında bir tedirginlik ve telaş gözleniyordu. Tek dertleri bir an önce davayı bitirmektir. O kadar acele ediyorlardı ki, 28 Ekim 1981 günü bile, ertesi günkü Cumhuriyet Bayramı nedeniyle, öğleden sonra tatil olmasına karşı yargılama sürdü. Belki de davanın en önemli karakteri hızıydı. Evet, dava önemliydi ve çabuk bitirilmeliydi.

Tanıklara gelince... Bazı ilginç şeyler hatırlıyorum. Örneğin, Dikler olayında tanıklık yapan emniyet görevlileri her şeyi kelimesi kelimesine aynı anlatıyordu. İnsanlar gördükleri bir olayı elbette ki aynı anlatırlar. Ancak en azından olayın anlatılış biçimi farklıdır. Kimse bir olayı anlatırken diğer kişinin kullandığı kelimeleri 'noktasına virgölüne' kadar aynı kullanmaz. Sanki bir şeyler ezberletilmiş gibiydi...

Teşhis sırasında da bazı ilginç şeyler oldu. Erim ve Dikler olayları nedeniyle yargılanan sanıklar, emniyet görevlileri tarafından yanlış teşhis edildiler. Dikler olayının sanıklarını gösteriyorum diye Erim olayının sanıklarını gösterdiler.

Ama tanıklardaki bazı çelişkilerin önemi yoktu. Önemli olan, davanın istenildiği gibi bitirilmesi idi. Bitirdiler de...

● *Cuntanın bu davadan beklentileri sizce gerçekleşti mi?*

D.TEZTEL: Davanın kamuoyuna yansıtılması bakımından beklentisi gerçekleşti. Kendi koymak ve meşrulaştırmak istediği düzene uygun kafalar yetiştirmek için seçtiği 'kötü örnek', 'potansiyel suçlu' insanlar örneği bu dava ile bulundu! Daha doğrusu bulunduğu sanıldı. Belki başlangıçta basının yardımıyla da insanlar bu 'kötü örnekler'e inandı. Ancak zaman geçtikçe, bunun doğru olmadığı anlaşıldı. Sanıkların tavırları ve ödün vermez tutumları, 'kötü örnek', 'potansiyel suçlu' kavramlarını bence yıktı...

● *Peki, döneme ilişkin tanıklığınızı siz neden bir kitap yazarak anlatmıyorsunuz?*

D.TEZTEL: Çünkü kitap yazabilmek için kişinin kendi yürek ve aklının kendince 'hazır' ve artık tutulamayacak kadar 'heyecana' kavuşmuş olması gerekir...

BÖLÜM VI

ONLAR MUTLAKA İDAMA DA GÜLE OYNAYA GİDERLER*

"Çok iyi oldukları için, fazla insancıl, fazla mert oldukları için, bugün buradalar, duvarların arasındalar. Biraz böyle açığöz, yalancı, üçkağıtçı, 'Ali'ninki Veli'ye, Veli'ninki Ali'ye' olsalardı zaten içeri düşmezlerdi."

● Son on yılınız nasıl geçti?

O.ÖZKÖK: İyi geçti, güzel!

S.YILDIRIM: On sene içinde çok şeyler gördük geçirdik... Ha bugün ha yarın bir şey olacak diye çok üzüldük. Çocukların davasını yedi duruşmada bitirdiler. O zaman, "Tamam, bu çocuklar gitti artık." dedik. Ondan sonra beklemeye başladık. Neyse uzadı... Biz de sevindik. Daha sonra bir açlık grevine girdiler, bu sefer de "Açlık grevinde ölecekler." diyorduk. Babasıyla onları

(*) Bu söyleşi, DEVRİMCİ SOL (I) Davası hükümlülerinden A.Tayfun Özkök'ün ablası Oya Özkök, Sadettin Güven'in babası Salih Güven, A.Şener Yıldırım'ın annesi Selvî Yıldırım ve Baki Altın'ın kardeşi Nuri Altın ile yapılmıştır.

görmeye gittik, göstermediler, Komşulara, "Bir ölüm haberi gelirse bizi arayın." diye not bırakırdık... Çok şükür, o günleri de geçirdik. Bu sefer babası, "Bizim çocuğumuz öldü, yaşamıyor." demeye başladı. Cezaevinden imzalı mektuplarını, fotoğraflarını getirttik. Şener de sağ olsun, gönderdi. Ama babasını inandıramadık. "O, açlık grevinde öldü." dedi, sustu. Beyimi bu acılar içerisinde kaybettik. O günlerden bugünlere geldik işte... İdamlar kalktı artık diyordum. Geçen akşam Oya'ya gittikten sonra fena oldum...

O.ÖZKÖK: Ben sana söyledim ama "Her saat olabilir." diye. Hiçbir zaman kalktı diye sevinip de daha sonra hayal kırıklığına uğramamız için, çocuklar bize anlatmıyorlar mıydı? Hatta şöyle örnek veriyorlardı: "Osmanlı kinlidir, adamlar bizi ellerinde rehin tutuyorlar. Dışarıdaki toplu olaylarla başa çıkamayınca, yani o devrimcileri alt edemeyince bizleri her an, her saat asabilirler." Bir de "İdamlar kalktı diye, böyle bir şeye inanıp da hüsrana uğramayın." diyordu Tayfun.

Ama tabii idam etmenin sorumluluğunu alamadıkları için, sorumluluğu ağır olacağı için, o bakımdan cesaret edemiyorlar. Öyle tahmin ediyorum ki, baştan beri de, o sorumluluğu birazcık alamadılar.

● *Oğlunuzla ilk yüz yüze geldiğinizde Nihat Erim'in cezalandırılması olayı ortaya çıkmıştı. Gazetelerde ve televizyonda bu konuda yayın yapılıyordu. Oğlunuzla karşılaştığınızda ne yaptınız, neler konuştunuz?*

S.GÜVEN: Önce, canlı olarak oğlumuzu gördüğümüz için sevindik. Arkasından, ben mümkün mertebe o konuyu açmamaya çalıştıysam da, annesi –anneler başka oluyor tabii– "Ah evladım, niye yaptın, neden buralara girdin?" falan deyince, Sadettin "Ben size daha önce bir şeyler göndermiştim... (Bize gömlek, pantolon gibi şeyler göndermişti.) Onları size niye gönderdiğimi bilmiyor musunuz?" dedi. Elbiselerinin bazı yerlerinde yanıklar ve kan lekeleri vardı. Bunları söyleyince annesi sustu. O zaman Kabakoz Gözetim ve Tutukevi'ndeydi. Daha sonra Metris'e sevk ettiler... O bizi teskin etmeye çalışıyordu.

N.ALTIN: Olaylardan sonra ilk görüşmemiz Alemdağ Cezaevi'nde oldu. Kendisi gayet neşeliydi, moral olarak çok iyiydi. Kesin olarak üzerinde mahkum psikolojisi yoktu. Cezaevine ilk girmesine rağmen, gayet neşeliydi ve içeriden o bize sürekli olarak moral veriyordu. "Üzülmeğin." diyordu. Nihat Erim olayıyla ilgili biz yaptık ya da yapmadık diye bir şey konuşmadık. Fakat "Devrimci mücadele içerisinde bize böyle bir görev verilseydi yapardık." gibisinden sözleri oldu, cezaevine düştükten sonra. Kendisinin psikolojik olarak durumu çok iyi idi. Sadece ailemizin üzülmesini istemiyordu.

● *12 Eylül'den sonra haklarında belli bir kamuoyu oluşmuştu. Yakalandıkları andan itibaren 'terörist', 'katil' diye tanıtıldılar. Onlardan hiç utanđınız mı, suçluluk duyduunuz mu?*

S.YILDIRIM: Yooo... Niye utanayım? Şener'in kötü bir şey yaptığına inanmıyorduk.

O.ÖZKÖK: Utanç duymadım. Çünkü kendimce şöyle değerlendirdim. Bir hırsızlık değil, birinin ırzına geçme olayı değil, bir gasp olayı değil. Bunlar haksızlıkları kabul etmedikleri için, inandıkları bir fikir uğruna kendilerini feda etmişler. Hala bunun en sonunda düzeleceğine inanıyorlar. Ve "Biz görmesek de, toplumumuz mutlaka görecektir." diyorlar. O yüzden hiçbir suçluluk duymadım ben.

S.GÜVEN: Sadettin ta küçüklüğünden beri hür yaradılışlı bir çocuktur. Küçükken "Ben bunu yapacağım." dediği zaman onu yapardı. Kavga dövüş ile de hakkını almaya çalışırdı. Hakkını yedirmezdi kimseye yani. Böyle böyle büyüdüğü için, ben ona hak veriyorum. Hiçbir haksızlığa tahammülü olmadığı için böyle oldu sanıyorum. Bundan niye utanç duyayım? Eğer başka bir şey yapsaydı yine başarılı olurdu. Ona güvenim var. Hep haksızlığa uğrayanların yanında olurdu. Bazen ben bile buna kızdım ama o diretirdi. Onun bu yönünü tanımayan yoktu. Ayrıca çok yardımsever ve neşeliydi.. Biz de utandıracak bir şeyini görmedik.

● *Ya sizin ailenin tepkisi ne oldu Nuri?*

N.ALTIN: Ağabeyim '80'den önce İstanbul'da öğrenciydi işte biliyorsunuz. Haydarpaşa Yüksek Teknik Öğretmen Okulu'nda... Devrimci mücadele içinde olduğunu biliyorduk ailece. Ailemiz genelinde en azından sosyal demokrat. Babam olsun, ağabeylerim olsun... Bu tür olaylara, 12 Eylül'ün ardından ağabeylerimin yakalanmaları, bir eylem neticesinde yakalanmaları sonucu aile olarak ilk önce şaşırdık, yani ailede en bilinçli olarak ağabeyimden sonra ben, işte Ankara'daki ağabeyim falan, okumuş kişiler başta olmak üzere şaşırdık... Tek problemimiz ailemizde siyasi yönden babam vardı ilk başlarda. Babam '80'den önceki yıllarda Adalet Partili olarak bilinen bir insandı.

● *Babanızın "Ben nasıl böyle bir evlat yetiştirdim?" şeklinde bir tavrı oldu mu?*

N.ALTIN: Babam kişi olarak biraz içine kapanık bir insandır. Köyde, bizim çevrede ilk kez dışarı gidip okuyan, tahsil yapan bizim aileden birkaç kişi olmuştur. Dolayısıyla bizim okumamızı çekemeyen insanlar da vardı. "Biz sonucun buraya varacağını biliyorduk. İstanbul'da ne işi vardı!" gibisinden aile üzerinde epey baskı oldu. Babam bundan başlangıçta epey etkilendi. Yani "Baki'ye mi kalmış Türkiye'yi kurtarmak?" gibisinden sözlerden etkilendi başlarda. Daha sonra konuşa konuşa, ziyaretlere kendisi de gelip gittikten sonra, 12 Eylül mahkemelerini gördükten sonra, savunmalarını gördükten sonra görüşlerinde de değişiklikler oldu. Ağabeyimle konuşması onu etkiledi, fikirlerini değiştirdi.

● *Çevrenizde haklarında iyi söyleyen de vardı, kötü söyleyen de, değil mi? Çevrenizdeki insanlar size nasıl davrandılar?*

O.ÖZKÖK: Şöyle insanların davranışları... Bizi yalnızca rahmetlinin (M.Dikler'in) ablası rahatsız ediyordu. Bizim mahallede oturduğu için, sık karşılaşıyorduk ve her seferinde bir şeyler söylüyordu. Onun dışında, zaten herkes Tayfun'u tanıdığı için "Çok iyi bir insan.", "Nasıl olabilir!", "Yapamaz.", "Öyle bir şey yoktur." gibi sözler ediyorlardı.

Bizimle konuşmasını, görüşmesini kesen olmadı. Çünkü inanmıyorlardı... Ben her zaman derim ya, Tayfun'lar iyi niyetlerinin bedelini ödüyorlar. Çok iyi oldukları için ve haksızlıklara tahammül edemedikleri için... Ama hiçbir zaman kimse kapısını kapamadı, görüştük.

S.YILDIRIM: Teyzeleri olsun, halaları olsun acıdılar ama "Niye bu çocuklar böyle yaptı?" demediler.

N.ALTIN: Bizim oralar Ankara'nın kırı sayılır. İnsanlar cahil ve bilinçsiz. Kırsal bir çevre yani. Çevreden işte epey yoğun baskı oldu, yakalandıktan sonra. Açıklamayı da o gün gündüz radyodan duyduk, akşam televizyonda gösterildi. Çevrenin baskılarından ailemizi elimizden geldiği kadar uzak tutmaya, korumaya çalıştık. Ailemiz başlangıçta işte "Kendini mahvetti.", "Baki'ye mi kalmıştı bu tür olaylara girmek!" gibisinden düşünüyordu, çevrenin baskısıyla, telkiniyle... Onlar da bir yerde etki altında kalmışlardı.

Köydeki durumu bilirsiniz, insanların büyük çoğunluğu bilinçsiz. Komünizm, sosyalizm dedikten sonra akıllarına bin bir türlü öcü geliyor. Bunların neticesinde, "İşte kendini mahvetti.", "Ne zaman idam edilecek?" gibi bilinçsizce sorular soruyorlar, bilinçsizce sözler söylüyorlardı. Babama filan soruyorlardı. Onlar ise tüm söylenenlere cevap verecek durumda değillerdi. Biz psikolojik olarak ailemize moral veriyorduk ve neticesinde onları daha sonra kendini koruyabilir, kendilerini savunabilir duruma getirdik. Zaten 12 Eylül sonrasında yaşadıkları süreç onlara çok büyük ders verdi.

S.GÜVEN: Ben öğretmenlik yaptığım için hemen herkes tanırdı. Bu nedenle bana bir baskı olmadı çevremden. Annesini de biliyorlardı. Devamlı şöyle diyorlardı: "Bu iş kime kime olur da size olmaz." Sanki istisna bir durum varmış gibi. Böyle davrandıklarını için aleyhimizde hiçbir şey yapılmadı. Yani "Oh olsun!" diyen olmadı. Yalnız Sadettin'in eski arkadaşlarından birisinin hanımı vefasızlık ederek, "Oh olsun, Allah size öyle bir ceza vermiş ki, o yer size." dedi. Hala onu unutamıyorum. Ama bizim durumumuzdan yararlanmaya çalıştığı, yarar sağlamaya çalıştığı için ve biz de ona izin vermeyince böyle davrandığına inanıyorum. Onun için de pek umursamamaya çalışıyorum. Bunun dışında çevre-

mizdeki bütün insanlar bize yardımcı olmuşlardır. Bu insanların da haklarını ödeyemeyiz. .

● *Tutuklandıklarında ya da mahkemenin başladığı andan itibaren idam cezası alacaklarını biliyor muydunuz, tahmin ediyor muydunuz?*

N.ALTIN: Mahkemeden böyle bir karar çıkacağına baştan kendimizi hazırlamıştık. Ailemize de bunu yansıtmaya çalışıyorduk. Yani "Bunlara her türlü ceza verebilirler." diye anlatıyorduk. 12 Eylül yönetimi tamamen karşılarında, o dönemde zaten herkes cephe alınmış durumda, açık faşizm dönemi... O dönemde sürekli "Bunlar her türlü cezayı alabilir.", "Siz bu konuda üzülmeyin.", "Bu bizim ağabeyimiz ama başkası da olabilirdi." diyerek ailemizi bu konuda hazırlamaya, olayı kavratmaya çalışıyorduk.

S.GÜVEN: Ben de o günkü koşullarda bekliyordum. Çünkü ölen eski başbakanlardan olunca... Bir defa devletin o mertebesine yükselmiş bir insan için muhakkak bu ceza istenir dedik. Yani "Bunlar yaptı." dendiğine göre, değil mi?

S.YILDIRIM: Ben tahmin etmiyordum. Davanın sonunu bekledik.

O.ÖZKÖK: Ben de tahmin ediyordum. Daha hafif ceza verebileceklerini düşünmedim. Yedi celsede davayı bitirdiler. Avukatların itirazlarına rağmen, savaş hali hükümleri uygulandı... İlk hakim karar veremez diye değiştirdiler. Bir başka hakim geldi o sırada. Ve adam gelir gelmez "idamlarına" diye karar verdi. Maalesef Ankara'da da ilk celsede onaylandı. Sadettin'le Baki'nin cezası tanık dinlenilmemesi nedeniyle bozulmuştu, sonra onlara da idam verildi.

● *Karar oturumunda orada mıydınız?*

S.GÜVEN: Orada bulunduk, annesini götürmedim. Mahkeme zaten bir an önce bitirmek için acele ediyordu.

N.ALTIN: Savcı ve mahkeme, hepsi birbirinin ağzına bakıyordu. Kararın idam yönünde çıkmasına gerek ben, gerekse orada bulunan ailelerden şaşırın olmadı. Yalnız tepkimiz oldu. Onların

o andaki tepkisine paralel olarak, bizim de dinleyici olarak ve yakınları olarak ortak tepkimiz oldu. Onların sloganlarına katılmak şeklinde bir tepki gösterdik. Yine onları karardan sonra salondan kavga dövüş çıkardılar.

● *Kararda idam cezası verildiğinde ne hissettiniz?*

S.YILDIRIM: Çok üzüldük, hiç sorma...

N.ALTIN: Mahkemenin kararına pek şaşırdığımızı söyleyemem. Onlar da kararın bu yönde olacağını biliyorlardı. Zaten bize söylüyorlardı. "Bizim kararımız belli, yargılama falan da formalite." diyorlardı. "Bir an önce idam cezasını vermek ve uygulamak istiyorlar." diyorlardı, bize böyle söylüyorlardı. Açıkça, cezaevinde olsun, mahkemede olsun bunu söylüyorlardı.

O.ÖZKÖK: İnsan o kadar tahmin etse de, "Hazırlıklı olmak gerekir." dese de üzülüyor. Hani neden olmasın? O aralar şartlar kötüydü. İzmit'te infazlar olmuştu. Çok çabuk gidiyorlardı o zamanlar üstlerine. Belki biraz da fazla duygusal olduk, bilemiyorum... Birden duyunca tabii çok üzüldük.

S.YILDIRIM: Tabii, ben bu kadar çabuk olacağını beklemiyordum.

O.ÖZKÖK: Çok ağlamıştım... Hiç unutmuyorum, annem beni teselli ediyordu. Annem çok güçlüydü, duygularını her yerde açığa vurmazdı... Fakat çocuklarda herhangi bir şey yoktu. Sloganlarını attılar. Söyleyeceklerini söylediler. "Yolumuz Çayan'ların Yoludur" gibi şeyler söylediler. Tayfun'un ayağı alçıda olduğu halde, bir ayağını bir asker, bir ayağını bir asker tutmuştu. Ve o bu durumda bağıırıyordu: "Üzülmeyin... Hiçbir zaman başınız öne eğik olmasın..." Giderken bize bunları söylemişlerdi, hiç unutmam.

S.YILDIRIM: "Biz kötü bir şey yapmadık." dediler.

O.ÖZKÖK: Evet, "Söylediklerimize inanın, siz de böyle düşünün." dediler.

S.GÜVEN: Onlar gayet metindiler. Mahkemenin kararını protesto ederlerken, orada bulunan güvenlik görevlileri onları engellemeye çalıştılar. Ama dışarıda da slogan attılar. Bu arada askerler bizi hızla koridorun dışına attı...

S.YILDIRIM: Ama biz nasıl ağlıyoruz... Onlar hepsi gülerek gittiler...

● *Peki karar çıktıktan sonra o dönemde infaz bekliyor muydunuz?*

S.GÜVEN: Ahh o infaz... İnanır mısınız, o karar verildikten sonra hanımla yataklarımızı ayırdık... Ben evin, pencere yanında ki kanepede yatmaya başladım, annesi yatak odasında. Neden öyle, biliyor musunuz? Zil çaldığı zaman, hanım kapı zilini duymadan kalkıp kapıyı açayım diye. Önce ben bakıyordum, kim gelmiş diye. Gelen polis mi, başka birisi mi; iyi haber mi, kötü haber mi?.. Ona göre önce ben öğreneceğim, konuşacağım, sonra hanıma duruma göre haber vereceğim... Hayatımızı epey değiştirdi bu durum. Öyle anlar oldu ki, televizyon programları tamamen bitinceye kadar, televizyonu kapatamadık. Belki bir haber çıkar diye... Sonra gazeteler... Hiç gazete okumayan annesi her gün baştan sona okumaya başladı, bütün harflerine varana kadar... İnanır mısınız, kanepelerin altında boşluklar var ya, onların içi dolap gibi gazete kupürleriyle dolu... Hep onlarla ilgili haberler.. Ve bu böyle devam etti. Bir haber çıkacak mı, televizyon bir şey söyleyecek mi diye hep tetikte durduk. Ama ben annesine hissettirmeden yapıyordum bunların çoğunu. Ne olduğunu ben öğrendikten sonra, ona da uygun bir zamanda söylüyordum. Baktık, gördük bu işler bu aşamaya gelince... Dosyalar Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu'nda birikmeye başladı. Biraz unutmaya çalıştık. Yavaş yavaş "Herhalde bu iş olmayacak." diyorduk. Kendimizi alıştırılmaya başladık ama hala tedirginlik ve bir korku var üzerimizde. Onu atamıyoruz...

● *Sizde durum nasıldı Nuri?*

N.ALTIN: Dava, ilk önce Nihat Erim'in eşinin dinlenmesi yönünde bozulmuştu. N.Erim'in eşi de "Baki Altın'ı olay yerinde hiç görmedim, olsaydı görürdüm." şeklinde bir ifade verince... Yargıtay'da biz en azından olayın yakın tanığı olarak N.Erim'in eşinin ifadesi ile davanın yüzde doksan bozulacağını, ağabeyim yönün-

den bozulacağını tahmin ettik. Zaten olaydaki diğer görgü tanıkları da tam olarak teşhis edememişlerdi. Tek tanık olarak N.E-rim'in eşi vardı. Onun da bu şekilde ifade vermesi üzerine, biz en azından Yargıtay'da ağabeyim yönünden bozulur diyorduk. Fakat mahkemeden çıkan karar Yargıtay'ca da onandı.

Olay Yargıtay aşamasından geçtikten sonra, Meclis'te onanması kalıyor. Tam da o dönemde birkaç kişi idam edilmişti. Bu, aile olarak bizlerde az buçuk tedirginlik yarattı. Biliyorsunuz, o günlerde dosya kısa bir süre içinde Meclis'e gidiyordu. Bizimkilerin dosyası da kısa sürede Meclis'e gitti ama sonra Yargıtay'ca geri alındı ve bu birkaç kez yinelendi. Bu gidip gelmeler sırasında, sürekli, bir korku demeyeyim de, bir psikolojik rahatsızlık, bir psikolojik baskı duyduk. Dosya Meclis'e gittiği zaman, ister istemez olayı daha ağır duyuyorsun... Fakat geçici rahatlama dönemleri... İşte, geçici psikolojik baskı dönemleri... O dönemlerde epey şey oldu...

● *Bundan sonra "Olabilir" diye bekliyor musunuz?*

S.GÜVEN: Bilmiyorum... Belki...

O.ÖZKÖK: Onlar bize o zaman, "Her an olabilir." diyorlardı. Ha bugün, ha yarın infaz olabilir diye bekliyorduk. Ama aradan zaman geçtikçe, içimiz zaman zaman şey oluyor, ferahlıyor...

N.ALTIN: Türkiye'nin bu koşullarında artık infaz olayının gündemden kalktığını söyleyebilirim. Bir anlamda siyasiler için artık infaz edilme şeyleri çok zor. Çünkü Türkiye'nin gerek izlediği politika itibarıyla bir taraftan Avrupa'ya yaranmak, bir taraftan da demokrasi şeyleri, yani kendi kendilerini inandırmaya çalışmaları çerçevesinde... İçerden ve dışardan artık Türkiye'de ve hükümete karşı bir muhalefet, tepki doğmuştur. Bu aşamadan sonra infazların gündeme gelmesi siyasiler için diyorum, çok zor.

● *Mahkemenin idam kararlarından sonra ilk görüştüğünüzde onlar nasıldılar?*

S.GÜVEN: "Her zaman hazırlıklı olun." diyorlardı onlar. Ben biraz metnim de, annesinin durumundan korkuyordum...

N.ALTIN: Ağabeyimin ve diğerlerinin tavrında, daha öncekinden farklı bir şey yoktu. O dönem idam cezalarının gündemde olduğu bir dönemdi, yani mahkemeler idam cezasını verdikten sonra Yargıtay onaylıyordu ve peşinden hemen infaz geliyordu. Ancak hiçbir zaman idam cezasından korkmadılar, bu konuda herhangi bir korkuları olmadı. Çünkü ceza haksız verilmişti. Daha doğrusu, haksız bir yargılamanın neticesinde verilmişti. Aslında yargılama demek mümkün değil. Savaş hali olan bir mahkemenin vereceği karar ne ölçüde adaletli olabilir, bu açıktır. Bunlar zaten mahkemenin verdiği kararı kabul etmediler. "Gerçek yargıyı tarih verecektir." dediler.

O.ÖZKÖK: "Biz yaptığımızdan memnunuz, gurur duyuyoruz. Bu uğurda da asılmayı her zaman gurur duyarak göze aldık. Üzülmeyin, her zaman metin olun." diyorlardı.

N.ALTIN: O dönemde Metris'teydiler. "Bizi Metris'ten alıp başka yere dağıtım yaparlarsa, gittiğimiz yerdeki idareyle ilişki kurun, infaz filan gündeme gelebilir." diyorlardı. Ağabeyim de diyordu, diğer arkadaşlar da söylüyorlardı. Onların da Türkiye'nin o günkü koşullarında infaz beklentileri vardı. Fakat kendilerinde tedirginlik filan yoktu. Korkuları yoktu, o tür şeyleri onlarda görmedim.

S.YILDIRIM: Cezaevindeki görüşümüzde Şener, "Üzülmeyin, üzülecek bir şey yok." diye bizi teselli ediyordu. Tabii biz ağlıyoruz ve o bize, "Niye ağlıyorsunuz, niçin böyle yapıyorsunuz, hiç moraliniz bozulmasın." diyordu.

O.ÖZKÖK: Şu anda bile aynı şeyleri söylüyorlar...

S.YILDIRIM: Şener bu konuyu açtığı zaman, ben de Salih Bey gibi hemen kapatıyorum. Aman bana bir şey söyleme, duyamayayım diyordum. Çünkü çok kötü bir şey... Hiç aklımdan çıkmıyor, üzülüyorum, 'idam' lafını duyunca içim fena oluyor.

O.ÖZKÖK: Tabii insanın tüyleri diken diken oluyor. Üzülme-
mek elde değil. Şimdi ne kadar hazırlıklı olsak da, ileride böyle bir şey olduğu zaman muhakkak kolay olmayacak. Ama onlar bir de şunu söylüyorlar: "Öyle bir şey yapıldığı an çok büyük şeyler olabilir. Karşılığı ağır olabilir." Ben de şunu söylerim her za-

man: "Sen benden gittikten sonra, affedersin onları (.....) ne olur?" Kolay değil tabii, ölüm var... Ama muhakkak şunu biliyorum: Onlar mutlaka idama da yine güle oynaya giderler... Ve güle oynaya çıkarlar o kürsüye... Ama işte yine de kolay değil bir anne olarak, bir kardeş olarak...

S.YILDIRIM: Bugün mahkemeye gidip geliyoruz. (*DEVİRİMCİ SOL Ana Davası'nı kastediyor.*) İyi güzel görüşüyoruz. Ama eve gelince yine rahat olamıyorum. On yıl geçti, yine de böyle...

● *Bir insanın yakınının yaşamasını istemesi doğaldır. Pişmanlık Yasası çıktı. Bu yasa çıktığında, bundan yararlanarak kurtulmalarını istediniz mi? Bu konuda herhangi bir şey söylediniz mi?*

N.ALTIN: O şekilde bir teklifte bulunmadık. Zaten biz bunu ağabeyimle de konuştuk, bir ara konuşma sırasında geçmişti. Kendisi, "Akıllı bir insan, bilinçli bir insan zaten sonunda pişman olacağı bir şey yapmaz." dedi. "Niye pişman olalım." dedi. "Biz kendimizi devrimci mücadeleye adanmışsak, bunun içerisinde bize düşen birtakım sorumluluklara katlanmalıyız." diyordu. Kesinlikle ailemizden, şuradan buradan pişmanlık yönünde telkinde bulunan ya da bunu isteyen olmadı. Bu konu ailemizin gündemi-ne de gelmedi diyebilirim. "Pişmanlık Yasası'ndan yararlansın." ya da "Verilen cezası bozulsun." şeklinde aile meclisinde de konuşulmadı.

O.ÖZKÖK: Öyle bir şey düşünmedim. Bunu düşünmek aptallık olurdu. Onlara da küfür etmek gibi bir şey olurdu. Böyle bir şeyi asla kabul etmeyeceklerini biliyordum. Hatta o zaman bir af kampanyası açılmıştı. Onlar hemen "Biz hiçbir zaman halkımıza karşı bir suç işlemedik. Suçlu değiliz. İktidardakilerin affına da ihtiyacımız yok." demişlerdi. Tayfun şöyle diyordu: "Suçu olan af ister. Biz af istemiyoruz çünkü suçlu değiliz. Kendimizi öyle görmüyoruz." Böyle düşünen birine pişmanlık teklifi getirmeyi bırakalım bir yana, bunu düşünmek bile utanç verici...

S.YILDIRIM: (*Gülerek*) Hayır, Şener de, Oya'nın dediği gibi katiyen kabul etmezdi. Böyle bir şey söylemeyi de düşünmedim.

Komşulardan telkin edenler oldu. "Söyle oğluna, istesin." dediler. "Katiyen kabul etmez." dedim onlara da...

O.ÖZKÖK: Söyleseydik, "Böyle bir şey düşünüyorsanız, bir daha bizi görmeye gelmeyin." derlerdi. Cezaevinde mesela bazı olaylar olurdu... Tayfun'a bir şey söylediğim zaman, "Tek anne baba siz değilsiniz. Böyle davranacaksanız gelmeyin. 'Sosyal yaşamımız bunu kaldırmaz.' diyorsanız, gelmeyin o zaman." diyordu. Fazıl'ın, Harun'un tavrı da aynıydı. Onların aileleri de teklif etmedi.

S.GÜVEN: Demin söylediğim gibi, küçüklüğünden beri huyunu tanıdığım için ben de teklif etmeyi düşünmedim. Annesi dayanamadı, duygusal davranıp söyledi. Annelik işte... Ama Sadettin çok ağır konuştu. Ardından "Hangi şerefli insan yapar bunu, senden bunu beklemezdim anne." dedi... Annesi çok üzüldü, söylediğine bin pişman oldu. "Tamam, haklısın oğlum." diyerek özür diledi. Bir daha ağzına almadı o sözü.

● *Zaten siz söylemişsiniz...*

S.GÜVEN: Ben de orada olsam, bana da öyle bir teklifin yapılmasını istemem. Neymiş o öyle, insanlık dışı bir şey...

● *Onların tutuklanmalarıyla birlikte sizin yaşamınızda yeni bir dönem başladı herhalde. Cezaevleri, hastaneler, açlık grevleri, görüşler, mahkeme salonları. Bu yeni dönemle birlikte, sizde neler değişti? Düşüncelerinizde, duygularınızda ne gibi değişiklikler oldu?*

O.ÖZKÖK: Yaşamımız değişti. Tabii onların sayesinde birçok şey öğrendik. Hoş, cezaevleri, mahkeme salonları, polislerle mücadeleler, cezaevleriyle uğraşmalar, müdür ve savcılarla kavgalar... Sıkıştıkları zaman görüşleri yasaklamalar; içeriye bir şey verilecekken, "Hayır almıyoruz." diye çıkarılan zorluklar, halka yapılan eziyetler, zulümler. Bunları gördükçe sen daha çok hırslanıyorsun. Olması gereken şeyler, çok eften püften nedenlerle olmuyordu. Verilen bir gömlek, çanta mesela; bunların alınması serbest olduğu halde, almamak için ailelere ellerinden gelen manevi işkenceler yapılıyordu. Örneğin, saat 09.00'da başlaması gere-

ken ziyaretçi isim yazma işlemi, keyfi olarak saat 10.00'da başlatılıyordu. Aileler dışarıda soğukta, yağmur altında bekletiliyorlardı.

İçerideki tutuklulara hak veriliyordu insanlar tarafından ama dışarıdaki insanlar, aradan dokuz sene geçmesine rağmen çok az değişiyordu. Biz diyorduk ki Tayfun'lara: "Dışarıda sizin gibiler pek kalmadı ya da çok azaldı. Herkes bunu düşünüyor, toplumu düşünen yok sizden başka." Bize kızıyorlardı o zaman, "Bu tür şeyler bir-iki yılda olmaz, zaman ister." diyorlardı. Ama dışarıda yine haksızlıklar, yine ikiyüzlülükler sürüp gidiyordu.

● *Sen nasıl değiştin?*

O.ÖZKÖK: Ben onlara hak veriyordum. Ama dışarıdaki insanları da görünce, yani toplumun içinde olunca, bazen düşünüyordum, bizimkiler bu insanlara mı güveniyor diye üzülüyordum. Ama yine de Tayfun'lara hak veriyordum...

● *Sizin için neler değişti Selvet Teyze?*

S.YILDIRIM: Ben üzülmemeye çalışıyorum ama yapamıyorum. Ben şimdi bir görüşe gittiğim zaman gülüyorum, şakalaşıyorum. Ama sen bir de benim içime sor... Hala alışamadım onların durumuna. Tabii şimdi eskisi gibi değil; mahkemeye çıkıyoruz, görüşe gidiyoruz, serbestçe görüşebiliyoruz. Eskiden böyle değildi. Eskiden, mahkemeden hakimler çıktığı zaman aileleri de çıkarırlardı. Çocuklarla konuşamıyorduk. (1981'de sonuçlanan *DEVİRİMCİ SOL (I) Davası* kastediliyor.) Ana davada öyle olmadı. Aralarda çocuklarla görüşmeye başladık. Çocuklarımızın direnişleri sayesinde oldu bunlar.

O.ÖZKÖK: Onların direnmeleri, onların mücadeleleri sayesinde oldu elbette. Çünkü senelerdir büyük bir savaş-yaşam mücadelesi verdiler. Hiçbir zaman kendilerini, onurlarını ezdirmediler. Birtakım haklar için ölümü göze alarak direndiler. Bunun sonucunda, saygınlıkları da arttı. Bazı cezaevi savcılarını bile onlara hak veriyordu, saygı duyuyordu. Ama bulundukları ortam ve bulundukları mevkî, onları doğruları söylemekten uzaklaştırıyor...

- *Onlar sizleri de değiştirdiler galiba biraz?*

O.ÖZKÖK: Onlar böyle yerlerde olmasaydılar, bizim ne işimiz gücümüz vardı... Ne askerle, ne polisle, ne dayakla!..

S.YILDIRIM: Kafamız mı yarılmadı, elimiz mi kanamadı!.. Ama bunları yaşarken, görerek çok şey öğrendik, çok şeyin farkına vardık. Olaylara bakışımız da zamanla değişti. Ayrıca, ben mesela, daha önce iki insanın yanında ağzımı açıp konuşamazdım, şaşırdım. Şimdi öyle değil, savcı, müdür, kim olsa yanına çıkar konuşurum. Söylüyorum, her şeyi söylüyorum onlara, söyleyebiliyorum artık... Bu da çocuklarımız sayesinde oldu. Okumam yazmam yoktu, onların teşvikiyle ona da başladım...

O.ÖZKÖK: Herhangi bir olay karşısında, eğer haklılarsa, geri adım atmamayı çocuklar ailelerine öğrettiler...

N.ALTIN: Evet, gerek mahkemelerde olanlar, gerek yapılan işkenceler ailemizi etkiledi. Biz de, "Bu durumda ağabeyim değil, başkası da olabilir." dedik. "Bu bizim ağabeyimizmiş, devrimci mücadele içerisinde tutsak edilmesi bize onur verir. Bu başkası da olabilir." dedik. Bunu ailemize anlatmaya çalıştık. Sonunda anladılar, o bilince sahip oldular.

- *Salih Bey, sizin yaşamınızda ne gibi değişiklikler oldu?*

S.GÜVEN: Birçok şey öğrendik tabii... Hakikaten insan ne kadar iyi ve hoş olursa olsun, bir kere düşünce, dışarıdaki insanlar sana eskisi gibi davranmıyor. Haksızlığa uğruyorsun. Bir kere bir açık görüş olmuştu. Bir kargaşa ile içeriye zorla girdik. Kadınların ve erkeklerin kimlik kartlarını ayrı ayrı toplayıp harmanlamışlardı. Çıkarken önce kadınları aldılar. Hanım orada şaşırmış, kimlikleri bulamıyor. Gardiyanlardan ve askerlerden yardım eden olmamış. O da onlara bağırp çağırılmış, "Ahh" demiş, "Şimdiye kadar ben oğlumu tenkit ediyordum ama siz her şeye layıkmışsınız..." Anladık ki, oralara düşen kim olursa olsun dostça davranılmıyor. Mesela, üstümüz başımız aranırken... "Şunu çıkar bakalım.", "Şapkanı çıkar.", "Ayakkabını çıkar." falan... Ben zamanında öğretmenlik yaptığım için, zannediyordum ki, şerefli muamele göreceğiz, kötü muamelelere tabi olmayacağız. Öğretmene bu yapınca, dedim... Fakat oluyor, orada her şey oluyor...

● *Ya fikir yönünden?*

S.GÜVEN: Aslında aynı düşünüyorum da... Onlar sert bir yoldan gitmek istiyorlar... Böyle yapınca her iki tarafa da zarar gelecekmiş gibi geliyor bana... Ben diyorum ki, insanlar konuşa konuşa... Şu memleket meselelerini, şu insanlık meselelerini, şu hak meselelerini, hukuk meselelerini aralarında halletsinler diyorum. Tabii benimki ister istemez hayali oluyor. Çünkü görüyoruz dünyada değil mi?... İnsanlar konuşa konuşa anlaşmaya çalışıyor ama konuşarak hiçbir şey hallolmuyor. Biraz da zor yoluyla yapmak gerekiyor galiba... Nitekim, insanlar anlamıyorlar, kimse kimenin konuşarak huyundan gitmiyor...

● *Görüyorum ki hepinizin yaşamı onlarla paralel... Görüşler... Mahkemeler gibi...*

O.ÖZKÖK: Onlar ne kadar buna itiraz etmişlerse de, "Hayatınızı bize göre ayarlamayın, bizi odak noktası yapmayın." demişlerse de, bu imkansız bir şey. Haliyle, görüş gününe göre bazı ayarlamalar yapıyoruz. Şu gün ziyaret var, bugün yok diye ayarlamayı yapıyorsun. Bunların dışına çıkılmadı, zaten çıkılmaz da... Onlar ne kadar öyle dese de, öyle olmuyor...

S.YILDIRIM: Görüş gelecek, görüşe gideceğiz, mahkeme olacak, diye kendimizi ayarlıyoruz. Ben mahkemenin bitmesini hiç istemiyorum. Öyle korkuyorum ki, "Bir ay kaldı, iki ay kaldı, bitiyor." diyecekler diye... Her gün görüşe ve mahkemeye gitsem yine de bıkmam...

O.ÖZKÖK: Tabii o toplu davanın bize bir avantajı, burada kalmalarını sağladı. Onun dışında zaten davadan bir şey beklediğimiz yok. En ağır cezaları yıllar önce aldılar zaten, bir kere daha alsalar ne olacak? Ama bundan sonra ne olacak bakalım...

S.GÜVEN: Dağıtacaklar çocukları her bir tarafa... Bir arada tutmazlar ki...

O.ÖZKÖK: Ayı ayrı dağıtma niyetindeler. Bunların birlikteliklerinden rahatsız olanlar var...

S.YILDIRIM: Ama biz beraber kalmalarını istiyoruz...

O.ÖZKÖK: Biz istiyoruz da, o baştakiler bunu istiyorlar mı?

Ama kasıtlı olarak dağıtacakları muhakkak. Bunların toplu olarak bir arada olmalarından, beraber hareket etmelerinden baştaki (.....) rahatsız oluyor...

● *Aslında hep içinizde yaşıyorsunuzdur bu duyguyu ama yine de soruyorum: İnfazın olabileceğini şu anda da düşünüyor musunuz?*

S.YILDIRIM: Aaaaahh...

O.ÖZKÖK: Valla o da her an olabilir. En başta da söylediğim gibi, misilleme olarak yapabilirler. Bunları rehin tuttukları belli. En son bu Güneydoğu olaylarıyla devlet başa çıkamayınca ya da bizimkilerin arkadaşlarıyla... ne bileyim, gündeme getirebilirler. Zaten Demirel, geçenlerde televizyon konuşmasında, bu işlerin bir an evvel çabuklaştırılmasını, idamların otomatiğe bağlanmasını istiyordu. Demirel'in, '80 öncesi insanların cezalandırılmadığını, hala öyle bırakıldığını, "Bunlar cezalandırılsın bakalım, o zaman bu terör olayları devam edecek mi?" diye bir konuşması vardı. Olabilir tabii... Adamların bir sözüne bağlı...

S.YILDIRIM: Olmaz inşallah...

O.ÖZKÖK: Olmasın da... Olursa tabii... Nasıl dayanırız bilmem ki... Her ne kadar devrimcilerin de hıncı büyük olursa da... Aslan gibi yiğitler gittikten sonra...

S.GÜVEN: Ben olabilir diye beklemiyorum da... "O"nu, "O" kelimeyi kabul edemiyorum bir bakıma... Fakat istesek de, istemesek de, böyle bir şey olduğu zaman, ancak o zaman duyacakmışım gibi geliyor bana... Belki de daha önce duymak istemiyorum...

N.ALTIN: Biraz önce de belirttiğim gibi, bence çok zor...

● *Dava açılmadan önce, tutuklandıktan hemen sonra, ilk görüşmenizde onların tavırları nasıldı?*

S.GÜVEN: Benim ilk görüşmem Kabakoz'da oldu. Sadettin, "Bize işkence yapıyorlar, insanlık dışı davranıyorlar." diyordu. Ama morali bizden iyiydi...

O.ÖZKÖK: Tayfun hastanedeydi. Yazışmayla görüşebiliyor-

duk o zaman. O, yazışmalarında bile bizi teselli ediyordu. Hiçbir zaman üzgün olmadığını ifade ediyordu. Görüştüğümüz zaman da aynı şeyleri söylemişti.

S.YILDIRIM: Şener'i I. şubeden Hasdal'a götürmüşlerdi. Orada da yazışarak haberleşebiliyorduk. Sonra Metris'te görüştük. Sanki cezaevine başkası girmiş gibi, sürekli bize, "Hiç üzülmeyin, bizi de üzmeyin. Arkamızdan siz üzülmürken başkası sevinmesin, sakın ve olgun davranın." diyordu.

N.ALTIN: Evet, ağabeyim de gayet neşeliydi. Cezaevine ilk girmesine rağmen, üzerinde mahkum psikolojisi yoktu. İçeriden bize sürekli olarak moral veriyordu.

● *Yani onların moralleri hiç bozulmadı mı?*

S.YILDIRIM: Yaa! O eylemi yapsalar bozulurdu, demek ki yapmamışlar ki, moralleri hiç bozulmadı... *(Gülüşmeler)*

O.ÖZKÖK: Şöyle söylemek lazım Selvet Teyze. Yapmış da olabilirler ama hiçbir zaman pişmanlık duymadılar. Çünkü doğru bir iş yaptıklarına inanıyorlar. Bunlar yaptılarsa, adamlar bu ölümlü hak etti, diyerek yaptılar. Onlar doğru yaptıklarına inanıyorlar. "Biz yanlış bir şey yapmayız." diyorlar.

● *Duruşmalardaki tavırları nasıldı?*

O.ÖZKÖK: Valla çok rahattılar. Ailelerine karşı her zaman güler yüzlülükleri devam etti.

S.YILDIRIM: Sanki yargılananlar başkasıydı...

O.ÖZKÖK: Arada bir Özkan'ı da *(Hürriyet muhabiri)* haşlıyorlardı. Onlar hiçbir zaman böyle olmadılar. *(Oya burada, başını göstererek, 'hiçbir zaman başları öne eğik olmadılar' demek istiyor.)*

N.ALTIN: Mahkemede kendileri gayet rahattılar. Daha önce cezaevinde gördüğümüz gibi... Ben ağabeyim dışında daha önce de diğerleriyle görüşmüştüm. Gayet rahat bir tavır sergilediler. Bunun ötesinde, daha doğrusu kendi kişiliklerinde, söylenmesi gereken her şeyi söylemeye çalıştılar. Bu konuda taviz vermediler. Mahkemenin "Siz şunu söyleyemezsiniz, bunu söyleyemez-

siniz." dediği zamanlarda da her şeyi söylediler. Duruşmanın çok kez kesildiğini biliyorum. Slogan atıldı, içeride kavga gürültü, duruşmalar epey yarıda kesildi. Bunların dışarıya çıkarıldığı zamanlar oldu. Bu gibi sebeplerle, yani savunmaya getirilen kısıtlamalar nedeniyle epey duruşma kesildi. Avukatlar ve kendileri savunma için en azından mahkemenin birer aya veya ikişer aya ertelenmesini istiyorlardı. Bunların çok bir acelesi varmış gibi, on beş güne veya bir haftaya veriyorlardı. İşte, mahkeme pazartesi günü ise "Çarşamba gününe versek olur mu?" diyorlardı. Sürekli savunmalarda zamandan çalmak istiyorlardı. Bir an önce yargılayıp, idam etmek, idam cezasına çarptırmak istiyorlardı.

S.GÜVEN: Daha önce hiç böyle bir mahkemeye gitmediğimizden etkileniyorduk. Yalnız, Sadettin ve diğer arkadaşları hakikaten çok cesurane davranıyorlardı. Bir de Tayfun'un sedye ile getirilişi üzerimizde etki yaratmıştı, üzülmüştük. Fakat konuşmaları da, orada sorulara verdikleri cevaplar da yine bize cesaret veriyordu. Çocuklar hakikaten cezadan korkmadıklarını, kendilerini savunabildiklerini gösterdiler ve biz bunun sonuna kadar devam edeceği kanaatindeydik. O kadar güzel ve doğru konuşuyorlardı ki, orada moralimiz bozulacağına daha da düzelmiş olarak gidiyorduk evimize.

Birinde askerler koridorda bekliyordu. Onlar da orada bankta oturuyorlardı. Biz çocuklarla işaretleşerek anlaşıyorduk. Hatta, onlar mahkemeden çıktıktan sonra biz kendimize yediremiyorluk da, anneler hemen atılıyordu çocukların üstüne, sarılıp öpmek için... O şekilde çıkıp gidiyorlardı.

O.ÖZKÖK: Her zaman güler yüzlüydüler. Soğukkanlılıklarını şu ana kadar muhafaza ettiler, ediyorlar, daha da edebileceklerine inanıyorum. Onları hiçbir şey bu davalarından, fikirlerinden vazgeçiremeyecek... Kısaca, doğru yolda olduklarına inanıyorlar ve bu uğurda da sonuna kadar gitmeyi göze almışlar...

● *Onların inandığını biliyoruz. Siz ne diyorsunuz?*

S.YILDIRIM: Elbet biz de inanıyoruz onlara...

O.ÖZKÖK: İnanmasına inanıyoruz da, dışarıdaki insanları gördükçe bazen düşünüyorum yine de. Fikirlerimiz elbette değişmiyor. Ama insanların değişmediklerini de gördükçe, ne bileyim kızıyorum... Şimdi, onları toplumun bir kısmı anlıyor. Çoğunluk ise işinde gücünde, bir şeyden haberleri yok... Ne çevrelerine dönüp bakıyorlar, ne oluyor ne bitiyor diye, ne de anlıyorlar... Bu yüzden bazen Tayfun'la tartışıyoruz. Sonra eve gelince yine düşünüyorum: Bunlarınki bir ırza geçme değil, gasp değil, bir hırsızlık değil, bir ahlaksızlık değil, –şimdi burayı parantez içinde söylüyorum– bir adam öldürme değil... (*Gülüştürmeler*) O zaman onlara hak veriyorum yine.

S.GÜVEN: Ben de Oya'nın dediği gibi...

N.ALTIN: Ben de onların düşüncelerine katılıyorum. 12 Eylül öncesi, yani '78 yıllarında az buçuk kafamızda bir yapılanma oluyordu. Daha sonra ağabeyimle düşüncelerimizde bir farklılaşma kalmadı. Diğer aile fertleri arasında değişik çizgiler olmasına rağmen, devrimci düşüncede olanlar da mevcut.

● *Ne gibi düşünceler?*

N.ALTIN: Bizde değişik görüşler var. O dönemde ben, büyük ağabeyim ve Baki ağabeyim üçümüz. Halil ağabeyim Dev-Yol Davası'nda, Ankara'da 104'ler davasında yargılanmıştı. Yaklaşık 14 ay Mamak'ta yattı. İki de yaklaşık iki sene cezaevinde kaldılar. O aralar herkesin gözü benim üstümdeydi. Herkes, "Bu ne zaman alınacak." diye bekliyordu. Benim o dönemler bir haftam Mamak'ta, bir haftam İstanbul Selimiye'de geçiyordu. Mahkemeler sıkı. Sürekli koşturuyordum. Bir Mamak'a ziyarete gidiyorum, bir Metris'e.

● *İkisi arasında ne gibi farklılıklar vardı?*

N.ALTIN: Mamak'a görüşe gittiğimizde ağabeyimleri çağırıyorlar, üçlü yürüyüş şeklinde geliyorlar, aynı asker gibi "rahat hazır ol" filan... Ziyaretten önce "Türküm, Doğruyum, Çalışkanım" diye söyletiyorlardı. Komutan "Ziyaret serbest." diyordu, "Sağ ol." çekiyorlardı. Emre en ufak bir itaatsizlik edeni durduruyorlardı.

"Sen kal, bunu götürün." diyorlardı, görüştürmüyorlardı... Tabii görüş bitiyordu. "Görüş bitmiştir." deniyordu, bunlar "Sağ ol." çekiyorlardı. O derece teslim olmuşlardı. Metris'e veya Alemdağ'a geldiğimizde de, ne bileyim, yüz seksen derece farklıydı. Daha siyasi tutukluların ikinci ayı, üçüncü ayı olmasına rağmen idarenin üzerlerinde kesin bir baskısı olamıyordu. Karşılık olarak verilmiş bir taviz görmedim. Ziyaret sırasında hiç taviz verdiklerini görmedik. Mamak'ta en ufak bir ere bile "Komutanım" çekiyorlardı. Alemdağ'da olsun, Metris'te olsun tamamen farklıydı, insiyatif tamamen devrimcilerin elindeydi.

Mamak'ta aileler için de kısıtlamalar vardı. Dışarıdan otobüse bindiriyorlardı, içeridekiler gibi sıraya geçirmeye çalışıyorlardı. "Sıraya geçin, sırayla arabalara binin." filan diyorlardı. Bu konuda bayağı sürtüşme oldu. Hatta biz iki-üç kez mahkemeye bile giremedik. Ailelere de aynı disiplini uygulamaya çalışıyorlardı. O dönemde Mamak, -Ankara'nın kenarda bir mahallesidir. - akşama kadar marşlarla inletiyorlardı. Yani tutuklulara akşama kadar eğitim yaptırıyorlardı. Bir askerin gördüğü eğitiminin aynısını onlar da görüyordu.

● *Bu uygulamalar ağabeyinin kişiliğini etkilemedi mi?*

N.ALTIN: Şimdi şunu söyleyeyim. Ağabeyim başlangıçta kişi olarak epey direndi. Ve onun cezası da epey hücrede kalmak oldu. Üç ay, dört ay, belli bir zaman hep tecritte kaldı. Bize göstermediler. Daha sonra ağabeyim anlatıyordu: "Cezaevine yeni gelen gidenler oluyor, aynı davadan getirilenler filan... Slogan atıyorlardı, direneceğiz, konuşmayacağız, mücadelemizi sürdüreceğiz gibisinden. Biz adamlara söylüyorduk, 'Direnin, bırakmayın.' diye, direnişleri kırmamaları için. Bir bakıyorsun adam öbür taraftan yaka-paça dövülmüş, tamamen teslim olmuş vaziyette, saçlar kesilmiş geliyordu." Ağabeyim kendisine sürekli "Artık herkes teslim oldu, senin şahsi direnmenin hiçbir anlamı yok." dendiğini söylüyordu. Yakalanan arkadaşlarından iknalar, telkinler geliyormuş.

Mamak'ta kalanların bütün bahanesi, işte, "Mamak merkezi yer, işkencenin her türlüşü Mamak'ta yapılıyor, onlar da (İstan-

bul'dakiler) Mamak'a gelseler teslim olurdu." şeklindeydi. Ben onlarla sürekli tartışıyordum, Metris'i anlatıyordum onlara... Ancak bir on beş gün bile doğru dürüst açlık grevi yapmayanlar için anlattıklarım bir şey ifade etmiyordu...

● *Aileler nasıldı?*

N.ALTIN: Metris'te, içeride direnilirken, aileler de dışarıda direniyordu. İçeridekiler baskıları kesinlikle kabul etmeyince, bu ailelere de yansdı. Dışarıda aileler en azından moral açısından iyi idi. Öbür tarafta, Ankara'da ise ailelerde sürekli çöküntü vardı. Çocukları içeride akşama kadar eğitim yapıyor, sopa yiyor, karşılığında her şeyden yoksunlar. Metris'te ise durum çok farklı. İstanbul'da kapının önünde oturuyoruz, "Dağılın." diyorlardı, dağılmıyorduk. İtiş kakış, askerlerle taşlaşmak filan.... Mamak'a gidiyoruz, orada ise insana destek olacak bir kişi bile çıkmıyor. En basit örneği bu...

● *Başka söyleyeceğiniz bir şey var mı onlar hakkında?*

N.ALTIN: "Herkes bulunduğu mevkide, bulunduğu yerde mücadele etmelidir." anlayışı onların ilkeleridir. Onlar da cezaevlerinde, bulundukları yerde devrimci mücadeleye kitleleri daha fazla çekebilmek için çalışacaklardır. Onlar orada üzerlerine düşen bütün görevleri yapmaya çalışacaklar, bu zamana kadar da çalışmışlardır. Bundan sonraki dönemde de devrimci mücadeleye yeni kazanımlar sağlamak, yani mücadeleyi daha da yükseltmek için çabalayacaklardır.

O.ÖZKÖK: Çok iyi oldukları için, fazla insancıl, fazla mert oldukları için bugün buradalar, duvarların arasındalar. Biraz böyle açıkgoz, yalancı, üçkağıtçı, "Ali'ninki Veli'ye, Veli'ninki Ali'ye" olsalardı zaten içeri düşmezlerdi...

● *Öyle mi olsalardı yani?*

S.YILDIRIM: Aman yok yok...

S.GÜVEN: Onlar zaten böyle olamazdı, ben Sadettin'den biliyorum.

O.ÖZKÖK: Bunları zaten baştan reddettikleri için, bu yüzden bedelini de göze aldılar ve ödüyorlar. Daha da ödeyecekler, çünkü devam ediyorlar. Ama 12 Eylül sonrası ödedikleri bedel ağır oldu...

S.YILDIRIM: Evet, bu kadar olmasaydı...

S.GÜVEN: Onlar ödüyor, biz de onlarla birlikte ödüyoruz. Daha ne kadar sürecek bakalım... Ama birlik olmaları rahatlatıyor bizi biraz.

O.ÖZKÖK: Birtakım şeyleri göze almadan zaten yola çıkılmaz. Onlar göze almışlar. Yani en ağır şartları düşünerek, en ağır bedel ödemeyi de düşünmüşler...

S.YILDIRIM: Çok çektiler, çok... Onlar aşağıdayken (*Sağmalcılar Özel Tip Cezaevi*) hücreye atmışlardı. Tam 2,5 yıl görüşemedik. O sıcaklarda, soğuklarda hücrede nasıl kalıyorlar diye, eve gelince deneme yapıyor, anlamaya çalışıyordum. Kendimi mutfığa kapatıyordum. "Acaba bu çocuklar orada nasıl duruyorlar." diyordum. Tabii onların hücrede tuvalet, yıkandıkları yer, yemek yedikleri ve volta attıkları yerler, yatakları, her şeyleri o daracık hücredeydi. Ben mutfakta yine de bir saatten fazla kalamıyordum. Bunalıp kendimi dışarı atıyordum. "Ayy" diyordum, "Bu çocuklar orada yaşayamaz, onları orada öldürecekler." diyordum. Nasıl kaldılar o kadar süre hala anlayamadım...

O.ÖZKÖK: İradeleriyle, inançlarıyla...

S.YILDIRIM: Allah öyle bir kuvvet vermiş ki onlara... Yaşadılar. Ben "Yaşayamazlar." diyordum. Demek ki inanınca... Onlar davalarına inanmışlar. Ama beyim, içine atar, belli etmezdi. Hep beni teselli ederdi...

O.ÖZKÖK: Annem gibi... Aynı...

S.YILDIRIM: Ben devamlı ağlardım, valla onlar grevdeyken evde hiç yemek pişirmezdim. Oğlum yemiyor diye biz de yemi-yorduk. O uzun açlık grevine yatınca (*1984'teki Ölüm Orucu eylemi*) ben sadece ekmek ve çaya kaldım. Biz de açlık grevine girdik...

O.ÖZKÖK: Birinin ayakta durması lazım.

● *Onlar yakalanmadan önce devrimcilik yaptıklarını biliyor muydunuz?*

N.ALTIN: Ben devrimci mücadele içerisinde olduğunu biliyordum onun...

S.YILDIRIM: Biz yakalanmasıyla öğrendik.

S.GÜVEN: Biz biliyorduk uğraştığını ama ne yaptığını bilemiyorduk haliyle... Bursa'dan ayrılmıştı.

O.ÖZKÖK: Ben de biliyordum Tayfun'u ama bu kadarını değil. "Size bir zarar gelmesin." diyerek evden ayrılmıştı...

S.YILDIRIM: Şener eve düzenli olarak gelip gidiyordu. Sabah çıkıyordu akşam dönüyordu. "Neredeydin?" diye sorduğumuzda, "Arkadaşlarımla ders çalışıyorduk." diyordu. Biz de "Tamam, ders çalışıyor." diyorduk.

O.ÖZKÖK: Yaa, ne ders, ne ders!

S.YILDIRIM: Yaa, ne ders, ne ders... (Gülüşmeler)

o sözler ki

o sözler ki acıdır

mapusane avlularında

demirli kırbaçlar gibi şaklar

o sözler ki sırasında

çiçek açmış bir nar ağacıdır

dağ ufkuna vuran deniz aydınlığı

sırasında gizemli bıçaklar

o sözler ki

imgelem sonsuzluğunun

ateşten gülüdürler

kelebek çarpıntılarıyla doğarlar ölürlər

o sözler ki kalbimizin üstünde

dolu bir tabanca gibi

ölüp ölesiye taşırız

o sözler ki bir kere çıkmıştır ağızımızdan

uğrunda asılırız

Attilâ İLHAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
ŞAFAK VAKTİ ÖLÜM OLMAZ (Şiir)	11

BÖLÜM I

"BİZ BU UĞURDA CANIMIZI VERMEKTEN ŞEREF DUYARIZ"	13
KIRMIZI KAZAK VE İDAM GECESİ	15

BÖLÜM II

BİZİ BİRBİRİMİZE BAĞLAYAN ÇİMENTO DEVRİMCİ SOL AİLESİNİN BİRER ÜYESİ OLMAKTIR	17
KİMLİĞİMİZ DEVRİMCİ MÜCADELEMİZDİR	17
SİVİL FAŞİST HAREKETİ BOZGUNA UĞRATTIK	24
12 EYLÜL'LER BİR TEK YOLLA ÖNLENİR: DEVRİM	31
YOLDAŞLIK BAĞLARI KADAR KUTSAL BİR BAĞ YOKTUR!	33
BİZİM DÜĞÜN (Şiir)	35

BÖLÜM III

FAŞİZM BİZİ REHİN ALDI AMA DEVRİMCİ SOL'UN MÜCADELESİNİ ENGELLEYEMEDİ	37
TİPİK BİR 12 EYLÜL MAHKEMESİ ve DEVİRİMCİ SOL (I) DAVASI	37
KARLANGAÇ'LARI, YÜCEL'LERİ, KÜÇÜKÇİFTÇİ'LERİ KATLEDENLER KENDİ SENARYOLARINA İMZA ATAMIYORLAR	47
FAŞİZM, SÜREN MÜCADELEYE KARŞI TUTSAK DEVRİMCİ SOLCULARDAN REHİN SEÇİYOR	52
OLİGARŞİNİN ACELESİ VAR: YOKSA ALTI DEVRİMCİ DEVLETİ YIKACAK	55
YETMEZ Kİ TÜRKİYEM (Şiir)	61
CUNTA ŞAKŞAKÇISI GERİCİ BASIN BAĞIRIYOR: ASIN!	62
FAŞİST YARGININ BİR UNSURU: KEYFİLİK	63
12 EYLÜL'ÜN FAŞİST HUKUKA KATKISI: TEŞHİS PROVALARI!	69
AVUKATLARA BİÇİLEN STATÜ: OTUR ve KONUŞMA!	72
RECEP SÖZEN'DEN SAVCILIK DERSLERİ	76

REHİN ALINANLAR BAĞIRIYOR: YAŞASIN DEVRİMCİ SOL	82
SINIFINA İHANET EDENLERİN ÇIKMAYACAĞI BİR MÜCADELE, SINIFLAR ORTADAN KALDIRILDIKTAN SONRAKİ MÜCADELEDİR ..	85
ÖZGÜRLÜK DELİSİYİM (Şiir)	91

BÖLÜM IV

MÜCADELENİN DARAĞAÇLARI CEPHESİNDE TÜRKİYELİ DEVRİMCİLER ONURLU BİR GELENEĞE SAHIPTIR	93
BİZ DEVLETİN ELİNDE REHİNEYİZ	93
12 EYLÜL'ÜN İDAM SİLAHI DARAĞAÇLARINDA KIRILMIŞTIR	100
İDAMLAR, TARİH SAHNESİNE SUÇU ÖNLEMELİK AMACIYLA DEĞİL, SUÇU GİZLEMELİK İÇİN ÇIKMIŞTIR	108
ÖLÜMDEN ÖNCE (Şiir)	111
MUZAFFER OLAN EGEMEN SINIFLAR İDAM SİLAHINI ALDI, GELİŞTİRDİ, BOYNU VURULAN HALK OLDU	113
KARDEŞLERİ BOĞAN KEMENT "MÜLKÜN" TEMELİDİR	118
SINIF EGEMENLİĞİNİN GİZLENMESİ OLARAK HUKUK	119
İDAM, DARAĞAÇLARIYLA YAPILAN SİYASETTİR	125
ALİ'LERİN ADALETİ KEMALİSTLERİN ADALETİDİR	127
SİLAHLI MÜCADELEDEN PANİĞE KAPILAN NİHAT ERİM MECLİSİ	130
ÖLÜMLERDEN ÖLÜM BEĞEN: LATİN AMERİKA	133
İDAMLARIN UNUTULACAĞI DÜZEN, ANALARI HİÇ AĞLATMAYACAK BİR DÜZENDİR	135
İDAMLARI RÜYALARDAN ÇIKARMAK	141
AF İSTEYEN SUÇLUDUR	143
BİZ HEP BİR KEZ DAHA DARAĞAÇLARININ BOYNUNU KIRMAYI DÜŞLEDİK	145

BÖLÜM V

SANIKLAR KARARI SLOGANLARLA KARŞILADILAR	153
--	-----

BÖLÜM VI

ONLAR MUTLAKA İDAMA DA GÜLE OYNAYA GİDERLER	165
O SÖZLER Kİ (Şiir)	189